1911.3457.

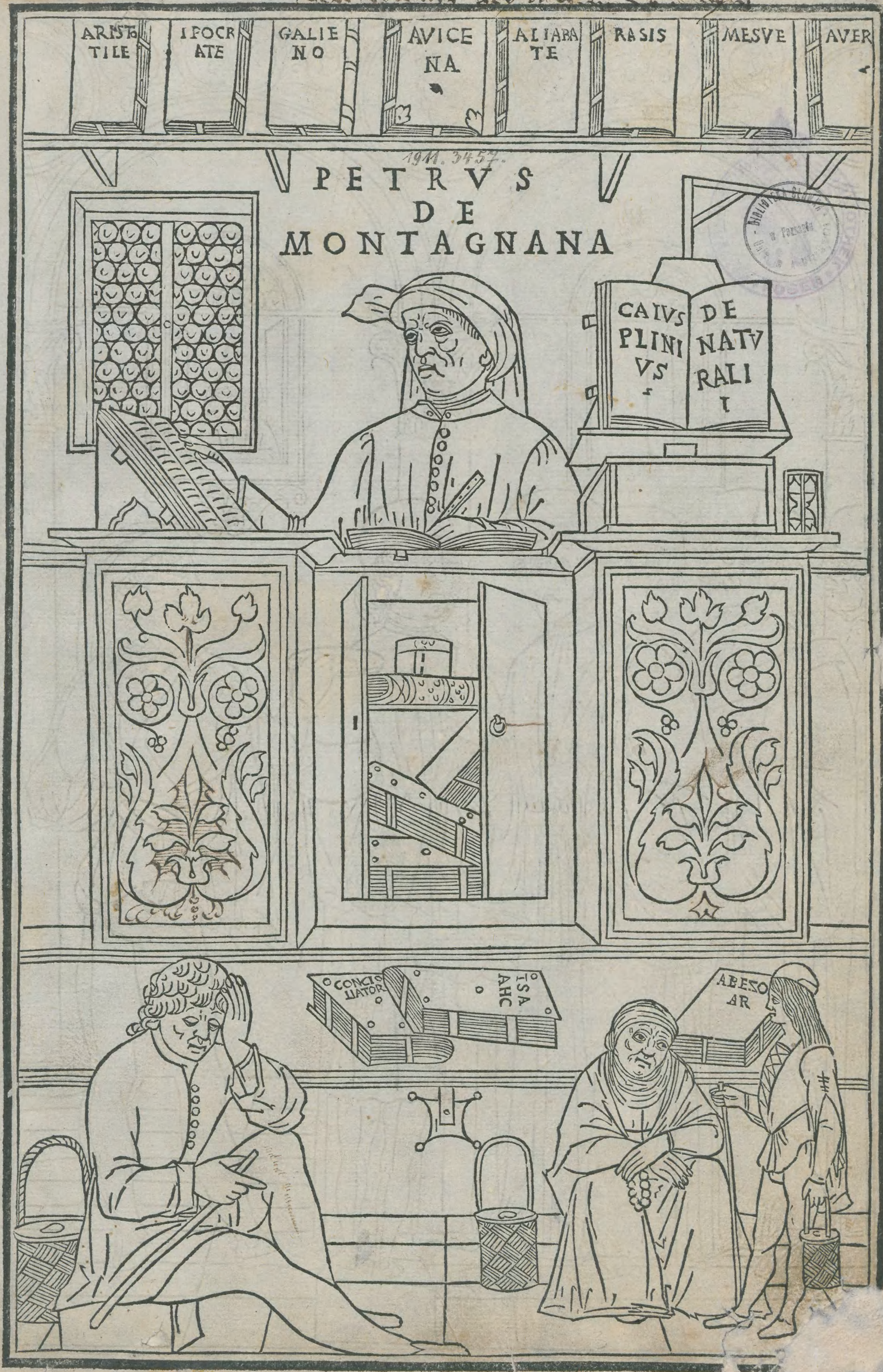
ARISTO TILE
IPOCR ATE
GALIE NO
AVICE NA
ALIABA TE
RASIS
MESVE
AVER
PETRVS DE MONTAGNANA
CAIVS PLINIVS
DE NATVRALI
CONCI LIATOR
ABEZO AR

Venetiis

1500

H* 9777

a

Inc. 192

1404045 (N.)

Joann. de Ketham, Fasciculus Medicinae.
Venetiis 1500.

1911. 3457

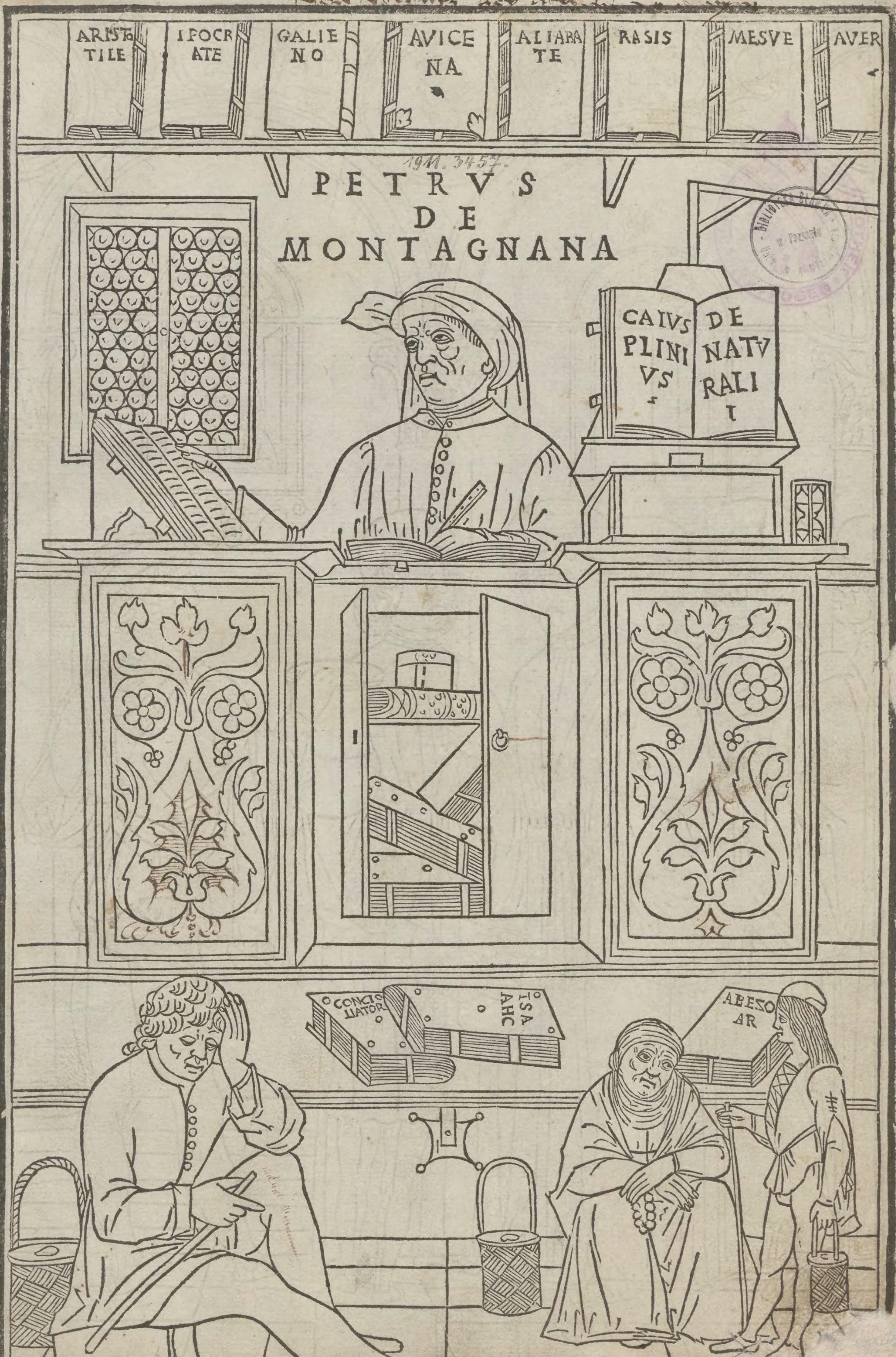
ARISTOTILE
IPOCRATE
GALIENO
AVICENA
ALIABATE
RASIS
MESVE
AVER
PETRVS DE MONTAGNANA
CAIVS PLINIVS
DE NATVRALI
CONCILIATOR
ISAAHC
ABEZOAR

Faſciculus medicine.

Similitudo complexionum & elementorum.

Humidus eſt ſanguis color eſt vis aeris illi:
Sicca calet colera ſic eſt illi ſimilata.
Alget humet flegma ac illi vis ſic aquoſa.
Melancolia friget ac ericcat; quaſi terram.

Sanguineus

Natura pingues iſti ſunt atq̃ iocãtes. Nouos rumores cupiũt audire frequẽter. Hoc venꝰ ⁊ bacchꝰ delectãt fercula riſus. Et facit hos ylares ⁊ dulcia verba loquentes. Omibus hi ſtudijs abiles ſunt ⁊ magis apti. Qualibet ex cã nec hos leuiter mouet ira. Largus amãs ylaris ridẽs rubeiq̃ coloris. Cantans carnoſus ſatis audax atq̃ benignꝰ

Colericus.

Eſt humor colere que cõuenit ĩpetuoſis. Hoc genus eſt hoium cupiens precellere cũctos. Hij leuiter diſcunt necnon multum cito creſcunt. Inde magnanimi ſunt necnon largi ſumma petentes. Irſutus fallax iraſcens prodigus audax. Aſtutus gracilis ſiccus crocciq̃ coloris.

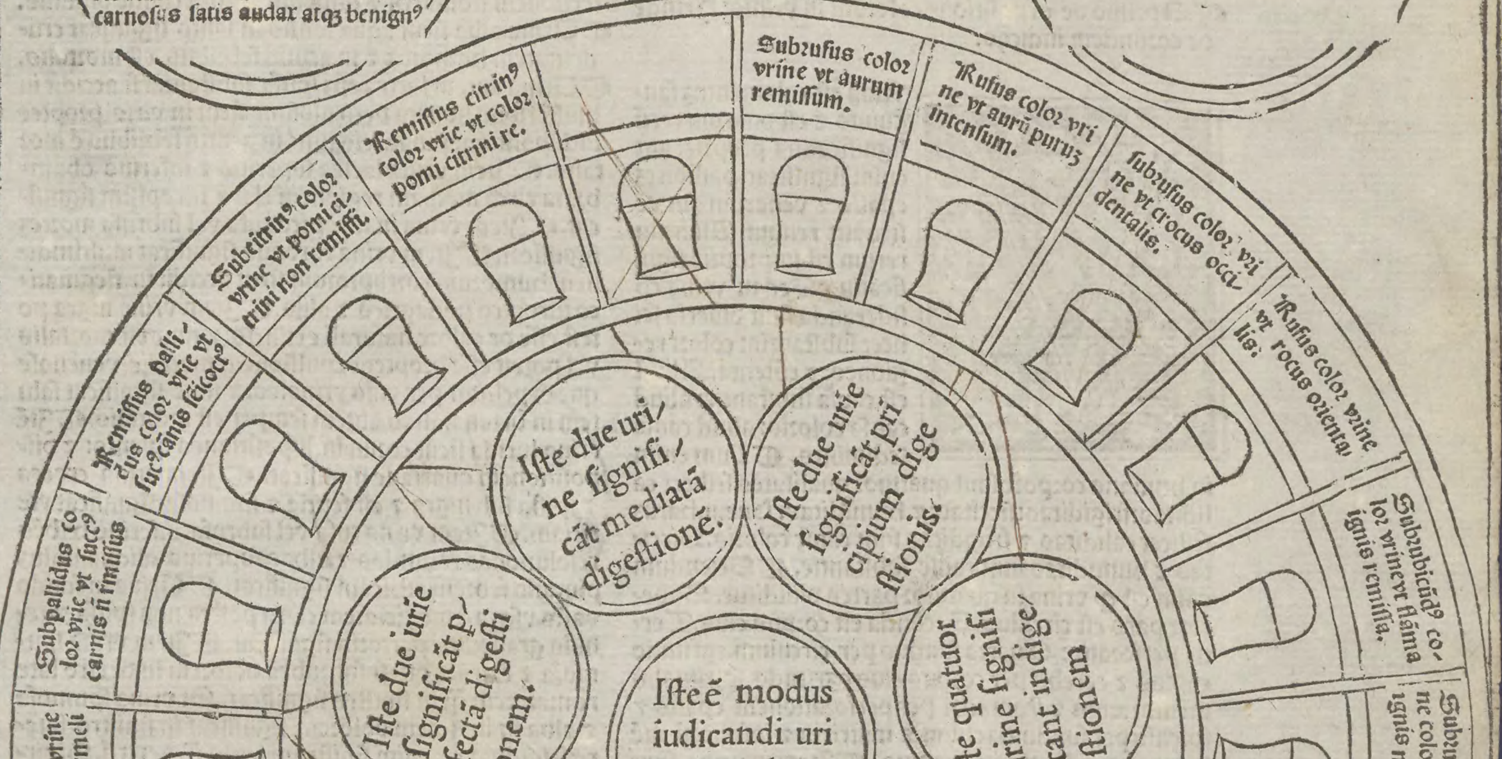

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribuit lataſq̃ breueſq̃. Flegma facit pingues ſanguis reddit mediocres. Ocia non ſtudio tradunt ſed corpora ſomno. Senſus ebes tardus motus pigricia ſomnus. Hic ſõnolentus piger in ſputamine multus.

Melancolicus.

Reſtat adhuc triſtis color ſubſtantie nigre. Que reddit prauos triſtes ſemper alta loquentes. Hi vigilant ſtudio nec mens eſt dedita ſomno. Seruant ꝓpoſitum ſibi nil reputant ore gratuʒ. Non expers fraudis timidus luteiq̃ coloris. Inuidus ⁊ triſtis cupidus dextreq̃ tenacis.

Ex Biblioth. Regia Berolinensi
Duplum Bibl. Reg. Berol.
Biblioteka Główna w Poznaniu Uniw. im. A. Mickiewicza

¶ Incipit faſciculus medicine compoſitus per excellẽtiſſimum artium ac medicine doctorum: dominuꝫ Joānem de Ketham Alamanum: tractans de anothomia ⁊ diuerſis infirmitatibus: ⁊ corporis humani: cui annectuntur multi alij tractatus per diuerſos excellẽtiſſimos doctores cõpoſiti. Necnon anothomia Mũdini.

¶ Et primo de expoſitione colorum in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

VRina eſt colamentuꝫ ſanguinis ⁊ eſt duarum rerũ ſignificatiua proprie: aut enim ſignificat paſſioneꝫ epatis ⁊ venarum aut veſice aut renum. Aliarum rerum eſt improprie ſignificatiua. Sed in vrina cõſideranda ſunt diuerſa ſcilicet ſubſtantia: color: regiones: ⁊ cõtenta. Aliud eſt cauſa ſubſtantie: aliud cauſa coloris: aliud cauſa ſediminis. ¶ Cum enim in humano corpore ſunt quattuor qualitates ſcilicet caliditas: frigiditas: ſiccitas: ⁊ humiditas. Due. n. haruꝫ ſcilicet caliditas ⁊ frigiditas ſunt cauſe coloris. Siccitas ⁊ humiditas ſunt cauſe ſubſtantie. ¶ Sciendum enim eſt ꝙ vrina in quattuor partes diuiditur. Superior pars eſt circulus. Secunda eſt corpus eius. Tertia perforatio: Quarta fundus per circulum egritudo capitis ⁊ cerebri per corpus eius egritudo ſpiritualiũ membrorum ⁊ ſtomachi per perforationem epatis ⁊ ſplenis per fundum renum ⁊ matricis ⁊ inferiorũ mẽbrorum accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina ſunt tres regiones ſcilicet iſima media ⁊ ſuprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per ſpacium duorum digitoruꝫ. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vſqꝫ ad circuluꝫ: quia circulus eſt in ſumma regione ⁊ quando in iſta ſumma regione eſt ſpuma: ſignificat ventoſitatem ebulientem in vijs vrinalibus vl' inflationem ſeu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero groſſus ſignificat nimiam repletionem in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo ſunt quaſi grana alba ſignum reumatis indigeſti ⁊ oppilationis in epate in regione media. Et ſi fila volitantia albi coloris: tunc ē ſignum mortale. Sed ſi ibi quedam nebula eſt in ſanis malum. Sed in febricitantibus ſi nebula ſit diuulſa ſignificat principium digeſtionis materie morbi ⁊ ſi fuerit vnita tunc ſignificat plenam digeſtionem completā ⁊ curſum laudabilem ⁊ ſalutē. In infima regione ſunt alij lapilli arenoſi: ⁊ tunc denotat ꝙ patiens eſt calculoſus. Et ſi ſedimen eſt nigruꝫ: ⁊ tunc niſi fuerit per talem vrinā expulſio materie venenoſe ſignuꝫ ē mortis.

VRina ruffa ſignificat ſanitateꝫ ⁊ bonam digeſtioneꝫ corporis humani. ¶ Urina ſubrufa ſanitatem ſignificat: ſed non ita perfectam ſicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quando circulus eiuſdem coloris eſt laudabilis eſt ⁊ etiam ſubcitrina licet non ita perfecte ſicut omnino citrina. ¶ Urina rubea ſicut roſa effimeram febreꝫ ſignificat: ⁊ ſi continue mingatur ſignificat febrē quotidianam. ¶ Urina ſicut ſanguis in vitro ſignificat febrem ex nimio ſanguine: ⁊ tunc ſtatiꝫ debet fieri minutio niſi fuerit luna in medio geminorum. ¶ Urina viridis quando mingitur poſt rubeam ſignificat aduſtionem ⁊ eſt mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationem morbi ſignificat. ¶ Urina rubea permixta aliquātulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem ſignificat. ¶ Urina pallida ſignificat defectionem ſtomachi ⁊ impedimentũ ſecunde digõnis. ¶ Urina alba ſicut aqua fontis in ſanis ſignificat crudelitatem humoruꝫ ⁊ in acutis febribus eſt mortalis. ¶ Urina autem lactea cuꝫ ſpiſſa ſubſtantia ſi accidit in mulieribus non ita periculoſum ſicut in viris propter indiſpoſitioneſ matricis tunc in acutis febribus ē mortalis. ¶ Item vrina lactea ſuperius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionem clara idropiſim ſignificat. ¶ Item vrina in idropico rufa vel ſubrufa morteꝫ ſignificat. ¶ Item vrina caropus ſignificat multitudinem humorum corruptorum ſicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra poteſt eſſe de calore naturali extincto: ⁊ tunc eſt mortalis vel poteſt eſſe propter expulſionem materie venenoſe que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc ſignificat ſalutem in q̃rtana. alias autem ſemper eſt mortalis. ¶ Itē vrina lucida ſicut cornu indiſpoſitiones ſplenis: ⁊ diſpoſitionem quartane ſignificat. ¶ Item vrina crocea ⁊ ſpiſſa ſub nigra ⁊ eſt fetida ⁊ ſpumoſa ſignificat ytericiam. ¶ Item vrina rufa vel ſubrufa inferius habēs reſolutiones rotundas ⁊ albas ſuperius aliquantuluꝫ pinguis febrem ethicam ſignificat. ¶ Urina in fundo vaſis vſqꝫ ad medietatem clara poſtea non ſpiſſa ⁊ tenuis grauedinē pectoris ſignificat. ¶ Item vrina ſpumoſa ⁊ clara ⁊ quaſi ſubrubea dolorem in dextro latere maiorem q̃ꝫ in ſiniſtro ſignificat. Si vrina ſpumoſa ⁊ alba ſit maiorem dolorem ſignificat in ſiniſtro latere: frigidius eſt enim ſiniſtrum latus q̃ꝫ dextrũ. Si circulus vrine nullo in quieſcente tremulus apparuerit d̃ curſum flegmatis ⁊ aliorum humoruꝫ a capite per collum ⁊ per poſteriora ad inferiora ſignificat. ¶ Itē vrina tenuis ⁊ pallida ⁊ clara acetoſuꝫ flegma ſignificat. ¶ Item vrina ſpiſſa plumbea circa mediam regionem nigra paraliſim ſignificat. ¶ Iteꝫ vrina ſpiſſa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ craſſa inferius cum ſquamis lapidem ſignificat vel oſtendit: ſi vrina ſine ſquamis ſpiſſa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris ſignificat. ¶ Item vrina ſpiſſa ⁊ lactea ⁊ multa guttam in ſuperioribus partibꝰ vel membris corporis ſignificat. ¶ Item vrina inferiꝰ pallida in viris dolorem renum ſignificat: in mulieribus vitium matricis ſignificat. ¶ Itē vrina in qua fruſta apparent ſi pauca ſit ⁊ turbuloſa vene rupturam circa renes ⁊ veſicam ſignificat. ¶ Item vrina in qua ſanies apparet in fundo vaſis contigua renum ⁊ veſice putredinem vel apoſtemata ſignificat. Et ſi in tota vrina ſanies apparet totius corporis putredineꝫ ſignificat. ¶ Item vrina in qua fruſta apparent parua ⁊ lata veſice excoriatiōem ſignificat. ¶ Item vrina atomoſa per multum tempus lapidem in renibus ſignificat. ¶ Item vrina alba ſine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renum aliquando impregnationem ſignificat mulieris. ¶ Item vrina pregnantium ſi vnũ menſem duos vel tres habuerit debet multum clara ⁊ alba eſſe ⁊ hipoſtaſim debet habere in fundo. Si vero quattuor habuerit menſes: vrina tunc debet eſſe ſerena (⁊ hipoſtaſis alba ⁊ groſſa in fundo.

SOlet imago in vaſe vrinalis tanqꝫ in ſpeculo apparere ſi vrina ſit mulieris conceptionem factam ſignificat. Et ſi imago indican-

tis apparuerit in vrina patientis febꝛes interpollatas
vel epaticam egritudinem pꝛolixitatem moꝛbi ſignifi-
cat. ¶ ¶ Item vrina ſpumoſa ventoſitatem ſtomachi
in mulieribus vel ardoꝛem ab vmbilico vſqꝫ guttur ⁊
ſitim ſignificat. ¶ Item vrina virginis quaſi ſubcitri-
na debet eſſe. vnde vrina liuida ⁊ nimis ſerena virgi-
nem declarat eſſe conſtantēꝫ. ¶ Urina turbida in qua
ſemen apparuerit in fundo vaſis mulierem iacentem
cum viro ſignificat. ¶ Urina mulieris denſa eam eſſe
coꝛruptam tunc declarat: pꝛedicta vrina ſalteꝫ turbida
in qua ſemen apparet in fundo vaſis. Si vero vrina ta
lis fuerit in viro recenter eum cum muliere coiſſe tunc
declarat. Si vrina turbida velut ſubiugariuꝫ habuerit
vulue matricis doloꝛem ſignificat. ¶ Urina multū ni
gra mulieribus ſuperueniens: ſi mota aliquantuluꝫ ru
boꝛem habuerit ſolutionem menſtruoꝛum ſignificat.

¶ De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas eſt. Cōſideratis om
nibus que a medico debent conſiderari ſic ꝓ
cedendum eſt. ¶ Pꝛimo videndum eſt de
coloꝛibus. ¶ Secundo de ſubſtantia. ¶ Tertio de cō
tētis ⁊ ſic poteris cognoſcere quis humoꝛ dominatur
in coꝛpoꝛe humano.
Si igitur vꝛina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia
dominatur.
Si vero apparuerit alba ⁊ ſpiſſa ſignificat flegma
dominari.
Si autem apparuerit ſpiſſa ⁊ rubea ſanguis domi-
natur.
Si vero rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari.
Et nota ſuper eadem.
Et nota quod ſanguis in anterioꝛi parte capitis domi
natur.
Colera in dextra parte capitis.
Flegma in poſterioꝛi parte.
Melancolia in ſiniſtra parte capitis dicitur dominari.
Circulus rubeus in anterioꝛi parte capitis doloꝛem ſi
gnificat.
Circulus albus in poſterioꝛi parte doloꝛem ſignificat.
Circulus niger in ſiniſtra parte ipſius capitis doloꝛem
vt factum eſt maniſeſte demonſtrat. ſm pꝛedictuꝫ mo-
dum de iudicijs ⁊ demōſtratiōibus vrinaruꝫ ſufficiat.

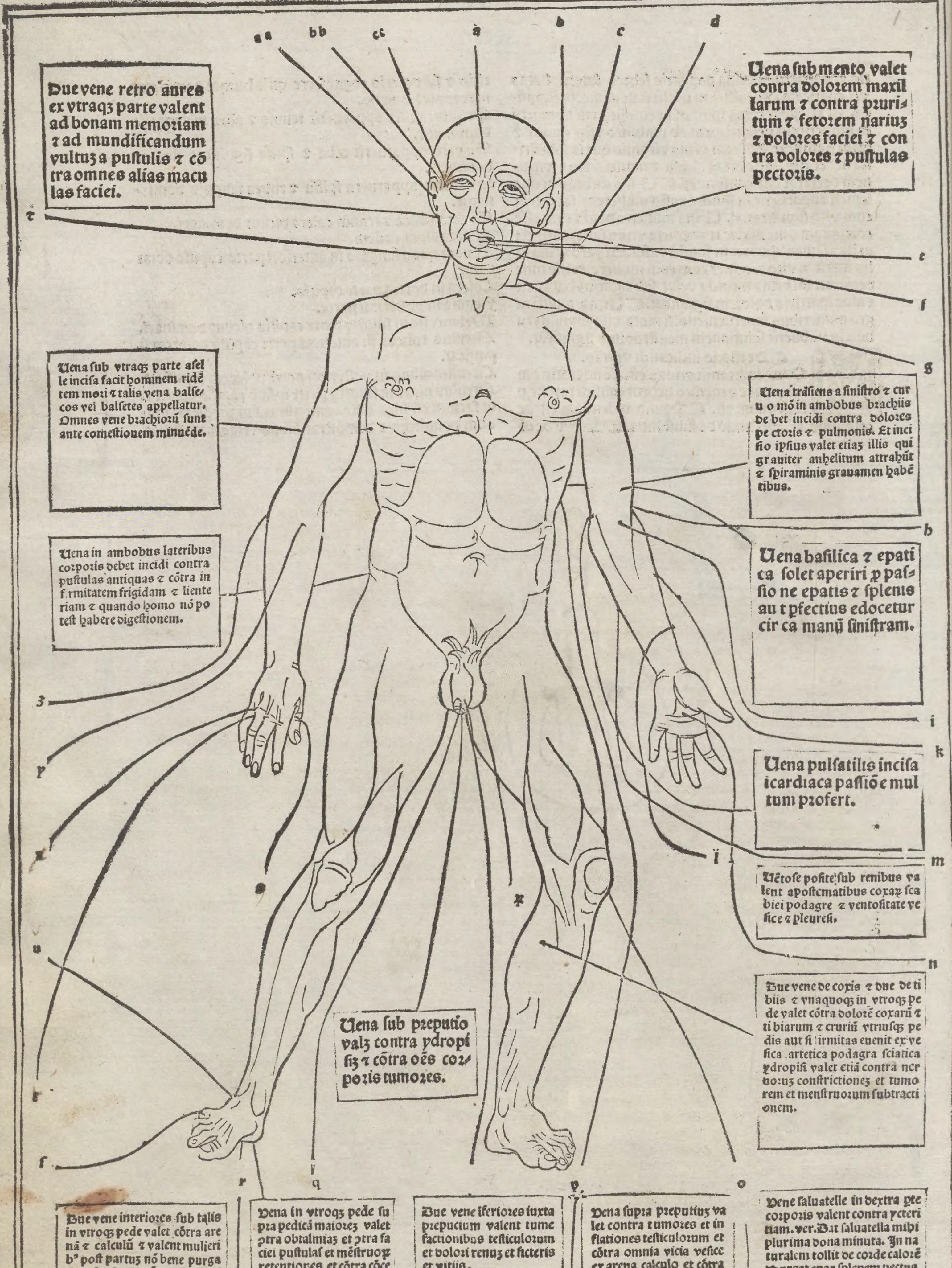
aa bb cc a b c d
Due vene retro aures
ex vtraqȝ parte valent
ad bonam memoriam
⁊ ad mundificandum
vultuȝ a puſtulis ⁊ cõ
tra omnes alias macu
las faciei.
Uena ſub mento valet
contra dolorem maxil
larum ⁊ contra pruri-
tum ⁊ fetorem nariuȝ
⁊ dolores faciei ⁊ con
tra dolores ⁊ puſtulas
pectoris.
⁊
e
f
g
Uena ſub vtraqȝ parte aſel
le inciſa facit hominem ridẽ
tem mori ⁊ talis vena balſe-
cos vel balſetes appellatur.
Omnes vene brachiorũ ſunt
ante comeſtionem minuẽde.
Uena trãſiens a ſiniſtro ⁊ cur
u o mõ in ambobus brachiis
de bet incidi contra dolores
pe ctoris ⁊ pulmonis. Et inci
ſio ipſius valet etiaȝ illis qui
grauiter anhelitum attrahũt
⁊ ſpiraminis grauamen habẽ
tibus.
h
Uena in ambobus lateribus
corporis debet incidi contra
puſtulas antiquas ⁊ cõtra in
f rmitatem frigidam ⁊ liente
riam ⁊ quando homo nõ po
teſt habere digeſtionem.
Uena baſilica ⁊ epati
ca ſolet aperiri p paſ-
ſio ne epatis ⁊ ſplenis
au t pfectius edocetur
cir ca manũ ſiniſtram.
z
i
k
y
Uena pulſatilis inciſa
icardiaca paſſiõe mul
tum profert.
x
ï
m
Uẽtoſe poſite ſub renibus va
lent apoſtematibus coxaꝝ ſca
biei podagre ⁊ ventoſitate ve
ſice ⁊ pleureſi.
u
n
Due vene de coxis ⁊ due de ti
biis ⁊ vnaquoqȝ in vtroqȝ pe
de valet cõtra dolorẽ coxarũ ⁊
ti biarum ⁊ cruriũ vtriuſqȝ pe
dis aut ſi irmitas euenit ex ve
ſica artetica podagra ſciatica
ydropiſi valet etiã contra ner
uorũ conſtrictioneȝ et tumo
rem et menſtruorum ſubtracti
onem.
Uena ſub preputio
valȝ contra ydropi
ſiȝ ⁊ cõtra oẽs cor-
poris tumores.
t
ſ
r q p o
Due vene interiores ſub talis
in vtroqȝ pede valet cõtra are
nã ⁊ calculũ ⁊ valent mulieri
b⁹ poſt partuȝ nõ bene purga
tis valet ẽt illis q̃ nõ ſũt bñ di
ſpoſite ad recipiẽdũ ſemen ⁊
etiã mlierib⁹ q ius ſuũ ñ hñt.
Vena in vtroqȝ pede ſu
pra pedicã maioreȝ valet
ꝯtra obtalmiaȝ et ꝯtra fa
ciei puſtulaſ et mẽſtruoꝝ
retentiones et cõtra cõce
ptionem et ꝯtra puſtulas
crurium.
Due vene iferiores iuxta
preputium valent tume
factionibus teſticulorum
et dolori renuȝ et ficteris
et vitiis.
Vena ſupra preputiuȝ va
let contra tumores et in
flationes teſticulorum et
cõtra omnia vicia veſice
ex arena calculo et cõtra
alia mala.
Vene ſaluatelle in dextra pte
corporis valent contra ycteri
tiam. ver. Dat ſaluatella mihi
plurima dona minuta. In na
turalem tollit de corde calorẽ
Purgat epar ſplenem pectus
precordia vocem.

a Uena in medio frontis percuſſa valet contra apoſtemata oculoꝛum ⁊ contra emigraneam: ⁊ contra doloꝛes capitis grauiſſimos: ⁊ contra mentis alienationē: ⁊ contra freneſim ⁊ contra nouam lepꝛam.

b Due vene in collo incidunt propter humoꝛes ⁊ reuma capitis. Nota omnes vene capitis poſt comeſtiōeꝫ ſunt minuende excepta vena ſub mento.

c Uena iuxta nares inciſa purgat caput ⁊ iuuat auditū.

d Due vene in faucibus oꝛis quelibet valet contra puſtulas faciei. ⁊ contra ſcabiem capitis: ⁊ contra doloꝛem dentium ⁊ mandibularum. Et etiam valet contra grauedinem capitis gutturis ⁊ oꝛis.

e Uena labioꝛum contra apoſtemata in oꝛe exiſtentia ⁊ etiam in gingiuis ⁊ etiam in carne qua radicantur dentes.

f Uena ſummitate naſi valet contra grauedinem capitis: ⁊ nimium fluxum oculoꝛum.

g Due vene ſub ligua valent ambe cōtra doloꝛes dentium ⁊ gingiuarum: ⁊ contra reuma capitis: ⁊ contra apoſtemata gutturis ⁊ contra ſquinantiam ⁊ contra omnia vitia oꝛis.

h Uena cephalica capitis percuſſionibus inciditur: ipſius capitis vt melius ex alio latere in manu ſiniſtra in pꝛincipio. Item omnes vene manuū ſunt poſt comeſtionem minuende.

i Uena coꝛdiaca coꝛdis ſeu coꝛalis hoc eſt vena mediana inciditur pꝛo paſſionibus ſpirituum ⁊ plenius i manu ſiniſtra valoꝛ eius declaratur.

k Uena purpurea contra paſſiones minuitur interioꝛum.

l Uena iliaca ⁊ titilaris aperitur pꝛo paſſionibus inferioꝛum.

m Saluatella in dextra manu minuenda eſt quando peccat ſanguis in qualitate vel in quantitate vel i vtroqꝫ: qꝛ epar eſt in dextro latere matrix autem ſplen ⁊ renes ad ſiniſtrum latus declinant.

n Uena in poplitibus inciſa facit hominem inceſſanter incedere. Item omnes vene crurium ac peduꝫ poſt commeſtionem ſunt minuende.

o Uena ſub vtroqꝫ genu valet contra apoſtemata ⁊ doloꝛes renum ⁊ lumboꝛum coxarum ⁊ veſice: ⁊ arteticas pꝛeciſiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo inciſa purgat melancoliam ⁊ confoꝛtat renes.

q Uena, veniens ad pollicem inciſa valet idropiſis ⁊ inflatis: ⁊ etiam contra ventoſitatem.

r Due vene ſecte in vtraqꝫ parte coniuncte pudibundis valent contra omnia vitia verendoꝛum: ſtragurie ⁊ lienterie paſſiones: ⁊ veſice ⁊ teſticuloꝛum doloꝛes.

s Uena in vroqꝫ pede ſupꝛa pedicam maioꝛem valet contra obtalmiam: ⁊ cōtra faciei puſtulas: ⁊ menſtruorum retentiones: ⁊ contra conceptionem: ⁊ contra puſtulas crurium.

t Uena ſuper minimam pedicam inciſa valet in vtroqꝫ pede ad coleram.

u Uena inter pollicem ⁊ indicem in vtraqꝫ manu valet contra doloꝛem capitis: ⁊ contra doloꝛem oculoꝛū: contra febꝛes: ⁊ contra fellis effuſionem: ꝑtr a ophtalmiam: ⁊ contra ruboꝛem ⁊ fluxum oculoꝛum.

x Due vene exterioꝛes ſaphene ſub tales in vtroqꝫ pede fleubotomia contra doloꝛes Anchaium: ⁊ contra inflationes ⁊ apoſtemata teſticuloꝛum.

y Uena in vtraqꝫ manu ſupꝛa minimum digitum valet contra icteritiam: ⁊ contra omnia vicia ſplenis. Et contra freneſim ⁊ quācunqꝫ febꝛem.

z Uena epatica habet initium a ſtomacho: a coꝛde: a iecoꝛe: ⁊ eſt poſita vel locata ad extremaꝫ partem bꝛachij: ⁊ ſi non bene incidunt pꝛedictum locum facit tumeſcere. Et etiam ex hoc generantur apoſtemata ⁊ ſpaſmus in bꝛachijs ⁊ digitis: ⁊ etiam ſtomachi ⁊ ſplenis: ⁊ etiam contra fluxum ſanguinis de naribus: ⁊ etiam contra punctiones ſeu ſtimulationes lateris. Et inciſio ipſius pꝛecipue ⁊ pꝛincipaliter debet fieri in nonis maij: hoc eſt ſequenti die poſt feſtum ſancti Joannis chꝛyſoſtomi.

⁊ Uena mediana capit initium ſuum a pulmone. Et eſt medio bꝛachij poſita vbi non eſt mus. Et ſi non bene inciſa fuerit dat ſpiſſum ſanguinem. Et ſi bene inciditur valet contra omnes doloꝛes membꝛoꝛum coꝛdis ſtomachi coſtarum ⁊ laterum. Et etiam ſi non bene inciſa fuerit ſaniem plurimam ⁊ peſſimaꝫ mitteret: ⁊ vulnera famoſa: ⁊ ad perniciem hominem deducit: ⁊ pꝛecipue: ⁊ pꝛincipaliter inciſio vene pꝛedicte debet fieri nonis ſeptembꝛis: hoc eſt circa feſtum Natiuitatis beate virginis Marie.

ꝯ Uena Cephalica a capite habet pꝛincipium ⁊ per illam venam tranſit alia vena que mus nuncupatur q̄ aliquando inciditur loco cephalice per negligentiam: ⁊ talis inciſio impoꝛtat tumoſitatem ⁊ pꝛopinquam moꝛtem. Sed inciſio vene cephalice valet contra fluxum oculoꝛum: ⁊ contra omnes doloꝛes capitis: ⁊ etiā inciſio vene pꝛedicte valet contra caducum moꝛbum: ⁊ inciſio ipſius bona eſt ſequenti die poſt feſtum ſancti Ambꝛoſij ſeu in nonis Apꝛilis.

ꝝ Due vene in occipite ex vtraqꝫ parte valent contra querelam capitis inani: ⁊ ſtupoꝛem mentis: ⁊ amiſſionem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraqꝫ parte valet contra tremoꝛem capitis: ⁊ contra tinnitum aurium: etiam valet contra nouellam ſurditatem.

bb Due vene in timpoꝛibus valent contra doloꝛeꝫ aurium: nimiam effuſionem lachꝛymarum de oculis: ⁊ contra emigraneam: ⁊ ſm Auicennam non debent minui in quibus requiritur potentia generandi: quia per iſtas venas euacuātur ſpiritus: quia natura miſſi ſunt ad fetum generandum.

cc Uena in angulis oculoꝛum in quelibet parte valet ad clarificandum viſum: ⁊ contra omnes fluxus ⁊ maculas oculoꝛum. ⁊ maxime albulam ⁊ nebulam: ⁊ palpebꝛe inuerſionem.

¶ Jſta tabula tractat de indicijs venarum ⁊ de minu-
tionibus earundem vna cum cautelis.

MJnutio alia per metateſim: alia
per antifraſim. ⁊ ſi ſit inuetera-
ta paſſio fiat minutio per meta-
teſim. Si vero recens per anti-
fraſim. per metateſim debet fie
ri quando ex eadem parte in q̈
eſt egritudo extrahitur ſanguis
per antifraſim fit quando ex cō
traria parte fit minutio ſeu fleu
botomia quod eſt idem. Conſi
derandum enim eſt an materia fuerit furioſa vt in an-
trace per metateſim: tunc debet fieri minutio. Simili-
ter ſi quis punctus fuerit ab animali venenoſo per me
tateſim minuatur. Sed quia iuuenes humidant cali-
dis humoribus: in horum calidorum humorum cauſa
debent fleubotomari. Cum igitur ſanguis humidet an
te tertiam ⁊ colera inter tertiam ⁊ nonam ⁊ ipſi iuue-
nes in his horis debent fleubotomari. Si enim humi-
des frigidis humoribus ⁊ maxime melancolica in ho
ra melancolie ideſt poſt nonam. preterea vt ait Galie-
nus in tegni. Si quis habet ſtomachum debilem caue
re debet fleubotomiam ⁊ maxime de venis que ſunt
implicatiuis brachiorum. Et nota ꝙ luna non ſit i me-
dio geminorum quando minuitur de ipſis venis im-
plicatis ipſorum brachiorum neqꝫ etiam ſuper ſpatu-
las ventoſe debent apponi. Et ſi ſanguis exierit niger
tollatur vſqꝫ ſit rubicundus. Si ſpiſſus vſqꝫ fit rubicū-
dus: ⁊ vſqꝫ ad tenuitatem. ſi aquoſus vſqꝫ ad groſſici-
em. Et ſi ſanguis non poteſt exire: clauſo enim fleubo-
tomie vulnere cum digito poſtea ſubito cum maior im
petu exit ſanguis ⁊ fumoſus.

Cautela alia.

IN fleubotomia quattuor poſſūt attendi ſci
licet: tempus conſuetudo: etas ⁊ virtus. in
tempore calidiſſimo non debet fieri fleubo
tomia: qꝛ humores ſunt pturbati: ⁊ ſic exi-
rēt ita cito boni ſicut mali. nec in tempore
frigidiſſimo qꝛ humores ſunt compacti in
corpore ⁊ difficiles ad educendum ⁊ citius exirent bo
ni q̄ꝫ mali. Jn noua vero luna non debet fieri fleuboto-
mia: quia corpora ſunt ab humoribus euacuata ſꝫ per
fleubotomiam magis euacuarentur. Conſuetudo de-
bet attendi. ſi ſenex non conſueuit fleubotomari nō mi
nuat propter conſuetudinem ⁊ debilitatem. Etas etiā
eſt attendenda quoniam ante duodecim annos nul-
lus debet fleubotomari neqꝫ ſenex ſenio conſtitutus.
Tamen ſunt quidaꝫ fortes ⁊ vigoroſi ⁊ tales poſſunt
magis minui: virtus enim cōſideratur maxime: fortes
eniꝫ minui debent: debiles vero nō: vnde virtus ⁊ etas
magis attenduntur q̄ꝫ tempus ⁊ conſuetudo.

¶ Jſta conueniunt fleubotomiato.

FLeubotomiato iſta conueniunt. panis fermē
tatus bene coctus triticus vinum leue quod
ſtomachum non grauat oua ſorbilia piſces
aſpratiles ⁊ carnes porcine ouine arietine
pulline. Juuenuꝫ beſtiarum parua poma que
tunc reperiuntur: caules non comedantur: qꝛ generant
venenum in ſtomacho neqꝫ caſeum nec aliqua que de
eo cocta ſunt. Ait nanqꝫ Galienus hippo. apho. lxiiij.
particule quinte. lac dare febricitantibus vel caput do-
lentibus peſſimum eſt: ipſa die ſomnum vitetur. Nam
per ſomnum ſolet quedam parua accenſio febrium ac-
cendi ⁊ lippothemiā incurrere. i. defectū cordis vel te-
nebroſitatem oculoꝝ vt quibuſdam extaſim pariat.

Utilitas fleubotomie.

FLeubotomia eni mentem ſincerat: prebet
memoriam: ſenſum ſubtiliat: vocem ſubti
liando clarificat: lumen acuit: auditū tem
perat: digeſtionem prouocat: ſtomachum
adiuuat: ſanguinem malū expellit: naturā
cōfortat. Et cū ipſa malos humores extir
pat. Et longius vite ſanitatem amminiſtrat. vnde ait
Aui. quarta p̄mi. cap. xx. in principio. Fleubotomia eſt
vniuerſalis euacuatio oīum humoꝝ: laborans ex ſino
tho. i. ex nimio ſanguine vel ex ſinothio. i. ex ſanguine
putrefacto ſtatim minuaꝛ omni tp̄e cōi niſi ꝙ luna fue
rit in medio ſigno geminorum. Dicitur autem a ſinos
quod eſt febris ⁊ nocha quod eſt ſanguis. verſus.
Sinocha de multo: ſed ſinochus putrefacto.

LAborans effimera contra ſinotham, infla
tam minuat de vena madiana ⁊ de vena
cordiaca dextri brachij i eſtate. ſiniſtri ve-
ro in hyeme. ¶ Effimera enim eſt febris
que durat per vnum diem vel paruꝫ plus
vel parum minus. ¶ Laborans effimera
ex cauſa calida vel ieiunio minuaꝛ de vena capitis vtri
uſqꝫ brachij. ¶ Laborans effimera ex ieiunio ⁊ frigidi
tate caueat minutioneꝫ. ¶ Laborans ex freneſi minua
tur de vena capitis vl' de vena in medio frontis. ¶ La
borans effimera ex debilitate minuat cum ſetis porci-
nis de naribus ſuis. ¶ Laborans eff mera ex litargia
minuat inter mediū ⁊ auriculare. ¶ Laborans ex ſq-
nantia minuat de cephalica vtriuſqꝫ brachij. ¶ Labo-
rans effimera ex apoſtemate minuat de vena veniente
ad auricularem digitum. ¶ Laborās effimera ex pleu
reſi minuat de vena cordis ꝑ metateſim hoc eſt ſi pleu
reſis fit in ſiniſtro latere fiat minutio i ſiniſtro brachio.
Et ſi pleureſis in dextro fuerit brachio ſeu latere: tunc
fiat minutio in dextro latere vel brachio. ¶ Laborans
ex quotidiana īterpollata minuat de vena mediana id
eſt de vena cordis. ¶ Laborās ex quotidiana ex vtro-
qꝫ flegmate minuat de vena dextri brachij in eſtate. ſi-
niſtri vero in hyeme. ¶ Laborās ex flegmate ſalſo cuꝫ
pruritu fiat ſcarificatio in tibijs. ¶ Laborans ex tertia
na minuat de baſilica ideſt de vena epatis dextri bra-
chij in eſtate. ſiniſtri autem in hyeme. ¶ Laborans ex
quartana minuat de ſaluatella ſiniſtre manus inter me
dium ⁊ auricularem. ¶ Laborans ex quacunqꝫ acuta
minuat de baſilica vſqꝫ ad quartum diem. ¶ Laborās
ex febre ethica minuat de mediana ideſt de cordiaca.
¶ Laborans ex hidropiſi quacunqꝫ minuat de vena
epatis dextri brachij in eſtate. ſiniſtri autem in hyeme.
¶ Laborans ex ictericia de baſilica vtriuſqꝫ brachij in
eſtate ⁊ in hyeme. ¶ Laborans ex melancolia ina-
nia ⁊ freneſi minuat de vena que eſt in medio fron-
tis. ¶ Laborans ex epatis calefatione minuat de
baſilica dextri brachij. ¶ Laborans ex vitio ſple-
nis minuat de ſaluatella ſiniſtre manus. ¶ Labo-
rans ex vitio renum matricis ⁊ veſice minuat de ſa-
phena interiori ideſt de vena que eſt ſub talo interio-
ri vtriuſqꝫ pedis. ¶ Laborans ex ventoſitate ⁊ in-
flatione incidatur vena que dirigitur ad pollicem vtri
uſqꝫ pedis. ¶ Laborans ex partibus inferioribus
minuat de ſaphena interiori ⁊ exteriori pedis. ¶ La-
borans ex ſciatica minuat de ſaphena exteriori pe-
dis partis dolentis. ¶ Laborans ex podagra minu-
at de ſaphena ⁊ de baſilica interiori ⁊ exteriori vtri-
uſqꝫ pedis.

¶ Remedium.

¶ Contra

¶ Contra inflationem venarum poſt minutionem. Recipe rutam abſinthium ⁊ ordeum hoc totum cōtunde: ⁊ in patella calida confice ex illis ad modum emplaſtri ⁊ liga ſuper tumorem ⁊ ſanabitur.

¶ Aliud remedium.

¶ Cōtra debilitatez venaꝝ cū hō ſenſerit ꝙ eſt piger ⁊ grauis in toto corpore ⁊ plenus doloribus ante ⁊ retro in capite ſuo talis minuat ſanguinem de vena epatica q₂ mirabiliter ꝑ hoc curabit. Super iſto dicit Galienus q₂ generat hūores peſſimos in ſanguine illo: itrinſecus ſanies ⁊ vlcera magna generant ⁊ oriunt ſi cito minutio nō occurrat ꝑ venas naturales. Et quaſi eedē vene naturales nō recuperant q₂ ſunt debilitate ꝑ naturā imundā hoīs ſine iminutiōe q₂ ſunt obſtructe ſanguine malo. Jō aperiri debent al's deſtruent: ſicut auꝝ q̄₃diu ſepelit ⁊ calidat in igne. Taliter ēt hō deſtruit ſi ſibi minutiōe mediāte nō ſuccurrat vel alīs medicinis. Jtē dicit hippo. apho. ꝑma ꝙ hō nimis languoribus debilitatus ꝑ minutionem ſanabit ⁊ diſſoluetur.

SJ igit tempus bonum fleubotominandi ſm electionem ⁊ nō neceſſitatē quātum ad locū lune ⁊ nō aliarū planetarū quod tamen eſt neceſſariū pro tempore multo bono ⁊ laudabili optas ſcire. Nota ꝑmo regulas generales. Prima i tempore nouilunī ⁊ plenilunī nō valet fleubotomia. Et ſi luna non fuerit in bono ſigno. item incidere membrū cū ferro luna exiſtente in ſigno illud membrū reſpiciente horrendū eſt. item luna exiſtente in ſignis aeris vel igneis plus valet operatio vene q̄₃ ipſa exiſtente in ſignis terrenis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in augmento lune ſunt fleubotomandi. ſenes vero in defectu. verſus. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna regrit. itez tempore veris ⁊ eſtatis fleubotomia fieri debet de parte dextra. Tempore autem autumni ⁊ hyemis de parte ſiniſtra. verſus. Uer eſtas dextras autumni hyemis quoq₃ ſiniſtras. Jncidunt venas morboſo ſanguine plenas. Jn ſe vel iuuene ſi ſint vene ſanguine plene. Omni menſe bene confert inciſio vene.

CUm igitur quantum ad ſignum lune tempus minutionis ſcire volueris tunc predicta videas quando luna fuerit in ſigno bono ⁊ valente pro minutione tunc ipſo die minutio erit bona. Stante illo ꝙ eodez die nec ſit nouilunium nec plenilunium: ⁊ ſic de alīs regulis prout dictuz eſt obſeruatis. Et ſi potes aſpectum lune ad alios planetas ⁊ aſcendentia cōſeruare bonū erit. Nam ſtat ꝙ luna ſit in bono ſigno. ſed forte coniuncta vel aſpecta aſpectu malo a ſaturno vel a marte. Et ſi quidem ex parte ſigni lune valet apertio vene. tamen propter coniunctionem vel aſpectum non valet. Si tamen hec oīa haberi nō poſſunt: habetur tamen luna in ſigno bono ⁊ ſatis ad preſens erit: pro tpe electionis: ⁊ iſte ſunt regule aſtronomicales.

¶ Medicinales vero ſunt alie multum neceſſarie que alibi videri debent: obſeruentur tamen iſte. Primo ꝙ aer filius diei ſit clarus temperatus: non multum frigidus: aut calidus: non turbidus: aut pluuioſus: aut corruptus. verſus. Jan. feb. april. maī nouen. ſep. atq₃ december. verſus. His minue venam lunam dum videris aptam. Jn his feſtis cōmuniter celebrat fleubotomia.

¶ Jtem alī verſus. Martini Blaſii Philippi Bartholomei. Uenas precidant vt longo tempore viuant. Jn his metris continentur feſta circa que feſta proprie cōtingit fieri cōiter fleubotomia. Non ꝙ ſemper valeat i illis feſtis ſed prope illa feſta.

¶ De iudicio cruoris.

AD iudicandū cruorem de vena āmiſſū. Prio ſi eſt ſpiſſus male ſe h₃ circa pectus. Si flaueus male circa ſplen. Si glaucus male habens circa iecur. Si āt durus ⁊ niger nimis timuiſti. Si eſt rufus habēs nigrū circulū eſt cā debilitatis capitis. Si aūt eſt rufus niger durus ⁊ coagulatus time paraliſim. Si aūt eſt niger ⁊ aquoſus nimis time febres q̄rtanas. Qn̄ eni eſt aq̄ iferius ⁊ aq̄ ſupiꝰ tūc hidropiſiz. Cū aūt eſt cruor valde rufus ⁊ paꝝ aq̄ habēs ſupius hilarē vultū facit: ⁊ eſt ſignuz ſanitatis.

Uerſiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emiſſi de venis ordine tali.
Si cruor eſt albus hominis quaſi ſpuma repertus.
Tuſſim deſignat: pulmoni dolorq₃ paratur.
Et ſi ceruleus ſanguis fuerit ſpeculatus.
Eſt de feruore: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea ⁊ nare videtur in vnda.
Phyſicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si ſiccus ſanguis fuerit varīq₃ coloris.
Et velut collum columbi ſit rubeuſq₃.
Talem paraliſis vexat vbiq₃ ſatis.
Si ſanguis pure pellis dinoſcitur eſſe.
Jnter cutanea peſtis ibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera cauſam.
Si rufus pulcher ſit ⁊ vnda parumper.
Eſt talis ſanus non tibi ſit iſte dubius.

¶ Debet aūt minutus ſibi cauere maxie in ꝑmis tribus diebus a ſupfluo cibo ⁊ potu aut forti exercitio. i. labore ⁊ ſupfluo ſōno maxie in ꝑma die: triſtitiaq₃: ⁊ ſollicitudine: hec eni ſanguinē corrūpūt ⁊ in genus melācolie ꝯuertūt. Quartoq₃ die vl' q̄nto poſtq̄₃ vulnus ſolidatū fuerit. balneū itrare ⁊ tꝑate ibidē manere iuuatiuuz eſt: fiat aūt ipſo die exiſtēte in balneo moderata ⁊ ſuauis fricatio circa corpus: exiens aūt a balneo cauet ſibi a frigore: imo o₃ inuolutus ſudario ⁊ ſufficientibus operimentis veſtitus maneat in domo tēperati aeris.

Uerſus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Poſtq₃ dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincq₃ dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea ſexta petit: ſed ſeptima vult ſpaciari.
Percipit octaua ludere cum domina cara.

¶ Sequitur de. xīī. ſignis zodiaci: ⁊ primo de ariete.

¶ Luna exiſtēte in ariete bonū eſt ſanguinē minuere d̄ brachīs. balneū itrare. ſcribere incipere. Fenū falcare. Ad mercādū ire. foramē cemneti incēdere. Et oīa que cūq₃ igne fiūt bonū eſt opari: malū eſt medicari. Turrim ⁊ caſtrū vel domū edificare incipe: nō eſt bonū ſanguinē d̄ manibus minuere nec vētoſas ponere debes.

Taurus.

¶ Luna exiſtente in tauro bonū eſt ſanguinē minuere: hortos facere: ſeminare vineas. ⁊ arbores plātare. Nā cito creſcūt ⁊ multū durabūt: bonū eſt manſiōes edificare: vxorē ducere: ⁊ oīa lignea opa icipere: bonum eſt terras emere ſicut agros: ⁊ hmōi: ⁊ arare incipere: malum eſt medicare collū: oculos: guttur: ⁊ vngulas.

Gemini.

¶ Luna exiſtēte in geminibus bonū eſt icipere ea que ptinēt ad duo. ſ. ad mr̄imoniū: ad ſocietatē: de amicitia tractare: bonū ſtabilia facere. Jncipere plātare. Jre an̄ iudices: malū eſt medicare i hūeris: ſcapulis: brachīs: vlnis ⁊ manibus: ſeu vngues d̄ manibus icidere. Jtez icipere minuere de brachīs: bonū tn̄ potionez ſumere.

Cancer.

¶ Luna

¶Luna exiſtente in cancro bonū eſt ſanguinē minuere ⁊ medicinā ſumere: ⁊ facere ea que cū aqua fiūt vt ſūt molēdina: piſcine: ⁊ aqueductus: itrare nauē: iter accipere: nouā domū itrare: ⁊ mutare d̄ vna domo in aliā: ⁊ vxorez ducere: ⁊ beſtias minutas emere: vt porcos: oues: capras: ⁊ cōſimilia. Malū eſt medicari pectus: pulmonem: ⁊ ſplenem: ⁊ domum edificare.

Leo.

¶Luna exiſtente in leone bonū eſt icipere ea que cum igne fiunt: fundare caſtra: domū intrare: loq poteſtatibus ſeu pncipibus: ꝯfirmare mr̄imoniū. malū eſt medicari ſtomachū. Cor: ⁊ pectus: latera potionē ⁊ medicinā ſumere. Malū eſt ēt medicari Epar ⁊ oia iteriora iter longum incipere nouam veſtem induere.

Uirgo.

¶Luna exiſtēte in virgine bonū ſeminare: ⁊ colere terrā: ⁊ plātare vineas: ⁊ arbores: ⁊ hortos facere: ſcribere icipere: ⁊ oia operari que vis germiari: tractare pacē: iduere nouā veſtē. malū eſt medicari ventrē ⁊ oia iteriora ventris. malū ēt eſt vxorē ducere qꝛ ſterilis erit aut paucos filios gn̄abit: locū mutare: ⁊ facere ea que cū igne fiūt ꝫ medicinam ſumere multū laudabile eſt.

Libra.

¶Luna exiſtente i libra bonū eſt ſanguinē minuere: rōnē ponere. Emere vendere ponderare oia q̄ ſūt ponderabilia. malū eſt medicari iteriora vētris. Renes ⁊ veſicam ⁊ ea que ſunt vſqꝫ ad pudibunda: ⁊ oia incipere facere que cum terra fiūt.

Scorpius.

¶Luna exiſtēte in ſcorpiōe nō video ꝙ ſit aliqd̄ bonū facere: qꝛ tūc eſt in ſuo caſu ⁊ ifortunio. Jō ipſa debilitaꝛ ⁊ ipediꝛ in bonis opatiōibus tn̄ bonū eſt balneari ⁊ ea facere q̄ cū aqua ⁊ de aqua fiūt. Malū eſt medicari mēbra virilia vt ꝓputiū: anū: vel aliquē vulneratū arborē ⁊ montē aſcēdere. Jter facere ⁊ ꝑcipue ꝑ terrā vel ꝑ nauim.

Sagittarius.

¶Luna exiſtēte in ſagittario bonū eſt ſanguinē minuere: balnea intrare: caput radere: capillos precingere: diſcordes recōciliare: copulationē inter amicos facere: ſocietatem firmare: puerum ad artem applicare: matrimonium intrare ſeu ordinare: ſed non perficere qꝛ ſterilis erit vxor in pueris. ⁊ ſuperba. bonum eſt facere omnia que pertinent ad conſtructionem domorum: terram colere: ⁊ hortos facere: malum eſt facere medicari coxas: femora additiones membrorum.

Capricornus

¶Luna exiſtente in capricorno. bonum eſt facere ea que cum terra ⁊ de terra fiunt vt ſeminare ⁊ vineas plantare venari aucupari: ⁊ omnia inſtabilia exercere. Jter incipere verſus meridiem. malum eſt vxorem ducere: ⁊ facere ea que cum igne fiunt. Non eſt bonum minuere nec potionem ſumere: nec in genibus nec in neruis facere medicinam: nec in aqua laborare.

Aquarius.

¶Luna exiſtente in aquario bonum eſt vxorem ducere intrare domum. Jter incipere ad orientem loq p̄latis ⁊ oibus alijs dignitatem habentibus. malū eſt medicare tibias ⁊ c̄. vſqꝫ ad cauillas pedū. Jter longū icipere.

Piſcis.

¶Luna exiſtente in piſcibus bonum eſt ſumere medicinam ⁊ potionem. Et quicquid pertinet ad geminationem vt amicitias tractare: rationem ponere: vxorem ducere. Et ea facere que ad aquam pertinent vt molendina ⁊ aqueductus. Jter per aquas incipere: ⁊ fundare eccleſias ⁊ alia edificia. malum eſt pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Taurus Uirgo Capricornus.	frigida ⁊ ſicca
Cancer Scorpio Piſces	frigida ⁊ humida
Aries Leo Sagittarius	calida ⁊ ſicca
Gemini Libra Aquarius	calida ⁊ humida

¶Et nota ea que dicta ſunt de flebotomia de. xij. ſignis zodiaci debēt itelligi ſolū ſm motū lune: ⁊ nō aliorum planetaꝝ quo ad tēpus electiōis pro ſanitate ꝯſeruanda: nō aūt ad tēpus neceſſitatiſ igiꝛ nec ſignū nec hoꝝ cōſiderare: qꝛ indigenti nulla lex eſt ipoſita. Jndigens igitur aut expectare dꝫ: ſed minuere in nomine domini noſtri Jeſu xp̄i dum neceſſe eſt: ⁊ oportet. verſus.

Ar li de vena bene fundunt vena ſagitta.

Can capis vir media cetera dico mala.

Fleubotominandū eſt oi tpe ſi neceſſitas vrget: ⁊ maxie luna. iij. viij. xi. xiij. xvi. xvij. xviij. xxvi. Quia tūc minutio melior eſt q̄ꝫ alijs diebus. Jtē ſanguinez minuere vtiliſſimū eſt ab viij. kal'. Julij vſqꝫ ad. xv. kal'. Auguſti: qꝛ tūc creſcit ⁊ augmentaꝛ ſanguis. Dies caniculares ititulaꝛ a. xv. kal'. Auguſti vſqꝫ ad nonas ſeptembris in qbus nō eſt fleubotomandū: nec potio eſt accipiēda. fleubotomia non eſt vtilis ab. viij. kal'. octobris vſqꝫ ad. viij. kal'. decēbris vt nociuos hūores quos eſtiuuz tempus contraheret. Autumnus deperdat ⁊ ſicca colera vſqꝫ ad ſcōm autumnum ſecurus eris.

Sanguinem nō minuas nec de anſere comedas: neqꝫ potionē ſumaſ. vij. ⁊ ix. die Aprilis. ⁊ kal'. Auguſti: ⁊ vltia die Decembris ꝑſertim ⁊ vltima die Junij: qꝛ tunc vene nimis plene ſūt. Jō in hoibus ⁊ pecudibus fleubotomie inciſis vel alijs aialibus vulneratis piculoſum eſt: hō etiā q in iſtis diebus natus eſt vel fuerit: aut morte mala: aut maximo labore peribit. ¶Jtē die Januarij vltimo ⁊ Februarij vult ꝑmo: hō q natus fuerit poſt mortē ſuā nūqꝫ putredine ſolueꝛ. Et nota ꝙ hoies ſani de mane habent vrinā albam. Ante prandium rubeam. Poſt prandiū candidā. Et ante cenā calidā. Cauendū eſt etiā ſūme ne aliqs in ſubnotatis diebus minuat: qꝛ pericula ex hoc eueniūt infraſcripta. Si ſexto kalēdas Januarij aliqs ſanguinem trahit: aut moritur infra annū: aut viſus: aut alius ſenſus ei minuetur: aut febre capieꝛ. Si octauo kalendas Februarij: aut mortē aut ſpaſmuz cordis: aut paraliſim patieꝛ. Si pridie kalendas Martij: aut moritur: aut ſpaſmū: aut paraliſim: aut febrem ſuccurrit: etiam ſi qs quocunqꝫ die alio in predicto in Martio minuetur ille in Auguſto febricitabit. Si tertio idus Aprilis: aut ſtatim aut quarto die morietur: aut patietur febrem: aut ſpaſmum. Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut febres incurrit: aut diſſolutionem mentis habebit. Et ſi primo nonas Maij: aut moritur: aut emigraneam patietur. Si tertio idus Junij: aut epilenſiam: aut elephantiam incurrit. Si Octauo kalendas Julij: aut moritur: aut i extaſim vertitur: aut in iecore dolebit. Et ſi qnto nonarū

Julij

Julij:aut moritur:aut obliuioſus erit:aut viſcera in frigora ſuſtinebit. Si nono kalendis Auguſti:aut ſtatiꝫ: aut quinto die moritur. Et ſi eodem die potionem ſumpſit ante trigeſimam diem morietur. Si tertio kalēdaſ Septembris:aut infra annum morietur:aut freneſim patietur:aut viſus oculorum eius extinguetur:aut ſcabiem:aut pruriginem:aut ſudorem fetidum ſuſtinebit. Et ſi tertio nonas ipſius Septembris:aut morit᷑ : aut ſpaſmum habebit. Si duodecim kalendas Octobris aut morit᷑:aut hebetudo ſibi occurrit:aut icteriti⁹ erit.

¶ Sequitur de duodecim menſibus.

¶ De Januario.

IN iano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi languores ſint aptos ſume liquores.
Nec minui cogita:contraria fercula vita.
Balnea ſint grata ⁊ potio ſit moderata.

¶ Februarius.

Gignitur occulta febzuo febris tibi multa.
Si comedis betam necnon aucam vel anetam.
Potio ſumatur:in pollice tunc minuatur.
Frigida vitentur ſed balnea ſana videntur.

¶ Marcius.

Marcius reſerat humores:gignitqꝫ dolores.
Sume cibum pure coctana ſi placet vre.
balnea ſint aſſa nec dulcia ſint tibi caſſa.
Uena nec habēda nec potio ſit minuenda.

¶ Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta renaſcuntur pori tunc aperiuntur.
Hincqꝫ ſcalpeſcit corpus ſanguis quoqꝫ creſcit.
Ergo ſoluatur venter cruor at minuatur.

¶ Maius.

Maio ſecure laxari ſit tibi cure.
Scindatur vena ſed balnea den᷑ amena.
Cum validis rebus ſint balnea ſeu ſpeciebus.
Potibus aſtricta ſit ſaluia cum benedicta.

¶ Junius.

Qui vult ſolamen iulio probet hoc medicamen.
Uenā nō cedat:nec ventrem potio ledat.
Somnum compeſcat: ⁊ balnea cuncta paueſcat
At venerem vita ſit anetum ſaluia ruta.

¶ Auguſtus.

Quiſqꝫ ſub auguſto viuat moderamine iuſto.
Rare dormitet:frigus coitum quoqꝫ vitet.
Nec minui cogita:contraria fercula vita.
Potio vitatur:ac lotio nulla paratur.

¶ September.

Fructus maturi ſeptembre ſunt valituri.
Sed pira cum vino:panis cum lacte caprino.
Atqꝫ diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas ſpecies cum ſemine mundas.

¶ October.

October vina preſtat:valetqꝫ ferina.
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comede:ſed non precordia lede.
Quãuis ſit ſana tamen eſt repletio vana.

¶ Nouember.

Jſta nouembre datur tibi regula medo bibatur.
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur.
Balnea cum venere tunc nullum conſtat habere.
His vir ſeneſcit ydropiſis quoqꝫ creſcit.

¶ December.

Sane ſunt membris calide res menſe decembris.
Caulis vitetur:capitalis vena ſecetur.
A frigore caput tegas vt ſanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma repuntica potes.

¶ Aries in prima conſtitutione cepit videre:hoc eſt ꝙ hominis caput habere dicitur.
Taurus:habet collum ⁊ guttur.
Gemini:ſpatulas vſqꝫ ad manus.
Cancer:pectus ⁊ pulmonem.
Leo:ſtomachuꝫ.
Uirgo:epar: ⁊ inteſtina: ⁊ circa ventrem.
Libra:renes:anchas: ⁊ veſicam.
Scorpius:circa verebunda: ⁊ vaſa ſeminaria.
Sagittarius:coxas.
Capricornus:genua.
Aquarius:tibias.
Piſces autem pedes.

¶ Et ita membra humani corporis per ſigna superceleſtia diuiduntur.

¶ Luna exiſtente in ſigno membri patientis nulluꝫ medicamen facias illi membro

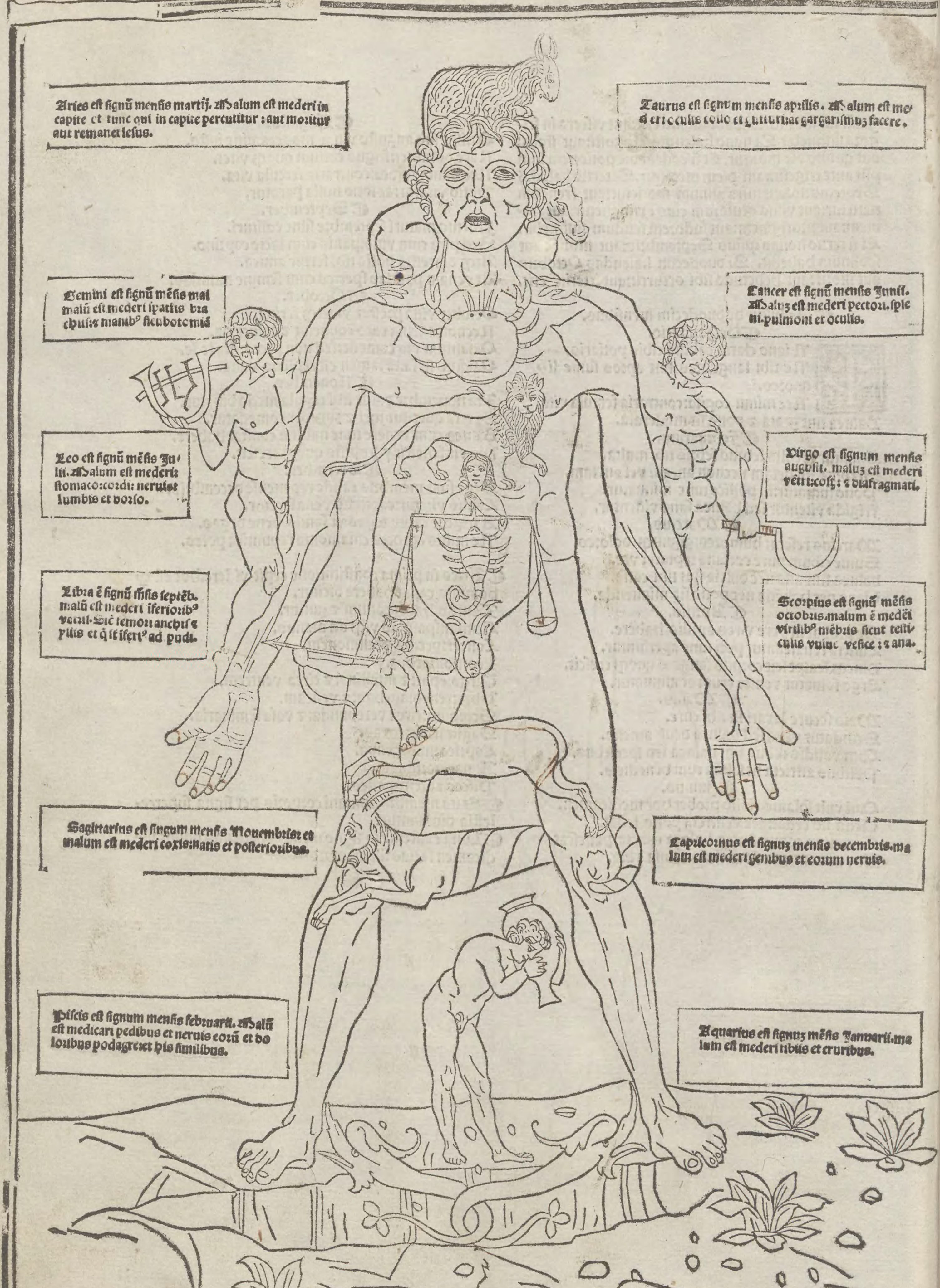
Aries eſt ſignū menſis martij. Malum eſt mederi in capite et tunc qui in capite percutitur : aut moritur aut remanet leſus.
Taurus eſt ſignum menſis aprilis. Malum eſt mederi oculis collo et gutturi: ac gargariſmuz facere.
Gemini eſt ſignū mēſis maij malū eſt mederi ſpatulis brachijs: manibꝰ et fleubotomiā
Cancer eſt ſignū menſis Junij. Maluz eſt mederi pectori. ſpleni. pulmoni et oculis.
Leo eſt ſignū mēſis Julij. Malum eſt mederi ſtomaco: cordi: neruis et lumbis et dorſo.
Virgo eſt ſignum menſis auguſti. maluz eſt mederi vētri: coſtꝭ: ⁊ diafragmati.
Libra ē ſignū mēſis ſeptēb. malū eſt mederi īferiorib ventri. Sic̄ lemori anchis ⁊ ylijs et q̄ ſūt īſertꝰ ad pudi.
Scorpius eſt ſignū mēſis octobris. malum ē mederi virilibꝰ mēbris ſicut teſticulis vrine veſice : ⁊ ana.
Sagittarius eſt ſignum menſis Nouembris: et malum eſt mederi coxis: natis et poſterioribus.
Capricornus eſt ſignuz menſis decembris. malum eſt mederi genibus et eorum neruis.
Piſcis eſt ſignum menſis februarij. Malū eſt medicari pedibus et neruis eorū et doloribus podagre: et his ſimilibus.
Aquarius eſt ſignuz mēſis Januarij. malum eſt mederi tibijs et cruribus.

Litargia
Cephalica
Caſus capillorum
Camphilargia.
Cotū i frōte añ ꝛ retro
Omniſ calor de humo
re de ambulatorio ꝛ de
ventoſitate que vagan-
tur de loco ad locum.

Vngues mali.

Secundina eſt quedaz
membrana in qua ia-
cet puer in matrice.

Ictericia. ſiccitas hu-
mor lepra morphea pa
raleſis ex frigida cauſa
vel calida frigus cōſtri-
ctio pororum.

Melancolia
Mania
Freneſis
Menopeya
In fronte ante et retro
Emptoica.
Empima
Pleureſis
Ptiſis
Fluxus reumatis
Fluxus oculorū

Vngues mali.

Sequit̃ ordiarie in iſra-
ſcriptis circulis de cōcep
tiōe qūo mulier volens
cōcipe ſe hēre d̃beat mu
lier cōcipe volētes vide-
at ne matrix ſit hūoroſa
nimis nec nimis ſicca
nec feruida nec nimiſ fri
gida ſeruato ordine mē
ſtruali pregnationis nec
habūdas varijs liquori-
bus vł albis ſʒ ſanguine
is ꝛ nec plurimis ꝛ nec
paucis ſitqʒ mulier faci-
lis digeſtionis et ꝯſerue
tur corpus intemperie.

Diafragma ē pellicula
diuidens nutritiua a ſpi
ritualibus

Ictericia ſiccitas humor
lepra morphea paleſis
ex frigida cā vel calida
frigus ꝯſtrictio pororū

Notanda ſunt aliqua ſigna cōceptionis ipſius mulieris. Primuʒ.n. ſignū ē q̄ ex pte coitus cognoſcit̃. Si.n. mulier qñ fuit in coitu cū viro poſt coitum frigus ſentit ꝛ dolores in renibus ſignum eſt cōceptionis. Itē ſi color faciei vltra modū ꝛ ſm moreʒ ſolitum eſt mutatus ſignū eſt cōceptionis. Itē ſi ali qua cibaria cōcupiſcit ſicut terrā vel carbones: ſignum ē conceptionis. Iteʒ ſi vis ſcire vtrū maſculus vel femina ē cōcepta ſi color faciei ē rubeꝰ leuis ꝛ venter in dextra pte tūc ſcit ꝛ rotūdat ꝛ lac de mamillis ſpiſſum ꝛ bene co ctum ꝛ digeſtuʒ exierit: ꝛ ſi ponatur ſup aliqđ corpus bene pollituʒ ꝛ terſuʒ ꝛ non diuiditur ſecundum partē: ſed conſtabit tunc eſt maſculus.

a ¶ Quando mulier dolet vbera. Recipe plantaginē ⁊ cōtunde bene ⁊ ſupera vbera liga: vel recipe cepe ⁊ piſta ⁊ cōcute cum antiqua axungia: ſed prius axūgiā mitte in aquā vt ſal extrahať ⁊ poſtea emplaſtra ſuper mamillam.

b ¶ Si mulier lactās puer͛ deficit lacte bibat medonē ⁊ ceruiſiam iuuenē ⁊ p̄ncipaliter caueat ne bibat vinū: ſimul excoquať feniculū cum ſemine ſuo in iuueni ceruiſia ⁊ ſuaui ⁊ bibat illud ⁊ comedat etiam illud ſemen feniculi ⁊ abundabit in lacte copioſe. Sera. Coli. Yſaac. Haly. Plinius li. ij. caplo. iij. Itē accipiat pulegium ⁊ miſce cuȝ vino ⁊ da bibere nutrienti puer͛ omni die ⁊ habebit lac copioſe. Macer. Item menta de mane comeſta prodeſt mulieribus pueros lactantibus.

c ¶ Ad expellendū fetū de muliere nouiter cōceptū. Recipe caſtoreū ⁊ coque in vino vel in braxia ⁊ bibe mane ⁊ ſero ⁊ exiet ſi erit maſculus. Si autem femella fuerit nullo modo expellens eam.

d ¶ Cōtra hoc quando ſecundina poſt partū nō educitur tunc pulueriza lapidē q̄ agates appellatur ⁊ da ī potu. Item fac ſubfumigationē cū pennis gallinnar͛ ⁊ fac eam deſuper ſedere ꝙ ad ſe recipiat fumū ⁊ curabitur. Item ſemen plantaginis poſt partū mulier bibat in potu aſſidue ⁊ deducit ſecundinam.

e ¶ De cōceptione Embrionis primo menſe fit coagulatio ſanguinis. ſcdo expreſſio corporis: tertio menſe fit connexio corporis ⁊ anime: quarto accepit vngulas: quinto accepit ſimilitudineȝ patris vel matris: ſexto facit neruorum contractionem: ſeptimo medulla conſolidatur: octauo oſſa ⁊ nerui confirmantur. nono naturaȝ mouet ⁊ infans omnium rerum beneficijs impletur ex tenebris ad lucem veniet.

f ¶ Ad libidinē excitādū. Accipe ſucci verbene duos ciatos ⁊ grana piperis. xij. ⁊ fel hircinum vel alterius animalis quantum tibi videtur hec tria cū melle ſimul cōmiſce vt ſumi poſſit ⁊ ſerua ⁊ cū opus fuerit da cuȝ vino bibere. Iteȝ renes cerui decoquanť cū vino bono ⁊ bibe quando volueris ⁊ videbis mirabilia.

g ¶ De exitu fetus in quo menſe habebat bene ſuum exitum vel egreſſum. Si. n. in octauo menſe hȝ egreſſū ſic raro viuit. cauſa huius eſt oīs fetus naturaliter tendit adortum in ſeptimo menſe: ſi tunc in octauo q̄eſcit a labore quem habuit in ſeptimo. Si vero in nono mēſe exit ſanus eſt: qꝛ q̄euit a laboribus vt dixi: ſed ſi ſtatī in octauo exierit nō viuit. Rō qꝛ debilitatus eſt ꝑ laborem ſeptimi menſis ⁊ non quieuit.

h ¶ Per quem modū puer exit de vtero nota: q̄buſdam. n. mulieribus plus accidit dolor: q̄buſdaȝ minus accidit ꝙ fetus aliquando protendit manū vel pedem in egrediendo: ⁊ hec oīa nociua ſunt: ⁊ ſic tunc obſtetrices diligenter intrudunt fetum: ⁊ ex iſto maximus dolor generatur per queȝ plures mulieres niſi ſint valde fortes debilitantur vſqꝫ ad morteȝ ſic tunc mulieres bene ⁊ experte in hoc opere debent haberi: qꝛ quedā obſtetrices vtuntur quodaȝ vnguento quo vngunt vuluā mulieris: ⁊ tunc fetus exit liber: ⁊ ſcias: qꝛ fetus naturaliter caput protendit in exitu ⁊ hoc valet.

i ¶ Ad menſtrua prouocanda viola cum myrrha ponatur in vno vaſe ⁊ repletum vas aqua pluuiali ponatur ad buliendum: ſed vas ita obſtrue ꝙ fumus nō poſſit exire ſic qꝫ coquať cōtinue ꝑ ſeptē horas ⁊ excipe ollā de igne: ⁊ mulier recipiat fumū ſeu vaporem ꝑ inferiora q̄n calidius ſuſtinere poteſt hoc medicamē facit etiam ad eas que nunq̄ȝ habuerunt menſtrua. Accipe abſinthium ⁊ rutam ⁊ decoque ī vino: ⁊ adde quinqꝫ grana piperis ⁊ bibat.

k ¶ Cōtra nimiū fluxū menſtrui. Cortex Iuniperi tritus cū vino vel aceto: ⁊ fructus eius appoſitus vel comeſtus cōpeſcit menſtruū. Itē lac aſine ſumať cū melle ⁊ felle leporis vel etiā lac aſine cū yſopo ſumptū decoctū cōpeſcit menſtruū. Item cinerē rane viridis in ſaculo ſecū portet: ⁊ nihil amittit de ſanguine kir. Et ſi volueris ꝓbare liga puluerē p̄dictū ad collū galline: ⁊ poſt vnū diem iterfice eam: ⁊ nō exibit ſanguis de ea.

l ¶ De purgatiōe m̄ricis petroſilium potui ipoſitū: ⁊ da bibendū mulieri matricem eius bene purgat yſaac. haly. vel etiam recipe radicem violar͛ vna cuȝ folijs: ⁊ coque bene in ceruiſia: ⁊ da mulieri mane.

m ¶ Ad expellendū menſtruū poſt ꝑtum. Recipe coſtā de capite caponis: ⁊ cōtere in puluerē ⁊ bibat ī potu: ⁊ calide bibat ō illis radicibus videlicet. Millefolij ⁊ hec ad expellendū menſtruum q̄n fluit de muliere ꝯ debitū modū: videlicet poſt annos q̄nquaginta. vel pone myrrhaȝ ad pomū ſciſſum: ⁊ poſtea claude cōtra: ⁊ pone ſuꝑ ipſum q̄n coquiť ⁊ ibidē aſſetur: ⁊ poſtea ſumas ⁊ da ei comedere cū myrrha: vel ponat abrōtanū ad ſotbulares ⁊ ambulet in eis: ⁊ ſanabitur.

n ¶ Medela mulier͛ ī puerperio verbena illa radix valet mulieribus in puerperio ſi ipſam circa ſe ſeruauerint: qꝛ remouet fantaſmata: ⁊ vexatiōes magnas non patienť: q̄etem bonam habebunt: ⁊ infanti ſi collo alligať ſiue manibus nō fatigabiť grauedine aliquali: ſed fruež q̄ete. q̄ etiam dormire nō p̄ñt habeant circa ſe verbenā: ⁊ dormient bene ⁊ q̄eſcent. ſimiliter ſi remote equitare volueris liga ſub coma eque verbenam cū artemiſia: ⁊ nō fatigabitur equus in equitando.

o ¶ De facili ꝑtu mulieris. Recipe radicem. Iuſq̄ami ⁊ alliga ſiniſtro femori mulieris: ⁊ dū facis fac noduȝ vt faciliter religari poſſit: vt mox dū pariet ſtatī ſoluas nodū: iō vt vitalia ſeu iteſtina nō ſequanť. Item hoc remediū multas liberauit in ꝑtu. recipe lauri folium ⁊ cō maſticatum ſuper vmblicum pone: ⁊ ſtatim pariet cuȝ admiratione expertum eſt.

p ¶ Mellicratū tali mō fit Recipe vnum coclear de melle fluxili: ⁊ tria aq̄ tepide ⁊ miſceanť iſimul ſic deť mľieri bibere. Que mulier ī ꝑtu laborat. Accipiat mirrhā ⁊ terať: ⁊ in vinū mittať ⁊ ſic bibať ⁊ liberabiť.

q ¶ Modo contrario. Si femella fuerit cōcepta mulier tunc eſt grauis ⁊ pallida: ⁊ venter eſt oblongus in dextra parte. ⁊ in ſiniſtra rotundus. ⁊ mamilla in ſiniſtra parte turgeſcit. ⁊ lac magis indigeſtum liuidum ⁊ aqueum: ⁊ fuſum ſuper corpus politum diuidiť pars eius aperte ſicut aqua: ⁊ ſi lac ſuꝑ vrinam eiuſdem mulieris fuerit fuſum natet: ⁊ ſic de alijs. Item experimētum ſcio: verum eſt: ⁊ expertum. Si concepit vel non detur ei mellicratum bibere: ſi tunc circa vmbilicuȝ corroſiones habuerit concepit. ſi vero non minime. Hyp. apho. lx. particule quinte.

r ¶ De t̄pe apto ad impregnandum maxime aduenientе vel determinante pregnationem cum corpus non eſt plenum cibo: neqꝫ deficiens eſt cibo: ⁊ vino non vltra modum ſumpto. Incipiente igitur purgatione minus apta eſt conceptio: ſed cum minuitur in viro: ⁊ muliere. corporis enim temperātia adiuuat. Galie. iij. teg. tex. commenti. xxxvj.

ſ ¶ Pingues mulieres minus apte ſunt ad pregnandum ſeu concipiendum: eo ꝙ pudenda non conueniūt ⁊ parum locū relinquunt. nec valde tenues apte ſunt. Si igitur alique impregnantur a malis humoribus expurgenť. ⁊ ad hoc nil melius q̄ȝ Theodoricon. Nicolai et ierapig. et dyamargariton hoc eſt cum cognoueris in proximo menſtrua venire.

t ¶ Si ex

t ¶ Si ex nimio calore fit ſterilitas quod ſignat pau-
citas menſtruoꝝ cū dolore exiſtens: ⁊ vlcera pudēdo-
rū: ⁊ calor totius corporis dabiſqꝫ ei que mediocriter
infrigidant ⁊ humectant: vt lactucas: maluas: butiruʒ:
portulacas: atriplicem. Si autem os matricis ſit aptū
dicta ſtipita: fomenta: ⁊ medicamēta: ſicut carnes gra-
natoꝝ lentiſci: radix rubi mirtus ⁊ galla. Si tunc tor-
queatur matrix curatur cuʒ mollificatiuis.

u ¶ Ad cōcipiendū: viſcū qȯ in quercu naſcit̄ tere cū
vino: ⁊ da ei bibere: ⁊ hec deficiente menſtruo: ⁊ conci
piet. Plinius lib. xvi. capi. vltimo. in fine. Item vulua le
poris comedat̄ in cibo. Item aqua decoctionis lactuce
mane da mulieri infecunde: ⁊ eadem die ad ↄceptionē
cōuertit̄: ⁊ quando eſt impregnata euomet: ⁊ retinere
nō pōt. Similiter ſi lermontanū datum apris vel alijs
animalibus ad manducandū quando coire voluerint:
⁊ ſtatim concipient poſt coitum: ⁊ puluis teſticulorum
verris datus mulieri poſt menſtrua.

x ¶ Si ex pinguibus humoribus nō fit cōceptio pur
get̄ cū theodoricon ⁊ ierapigra: dabit̄ quoqꝫ ſupius ↄ̃
riū antidotū in quo mittit̄ euforbiū: piper: ⁊ thus. Cuʒ
aūt emendatio facta fuerit menſtruis bene exeuntibus
cōmiſcant̄ ceſſante pregnatiōe ꝙ ſi vētoſitas cōceptio
nē ꝓhiberet his ſignis ſcitur in fractiōe hʒ matricē. his
igitur cibis educatur: ꝑmo minuat̄ dabiſqꝫ ei aniſum:
ciminum: rutam: anetum: ſemen feniculi: fenugreci: ⁊
ſimilia.

y ¶ Si vero excluſione matricis ↄtingit ipediri con-
ceptioqꝫ. Aperiat̄ cum calida. i. cum apozimate in quo
decocta eſt malua ⁊ ſemen lini: fenu greci: butiꝝ oleū:
⁊ mel: cum fortioribus ⁊ camomillā: in vuluam mitte
terbeatinam: vitrum: ſicus: caſſiam: ⁊ ſic de alijs.

z ¶ Alia bona de conceptione ſi mulier vel vir bibat
ſpumam quam lepus hʒ circa os qñ rodit herbam ſta-
tim concipiet. Iteʒ teſticulus dexter muſtele teratur cū
vnguento ypericon: ⁊ cum lana peſſarizet̄ ⁊ coeant: ⁊
ſtatim cōcipiet̄ kir. Item da ei bibere de lacte eque: ⁊ il
la hora cōmiſcere cum ea: ⁊ concipiet Albertus ma-
gnus lib. xxij. cap̄. Equi in fine.

⁊ ¶ Ad duꝝ parum da dragmaſ. ij̈. diptami cū aqua
fenu greci Diaſ. Plinius li. xxvi. cap̄. xv. Et nidus yrū
dinis in aqua lotus: collocatus: ⁊ bibitus: ⁊ fenū gre-
cum appoſitum cum melle prodeſt vel diamargariton
bibitū multū prodeſt. Plinius. xxiiij. cap̄. xix. Serapio
cū aqua ciceris vel feſtelis bibitū ⁊ muſcelino proba-
tū eſt. Item lac alterius muleris bibat ⁊ artemiſia ad
eius vmbilicū ligetur aut ponatur: ⁊ ſtatim partus exi
tum habebit.

ↄ ¶ De facili partu hec eſt qñ fetus eſt mortuus folia
iuniperi cum aqua ⁊ melle decocta: ⁊ bibita fetū mor-
tuū educunt: ⁊ ſecundinam ſanguineā poſt partū eijci
unt Haly. Itē lac alterius mulieris cū oleo bibitū fetuʒ
mortuū educit. Itē iaſpis hʒ bonā virtutē ad fetū edu-
cendū. Itē lac caninū cū vino ⁊ melle bibitū ſtatim ex
pellit fetum. Item myrrā cū vino bene tritā ⁊ calefactā
bibat multum prodeſt. Auicēna Serapio.

ꝝ ¶ Ad ꝓbandū virginitatem. Recipe ſemē portula
ce: ⁊ ſparge ſup̱ carbones: ita vt illa fumū ad ſe recipi-
at: ⁊ ſi eſt corrupta videbis mirabilia. vel recipe apiuʒ
cum radice ſua: ⁊ appone capiti ea neſciente.

aa ¶ Nota ſi propter humiditatem cōceptio fieri nō
poteſt ſigna ſunt hec: quoniam humectantur in coitu:
menſtrua ſunt tenuiora: ⁊ ſi multum his ſicca fiant di-
cta ſuperiora membra laborant: ⁊ fricentur vomitum
ſumant: ſiccis cibis vtantur os matricis cum ſtipticis
confortetur: ſcilicet cuʒ apozimate lentiſci myrre roſee:
balauſtie: cimarum rubi: ⁊ gallarum: matrice ſicca: ta-
men exiſtente contraria humida fiant: ſicut balnea vn-
guenta: ⁊ huiuſmodi cibi humidi vinum temperatum
⁊ paucum.

bb ¶ Ad purgationem mulieruʒ que poſt partū pur
gari non poſſunt. Recipe ſemen lini: ⁊ cōtunde p̱ opti
me: ⁊ hec decoque cum iuueni axungia: ⁊ da ei ad bi-
bendum. Si vulua mulieris ex coitu inflatur ſedeat in
aqua in qua malua eſt decocta ⁊ liberabitur. Iteʒ ſi mu
lier minus luxurioſa fuerit betonicam ⁊ ſolſequiū cuʒ
aceto bibat ⁊ ceſſabit.

cc ¶ Ad reſtringendum menſtrua ſeu compreſſionē
eorundem experimentum verum tres rubus de plan-
tagine hoc eſt tres radices cum folijs decoque in aqua
fluuiali: ⁊ da potare mulieri patienti fluxum ⁊ ſtatim
ſtringit abſqꝫ dubio. Ad idem aqua roſea potata de ſe
ro ⁊ mane ſtringit ſuperfluum fluxum matricis: ⁊ hoc
faciat mulier que nimium fluxum patitur per ebdoma
dam integram.

dd ¶ De coitu. Nota ꝙ inordinatus coitus impedit
fetum conceptum: hoc eſt quando femella cum viro eſt
in coitu: ⁊ ſi ipſe maſculus inordinate iacet ſimiliter ⁊
femella: vt ſi in latere iacuerit ſuper femellam. ⁊ vnuʒ
puerum generauerit in vno latere curuum: ⁊ in vno pe
de claudum ⁊ tortuoſum ⁊ cauſa huius eſt: qꝛ inordi-
nate proceſſit coitus ab eis.

ee ¶ Ut mulier abortiuum non patiatur. Recipe can
crum fluuialem contere eundē: ⁊ da mulieri in vino ve
teri bibere. Plinius. xxxij. cap. vi. Nota abortiuum dr̄
qȯ adhuc non eſt perfecte productum in natura homi
nis: ſed aliquo modo in maſſam carneam vel materiā
lacteam: illud autem accidit eis q̃ꝫ plurimuʒ: vel qꝛ ma
teria menſtruorum corrupta eſt vel per prauum mo-
tum per quem matrix rumpitur vel per alia mala: ⁊ ta
lia: vel ꝙ frequenter exire laborat in ſeptimo menſe.

ff ¶ Quomodo fetus nutriatur in matrice. Hyppo-
cras dicit mammillas habere quandam colligantiam
cum matrice per quaſdam venulas quas abſcindūt ob
ſtetrices: ⁊ per illas lac fluit ad vmbilicum puerorum
vnde falſum eſt ꝙ dicunt quidam ꝙ puer nutriatur p̱
os qꝛ ſic ſtercorizaret quod falſum eſt.

gg ¶ Ad cognoſcenduʒ ſi fetus in muliere eſt ſanus
vel non ſi mulieri impregnante lac fluit de mammilla
ſignificat debilitatem fetus: qꝛ lac ſm̄ Ariſto. ⁊ Hyp.
apho. lij. particule quinte: eſt proprium fetus ſic quan-
do fluit de mammilla ſignum eſt ꝙ fetus ex eo non nu
tritur: ſic fetus debilitatur. Sed ſi mām̄illa eſt indura
ta: tunc puer eſt ſanus: ⁊ ratio eſt qꝛ menſtruum cōuer
titur in lac: ⁊ tale lac vlterius ſufficienter nutrit pueꝝ:
⁊ non fluit ex quo oritur feti ſeu pueri fortitudo.

hh ¶ Ad probandum ſterilitatem videlicet vtrum
mulier ſit ſterilis vel vir. Recipe vrinas amborum in
duo vaſa ſeparatim: ⁊ in illis furfures fermenteos: ⁊
in cuius vrina vermes fiunt ille vel illa ſterilis eſt. Ad
experimentum ſterilitatis. Recipe ſepteʒ grana ordei
⁊ ſeptem grana fabarum: ⁊ ſeptem grana tritici: ⁊ po-
ne in ollam: ⁊ mingat ſuper ea: ⁊ ſi creuerint infra ſe-
ptem dies non eſt ſterilis. ſi autem non creuerint ē ſte-
rilis. Albertus magnus lib. x. tractatus. ij̈. capit. i. pro-
pe finem.

ii ¶ Ut mammille non creſcant. Recipe herbaʒ que
vocatur vuildinaltem: ⁊ contunde bene ⁊ ſuper mam-
millas pone. Iteʒ recipe papauer: ⁊ decoquas in aqua
pluuiali: ⁊ intingas lineum pannum ⁊ ſuppone mam
millas per tres dies: ⁊ hoc quanto calidius ſuſti-
nere poteſt.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA w Poznaniu

¶ Sequuntur problemata de membris generatiõis de matrice: ⁊ teſticulis ſeu de ſecretis mulierum.

Quare animalia coeant. Rñ. ſꝫ Ari. ij. de aïa ſup illa littera naturaliſſimũ opeꝝ. ⁊c. ꝙ ꝑꝑ obſeruatione ſpẽi: qꝛ ſi coitus nõ eſſet oẽs ſenſus dudũ defeciſſent. ¶ Quid ſit coitus. Rñ. ſm Auerroym ꝙ coitus eſt iectatio maris ⁊ femine ꝑ inſtrã deputata a nã ad eſſe ſpecificatũ ⁊ ꝯſeruãduꝫ: ergo dicũt theologi ꝙ qñ coitus ſit ꝑꝑ gñationẽ ſibi ſimilis: tũc nõ eſt marie peccatũ. ¶ Quare coitus tꝑatus ſit valde ꝯueniẽs. Rñ. ſm Aui. tertio canonis ⁊ cõſtantinũ in ſuo libro de coitu: qꝛ ꝑmo coitus alleuiatꝛ corpus aïam exhilarat: iram remouet: caput ⁊ ſenſus ꝯfortat: ⁊ aufert multas egritudines melancolicas: qꝛ expellit fumũ ſpermatis a cerebro ⁊ expellit materiã apoſtemoſam: ⁊ ergo ſm Auicennam vbi ſupra ex dimiſſiõe coitus eſt tenebroſitas oculoꝝ ⁊ vertigo capitis: vnde ſperma viri vltra debitũ tꝑs retentũ ꝯuertitꝛ in venenũ. ¶ Quare diſtẽperatus coitus ⁊ nimis aſſiduus ſit valde nociuus. Rñ per ꝑdictos: qꝛ deſtruit viſum: corpus exiccat. qꝛ dicit Ari. in lib. de gñatiõe aïaliũ. Luxuria eſt emiſſio pura hũiditatis ⁊ cerebꝝ ꝯſumit vt exꝑtũ eſt: inducit ẽt febres acutas ſꝫ Auicennã ⁊ maxime abbreuiat vitã. ſꝫ Ari. de longitudine ⁊ breuitate vite. ⁊ Albertus ideꝫ declarat de paſſere q ꝓpter nimiũ coitũ viuit tm̃ tres annos. ¶ Quare vt pꝫ ꝑ ſenſum mulieres ꝑ coitũ fiunt fortes ⁊ multũ formoſe. Rñ. ꝑ Ari. qꝛ calor ſꝑmatis q expellitur a viris ꝑ coitũ in eis recipitꝛ q calor hꝫ iſta operari. ¶ Quare melãcolicis ⁊ colericis vltra alias cõplexiones vniuerſaliter magis noceat. Rñ. pꝛ eos multũ exiccat cũ per ſe ſint ſicca. ergo eis ethicã inducit. ¶ Quare flegmaticis ⁊ ſanguineis. vt dicit Aui. valet coitus qꝛ in eis eſt multũ de tali materia qꝛ neceſſario expellitur a natura. ¶ Cũ ariſtoteles dicit ꝙ omne aïal pingue ſit pauci ſꝑmatis ⁊ ſeminis qꝛ nutrimẽtũ trãſit in pinguedinẽ: ⁊ ergo dictũ ariſtotelis intelligitꝛ de ericio qd̓ modicũ hꝫ ſpermatis: qꝛ totũ vadit i ſpiſſitudinem. ¶ Quare femelle oĩum brutoꝝ nõ appetunt coitũ poſt ĩpregnationẽ. Rñ. ſm albertũ qꝛ tunc matrix eſt firma clauſa ⁊ menſtrua tũc ſunt retenta. ergo ẽt tũc retinetꝛ appetitus. ¶ Quare tũc mulieres ⁊ eque poſt impregnationẽ appetant. vt dicit Ari. viij. de aïalibus. Rñ. ꝺ mulieribus. ſm Galienũ recordabantꝛ ⁊ armabantꝛ ad coitũ: ⁊ qꝛ mulieres recordantꝛ ad delectationẽ in coitu ꝑcedente poſt ĩpregnationẽ appetũt. Sꝫ de equa rñdetur qꝛ eſt aïal valde multũ comedens ⁊ digerens: ⁊ ergo multũ ſeminis hꝫ ⁊ menſtrui in ea generantꝛ: ⁊ calefaciens vuluã appetitũ ⁊ libidinẽ ducit. ¶ Quare repleto corpore nõ eſt coeundũ. Rñ ſm ari. qꝛ ꝓhibetꝛ digeſtio. ¶ Quare nõ ſit bonũ ventre famelico ⁊ manico. Rñ. qꝛ tũc nutrimentũ debilitat ⁊ raro factũ ꝓcreat membꝝ. ¶ Quare nõ ſit bonũ poſt balneũ imediate. Rñ. qꝛ tũc pori adhuc ſunt apti: ⁊ calor ꝑ totuꝫ corpus diſperſus: ⁊ ergo coitus ſequẽs balneũ multũ frigeſcit. ¶ Quare poſt vomitũ ⁊ ſolutionẽ ventris minime valeat coitus. Rñ. qꝛ valde ꝑiculoſuꝫ eſt habere duas purgatiões. ¶ Queritꝛ qd̓ ſit tempus aptiſſimũ ad coituꝫ. Rñ. digeſtiõibus celebratis: ſcilicet ſpaciuꝫ mediũ iter mediã noctẽ ⁊ aurorã: qꝛ ſm Cõſtantinũ valde ſanuꝫ eſt dormire poſt coitum. ¶ Quare aïalia agreſtia ſunt valde furibunda ante coitũ vt bruta: vt pꝫ de coruis: qꝛ tũc maxime crocitãt: ⁊ de aſinis qꝛ tũc maxime ſolent inſanire ⁊ diſcernere. Et dicit etiã Cõſtantinus auctoritate Hyp. Rñ qꝛ tũc oïa mẽbra ſunt accenſa ex appetitu venereo: ⁊ natura laborat ad expellendũ ſuꝑfluuꝫ que icenſio diſponit ad iram: ⁊ ad furorẽ: vt pꝫ ꝑ ariſt. in ꝓemio libri de aïa: ⁊ ergo poſt coitũ ſtatim fiunt mãſueta ⁊ mitigata ſicut agnelli. ¶ Quare hoïes tꝑe coitus ẽt nõ fremant. Rñ. qꝛ verecũdia que ſm ari. eſt prima ſenſus rõnis nõ dimittit: ſꝫ tamẽ vt pꝫ ſenſibili oïs vir tꝑe libidinis: ⁊ coitus magis diſpoſitus eſt ad iraꝫ q̃ꝫ alio tꝑe. ¶ Quare in coitu ſit tanta delectatio. Rñ. qꝛ coitus eſt opus deſpectũ in ſe in tantũ malum ita ꝙ oïa aïalia abhorrent ĩꝑm: ⁊ ſi nõ eſſet tanta delectatio in eo. ergo nã in tali delectatiõe igenioſe egit. ¶ Quare deciſio ſeminis tꝑe coitus facit delectationẽ. Rñ. ſꝫ ariſt. ij. de aïalibus. delectatio cauſatꝛ ex cõicatione ꝯuenientis cũ ꝯueniẽte que bene eſt in ꝯiunctiõe ſeminum ꝑꝑ eoꝝ diſpoſitionẽ adiuicẽ. Aliter tñ. ⁊ melius: ⁊ naturaliter: ⁊ qꝛ ſemen qd̓ deciditꝛ eſt talis ſic ſua caliditate facit titilationẽ in virga virili: ⁊ qꝛ talis virga eſt venoſa: ergo ex hoc magna delectatio recipitꝛ. ¶ Quare frequenter coeuntes nõ habent tantã delectationẽ: ſicut raro coeuntes ꝑꝑ tres cauſas. rñ. Prio ꝙ ſeminis meatus eſt bene largus ⁊ amplus: ergo ſemẽ ibi facit meatũ cuius meatus facit delectationẽ. Scda cã eſt qꝛ i talibus loco ſeminis aliqñ emittitꝛ ſanguis crudus ⁊ idigeſtus vel alia mã aquoſa: ⁊ hec nõ eſt calida: ergo nõ facit talẽ delectationẽ. ¶ Utꝝ in viris vel in mulieribus ſit maior delectatio in coitu. Rñ. ſm dictũ medicorũ. qꝛ maior eſt in viris intenſiue gñaliter ſemen eoruꝫ eſt calidũ. Sꝫ maior eſt in mulieribus extenſiue: qꝛ ꝓpriũ ſemen emittunt ⁊ aliud recipiunt: ⁊ ergo delectatio coitus eſt minor: vt dicit Ariſto. vij. ethicoꝝ. ⁊ i ꝑn cipio de aïalibus. ¶ Quare piſces etiam nõ coeũt cuꝫ nullus piſcatorum vidit eos coire. vt dicit Ariſto. in. ij. de generatione animalium. Rñ. ſm Ariſto. ibidem ꝙ immo vere coeunt: ſed qꝛ eorum coitus velox eſt: ergo non percipitur per viſum. ¶ Utrum coitus poſſit fieri per os: vt dicunt quidam de cornicibus ꝙ roſtris ſuis deoſculando coeunt ⁊ concipiunt: vt dicunt quidam ꝺ muſtela ꝙ cõcipiat ⁊ pariat per os. vnde Ariſto. arguit ita. quicquid intrat per os hoc intrat in ſtomachum ⁊ digeritur: ſed ſi coitus fieret per os: tunc digerendo conſumeretur nec ad matricem perueniret. Sed beata virgo concepit per aurem hec non fuit naturaliter: ſed miraculoſe. ¶ Queritur vnde generetur ſemen viri ⁊ ꝙ ſint hic opiniones oppoſite medicorum ⁊ philoſophorum: ſed dicendum eſt ꝙ humor ſuperfluus conueniens digeſtionibus viri ⁊ mulieris aſſimilatus. ⁊ ab anima ſigillando fuſus diuerſis formis ⁊ figuris. ſed alij dicunt ꝙ ſperma ſit ex cerebro fuſum: ⁊ decoctione dealbatum: ⁊ ergo ſecundo de generatione animalium debet concipi quod eſt ſuperfluum humidi multi quod vt ſanguis per totum corpus diſtribuitꝛ. ¶ Quare ſemen viri ſit album cum tamen ſemen mulieris ſit rubeum. Rñ. qꝛ melius decoctum eſt: ⁊ qꝛ in teſticulis dealbatur quornm caro eſt alba vt in mammillis.

¶ Quare fluxus ſpermatis non ſit menſurabilis tempore ſicut menſtruum. Rñ. quia ipſum non eſt venenoſum vt menſtruum: ergo natura ipſum non reijcit: ſed ad generationem ſeruat: aliter reſpondeo quia non generatur in tantam quantitatem in viris: vt menſtruuꝫ in mulieribus: ergo menſtruali impulſione non idiget.

¶ Utrũ

❡Utrum ſperma decidatur a membꝛis vel ab humo-
ribus. Reſpondeo ꝙ aliqui dicunt ꝙ a membꝛis ⁊ ꝓ-
bant: quia videmus ꝙ pater claudus generat claudū
filium: ⁊ pater truncatus generat truncatum filiū pa-
ter habens cicatricem generat filium cicatrizatū. vt di
cit Ariſto. de partu animaliū: ⁊ hoc nō fieret niſi dciſio
fieret a membꝛo. ſcḋo rñ. ſm veritatem ꝙ deciſio fit ab
humoꝛibus: qꝛ fit ab vltimo nutrimento: mō nutrimen
tū nō eſt mēbꝝ vel mēbꝛoꝝ: ſed ē humoꝛ: ſed quid ip-
ſi de patre truncato ⁊ filio. Rñ. ſm Ariſto. in. ij. de gña
tione aialium. ꝙ fit propter imaginationem matris de
claudo patre exiſtente in coitu qui generet claudum fi-
lium: vt pꝫ. ❡Quare imaginatio matris de claudo ge
nerat claudū filiū: vt dr̄ ꝙ vna mulier imagiabat̄ vnū
ethiopē depictū in lecto ſuo ⁊ cōcepit ethiopē. Rñ. ſm
Ariſto. ꝙ imaginatio de claudo facit homīē claudū:
⁊ de lepꝛa facit hoīem lepꝛoſū ſic in ꝓpoſito virtꝰ ima
ginatiua eſt ſuperioꝛ foꝛmatiue fetꝰ: ergo ꝑcepit ſibi fo
re talem filiū qualē fuit imaginata. ❡Utꝝ ſemen viri
īgrediatur in nām vel in matricem fetus. Rñ. pꝛimo
ſm medicos ꝙ ſic: qꝛ tam ſemen patris q̄ꝫ matris ītrat
ſubſtantiā embꝛionis fetuſ ⁊ ꝓbat̄ qꝛ aliter materia ⁊
efficiens coincident qḋ eſt contra Ariſto. ij. phyſicoꝛū.
ꝯſequentia pꝫ: qꝛ ſemen viri eſt ꝑncipiū effectus illius:
puta vt domificatoꝛ domus. Item ex alio eadēꝫ eſt ma
teria nutrimenti ⁊ generationis vt pꝫ ſcḋo de anima. ꝑ
Ari. qꝛ eiſdem ſumus ⁊ nutrimur. Sꝫ ſperma nō dicit̄
eſſe materia nutrimenti. ſꝫ auerroyꝫ in libꝛo Colliget:
ergo nec generatiōis: vnde ⁊ ſm veritatem eſt ſciēdū
quando ſemina ambo claudunt̄ in matrice: tunc ſemen
viri diſponit ſemen mulieris ad receptionē anime quo
facto cōuertit̄ in fumū: ⁊ exhalat per poꝛos matricis:
⁊ ſic patet ꝙ ſolū materia menſtrui eſt materia fetus.
❡Utꝝ ſemen viri vel mulieris ſit animatū. rñ. phiſice
⁊ medicinaliter ꝙ nō foꝛmat̄ animatū: ſꝫ virtualiter: qꝛ
mediante ſpiritu ſibi intrinſecus qui eſt datus operat̄
vitam. ❡Quare matrix ita auide trahit ſemen viri: vt
dicit auerroys in lib. Colliget: ꝙ vna puella ſedens in
balneo: vbi vir ꝑus ſpermatizauit cōcepit ⁊ ipꝛegnata
fuit ex cōtractiōe ſeminis. Reſpondeo ſꝫ auerroym ꝙ
ibi matrix a tota materia: ⁊ foꝛma ſpecifica attrahit ipꝫ
ad ꝓpꝛiam ꝑfectionem. ❡Quare mulieres habent ſe
men rubeū: ſcilicet menſtruū. Reſpondeo ꝙ eſt ſupflu
um ſcḋe digeſtiōis qꝛ celebꝛat̄ in epate ⁊ epar eſt mem
bꝛū rubeū: ⁊ ergo ipſum ſimiliter eſt rubeū. Aliter re-
ſpondet̄ qḋ menſtruū eſt ſanguis coꝛruptus ⁊ indige-
ſtus: ergo hꝫ coloꝛem ſanguinis. ❡Quare menſtruūꝫ
quarundā mulieꝝ fit liuidū vt cinis. Rñ. aliqñ ꝑꝑ infi
mitatē aliqñ ꝑꝑ nimiā frigiditatē ⁊ terreſtreitatē: aliqñ
ꝓpter ſui aduſtiōnē. ❡Quare in mulieribus generan
tur menſtrua. Reſpondeo ꝑ omnes medicos ⁊ philo-
ſophos: qꝛ frigide reſpectu viroꝝ: ergo totū nō poſſūt
cōuertere in ſanguinē: ⁊ ergo multa pars tranſit ī men
ſtruū: ⁊ dicit̄ a menſe qꝛ omni menſe a muliere debite
etatis ⁊ ſana expellit̄: ⁊ dico debite etatis: qꝛ ante. xiij.
annos nō fluunt. ⁊ dico ſana: qꝛ aliq̄ mulieres īfirme
nō patiunt̄ menſtruū. ❡Quare menſtrua fluant ⁊ ex
pellant̄ a mulieribus. Reſpondeo qꝛ eſt materia vene-
noſa: qꝛ dicit Ari. ꝑmo de generatiōe animaliū. ſi men
ſtruū cū fluit tangit arboꝛēꝫ vel ramū creſcentē areſcit.
Item ariſto. dicit ſi canis guſtauerit de menſtruo tertia
die rabidus efficeret̄: ⁊ ergo natura omni menſe expel
lit a mulieribus: ergo retentū in mulieribus vltra tem-
pus debitū facit molā. ſm Ariſto. ⁊ inducit ſincopes ⁊
extaſes paſſiōes ⁊ īfirmitates. ❡Quare ante tredeci
mū annū nō fluuant menſtrua. Reſpondeo qꝛ iuuencu
le ſunt: ⁊ adhuc valde calide ſunt ita qḋ bene digerunt
totū cibū: ⁊ ergo menſtrua nō generant̄ ante illud tem
pus ⁊ ꝑ cōſequens nō expellunt̄: ⁊ hoc eſt verum niſi
malicia vel bonitas cōplexiōis īpediat. ❡Quare mu
lieres vetule poſt qnquaginta annos nō patiant̄ men-
ſtrua. Reſpondeo qꝛ tūc fiunt ſteriles. Aliter ⁊ meliuſ.
Reſpondeo qꝛ tunc natura debilitata eſt: ⁊ non poteſt
ipſum expellere: ⁊ ergo cōgregant in ſe materiam ma
lam: ita ꝙ efficiuntur imunde ꝙ ſuo anhelitu inficiunt
pueros: ⁊ ergo catarrus ⁊ tuſſis in eis humidat ⁊ alia
multa mala: ⁊ ergo ſm cōſiliū medicoꝝ ſumme abſti-
nendū eſt a vetulis. ❡Quare mulieres ſunt ita vene-
noſe ⁊ non inficiunt ſeipſas. Reſpondeo qꝛ venenū nō
agit in ſeipſum ſꝫ in aliud obiectū. Aliud rñ. ⁊ melius
qꝛ mulieres cōſuete ſunt in tali materia: ergo eiſ nō no
cet: qꝛ dicit Albertus: ꝙ quedam puella que ad eū du-
cebatur in Colonia comedebat omnes araneas: ⁊ fuit
ei cibus aptiſſimus: ⁊ Ariſtotiles de regimine ꝑncipū
ad Alexandrū de puella que nutrita fuit veneno ⁊ a re
gimine indie Alexandro miſſa fuit. ❡Quare mulie-
res ipꝛegnāte nō patiunt̄ menſtrua. Reſpondeo qꝛ tūc
menſtruū tranſit in lac: vñ nutriat̄ puer: ⁊ ḡ ſi mulier
ipꝛegnata patit̄ menſtruū: hoc eſt ſignum abortionis.
❡Quare mulieres lactantes pueros: nō patiunt̄ men-
ſtrua. Reſpondeo vt iam qꝛ menſtruū tranſit in lac: ⁊
dicunt medici ꝙ mulier ipꝛegnata lactans aliū deſtru
it pueꝝ in vtero ⁊ illū extoxicat qꝛ nutrimentū qḋ vni
deberet nō poteſt ſufficere duobus: ⁊ maxime ſi ex alio
viro ſit ipꝛegnate. Plinius libꝛo ſeptimo capitulo deci
moſexto in ꝑncipio. ❡Quare quedam mulieres non
lactantes: nec ipꝛegnāte nō patiunt̄ menſtrua. Reſpon
deo ex grandi infirmitate: ſcilicet ex defectu virtutis ex
pulſiue. vnde ſm medicos in tali caſu bene hꝫ minuere
de ſaphena ideſt vena apud collum: qꝛ hec vena inciſa
menſtrua nimia influentia cōſtringit ⁊ ipſa retenta ad
fluxum perducit. ❡Quare in ꝑmis tribus menſibus
menſtrua adhuc mulieribus fluunt. reſpondeo qꝛ pro-
pter ꝑuitatem ⁊ nouitatem adhuc nō pꝛemunt̄: qꝛ ad-
huc poſſunt ſumere tantā mām. ❡Quare oculus mu
lieris menſtruoſe inficit ſpeculū: vt dicit Ariſto. de ſom
no ⁊ vigilia. ꝙ nubes ſanguinee generantur in ſpecu-
lo. reſpondeo valde naturaliter ꝙ propter taleꝫ modū
quando menſtrua fluunt in muliere: tunc fumus vene-
noſus reſoluitur ab ea qui aſcendit caput mulieris pe-
tens ibi exitum: ⁊ ergo tunc mulier dolet caput coope-
riens ipſum multis velis ⁊ peplis: ⁊ quia oculi ſūt po
roſi: ergo ibi petit exitum ille fumus ⁊ inficit oculos.
ita ꝙ vene ſanguinee apparent in eis: ⁊ oculi ſunt gut
tuloſi ⁊ lachꝛymoſi: ⁊ ſic aer contiguus oculis ab ocu-
lis inficitur: ⁊ ille aer iterum alium vſqꝫ ad ſpeculum
obiectum: ⁊ quia tale mundum eſt ⁊ politum. ideo fa-
ciliter inficitur: ⁊ ergo dicit Auicenna ꝙ oculus mulie
ris menſtruoſe ꝓijcit camellum ad foueam. ❡Qua
re femelle bꝛutoꝛum: ſcilicet piſcium ⁊ volucrem non
patiuntur menſtrua. reſpondeo peꝛ Ariſtote. ⁊ Alber-
tum ꝙ in groſſibilibus menſtruum tranſit ad pilos: ⁊
piſcibus ad ſquamas ⁊ auibus ad pennas: ⁊ quicun-
qꝫ vult conſiderare bene poteſt cognoſcere ꝙ iter bꝛu-
ta animalia femelle frequentius ſunt hirſute q̄ꝫ maſcu
li ⁊ piſcium femelle magis ſquamoſe ⁊ auicularum fe
melle magis plumoſe. ❡Quare menſtruum recipiat
nomen a menſe. Reſpondeo ꝙ menſibus ſpacium tē
poꝛis menſuratur: ⁊ motus lune: ⁊ quia luna motum
ſuūꝫ perficit i. xxix. diebus ⁊ octo hoꝛis modo luna ha
bet dominium ſuper humida in ſecundo metheoꝛoꝛūꝫ.
per ariſtote. ⁊ in poſterioꝛibus: vbi dicit nulla creſcit in

fine lune: ⁊ q̄ꝛ menſtruum eſt humidum: ergo a menſe facit denominationem vel capit. Dicunt enim ruſtici ꝙ omne humidum creſcit in luna creſcente ⁊ ipſa decreſcēte decreſcit. ¶ Quare quedā mulieres patiunt̄ diutius fluxū ⁊ quedā breuius vt in ſex diebus ⁊ quedā in ſeptē diebus: ꝯtinue aūt ꝑ tres vt frequenter in iuuenibus. Reſpondeo ꝙ ſunt frigidiores: ⁊ ḡ in eis plus gn̄at̄ de menſtruo: ḡ longiori tempore expellit̄: ſed alie ſunt calidiores: ergo in eis pauca generant̄. ¶ Queritur vbi reſeruant̄ menſtrua ante fluxū. Dicunt aliq ꝙ i matrice: ſʒ illud auerroys in libro Colligit. reprobat ⁊ dicit matrix eſt tantū locus gn̄atiōis: ſʒ tale menſtruuʒ nihil facit ad generationē: ergo reſpondeo ſic̄ dicebat̄ de fluxu emorroydaꝝ ⁊ eſt quedā vena circa ſpinā dorſi ⁊ reſeruat ipſa menſtrua: ⁊ huius ſignū eſt ꝙ mulieres habent iſto tempore maximas punctiōes in dorſo propter expulſionē eius a natura. ¶ Utrū menſtruuʒ de quo generat̄ fetus ⁊ ꝙ omni menſe expellit̄ ſit idē. Reſpondeo ꝙ nō q̄ꝛ ipſum eſt ipurū ⁊ indiſpoſitū ad generatiōes: ſʒ ꝑmū eſt valde purū: ⁊ diſpoſitū ad generatiōes ſicut ſanguis eſt valde clarus ⁊ aptus generatiōi. ¶ Quare mulieres tempore menſtruoꝝ impregnate generāt pueros leproſos ⁊ ibecilles. Rn̄deo q̄ꝛ vt patuit ꝙ hec materia eſt venenoſa modo ꝑ philoſophum in libro de cauſis ſimilitudo cauſe relucet in effectū. ¶ Quare mulieres vniformiter in eodē tp̄e menſis nō patiunt̄ menſtrua: q̄ꝛ quedā in nouilunio. quedā in plenilunio. ⁊ quedā in defectu. Rn̄deo ꝙ hoc eſt ꝓpter diuerſas cōplexiōes mulieꝝ: vnde lʒ omnes mulieres reſpectu viroꝝ ſunt flegmatice: tn̄ iter ſe eſt vna magis ſanguinea: ⁊ ſic de alijs. Modo lunatio quelibʒ hʒ quattuor quadras: ⁊ ille habent quattuor cōplexiones. Pria eſt ſanguinea. Secūda colerica. Tertia melancolica. ¶ Quarta flegmatica. ¶ Quare mulieres ſanguinee patiunt̄ in ꝑma quadra ſanguinea. Rn̄deo ſm̄ Galienū in libro aphoriſmo. ⁊ ſm̄ Gilbertū in ſex ꝑncipia. tale badituʒ tale facit ipſum magis tale talis: ergo quadra lune ſanguinea augmentat ſanguineʒ: ergo tūc ſic expellit̄. Quia noua luna reqrit iuuenes mulieres que ſunt magis ſanguinee iuxta verſuʒ. Luna vetus veteres: iuueneſ noua luna reqrit. ¶ Quare vt frequenter omnes patiuntur in fine menſis ſeu lune menſtrua. Rn̄deo ꝙ eſt propter defectū lune: ergo eius frigiditas operat̄ frigiditateʒ mulieꝝ: ⁊ ſic pʒ vt breuiter iſta queſtio. ¶ Quare mulieribus ille fluxus magiſ ſit in hyeme q̄ʒ in eſtate: vt ipſe ſciunt. rn̄deo ꝙ in hyeme operat̄ ad membroꝝ augmentū: ſʒ in eſtate ꝑ ſudoreʒ multum de tali conſumitur. ergo tunc minus fluunt.

¶ Quare in tali fluxu mulieres patiunt̄ doloreʒ. rn̄deo q̄ꝛ eſt cōſimilis dolori ſanguinee proiectiōis vrine guttatim ⁊ paulatim: q̄ꝛ ſicut ſtranguria fit ex potu indigeſto vias vrinales multum ſubtiles ledeñ. vt fit poſt balneū. Sic materia menſtrualis que eſt terreſtris ⁊ indigeſta multū vias ꝑ q̈s tranſit offendit. ¶ Quare poſt fluxū menſtrui faciliter mulier ꝯcipit. Sʒ hoc eſt verū qn̄ eſt coiens cū viro. reſpōdeo q̄ꝛ tūc eſt melius diſpoſita ad cōcipiendū: q̄ꝛ tūc eſt mundificata a menſtruis ad generationē nō reqſitis: ⁊ ergo pauce inueniuntur ſteriles ⁊ infecunde ſʒ ſunt multū prolificatiue: vt legit̄ in Exodo. Cū iudei eſſent in Babilonia ꝙ in breui tēpore augmentabatur ſuꝑ babilonē. Non fuit alia ratio q̄ꝛ veri iudei nō coeunt cū eis niſi prius ſint purificate ⁊ mundate a menſtruo: ⁊ tunc ſunt apte ad concipiendum. ¶ Quare colores mulierum menſtruoſaruʒ mutantur in palliditatem. reſpondeo quia tali tempore recedit calor ab omnibus membris ⁊ vadit iuuādo naturam ad expellendum menſtrua. ¶ Quare priuatio caloris in facie facit palliditatem. rn̄deo ꝙ menſtrua ſunt crudi humoris: ergo ipſis fluentibus habet diſcolorare faciem ⁊ pallidare. ¶ Quare menſtruantes abhorrent capere cibum. reſpondeo quia natura plus laborat ad expulſionem q̄ʒ ad indigeſtionem: ergo ſi caperet cibum crudum remaneret crudus. Et cruduʒ abhorreret crudum. ¶ Quare viri coeuntes cum mulieribus menſtruoſis efficiuntur rauci. reſpondeo q̄ꝛ vir ille per anhelitum ad membra ſpecialia ⁊ inſtrumenta vocis attrahit aerem a muliere infectum: qui aer attractus facit raucitatem. ¶ Quare alique mulieres ſunt ſteriles: ⁊ non concipiunt. reſpondeo ſm̄ medicos ꝙ propter multas cauſas. aliquando ex parte viri: primo ita ꝙ frigide nature eſt vir tunc ſuum ſemen eſt ineptum generationi. Secundo quia ſemen eius aquoſuʒ ⁊ ſtatim a matrice fluit non faciens ibi moram. Tertio propter breuitatem virge virilis vel ineptitudinem quia tunc ſemen non proijcitur ad locum debitum. Quarto quia ſemen viri ⁊ mulieris ſunt indiſpoſita: ac ſi vir melancolicus eſſet: ⁊ mulier flegmatica. Ariſtote. in primo de generatione animalium: ⁊ ſecundo de anima. ſicut agens ⁊ patiens debet eſſe proportionata. alias actio impediretur. ¶ Quare mulieres pingues raro concipiunt. Reſpondeo quia habent matricem lubricam a qua ſemen receptum elabitur nec retinetur. Aliter reſpondeo ⁊ melius quia mulieres pingues habēt orificium matricum valde ſtrictum quod ſemen impedit intrare: ⁊ cum intrat tunc tarde intrat: ita ꝙ ſemen in tempore eodem infrigidatur: ⁊ ineptuʒ fit generationi. ¶ Quare mulieres valde calide raro concipiunt. rn̄. q̄ꝛ ſemen extinguitur in eis ⁊ conſumit̄: ac ſi pauca aqua ad magnum ignem funderet̄: ⁊ ergo videmus ꝙ mulieres maxime colentes appetitū laſciuie ⁊ libidinis maxime cōcipiunt. ¶ Quare meretrices ēt nō cōcipiant. rn̄. q̄ꝛ ꝑ diuerſa ſemina eaꝝ inſtrumenta cōcipiendi obfuſcant̄: ⁊ lubricant̄: ꝙ ſemen eaꝝ nō retinet̄. ¶ Quare vt dicit experientia Alberti: mulier bibens ſaluiā coctā cū vino albo anno illo nō cōcipit. rn̄. q̄ꝛ ſaluia eſt multū frigida ⁊ frigiditas vt patuit ipedit cōceptiōe. ¶ Quare mulus ſit ſterilis ꝙ nō cōcipiat illud ꝓblema multū laborat ariſto. in de generatione aialium iprobando Empedoclem ⁊ Democritū ⁊ tūc ponit poſitionē ipſam dicens ꝙ generat̄ mulus ab equo ⁊ aſina modo equus ⁊ aſinus ſunt aialia ſterilia: ergo generatum ex ipſis efficit̄ totaliter ſterile. Aliā ponit Ariſt. rōnē q̄ꝛ ſemē eq eſt valde caliduʒ vt probat pulchre: ſʒ ſemen aſine magis eſt frigidū: ergo qn̄ iſta ſemina admiſcent̄ ex eis generat̄ mulus bene: hec ſunt monſtra diuerſa gn̄atiua in aialibus diuerſaꝝ ſpecieꝝ mulus ex aſino ⁊ equa: ⁊ ecōtrario burdo ex equo ⁊ aſina: yris ex capris ⁊ porcis: thitirus ex oue ⁊ hyrco: muſtiria ex capra ⁊ ariete. Sʒ que ficta centaurus ex hoie ⁊ equa. Monicentaurus ex homine ⁊ aſina. Iteꝝ hipocētaurus ex hoie ⁊ equa. ¶ Quare q̄dā mulieres cōcipiant maſculos. rn̄. ſm̄ Cōſtātinū ⁊ Ari. qn̄ ſemen cadit a dextro teſticulo ad dextrā ꝑticulā matricis: tunc generat̄ maſculus: q̄ꝛ hec eſt pars calida: ⁊ ergo ſm̄ Albertū calor operat̄ ad maſculinitateʒ: ⁊ ergo ſm̄ Albertū. Dextra pars ventris magis tumēs eſt ſignum maſculi in vtero. Sed alij reſpondent cum ſemen patris vincit ſemen matris: tunc generatur maſculus. Sed cū ſemen matris vincit ſemen patris tunc generatur filia. ¶ Quare quedā mulieres cōcipiāt femellas. rn̄. q̄ꝛ ſemē cadit ad ſiniſtꝝ latus m̄ricis qd̄ eſt fridū rōne ſplenis adiacent̄ ꝙ ſplen opat̄ feminitatem.

¶ Quare

¶ Quare vt expt⁹ eſt Alb. mulier iacēs in dxtro latere
poſt coitū ꝯcipit maſculū. i ſiniſtro femellā. rñ. ſʒ eum:
qꝛ mēſtrua recluſa fluūt ad illā ptē mr̄icis i q̄ iacet mu
lier: ⁊ talis fet⁹ formaṫ. ¶ Quare mulier hēat mr̄icem.
rñ. ſʒ Auer. in lib. de Colliget: qꝛ eſt locus ꝓprius gñō
nis: ⁊ eſt ſituata in mediū mulieris ſicut cloaca in me
dio ciuitatis: ⁊ ſiċ ad cloacā fluūt imūdicia ita ad ma
tricem ꝯfluit ſanguis mēſtruoſus ⁊ imūdus. ¶ Qua
re aliq̄ mulieres pariunt filios graciles: alie breues ⁊
ſpiſſos. Rñdeo ſʒ Auer. vbi ſupra: ⁊ ēt ſʒ Gal. ꝙ puer
formaṫ ſm q̄titatē matricis: ⁊ que hñt matricē longā
⁊ ſtrictā ēt pueri erūt longi ⁊ ſtricti ⁊ graciles: ſed ali
que per oppoſitū: g̃ ⁊ pueri per oppoſitū generantur.
¶ Quare aliqñ mulier plures ꝯcipiat pueros: aliqñ. ſ.
gemellos. reſpō. ſm Ariſt. in lib. de humana nā. in ma
trice ſunt ſeptē cellule ⁊ receptacula ſeminis: ⁊ tot ge
neraliter pñt generari pueri in quot cellulas peruene
rit ſemen: ⁊ ſi diuiſuʒ fuerit: ſed tamen tres ſunt in dex
tro latere in illis pñt generari. Similiter tres alie ſunt
in ſiniſtro latere in quibus pñt generari tres filie ſeu fe
melle: ſed ⁊ alia eſt in medio eorum vbi autentici dicūt
generari hermofroditum ideſt hoiem habentem vtrū
q̄ ſexum. ſ. vuluam ⁊ virgam: ⁊ ergo ſi pariet vltra ſe
ptem pueros hoc potius miraculoſum eſt q̄ naturalr̄.
¶ Quare gemelli ſunt hoies ſemi nō ita fortes ſiċ alij.
vt dicūt leges ipſos in duello reputādo ꝓ medio hoie.
Rñ. naturaliter qꝛ ſemen ⁊ mā que deberet tranſire in
vnū puerꝝ tñ hoc tranſit in duos: ergo ex hoc debilita
tur: ⁊ aliquando non diu viuit vel frequenter moritur.
¶ Quare vt dicit Ariſt. impoſſibile eſt gemellos eē di
uerſi ſexus: ⁊ ita ꝙ vnus ſit maſculus ⁊ altera femel
la ſʒ ſp due vel tres maſculi: due vel tres famelle. Rñ.
naturalr̄ nō eſt poſſibile ꝙ vna ps ſemis cadit ad dex
tram partē matricis: ⁊ alia in ſiniſtram partē: ſed ſem
per cadūt ad vnā ptē dextrā vel ſiniſtrā. ¶ Quō gña
tur hermofroditus. Rñdeo per talem modū qꝛ in ma
trice ſunt tres cellule principales vna in dextro: alia in
ſiniſtro: tertia in medio in qua dicunt ſemen clauſuʒ ge
nerari hermofroditū per talem modū qꝛ natura ſemp
intendit generare maſculū: ⁊ nūq̄ femellam: qꝛ femel
la eſt vir occaſionatus ⁊ monſtrū in natura: vt pʒ in li
bro de aialibus: g̃ qñq̄ formatur maſculus quo ad oia
mēbra ꝑncipalia: ſed tandem propter indiſpoſitionē
materie: ⁊ inobedientiā qualitatū ſeminis nō poſſunt
perficere maſculum: tunc gñat femellam: ⁊ ergo dicūt
ꝙ hermofroditus ſit impotens ⁊ membro virili: ⁊ ō ħ
patebit. ¶ Quare natura non generat duo mēbra viri
lia vel duo feminea: ſed vnum virile ⁊ aliud muliebre.
Reſpondeo qꝛ in natura ponetur fruſtratio: quod ē cō
tra Ariſto. ꝑmo celi ⁊ quarto metaphyſice. quia de⁹ ⁊
natura non facit fruſtra. ¶ Utruʒ iſte ſit habendus ꝓ
viro vel muliere videtur ꝙ conſideranda eſt quātitas
vnius membri ſuper alterum: ⁊ dicit conſiderare ſʒ ꝙ
membrum ſit potēs in actu venereo: ⁊ ſic ſm muliebre
tunc eſt mulier: ſi ſm virile tunc eſt vir. ¶ Utruʒ talis
dʒ baptizari in noie viri vel mulieris. Rñdeo ꝙ nomi
ne viri rō noia iponuntur ad placitum: ergo ſm digni⁹
debet imponi: modo vir dignior eſt muliere: qꝛ oē agēs
ꝑſtātius eſt ſuo paſſo: vt patet per Ariſto. iij. de anima.
¶ Utꝝ ipſe debet ſtare in iudicio loco viri vel mulierꝭ.
rñdeo ſm viam iuris ꝙ ꝑmo debet iurare anteq̄ mit
tatur ad iudicium quo membro poſſit vti: ⁊ ſm hec eſt
admittendum ⁊ ſi vteretur ambobus mēbris: ſʒ tñ oc
caſionem ipſe eſſet cremandus ⁊ ſic ſemper queriṫ ꝓ
bleuma. vtrū poſſit ꝓcedere ad ſacros ordies. Rñdeo
ſm iam dicta. (¶ Quare nā facit monſtrum: vt patet
per Ariſto. ij. phyſi.) quod ſic: naʒ priuatur ſuo fine mō
ſtrum: vt patet per Ariſtotelem ex indiſpoſitione ma
terie vel effectu ſit conſtellationis ſpecialis: vt tempo
ribus Alberti in Colonia generabaṫ puer ex applica
tione lateris dextri omnes fere aperiebantur: ⁊ appli
catōe lateris ſiniſtre ecōuerſo claudebantur. Item Al
bertus dicit ꝙ in quadam villa vacca peperit filium ſe
mihominis: tūc ruſtici ſuſpicabanṫ ō paſtore coijſſe cū
vacca volebant eum cremare. Sed aſtrono. dicit veri
tatem non fuiſſe. Itē v̄ba Alberti nos vidimus equuʒ
hñtē menſi pedes añriores: poſteriores portabat circa
collū: ⁊ os nō terxit ſup terrā. Itē hec v̄ba aſſerere Al
bertū nos vidim⁹ bicorpoꝝ ⁊ corpa in nullo iūcta erāt
niſi in dorſo ⁊ hēbāt duo capita q̄ttuor brachia: alꝭ ⁊
q̄ttuor pedes ⁊ ibāt ad quācūq̄ partem vertebantur.
¶ Item verba Alberti narrauerunt nobis q̄dam ſince
re digne ꝙ viderunt talem hoiem in quo erāt duos ho
mines coniuncti in dorſo: ⁊ vnus fuit iracundus: ⁊ al
ter manſuetus ⁊ vixerunt duos annos vnus prius mo
riebatur: alter tandiu vixit donec ex fetore fratris mo
riebatur. ¶ Queriṫ quō hoc ſit. Rñdeṫ per talem mo
dū cū ſemen fūdiṫ ad cellulas per gñonē duoꝝ gemel
loꝝ: tunc ꝯtingit ꝙ iterſticiū ⁊ pellis medianas iter il
la duas cellulas rūpaṫ ⁊ ſic ſemina ꝯfluūt: ⁊ ita in dor
ſo ramificanṫ: ⁊ coniungunṫ habentes dua capita diſti
cta. ¶ Utꝝ hec ſit vnus hō vel duo. Rñdeṫ ſʒ Ariſt.
⁊ reſpiciēdū eſt ad cor. vñ qui duo hñt corda duo ſunt
hoies. ¶ Quare aliqñ generatur puer cum magno ca
pite vel cum ſex digitis in vna manu vel quattuor tan
tum. Reſpondetur ſm Albertum ſuper ſecundo phyſi
corum ꝙ propter ſuperfluitatem vel defectuʒ materie.
Unde quando materia ſuperfluit: tūc generatur caput
aliquando magnum vel ſex digiti in manu vel in pede
Sed quando mā deficit: tunc aliqñ generatur mēbruʒ
minus q̄ deberet eſſe. Aliqñ generātur mēbra paucio
ra q̄ deberēt eſſe: ⁊ hec Albertus ⁊ Auer. diſtinguūt
in ſcdo phyſicorum. de quātitate continua ⁊ diſcreta.
¶ Quare ex inordinato coitu: ſcilicet laterali vel ſtatio
nario ſepius generantur pueri indiſpoſiti ⁊ menſtruo
ſi. Rñdeṫ: qꝛ tūc ſemen iordiate locaṫ in matrice: g̃ ior
dinate formantur: vñ aliqñ generanṫ gibboſi pueri ⁊
q̄plures defect⁹ hñtes. ¶ Quare mulier ſit monſtrū:
⁊ dr̄ ꝙ nō ſit hō. Rñdeṫ ex ſecundo phyſi. oē occaſiōa
tum eſt mōſtrū: ſed mulier eſt vir occaſionatus: ergo ē
mōſtrū: ꝓbatur minor: qꝛ natura nunq̄ itendit genera
re femellam: ſed ſemp maſculū. Sed qꝛ natura femel
lam gñat hoc eſt cauſaliter ꝑꝑ māe diſpoſitionem: ⁊ in
obedientiam. vt dictū eſt. ¶ Quare quidam puer tota
liter aſſimilatur patri: ⁊ quidam totaliter matri. reſpō
detur quod quando ſemen matris vincit ſemen patris:
tunc puer totaliter aſſimilatur matri. Si autem ſemē
patris vincit ſemen matris: tunc totaliter aſſimilatur
puer patri. Sed ſi ſemen in parte vincit: ⁊ in parte nō:
tunc in parte puer aſſimilatur patri: ⁊ in parte matri:
ſed ſi menſtruum ⁊ materia fetus trahit ad ſe ſemen
operationis ſpermatis: tunc erit ſimilitudo ad ma
trem: ⁊ poteſt eſſe temporaliter: aut in membro prin
cipali: ⁊ non in ſecundarijs: tunc puer erit ſimilis in
complexione cordi ⁊ ſexui. Sed in alijs membris pa
tri: aut econuerſo etiam puer erit ſimilis in complexio
ne: ⁊ corde patri: ⁊ in alijs mēbris ſimilis matri. Et ſic
videmus pueros aliquos fratres multū aſſimilare pa
tri: ⁊ alios etiam videmus pueros totaliter matri aſſi
milari: ⁊ alios totalr̄ pr̄i: ⁊ alios ptiʒ matri: ⁊ ptiʒ pr̄i.

¶ Quare

¶ Quare pueri vt frequenter aſſimilantur magis patri
q̄ matri. Reſpondetur ꝙ hoc eſt pꝛopter imaginatio-
nē matris ⁊ diſpoſitōem patris in coitu. ¶ Quare pue
ri vt frequenter aſſimilantur auis ⁊ atauis q̄ pꝛopin-
quis parentibus. Reſpondetur per Ariſtotelem quia
virtus auoꝛum eſt impotentia in coꝛdibus parentū ge
nerantium. aliquando pꝛopter ſimilitudinem nutrimē
ti: ⁊ tunc fetus foꝛmatur in ſimilitudinem aliquoꝛum
auoꝛum. ¶ Quare vt dicit Ariſtoteles ſimilitudo pue
roꝛum ad auos non extendit ſe vltra quattuoꝛ genera
tiones. Reſpondetur ſm Albertuz quia omnis virtus
quattuoꝛ gradibus menſuratur: ergo generatiua. Sed
Ariſtoteles dicit ꝙ aliquando puer aſſimilatur auo cu
ius a populo ⁊ ſeculo nō eſt recoꝛdatio. ¶ Quare pue
ri ſunt de diuerſa diſpoſitione: quadam magis dura ⁊
quadam magis molli. Reſpondetur ꝙ pꝛopter domi-
nium diuerſoꝛum elemētoꝛum: ⁊ quia oſſa fiunt ex par
te menſtrui magis terreſtri: ergo ſemper dominatur: ſz
medulla ⁊ cerebꝛum de parte eius magis aquea: ſed
ſpiritus vitalis naturalis ⁊ animalis ex pte magis ae-
rea: ⁊ caloꝛ naturalis ex parte magis ignita. ¶ Qua-
re fetus ſucceſſiue fit foꝛtioꝛ. reſpondeo quia in pꝛimis
ſex diebus ſemina habent coloꝛem lactis: ſed in nouaz
ſequentibus ab illis ſex diebus: tunc ſemina habēt co-
loꝛem rubeum: quia tunc tranſmutantur in naturā ſan
guinis ſpiſſi ⁊ coagulati non fluentis. ſicut maſſa car-
nea: quia ex pꝛopinqua diſpoſitione ad carnem: ſed in
xij. diebus poſt illos. ix. ſequentibus illa materia cōdē-
ſatur ⁊ ſolidatur vt poſſit recipere oꝛganizationem ⁊
foꝛmationem: quia res nuda non tenet impꝛeſſionem:
vt patet per Ariſtotelem. ij. de anima. ⁊ ſic ſingulis die
bus vſq; ad partuz aliter diſponitur: ſed quomodo per
ſingulos mēſes regat̃ a planetis hoc eſt in lib. Boetij.
¶ Unde nota ſm Salienuz in pꝛimo mēſe fetus fit pur
gatio ſanguinis. in ſecūndo menſe expꝛeſſio ſanguinei
coꝛpoꝛis. in tertio foꝛmantur vngule ⁊ capilli. in quar-
to mouetur fetus: ⁊ ergo tunc mulieres nauſeant. i qn
to tunc recipit ſimilitudinem patris ⁊ matris. in ſexto
neruoꝛum conſtrictiones. in ſeptimo oſſa foꝛmantur. in
octauo natura incipit mouere ad exituz ⁊ fetus dei be
neficio completur. in nono ipſum a tenebꝛis in lucem
pꝛoducit ſm communem curſum. ¶ Utrū puer in vte
ro ſtercoꝛizat vel non. reſpondetur ſm intentionem me
dicoꝛum ⁊ philoſophoꝛum ꝙ non: ⁊ ratio eſt quia nō
habet pꝛimam digeſtionem que eſt in ſtomacho: quia
cibus non venit ei per os: ſed per vmbilicuz: ⁊ ergo nō
vrinat ſed ſudat quod videtur eſſe parue quantitatis ⁊
reſeruatur in pāniculis matricis ⁊ ſecūdina: ⁊ in alijs:
⁊ in partu pueri exeunt in magna quantitate. ¶ Qua
re ſm communem vſum ⁊ curſum pueri exeant in no-
no menſe reſpondetur: quia tunc eſt totaliter perfectus
vel quia tūc regat planeta beniuolus: ſcilicet Juppiter
qui eſt amicus nature. Nam ſz Ariſto. eſt humidus ⁊
calidus: ⁊ ergo temperat maliciam ſaturni frigidi ⁊ ſic
ci: ⁊ ergo omnes pueri nati in hoc menſe vt frequenter
ſunt ſani. ¶ Quare pueri exeuntes octauo menſe om
nes moꝛiuntur. Reſpon. quia illo menſe ſuper puerum
ſaturnus habet dominium qui eſt contrarius ⁊ plane
ta maliuolus: quia frigidus ⁊ ſiccus: ⁊ vtraq; pars con
trariatur vite: dicitur etiam ſaturnus quaſi ſatur annus
per contrarium: quia per euz eſurimus. ¶ Quare pue
ri exeuntes ſeptimo menſe vt frequenter moꝛiuntur ⁊
dicuntur illi pueri exeuntes ſeptimo menſe vt fetus lu-
ne. reſpondetur quia luna eſt frigida: ⁊ habet dominiū
ſuper puerum: ⁊ ergo habet ipſum necare. ¶ Quare
puer exiens ſtatim flet. reſpondetur ꝙ pꝛopter ſubitaz
mutationem aeris ⁊ infrigidatiōem que frigiditas ma
xime ledit ſuam teneritatem. ¶ Quare vt dicit Ariſto
ti. fetus poſt ſeptimum menſem laboꝛat ad exitum. re-
ſpondetur quia tunc ligamenta quibus matrici alliga
tur illa incipiunt debilitari: quia pꝛopter ſui magnitu-
dinem conſumitur nutrimentum ipſoꝛum ligamento-
rum. ¶ Quare puer cum exit ponit digitum ſuum ad
os. reſpondetur naturaliter: quia puer exit de matre: vt
de calido lauacro. ergo intrans aerem frigidum ponit
digitum ad os pꝛopter caliditatem oꝛis. ¶ Quare vt
ſciunt mulieres puer exiens ⁊ clamans in vtero ſit ſi-
gnum malum. reſpondetur quia eſt ſignum ꝙ non vi-
uens exibit: ⁊ ergo dicunt Theologi: quia tunc cogno
ſcit ſe pꝛiuari intuitu diuino pꝛopter carentiam baptiſ-
mi: ergo clamat. Sed aliter reſpondetur: nam ſi nō ma
xime pateretur nec clamaret: ergo clamoꝛ eſt ſignum
paſſionis ⁊ mali. ¶ Quomodo puer exeat. reſponde-
tur ꝙ pmo capite pꝛemiſſo: ⁊ ſi aliter exit per crura vel
per bꝛachia interficit matrem: ⁊ ſeipſuz. ¶ Quare mu
lieres comedentes infecta cibaria aboꝛtiunt reſponde-
tur ꝙ ex illis generatur ſemen īfectum quod anima ab
hoꝛret: ⁊ pijcit ab agro nature ſcilicet matrice quia nō
eſt apta ꝙ ei foꝛma nobiliſſima infundatur ſcilicet hu-
mana. ¶ Quare choꝛea ⁊ lactatio ⁊ ſaltꝰ vt alique peſ
ſime bene ſciunt aboꝛtiuum faciunt. reſpondetur quia
per talem motuz ligamenta embꝛionis ſoluuntur ⁊ la
xantur: ⁊ per conſequēs abhoꝛtiuus ſequitur: quia ma
teria diutius retineri non poteſt. ¶ Quare iactus ful-
minis ⁊ tonitrui faciunt abhoꝛtiuuz. reſpondetur quia
vapoꝛ ibi aduſtiuus qui faciliter ledit matricem infan-
tium per omnia tenella intrans per poꝛos ipſum occi-
dit. immo Albertus dicit ꝙ ſi puer actualiter viuit in
vtero materno per fulmina tonitruū īterficit̃. ¶ Qua
re mulieres iuuenes: ⁊ non antique abhoꝛtiuū faciāt.
reſpondetur quia coꝛpoꝛa iuuenum mulierum ſunt ma
gis poꝛoſa ⁊ rara: ergo vapoꝛ fulminis citius intrat fa
ciendo aboꝛſum. Sed mulieres vetule ſunt compacte:
ergo nō ſequitur occaſio in eis. ¶ Quare vt dicit Ari
ſto. nimium gaudium facit aboꝛſum. reſpondetur ꝙ tē
poꝛe gaudij caloꝛ vadit ad exterioꝛa: ⁊ ſic matrix pꝛo-
pter paucitatem caloꝛis facit aboꝛſum. Eadem ratio-
ne timoꝛ facit aboꝛſum: quia tunc caloꝛ vadit ad coꝛ re
linquens matricem.

Vnguentum album ad oclo's qui oculi ſunt ſā guinolenti et fluentes. Recipe pulueres tucie quartā partez et de butiro ꝙ in maio menſe ē laboratum partes tres ⁊ de oleo oliue duas ꝑ teſ et liquefac ⁊ cōmiſce ſimul ⁊ illos pulueres ſperge in illum cōfectū ⁊ cōmiſce bene donec i frigidabitur.

Leſio capitis cum buca lapide cultello vel quouis alio inſtru mento ſine aliqua apertura.

Albula in oculos. Surditas.
Naſus inciſus vſqꝫ ad aures
Apoſtema retro aures.
Macule faciei.
Labia vlceroſa.

Recipe furfures tritici ⁊ excoquant. deinde ad datur axūgia et fiat pul mentum cū pinguedine et hec ponat ad loca tu moroſa et inflaturam ſi aūt hec non ꝑderint ſi bi tūc precidat cutis in capite ⁊ videat ſi aliqua oſſa fuerint cōfracta i ca pite. Require i littera. A

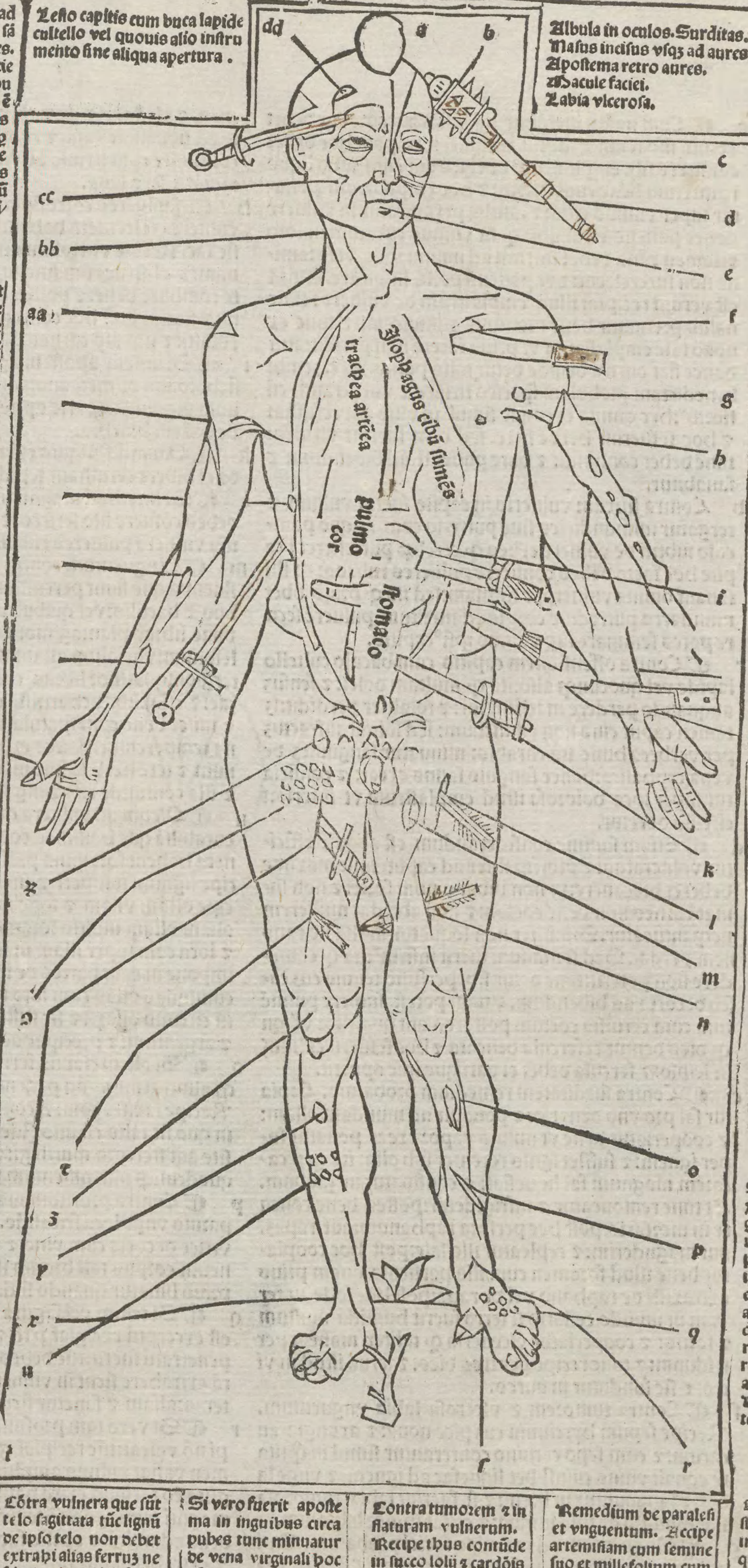

Cōtra caſuꝫ de alto vt ſi aliquis de alto cecide rit ⁊ ſanguis ex leſione in ipſo coagulatus fue rit ⁊ vt tunc ſanguis il le ſpergatur ⁊ diſſolua tur in homine Recipe tres carbōes viuos q̄r cinos ⁊ extingue eos i vino bono albo ⁊ ma ne calidum hoc ſepe bi batur.

Apoſtema ſolet i trib⁹ locis euenire in corpo re humano retro aureſ vt in collo hoc eſt in re gione animata et tūc fi at fleubotomia ō cepha lica vtriuſqꝫ brachij pl⁹ tamen de parte ſaña iu xta virtutez tenoris vt ſi nō eſt antiqu⁹ plus mi nuatur.

Nota ſi aliquando mē brum mutilat ſeu am putatur tunc debet be ne curare cum dialtea. tale vnguentum ſic fa ctum. Recipe fenū gre cum ⁊ ſemen lini ⁊ con tunde in puluerez ⁊ ſꝑ ge illum puluerem i bu tiruꝫ ⁊ permitte ꝑ vnū vel tres dies. poſtea re cipe fenum grecuꝫ ⁊ ſe men lini. Require reſi duum in littera. B

Verſus.
Hec ſunt penſanda me dico curare volenti.
Ars etas regio virtus complexio forma.
Mors et ſinthomia cō mixtio tempus et aer.

Inciſio vene vbi ſāguis ceſſare non vult.

Contra inciſionē vene magne in collo ita ꝙ ſā guis ceſſare non poteſt tunc cōſumat illa vena pulchre ad inuicem vt ſanguis nō poſſit exire hoc pacto ſperge ⁊ cō cute pulueres rubeos ſuꝑ illud vulnus ⁊ po ne ſuꝑ eo emplaſtruꝫ ⁊ permittat iacere ad diē quartuꝫ illud debet fie ri ex claro oui ⁊ thur cum ſtupis mixtuꝫ poſt hoc medet ſicut alia.

Contra fixum aut ꝓfū dum vulnus. ſi huiuſ modi vulnus multum cruentauerit tūc debet cōburri lodex in pulue rem et ſpergi ſuper tale vulnus. Etiā recipe ſub ſtantiā quā pergameni ſte de pergameno exco riant et pone ſuper tale vulnus et etiam claruꝫ oui cū canapeis ſtupis mixtū et emplaſtruꝫ ex eo factum.

Ad vlcus maturādi de coque ſemen lini cū bu tiro ⁊ ſuppone tandiu donec ſufficiet.
Nobile vnguentuꝫ cō tra apoſtema ⁊ vlcera ⁊ conſequenter antiqua vulnera ruptoria.
Recipe ſepum bouinū ⁊ liquefac in patella ⁊ ō haych ⁊ cola ad aliqđ vas ⁊ moue tā diu do nec fiet odoriferuꝫ ⁊ q̄ to plus mouebiſ tanto melius erit ad oia vul.

Si aliquod vulnus fi xum fuerit ꝓfūde et ſā guis nō exiuit cū tamē inſtrumentū fit iaꝫ exce ptū tūc debet iacere ſuꝑ ipm vulnus vt ſanguiſ et imundicies exierint ante et cū adhuc putre do et imūdicie nō exie rint debet tantū ſuffla re in vulnus et tūc tali anh litu exibit totum Reſiduꝫ require in lit tera. E

De variolis ⁊ variole vocat veſice ſicut pueri ſolent habere frequen tius ⁊ quādoqꝫ antiqui habent ⁊ fiunt duobus modis. vno modo ſūt albe alio modo ſunt ru bee. ſi albe fuerint inol uatur totuꝫ corpus in pānum lineum. Re quire reſiduū in lr̄a. F

Cōtra vulnera que ſūt telo ſagittata tūc lignū de ipſo telo non debet extrahi alias ferruꝫ ne ſciretur inueniri. ſed ſi lignum fuerit extractū ⁊ ferrum interius reti netur tunc debet queri ſpatula ſine acutie eius

Si vero fuerit apoſte ma in inguibus circa pubes tunc minuatur de vena virginali hoc eſt de vena que eſt ſub talo ⁊ dicitur vena mē ſtruoſa mulierum ſeu vena virginalis.

Contra tumorem ⁊ in flaturam vulnerum. Recipe thus contūde in ſucco lolij ⁊ cardōis cū farina ordeacea tūc tumores ⁊ inflature ꝑ eū inungat ſeu empla ſtretur in circuitu vul neris et breuiter cura buntur.

Remedium de paraleſi et vnguentum. Accipe artemiſiam cum ſemine ſuo et millefolium cum ſemine ſuo et ſemē vr tice et iuſquiami cuꝫ ra dice et ſemine et accipe ceram et axungiam. Re quire in littera. D

Cōtra verucas. Accipe ſtercus caninuꝫ et terrā in qua vrinauit et deco que i vrina ꝓpria et em plaſtretur ſuꝑ verucas ſemper renouādo et de ler. Item hec ideꝫ curat paym vagli vei bon bo hemice noua koſth.

a ¶ Cum naſus inciditur ad ipſas aures: tunc debet conſui filo tenui ⁊ ſubtili adinuicem: ⁊ poſt hoc debet conficere ſibi emplaſtrum ex claro oui cum albo liquore mixtum bene cum ſtupis: ⁊ hoc emplaſtrum ponatur ſuper vulnus eius: ⁊ tandiu permittatur in vulnere donec patiens eſtimabit ꝙ ſit vulnus curatum in toto attamen cãna debet intrudi ad naſum ideo vt foramina non ſuccreſcent: ⁊ vt patiens poſſit ſuſpirare. Aliud eſt verum recipiat illud emplaſtrum de vulnere: tunc naſus prematur bene manibus adinuicem: ⁊ tunc ex nouo tale emplaſtrum vt prius iacere non permittatur donec fiet duruȝ: deinde detur talis potus. Acc. zembi benedictam globoſam ſpecies tiriace ⁊ vueycrauth cũ florib⁹: hec omnia excoque ſimul in vino aut ceruiſia: ⁊ hoc ſi fuerint herbe ſicce: ſed cum fuerint virides: tunc debet contundi: ⁊ dare patienti ad bibendum: ⁊ ſanabitur.

b Contra fluxum vulneris in capite ſuetur vulnus ⁊ tergatur immundicies ſiue putredo cum aliquo pãniculo ſubtili de vulnere ei⁹: eo ꝙ cerebꝝ putrefieret i capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: qꝛ illi ſanant omnia vulnera: ⁊ fiſtulam: ſed ita ꝙ prius dͤbet mundari a putredine corpis etiam iſtum puluerẽ ſecure potes ſeminare ſuꝑ vulnus ipſi⁹ capitis.

c ¶ Contra offenſionem capitis cum baculo cultello lapide vel quocunqꝫ alio: ita ꝙ multum dolet: ⁊ ſenſuȝ aliquando perdere machinatur: ⁊ totaliter perdidit: ſȝ tamen caput eius non eſt inciſum: ſed ſolum infractuȝ per verbera hunc ita curabis: minuatur ſanguineȝ de vena cephalica: donec ſanguis ſanus exeat: ⁊ conficiatur ſuper loca doloroſa iſtud emplaſtrum vt inferiori circulo docetur.

d ¶ Etiam ſumme conſiderandum eſt aliquis efficitur vulneratus: ⁊ principaliter ad caput: tunc maxime deberet precauere: vt non bibat vinum forte: ⁊ non ſumat carnes non bene coctas: ⁊ non accedat mulierem neqꝫ intueatur. Similiter non loquatur multa ne rationem perdat. Sed ſi nimium fuerit infirm⁹: ita ꝙ comedere non poterit: tunc detur ſibi perfuſio tenuis cuȝ caſeo decocta ad bibendum. Etiam poteſt ſumere pulmẽtum cum ceruiſia coctum poſt tres aut quattuor vl' qnqꝫ dies dentur ei fercula delicata ⁊ hoc ſi fuerit calidus in ſeipſo: ⁊ fercula debẽt ei dari que ipſe appetit.

e ¶ Contra ſurditatem remedium probatum. Capiatur ſal pro vno denario: ⁊ ponatur ad mundam ollam: ⁊ cooperiatur bene vt nullus vapor exeat ponatur ſuper ignem: ⁊ ſufflet ignis recenter ſub olla: ita ꝙ ꝑ calorem magnum ſal liquefiat: ⁊ confluatur in globum. Et tunc remoueatur ⁊ infrigidetur: poſtea bene concute in mortario: poſt hec perfora raphanum: aut rapaȝ. aut maguderim: ⁊ repleatur illo ſale: poſt hoc coopiatur bene illud foramen cum illa particula quam prius extraxiſti de raphano vel de rapa: poſt hoc fode in terram in mundo cellario ſi terra fuerit humida multum ⁊ fortis: ⁊ cooperiatur viceuerſa ꝙ taliter maneat per triduum: ⁊ tunc recipe per tres dies: ⁊ ſerua iſtud in vitro: ⁊ ſic fundatur in aures.

f ¶ Contra tumorem ⁊ vlceroſa labia vnguentum. Recipe ſepum hyrcinum cuȝ pice noua: ⁊ axungia aucarum: ⁊ cum ſepo ceruin… conterantur ſimul in q̃titate equali vnius cuiuſlibet liquefac ad ignem: ⁊ vnge labia: ⁊ ſanabuntur in breui: ⁊ ſi fuerint labia tumoroſa fiat minutio de ipſa lingua: ⁊ ceſſat tumor labiorum.

g ¶ Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult priuari maculis in facie exiſtentibus. Recipe limacem cum ſua concha: ⁊ concham ranarum: ⁊ alumen: ⁊ aleſtem: ⁊ gyantkn: ⁊ cõtunde illa ſimul: ⁊ ſeute ad nouam teſtam: ⁊ combure bene: ⁊ illos cineres commiſce cum lixiuio de vitibus facto: ⁊ ex illo facieȝ mane ⁊ ſero laua.

h ¶ Pulueres corroſiuos qui carnem ſuperfluaȝ de vulnere creſcentem bohemice de vuiemaſo appellatur ſic fac. Recipe vitriolum viride: ⁊ impone in ollam nouam: ⁊ obſtrue cum luto ſapientie: ⁊ impone igneȝ forte combure bene: ⁊ poſtea effunde parum de aceto vini: ⁊ ſtatim poſt hoc contunde ⁊ habebis puluereȝ corroſiuũ: ⁊ illũ ſuꝑ carnes p̃dictas ſpge: ⁊ corrodet eas.

i ¶ Si autem apoſtema generatur ſub brachijs fiat flebotomia de mediana: aut pulmatica: aut prope paruum digitum in parte oppoſita: ⁊ ſm ſimilem modum de eodem brachio.

k ¶ Quando aliquis eſſet trãſfixus gladio vel haſta da ei bibere ceruiſiam tepidã cũ pinguedine ſerpentis.

l ¶ Si inteſtinũ magnũ incidetur: aut ſtomach⁹ hũc debes cõſuere filo ſericeo: ⁊ ſubtili ⁊ ſpargantur ſuper illa vulnera pulueres rubei.

m ¶ Unguentum contra vulnera tumentia: ſed non fluentia que fiunt percuſſione ſicut plage: vtputa fuſtibus ⁊ baculis: vel quibuſcunqꝫ inſtrumentis. Recipe duas libras plantaginis: ⁊ duas libras garbei: ⁊ millefolium: vitriolum album. i. quartale: Saliuam: ⁊ vitergion: quattuor libras contunde bene cuȝ. iiij. lib. axũgie: ⁊ cũ. ij. lib. zuchari: iſta omnia ſimul bene decoque ⁊ miſce bene cum ſpatula interius vt bene cum aruina temperentur: poſtea exprime totum ſimul per pannum ⁊ tere herbas que manſerunt poſt expreſſionem: ⁊ illa contunde cũ axungia ⁊ ſerua.

n ¶ Oleum ad vulnera que in pedibus fiunt quaſi incurabilia que homines communiter habent: ⁊ illa vulnera habent foramina profunda illud oleuȝ ſic fac. Recipe lignum iuniperi: ⁊ incide in partes minutas: ⁊ recipe ollam vnam ⁊ fode in terram: ⁊ pone ſuper eam aliam ollam multis foraminibus perforatam in fũdo: ⁊ loca eam ſuper illam in terra ſepultaȝ loco cacabi: ⁊ impone in eam partes de iunipero inciſas: ⁊ ſic tũc circumlinias ollas cum luto ſapie: ⁊ pone ignem fortem in circuitu ollaꝝ: ⁊ ſic ſtillabit oleum qͦ valet aurum ⁊ argentum: ⁊ precipue ad vulnera predicta ſananda.

o ¶ Si alicui clauus ferreus vel ligneus vel quodcũqꝫ aliud acutum ad pedem intrauerit hoc ſic curabis. Recipe ſaxifragam: ⁊ contunde: ⁊ pone ſuper locum in quo ſit talis clauus. Idem faciunt flores fabe ſuppoſite aut ſtercora murilegi: ⁊ exibit clauus ferreus vel quodcunqꝫ inſtrumentum fuerit in ipſa carne.

p ¶ Contra pruritum magnum cum lixiuio ex vitib⁹ paruis vnge loca fricando. ⁊ ſanaberis ſine dubio vel vrtice decocte cum vino ⁊ collate per pãniculuȝ in balneum corpus tali brodio illinitum fricando ceſſat. Sȝ prius liniatur quando ſudari incipiat.

q ¶ Si telum vel ſagitta fuerit in pede: ⁊ lignuȝ non eſt excerptũ excipiaꝛ ꝑ te: ⁊ ſi ad vtrãqꝫ partem vuln⁹ penetratũ fuerit: tũc debes laborare ꝑ illõ foramen tentã extrahere ſicut in vulnerib⁹ vſus ẽ: ita vt attigat vna tenta: aliam ⁊ ſanetur ſicut ⁊ alia vulnera.

r ¶ Si vero tam profunde fuerit intrinſecus ꝙ excipi nõ valeat: tũc recipiaꝛ genziana: ⁊ dȝ poni ad foramen vt fiat vulnus amplũ: ⁊ foramen magnum vt ſagitta eo facilius exire poſſit ad hoc capiaꝛ apoſtolicon magnũ dimergãs. Steinvuorcȝ. ⁊ polipodiũ ⁊ ꝯtũde bene adinuicẽ: ⁊ ex illo fac emplaſtꝝ ⁊ pone ſuꝑ vuln⁹ ⁊ extraheꝛ ſagitta.

¶ Aliud emplaſtrum.

ſ Et ſi tale vulnus fixum aut profundum multū cruē tauerit. Accipe thus album ſanguinem draconis vinū nigrum fel vnd plutſtein.i. lapidis ematitis: hec omnia contunde inſimul: ⁊ fac emplaſtrum cum claro oui: ⁊ illud confectum ſuper ſtupas ponatur ⁊ vulneri applicetur.

t Contra vulnera fluentia ⁊ doloroſa. Recipe anguillam ⁊ excoque ⁊ accipe pinguedinem ⁊ conſerua in mundo vaſculo: ⁊ excoque gallinā non intingendo cū aqua pinguedinem ⁊ congrega ipſius pinguedinē ⁊ accipe ſuccum ſaluie: rute: abſinthij: ⁊ marubij: ⁊ mente ſilueſtris: ⁊ tempera inſimul: ⁊ vnge quando vis cicatricem ⁊ ſanabitur.

u Unguentum bonum ad ſanguinem retinendū: vbi fuerit vena inciſa. Confice thus: ⁊ aloe: adinuicē ⁊ admiſce clarum oui hanc temperationem optime commiſce: ⁊ ex illa fac emplaſtrum donec vene ⁊ vulnus adinuicem claudentur: ⁊ hoc fiat donec vulnus ſanabitur in toto ſemper emplaſtra noua preparando.

x Contra putridas carnes ⁊ mortiferas. Recipe argillam de fornace bene concrematam: ⁊ tempera cum aceto ⁊ appone cucumeres equaliter ſumendo: ⁊ ſine vt bulliant: ⁊ tunc cola per panniculum hoc facto recipe tertiam partem illius cocti ⁊ permiſce cum oleo: ⁊ fauo mellis ⁊ vtere bis vel ter ⁊ ſanaberis.

y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunq̄. Recipe ſcabioſam ⁊ decoque eam vſq̄ ad conſumationem modice aque: ⁊ cum hac aqua madida bene inflaturam pannum intinctum ſuperpone inflature predicte quo ſiccato iterum madida ⁊ fac ſicut prius ⁊ in triduo ſanaberis.

z Cōtra ſtruma que in collo generatur. Accipe ſuccū raphani: ſal: vinum: acetum: ⁊ confice totum in ſmigmate in aliquo vaſe ⁊ mittas ita per noctē ſtare illo vnge apoſtema ſeu ſtrumā ⁊ decidet peribit illa ſtruma ſi ſepius hoc feceris.

⁊ Contra panaritium hoc eſt quando quedam puſtule albe in circuitu vulneris generantur bothonice: pizymiet. Recipe axungiam antiquam non ſalſam ⁊ vermes quoſdam qui multos pedes habent ⁊ ſunt oblongi ⁊ parui ⁊ ab aliquibus centipedes vocantur ſeu appellantur hos vermes contunde valde bene cum aruina antiqua ⁊ emplaſtra ſuper dolorem.

ꝯ Ad ſolidandum oſſa confracta. Accipe lūbricos vētris ⁊ contere in puluerem ⁊ commiſce puluerem de lumbricis factum cum oximelle: ⁊ emplaſtrū inde fac ⁊ oſſibus fractis ſuperpone ⁊ mirabiliter conſolidat oſſa confracta.

ꝝ Unguentum contra omnia vulnera quod cito generat carnes ⁊ replet. Recipe d̄ oleo oliue quattuor loth faui mellis.iij.loth.gūmi arabicū ⁊ thus verū de quolibet.j.loth. ⁊ molle ſicut farinam: ⁊ miſce ſimul totum: ⁊ liquefac ſuper ignem modicum: ⁊ moue continue in olla ne combureturr ⁊ operare illo vnguēto quādo vis.

aa Contra inciſionem cerebri vel iecoris vel viſceris: hec.n.omnia ſunt mortifera ⁊ inſanabilia. Si vero inteſtinum magnum aut ſtomachus inciſus fuerit hunc debes conſuere filo ſericeo ⁊ ſubtili: ⁊ ſeminentur ſuper talia vulnera pulueres rubei de quibus patet alibi hoc facto curantur vulnera huiuſmodi herba ſanguinaria cum ſaluia: ⁊ ſi nollent curari: tunc cerebrum eſt iciſū hoc taliter conſiderare debes q̄ vulneratus rationem perdet: ⁊ oculi eius rubei erunt omnia quecūq̄ comedet non valebit retinere. ⁊ nō poterit ſedē habere lingua eius magna efficitur: ⁊ palpat ſuper caput ⁊ laniabit emplm̄ de capite ſuo.

bb Contra offenſionem capitis que fit multipliciter. Aliquando.n.cerebrum penetrat: ⁊ aliquando ſolum cutis offenditur ⁊ inflatur cerebrum vulneratum: ⁊ inficitur modo ſi cerebrum vulneratū erit: tunc videri bene debet ne oſſa eſſent in vulnere: hoc facto excipiātur ⁊ imponatur ad vulnus eius ſericeus panniculus. Si vero ſericum non habetur: tunc panniculus alius ſubtilis ⁊ paruus. Et ideo panniculus illiniri debet prius mundo lardone pro eo vt tertio die facilius de vulnere excipiatur: poſt hoc videri debet vtrum cerebrum fuerit inciſum ⁊ vulneratum: q2 ſi cum claro oui ſupponeretur: tunc ſiccaretur in vulnere ⁊ aſſumeret cerebrum ſecum: ⁊ ex illo homo mortem intraret. Ideo debet pāniculus illiniri quin facit ipſa putrefieri ⁊ imundiciaſ effluere ab eiſdem.

cc Nota q̄ prius vulnera ſingulis diebus bina vice d̄bent ligari: ⁊ hoc cito facere non prolongādo ⁊ primitus leſus non debet ſpaciari nec deambulari: ⁊ cū tā ipſa vulnera ſaniem ceperint: tunc ſemper mūdus panniculus debet imponi ipſis vulneribus q2 per hoc ſubito curantur ⁊ ſuccreſcent.

dd Si aliquis homo ceciderit ſuper caput: ita q̄ collū ei incuruatur: ⁊ poſt hoc loqui non poteſt. Illi ſtatim os aperiatur ⁊ ponatur lignum inter dentes ei9 ne claudere poſſit: ⁊ debet calcare ſuper humerum eius ⁊ trahere caput eius fortiter vt ad locum priorem caput ⁊ collū ſituetur: poſt hoc vngatur dialtea ⁊ ſanabitur a timore.

¶ Iſta reſidua deficiūt in aliquibus marginib9 figure p̄cedentis vbi ꝯſimiles littere alphabeti cōprehēduntur.

A Tunc excipiatur: ⁊ poſt hoc curari debent ſicut preſcriptū eſt de ſanatiōe vulnerū ⁊ ꝯficiatur emplm̄ de apoſtolicon ⁊ ponatur ſuper vulnus: q2 iſtud extrahit totā imundiciam de vulnere ⁊ cito curabit.

B Et ipone in aquā ⁊ pmitte per quattuor dies ſtare ⁊ ſi vis potes calamentū apponere modicū: ⁊ ſic iffunde in ſaccū ⁊ exprime ſuccū illū: ⁊ accipe maluā cāpeſtrē: ⁊ coque ſimul cū oib9 ſupradictis herbis in butyro ⁊ cola p ſacculū: ⁊ tūc recipe cerā ⁊ reſinā: ⁊ galbanū ⁊ liq̄fac oia inſimul: ⁊ tūc cōmiſce cū oibus ſup̄dictis.

C Aqua itinctū ⁊ decoctū in lentibus ita calidum vt cum lingua canis expertum eſt: q2 attrahit ſtatim materiam. Si fuerint rubee inuoluantur in pannū rubeū circa oculos tm̄ vtere repcuſſiuis ſeu recuperatiuis ne exeant per oculos: ⁊ circa gulam cum gargariſmis.

D Uetere ⁊ reſinā: ſeu picē albā caſtoreū nouū recēs: ⁊ oleū oliue: ⁊ accipe medullā cerui vel eq iuuenis ⁊ vinū vl' acetū coctana ſi hr̄e poterit: ⁊ hec oia ſil' ꝯtunde valde bn̄: ⁊ p9 h̄ pone i mūdā ollā: ⁊ cū aceto vl' vino bn̄ d̄coq̄s ad bonā horā: ⁊ tē p pānū exp̄me: ⁊ i pixidē pōe ⁊ ex h̄ mane ⁊ veſpe locū doloroſū vnge bn̄.

E Q̄d in vulnere ꝯtinetur mali: ⁊ poſt hoc infunde ſed modicū vinū ad vulnus: q2 illud mūdat vulnera ⁊ putrefieri non permittit.

¶ Unguentum contra ſiccitatē mēbrorū. Q̄n aliquod mēbrū exiccatur in homine ſic ꝯficiatur. Recipe. Cattum integrum ⁊ impone ad vnā aucā ⁊ aſſa aucā vna cū catto ⁊ pinguedinē que inde ſtillauerit collige ⁊ ſerua: ⁊ cū eodē mēbra q̄ exiccari icipiūt punge. Si v̄o totus hō exiccatur ſeu oia mēbra hois: tūc recipe cattulos iuuenes ⁊ excoq̄ eos i caldari ⁊ ſic ille hūectet in caldari illo ſeu i brodio i q̄ cattuli ſūt d̄cocti ⁊ ſanabitur deo iuuāte.

¶ Confectio vnguenti attractiui.

Recipe ſepum ceruinū ſeu arietis caſtrati vel hyrcinū ⁊ liquefac in patella ⁊ appone parū de creta mūda: ⁊ modicū de reſina: hoc eſt q̄rtā ptē reſine reſpectu ſepi: ⁊ oleū oliue ⁊ contunde totū bene in mortario.

¶ Unguētū

Unguentum fuſcum contra vulnera fetita vbi poſ
ſunt creſcere carnes.
Recipe oleum oliue: ⁊ larduʒ ſub vno pondere: ⁊ po-
ne ad patellam vt ſimul buliant paulatim: poſtea pone
tertiā ꝑtē de reſina: ⁊ tūc recipe pulueres thuris: ⁊ myr
re nigre: ⁊ ſic ō myrra plus q̄ꝫ ō thure: ⁊ coq̄ ℞ totū ſil':
⁊ ſic poſtea appone parum de galbano: ⁊ indurare de-
bes cum cera modica.

Unguentū diaquilon ⁊ vnguentum ꝑutenicū
ꝑuſkmazth.

Recipe litargiriū ⁊ cōtere ſimul cenobꝛium ⁊ iſparge
i oleū oliue: ⁊ pone in patellā ereā ⁊ mitte bulire ſemꝑ
mouendo cū ſpatula: ⁊ qn̄ videbis ꝙ incipiet rubeſce-
re: tūc appone modicū de cera plus q̄ꝫ de galbano ⁊ ef
funde ſuꝑ aquā mundaʒ: ⁊ ſi vis habere pulchꝛū tunc
appone ſerapinum ⁊ erit multum delactabile.

Unguentum album ſic fit.

Recipe ceruſaʒ: ⁊ thus albū: ⁊ appone de galbano mo
dicū: ⁊ lapillos albos q in cancro reperiunt': ⁊ contere
oia i puluerē ⁊ liqnefac cū aq̄ roſacea ⁊ cōtere bn̄ vſqꝫ
ad ꝯſūptioneʒ aq̄: ⁊ cōmiſce cū oleo oliue: ⁊ fac bulire.

Unguentum retentiuū ad vuluera fetida

Recipe mel ⁊ liquefac in igne: ⁊ aquam rute cōmiſce il
lis ſimul ⁊ habebis.

Unguentū populeon qn̄ vulnera inflant'.

Recipe nodulos de populo de tali arboꝛe: ⁊ cōtunde il
los cū noua axungia que tunc tempoꝛis haberi pōt: ⁊
ſerua ⁊ cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: po-
ſtea recipe foliuʒ iuſquiami: ⁊ acrimonie: plantaginis:
⁊ millefolij̄: trifoliū: ⁊ marubiū: balſamum: mentam: ⁊
mentā equinam zembis: feniculū: ⁊ oia illa ſimul equa
li pondere accipe ⁊ cōtunde ⁊ pone in vinū ⁊ mitte ſta
re per aliquos dies: ⁊ tūc excipe herbas pꝛedictas qn̄
tibi videbit' cōueniens ⁊ appone cōfectū qȯ ꝑ̊us fece-
ras ō modulis populi: ⁊ aruina noua: ⁊ cōmiſce ſimul:
⁊ pone ad caldariū paruʒ ⁊ buliat ſimul totū: ⁊ poſtea
in ſacculum funde ſeu cola.

Sirupus vulneratoꝛum.

Recipe toꝛmentillā: agrimoniā: diptamū illā herbā: ⁊
myrram rubeā: ⁊ coque bene in ceruiſia antiqua: ⁊ co
la per panniculum lineum: ⁊ quando infrigidabitur da
infirmo ſero ⁊ mane ad bibendum.

Unguentū ad paraliſim ſic laboꝛatur ſiue ſit in
capite ſiue in alio membꝛo.

Recipe iuniperuʒ: ⁊ aruinam gelline: ⁊ cōtunde bene
ſimul ⁊ pone ad patellam vt liquefiat ⁊ cola ⁊ ſint am
bo ſub pondere equali.

Ad paraliſim ⁊ fiat ignis bonus ⁊ ſic vngat'.

Recipe medullā de oſſibꝰ eq: ⁊ liquefac i patella ⁊ vn
ge locū dolenteʒ vbi regnat paraliſis. Et nota ꝙ viris
dʒ eſſe ex oſſibus eq: mulieribus vero de oſſibus eque.

Contra paraliſim cui ſtatim oculis.

Recipe vinū bonū: ⁊ fauū mellis: in eadē mēſura: ⁊ ra
dices celidonie: ⁊ feniculi: ſi vis cū herbis: ⁊ ꝯcute illa
bene: ⁊ poſtea calefac circa ignem ⁊ cola ⁊ emplaſtret'
ſuper oculos.

Unguentū vt quaſi vno die vulnus ſanet'.

Recipe lanceolā illā herbā: ⁊ illa eſt cōſimilis planta-
gini: ſʒ plenioꝛa hʒ folia ⁊ longioꝛa ⁊ cōtūde eā cū no
ua aruina: ⁊ poſtea in patella diſſolue ⁊ fac emplaſtrū:
⁊ pone ſuꝑ vulnus ſʒ pulueres ſentias faciēs de eis: ⁊
cum eadem herba potes humectare inflationes in cir-
cuitu vulneris.

Unguentum ruffuʒ ⁊ valebit maxime quando
aliquis leuans graue pondus offendit ſe vel infla
tur ab intus vel habet ſpatulas ab intra.

Recipe herbas quaſdam rubeas. Rubea tinctorū vel
vnguloſa maioꝛ bethonice: Ezeruene: koꝛʒ venye: ⁊
ablue bene: poſtea vero poſt ablutionem depone coꝛti-
cem ſuperioꝛem: ⁊ pone ad butyrū: quod in Maio mē
ſe eſt laboꝛatum ſi habere potes ⁊ coque ſimul valde
bene: ſic tamen fac ꝙ herba butyrum pꝛeualeat. ⁊ ap-
pone radicem vnam vel duas de acrimonia. Et ſi non
potes habere butyrum Maij̄: tunc recipe illud butyrū
quod eſt laboꝛatum in vna ſeptimana ante natiuitateʒ
beate virginis Marie vel quod eſt paratum ante feſtū
ſanctoꝝ Philippi ⁊ Jacobi apl'oꝝ: tertia die vel ꝑ̊ma.

Contra combuſtionem ignis vl' aque.

Recipe furfures ſiliginis: ⁊ combure i noua teſta hoc
contere bene ⁊ contritum da in circuitu manui vel pe-
di ⁊ ſanaberis.

Remedium bonum ad paraliſim.

Unge locū vbi turbaris in calida ſtupha vl' circa ignē
vino cremato vel etiam ſi pes vel manus incuruatur a
paraliſi taliter fac ⁊ ſanaberis.

Unguētum ſanatiuum: ⁊ qȯ facit creſcere carnes.

Recipe ſepum ceruinum: ⁊ plantaginem cum ſemine
⁊ radice. Si autem ſemen plātago non habuerit ſic ꝙ
eſſet in menſe Maio: tūc recipe radicem cum folij̄s cō
tunde ſimul cum oleo oliue: ⁊ decoque ſuper lēto igne:
ſic vt buliat per integram hoꝛam pꝛimitus: poſtea ap-
pone reſinam: ⁊ cōmiſce hoc totum ſimul vt buliat ita
diu donec illa reſina liquefiat: ſed non amplius: poſtea
cola per pannum ad nouam patellam: poſt hoc recipe
tria vel quattuoꝛ coclearia de vino bono: ⁊ infunde in
illud confectum: ſic iterum tere ad bonā hoꝛam ⁊ poſt
q̄ꝫ illud vinum conſumetur: tunc iterum funde tantum
de vino vt pꝛius: ⁊ ſic ſemꝑ extere ⁊ effunde modo pꝛe
dicto: ⁊ hoc fac ita diu donec non erit vnguentum al-
bum ſic abiectum: ⁊ donec adherebit moꝛtariolo: ſicut
bitumen: ⁊ poſtea appone ceruſe dimidium alteꝝ loth
⁊ hoc ſi fuerit vnum quartale: tunc de ceruſa appones:
⁊ hoc illuc inſparge ⁊ contere bene: ⁊ ſerua in pixide:
⁊ vtere eo quādo opoꝛtunum fuerit.

Unguentū dialtee contra ſiccitatem.

Recipe medullam de oſſibus caninis: ⁊ medullam de
oſſibus equinis: ⁊ antiquam aruinam: ⁊ herbam que
creſcit in ſegetibus ⁊ vocatur Ermodactylus: ⁊ eſt hec
herba pꝛeciſe ſicut cepe: ⁊ omnia illa ſimul bene deco-
que: ⁊ contūde: ⁊ liquefac in patella: ⁊ cola ad pixidē:
⁊ membꝛa que exiccantur ſepe iungantur.

Contra calculum.

Recipe zinziber: balſamum: ⁊ zeduariam: ⁊ floꝛes mu
ſcati: ⁊ longum piper: ⁊ lapillos cācri: de quolibet vnū
lothonē: ⁊ contere hoc ſimul valde bene ⁊ da infirmo
ad bibendum in vino: ⁊ pꝛecipue in balneo.

Ad idem.

Hec eſt quedam bꝛeuis medicina que a ſolo deo venit.
Accipe ſuccuʒ feniculi: petroſilij̄: apij̄: ⁊ in ſuco iſtarum
pone micam panis: ⁊ pone ſuper renes: ⁊ ſuper veſi-
caʒ: ⁊ non tantum vrinam pꝛouocat verum etiam lapi
dem frangit.

Ad idem.

Ideʒ facit paritaria comeſta vel bibita cū vino vel pul
uis eius cuʒ albo vino potatus.

De calculo frangendo.

Hec quedam veneranda optima ⁊ perfecta ad frangē
dū lapidem medicina. Recipe radicem feniculi: ⁊ ſaxi
fragie: ⁊ petroſilij̄: equaliter de omnibus. Item radiceʒ
bardane ſiue lappe ad quantitatem omnium iſtaruʒ re
rum: ⁊ hec in partes minimas diuidantur ⁊ ponantur
in tanta aqua quantum videbitur ſufficere buliaturqꝫ

vſqꝫ

vſqꝫ ad conſumationem tertie partis aque: ⁊ poſt hoc
ſumat patiens mane ⁊ ſero ad quantitatem mediocris
ciati: ⁊ ſi aqua predicta nimis amara fuerit buliatur d̄
liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. ⁊ ſi
malum patientis recens eſt curabit̃ ad octo dies. ſi ve-
ro antiquum fuerit ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura ſupradicta eſt ſeruãda niſi ꝙ loco ſa
xifragie due vel tres partes plantaginis apponãtur ⁊
operandum eſt in praxi predicta.

¶ Unguentum contra combuſtionem.

Recipe olei roſarum. ℥. j. cere. ʒ. ij. ceruſam. ℥. ß. clarum
oui vnius: hoc totum optime verberetur ⁊ incorpore-
tur: ⁊ fac vnguentuꝫ: ⁊ vngatur ex eo locus combuſtio
nis quottidie ⁊ mirabiliter prodeſt.

¶ Unguentum ad ſcabiem.

Recipe aloe paticum: oleum laurinum: argentum vi-
uum: ⁊ ſaluiam: ⁊ fiat vnguentum: ⁊ cum illo ſcabies
perungatur.

¶ Aliud experimentum probatum.

Recipe auri pigmenti. ℥. ij. argenti viui. ℥. i. plumbi vſti.
℥. j. ⁊ ducantur fortiter: ⁊ miſceantur cum oleo ⁊ aceto
vini: ⁊ ex illo ſcabies perungatur.

¶ Experimentum magiſtri Petri hiſpani
contra omnem maculam oculorum.

Recipe feniculi: verbene: rute: roſarum: eufragie ſileris
montani: bethonice: celidonie: capillorum veneris: ana
quaſſa bene: ⁊ impone in albo vino per diem naturalẽ.
Secundo die diſtilla per alembicuꝫ: ⁊ quod primo ſtil
lauerit quaſi argentum: ſecundo quaſi aurum: tertio q̈
ſi balſamus habetur. ⁊ hoc ſeruetur in tribꝰ ampullis:
⁊ cum opus eſt detur nobilibus ⁊ delicatis pro balſa
mo. alijs vero pro auro ⁊ argento.

¶ Iſti ſunt puluereſ optimi ſuper omnia
vulnera que ſequuntur.

Recipe vinum nigrum: hoc eſt rubeum nimis ⁊ plut-
ſtein cuiuſlibet. j. loth: gũmi arabici. iij. loth: muſcatũ: ⁊
thus album cuiuſlibet. j. loth: ſanguinẽ draconis: ⁊ mu
miam. j. loth. iſta omnia contunde adinuiceꝫ: ⁊ fac pul-
uerem ex ipſis: ⁊ illos ſerua ad neceſſitateꝫ quando in
digueris.

¶ Apoſtolicon tale vnguentum ſic fit.

Recipe nigram picem arabicam cuiuſlibet. i. libram.
Recipe etiam galbani: ⁊ ſerapini: armoniaci: oppopo
nacis: colofonie cuiuſlibet. j. loth: ⁊ cerã. vi. loth. Eſcra
mediam libram: hec omnia miſce adinuicem: ⁊ coque
modicum: ⁊ poſtea accipe maſticem: ⁊ albeaꝫ: ſiue oli
banum: ⁊ contere bene in puluerem: ⁊ terbentinaꝫ cu-
iuſlibet. j. loth: hec omnia miſce adinuicem: ⁊ permitte
liquefieri valde bene: ⁊ exprime per panniculuꝫ ſuper
aquam frigidam: poſt hoc excipe de aqua: ⁊ volue illõ
bene in manibus ad ignem cum oleo: vt ſit modicum
molle: hoc emplaſtrum ſanat vulnera fiſtulã apoſtema
⁊ oẽꝫ fluxũ imundum in carne ceſſare facit ⁊ ſanat.

¶ Unguentum bonum ad vulnera ſananda.

Accipe picem arabicam. i. picem non temperatam: ce-
ram ſimplicem oppoponacuꝫ flores iris cuiuſlibet me
dium loth ⁊ holvuorcꝫ. Ariſtologia rotunda: thus al-
bũ cuiuſlibet mediuꝫ loth: litargirij. ij. loth. Iſta omnia
excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita be-
ne vt molle fiant. Et poſtea iſta videlicet: ceram: piceꝫ:
⁊ picem arabicaꝫ: ⁊. ij. libras olei: ⁊ illa omnia permit
te ſucceſſiue liquefieri inuicem: ⁊ ſic excoque vides be
ne ne comburantur in aliqua parte: ideo debes interiꝰ
continue miſcere ⁊ mouere: poſt h̄ reſinas abijce ⁊ re-
frigera modicum pone ad pixidem: ⁊ iſto vnguẽto vn
gatur panniculus: ⁊ ponatur ſuper vulnera: ⁊ hoc cõ
trahit: ⁊ curat ſanguinem malum de ipſis vulneribus.

¶ Unguentum ad vulnera quod cito gene-
rat carnes.

Accipe de oleo oliue q̃ttuor loth: faui mellis tres loth:
gũmi arabicum: thus verum de quolibet mediuꝫ loth:
⁊ mole ſicut farinam: ⁊ miſce ſimul totum: ⁊ liquefac
ſuper ignem modicum: ⁊ miſce continue ſiue moue in
olla ne comburantur: ⁊ operare illo vnquento qñ vis.

¶ Unguentum quod dicitur gratia dei.

Recipe terbentine. libras. iij. reſine: lib. i. olibani: maſti
cis ana. ʒ. i. myrre. ʒ. ij. cere virginee. ʒ. iiij. bdelij. ʒ. i. ver-
bene: pimpinelle: bethonice: cum adhuc recentes exi-
ſtunt: ana. manipuluꝫ. i. ⁊ decoquantur in vino albo vſ
qꝫ ad conſumptioneꝫ tertie partis: poſtea coletur ⁊ co
latura ſuper ignem ponatur ad buliendum. Et impo-
ne ceram reſinam: ⁊ maſticem: olibanum: myrraꝫ: bde
lium: quouſqꝫ bene cõmiſceantur ſemper agitando cũ
ſpatula: poſt hoc impone terbentinam: ⁊ aliquantuluꝫ
de oleo oliue: ⁊ iterum agitetur cum ſpatula: donec in-
frideť: ⁊ qđ notat colliget: reſiduũ v̄o valet podagricis.

¶ Uel ẽt p̄dictum taliter poteſt laborari.

Recipe ſucci verbene: pimpinelle: bethõice: brunete. i.
conſolide, plantaginis lanceole: ana lib. ß. ſucci api. q̈r.
iij. reſine. lib. i. terbentine lib. v. maſticis: olibani ana. ʒ.
i. myrre. ʒ. i. cere virginee. ʒ. iiij. ⁊ in vino odorifero bu-
liantur ſucci: ⁊ valet contra cancrum: ⁊ contra morſuꝫ
venenoſum ⁊ puncturam: valet etiam ad omne vulnꝰ
recens ⁊ ẽt ſanat apaſtemata in coſtis: ⁊ in epate: ⁊ in
ſplene: ⁊ in p̄ncipio foris emplaſtretur.

¶ Unguentum bonum ad gingiuas.

Recipe aluminis vnũ loth: ⁊ mellis. ij. loth: ⁊ illa duo
ſimul cõmiſceantur: ⁊ cum illa dentes ⁊ gingiue iũgã
tur ⁊ curabitur putredo eoꝝ.

¶ Ad vulnus ſanandum.

Recipe myrram: thus: attramentuꝫ cuiuſlibet. i. loth. ⁊
ad ampliandum vulnus appone medullaꝫ ſambuci ẽt
vnũ loth: ⁊ illa oĩa ſimul confice in puluereꝫ: ⁊ ſparge
modicum ad vulnus: poſt hoc calefac bene ⁊ ſuppone
vulneri: ⁊ tranſiet adinuicem ſub illo ⁊ ſanabitur: ſꝫ de
bes comprimere vulnus bene duobus digitis adinui-
cem: ⁊ ſic poſtea quarta die eligetur multum pulchre:
poſt hoc ſaneť velut alia vulnera.

¶ Ad idem puluis bonus.

Pulueriza piper cum puluere carbonis quercini ⁊ ſup
pone die vno vel duobus ⁊ ſanabitur.

¶ Aliud antidotuꝫ ad vulnera ſananda.

Recipe mel: ⁊ vermes longos qui infimo creſcũt: hec
duo ꝯfice in puluerẽ: ⁊ ſparge ad vulnus ⁊ ſanabiť: ⁊
hoc vtriuſqꝫ ana: ⁊ cõburi dꝫ in teſta noua: ⁊ vulnꝰ ſa-
nabitur ſine oĩuꝫ fluxu imunditiarum.

¶ Contra dolorem capitis.

Recipe thus: myrram: piper: ſaluiam: acetum: oleum:
⁊ illa oĩa ſimul cõmiſce ⁊ decoquas bene: ⁊ tũc cuꝫ il
lo caput perunge ⁊ liga lintheo.

¶ Unguentum ad vulnus qđ dr̄ lupus.

Recipe albũ thus: ⁊ tere modicũ ad modum pulmen
ti ⁊ cõmiſce optime cum claro oui adinuicem: ⁊ tũc li-
ne ſupra pãniculum canapeuꝫ: ⁊ ſi iſtud habere nõ po
tes: tunc recipe barbam iouis: ⁊ forma ex ea emplaſtꝝ
⁊ tali dolori ſuperpone.

¶ Antidotum emplaſtri boni ⁊ optimi ſu-
per vulnera.

Recipe thus: ⁊ aloe: ⁊ contundantur adinuicem cum
claro oui: ⁊ iſtud ponatur ſuper vulnera vbi vene fue-
rint inciſe ⁊ cruentant multuꝫ. Iſtud tandiu permittať

ſuper vulnera donec vene ⁊ ſanguis adinuicē creuerit
ſi tñ magis indigeret:tūc laboretur huiuſmodi medici
na ⁊ empl'm ex nouo ⁊ ſupponat vulneri totiens do-
nec creſcet adinuicē pamphili ⁊ malue ſimul contrite
⁊ ſup vulnera poſite curant vulnera ſanguinolenta ⁊
fluentia: ⁊ fortius: ⁊ melius q̄ȝ aliud empl'm. Si autē
cū axungia cōtunditur: ⁊ ſuper vulnera ponitur ſanat
ſumme bene vulnera.

¶ Aliud empl'm ſuper vulnera.

Serpilliū romanū.i.romiſchkol ꝯtundatur cum vino
⁊ ſup vuln' ponat ſanat multum bene. Item abſinthiū
concuſſum ⁊ recenter ſuper vulnus poſitū ſanat ipſa
vulnera.

¶ Unguentum bonum ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis: ⁊ aruinā porci nō caſtrati ſiue
apri: ⁊ h̄ totū ſimul cōfice qd̄ denſum fiat: ⁊ caua illud
⁊ poſt hoc in melle decoque: deinde recipe abſinthiū:
vel ſuccū abſinthÿ ⁊ tempera cum predictis ad horā
vnius diei: ⁊ hoc vnguentū ſeruabis q̄ȝdiu placet.

¶ Ad mundationem vulnerum.

Recipe conſolidā maiorē talē herbam ⁊ depone ſupe
riorem corticem: medietatēq̄ȝ eius abÿce: reſiduum vo
contunde: ⁊ miſce cum aqua: ⁊ pone ſup folium nigri
oleris. Suuarczkol ⁊ ſuperpone vulneri ⁊ ſanabit in
octo vel nouem diebus.

¶ Unguentum ad vulnera.

Recipe oleum oliue.iiÿ.loth. faui mellis.iÿ.loth.gum-
mum arabicū: ⁊ thus vetus: de quolibet medium loth
⁊ molle ſicut farina: ⁊ miſce ſimul totum ⁊ dimitte vt
liqueſiat ſuper ignē modicū: ⁊ cōmiſce continue in olla
vt nō comburat ⁊ operare illo vnguento qñ vis.

¶ Contra ſcabiem ſeu pruritum.

Recipe aquā in qua porcus vel ſus mūdatus eſt a car
nifice poſt interfectionē illam cū dormire volueris ca-
leſac ⁊ laua pedes ex ea ⁊ pone ad aquam eandē vſq̄ȝ
genua ⁊ inuolue pedes in pānum ⁊ de mane cum ſur
gis dialteā ⁊ populeon: ⁊ illa duo vnguenta ſimul cō-
miſceāt: ⁊ vnge pedes ſcabioſos: ⁊ ēt tere ſeu frica bñ
pedes cū pilis qui ſunt in ſcropha depoſiti in aq̄ p̄dcā
⁊ ſic cū vnguento p̄dicto perunge ⁊ ſanaberis.

¶ De emplaſtris.

Emplaſtra bōa fiunt ex roſis ⁊ violis: cera: picce: mel
le: ⁊ oleo oliue: illa fac bulire ſimul: ⁊ exprime per pā-
num ⁊ intinge pannos: ⁊ pone ad pixidem ⁊ ſerua ad
placitum tuum quando indigueris.

¶ Unguentū hippocratis.

Recipe anguillā ⁊ decoque in aqua: ⁊ ſupernatantem
pinguedinem collige ⁊ cōgrega. poſt h̄ recipe aquam
pinguem ⁊ gallinā ⁊ decoque ſine ſale: ⁊ ſimili mo-
do pinguedinē ſupnatantē collige: ⁊ tunc recipe ſuccū
ſaluie: rute: ⁊ abſinthÿ: ⁊ elebori: qd̄ iacet in terra ⁊ her
bā que vocat ligua canis. Iſta oia ſimul cōmiſce: ⁊ qd̄
cūq̄ȝ vulnus fuerit vnctū non indiget emplo.

¶ Unguentum fuſcum laboratur ſic.

Recipe maſticis: galbani terbētine: añ.ʒ.i. ⁊ confician-
tur ſic oleum oliue in caldari ſup ignē mittat ⁊ addat
cera: ⁊ liquefacta ponat colofonia. deinde gūmi ſerapi
ni: ⁊ terbētine: deinde maſticis: ⁊ olibani: ⁊ hoc cū ſpa
tula ſemper agitetur donec coctum fuerit: deinde infri
gidatum vſui ſerua.

¶ Unguentum album.

Rcipe ceruſe lib.ÿ.litargirÿ.℥.i.olibani.℥.ſ.maſticiſ.℥.
i. vnaqueq̄ȝ res per ſe teratur: ⁊ puluis ceruſe cū pau-
co oleo oliue diſtēperetur: poſtea addatur litargiriū: d
inde maſtix: ⁊ olibanū addatur ⁊ cum piſtello paula-
tim agitetur quāto melius pōt ⁊ vltima vice de aq̄ ro-
ſarum parum addatur: ⁊ tandiu ducatur donec ſpiſſū
vel liquidum fuerit ⁊ ſerua vſui.

¶ Contra paraliſim.

Recipe anſerem: ⁊ pone in eam anguillam in fruſta ſē
ctam ſeu diuiſam: ⁊ aſſa: ⁊ cum illa pinguedie vnge lo
cum vbi turbaris.

¶ Contra paraliſim.

Recipe murilegum nigrum: ⁊ impone in eum ſinapi:
⁊ ſimiliter aſſe ⁊ pinguedinem que inde ſtillauerit col
lige: ⁊ locum paraliticū perunge.

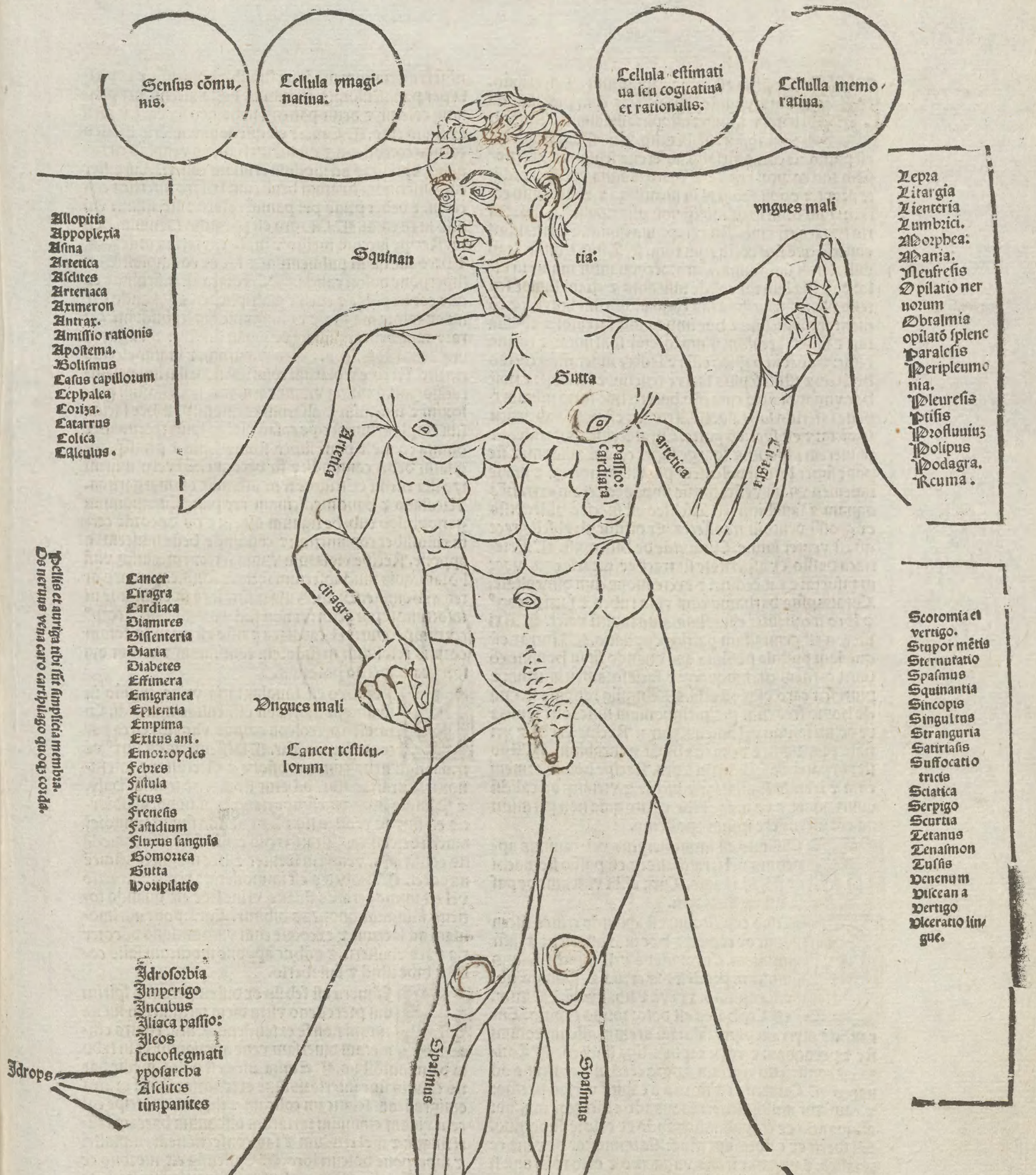

Senſus cōmunis.
Cellula ymaginatiua.
Cellula eſtimatiua ſeu cogitatiua et rationalis:
Cellula memoratiua.
Allopitia
Appoplexia
Aſina
Artetica
Aſcites
Arteriaca
Aximeron
Antrax.
Amiſſio rationis
Apoſtema.
Boliſmus
Caſus capillorum
Cephalea
Coriza.
Catarrus
Colica
Calculus.
Squinantia:
vngues mali
Lepra
Litargia
Lienteria
Lumbrici.
Morphea:
Mania.
Neufreſis
Opilatio neruorum
Obtalmia
opilatō ſplene
Paraleſis
Peripleumonia.
Pleureſis
Ptiſis
Proſluuiuz
Polipus
Podagra.
Reuma.
Gutta
Artetica
Paſſio cardiaca
artetica
Ciragra
ciragra
Pellis et auriga tibi ſint ſimplicia membra.
Os neruus vena caro carthilago quoqꝫ corda.
Cancer
Ciragra
Cardiaca
Diamires
Diſſenteria
Diaria
Diabetes
Effimera
Emigranea
Epilentia
Empima
Exitus ani.
Emorroydes
Febres
Fiſtula
Ficus
Freneſis
Faſtidium
Fluxus ſanguis
Gomorrea
Gutta
Houpilatio
Vngues mali
Cancer teſticulorum
Scotomia et vertigo.
Stupor mētis
Sternutatio
Spaſmus
Squinantia
Sincopis
Singultus
Stranguria
Satiriaſis
Suffocatio tricis
Sciatica
Serpigo
Scurtia
Tetanus
Tenaſmon
Tuſſis
Venenum
Viſcean a
Vertigo
Vlceratio lingue.
Idroſorbia
Imperigo
Incubus
Iliaca paſſio:
Ileos
Idrops
leucoflegmati
yposarcha
Aſcites
timpanites
Spaſmus
Spaſmus
podagra
podagra
Epar cor ſtomachꝰ caput ꝛ ſplē pes manꝰ ꝛ ren. matrix veſica ſt officialia mēbra.

ALopicia eſt caſus capillorum cū vlceribus. Cura: vngule capre vſte: ⁊ cum pice liquida trite ⁊ illinite: allopiciam ſanant. Auicen. Serap. kir. Alber. lib. xxij. ¶ Appoplexia eſt paſſio cerebri officialis auferens ſenſum: ⁊ erectionem toti corpori repēte ⁊ ſubito magna voce precedēte propter oppilationem in meatibus ⁊ ventriculis cerebri tam principalibus q̄ȝ non principalibꝰ. Cura: vtaris tyriaca cū vino. Auicen. prima quinti. ⁊ genitalibus cunctis que ſint cocta cum ruta. ¶ Aſma ē difficultas anhelandi ſine ſonitu. Cura: decoquantur malue in olla: ⁊ ex illa lauetur calide infirmus ⁊ etiam ſumat ſcutella plena furfuribus illa coquantur cum butyro: ⁊ cōdiantur modicum: ⁊ hoc imponatur ſacculo: ⁊ conſuatur: ⁊ ſuper ſacculum illum locetur infirmus: ⁊ reſanabitur: ⁊ d̄bet in balneo eſſe: ⁊ ſedere ſuper iſtas coctas herbas: ⁊ iſtud ſepius facere tenetur ⁊ ſanabit: ⁊ poſt hoc vngat dialtea cum iſto butyro hoc facto minuat d̄ pede inferius ſub talo. ¶ Artetica eſt paſſio ab articulo dicta: ⁊ eſt ſpecies gutte. Cura: accipe rantarides: ⁊ puluerem piperis: ⁊ ſparge ſuper ceram calidam: ⁊ ſic pone ſuper locum dolentem per vnam nocteȝ: ⁊ mane inuenies vnam veſicam: tūc impones ceram extrahēs aquam ⁊ ſanabitur. ¶ Aſclites eſt ſpecies hidropiſis ex groſſa ventoſitate effecta. Et dicitur ab abſcli grece qd̄ eſt venter latine. Cura: vide de hidropiſi. ¶ Arteriaca paſſio ex aſperitate ſit trachee artarie cum voce manſueta: ⁊ raucedine: ⁊ excreatione cum difficultate. Cura: tapſus barbatus cum vino rubeo ⁊ forti decoctꝰ ⁊ loco frequenter cataplaſmatus multū valet. ¶ Ariméron eſt genitalium partiuȝ oppilatio. ¶ Antrax eſt quedam puſtula peſſima que quando fit in homine cōburit carnem circumquaqȝ: ⁊ facit foramen antrum: ⁊ putreſcit caro vſqȝ ad oſſa. ¶ Amiſſio rationis fit quādo homo freneſim patitur: quoniam tunc ſolet fatuizare veluti fatuus vel amens. Cura. Recipe crocū ⁊ vrinam propriam: ⁊ de mane bibat ⁊ curabitur. ¶ Apoſtema patet de ſe quid ſit. Cura. Recipe bolum armenicum ⁊ terram ſigillataȝ: ⁊ incide ⁊ vtrunqȝ ad calidū vinuȝ pone: ⁊ de mane bibe ⁊ ſcito quia non permittit ad cor aſcendere ipſum apoſtema.

BOliſmus eſt immoderatus vel caninus appetitus vel irratiōalis: ⁊ eſt paſſio ſtomachi ex frigida cauſa. Cura alibi videatur de paſſionibus ſtomachi.

CAſus capillorum eſt quando crines d̄ſcendunt de capite: ⁊ hoc maxime fit poſt infirmitatem. Cura: adeps vrſi capiti illinitus multum prodeſt. Sextus ⁊ Plinius lib. viij. capitulo. xxxvi. ⁊ lib. xxviij. capitu. x. ¶ Cephalea eſt dolor totius capitis. Cura: thus myrram piper ſaluiam acetum alleum commiſce ⁊ decoquas: ⁊ vnge caput ⁊ liga lintheo. ¶ Coriza eſt conſtrictio narium a poro cerebri decurrens ad nares. ¶ Catarrus eſt fluxus a capite verſus pectus: ⁊ cauſatur multipliciter: aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquando ex calore ſuperfluo. Si fuerit ex calore ſuperfluo: tūc minuatur de vena cephalica: ⁊ vngatur frons vnguento ⁊ oleo roſarum: ſimiliter ⁊ caput: oleo baccharum lauri vel cuȝ dialtea. Si autem ex crapula: tunc ſumme precauere debet ne nimis comedat aut bibat: ſed moderate. ¶ Colica eſt paſſio inteſtinorum grauis que fit iuxta vmbilicum. Haly. Cura: ſtercus caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. ſtercus canis. ¶ Calculus dicitur eſſe lapis in veſica vel in renibus generatus. Cura: grana iuniperi mixta cum medone ſimulqȝ concuſſa ⁊ expreſſa per panniculum: ⁊ iterum de nouo ſuccus per pannum coletur ⁊ detur patienti in balneo ſedēti. Lir oleū ex tigno eius. ¶ Cancer eſt quedam vulneris ſpecies carnes corrodens ⁊ quaſdam habens venulas circūquaqȝ diſtentas ad modum crinium cancri. Cura: ſtercus anſerinum fixatum bene cum butyro interficit cancrum: ⁊ debet prius per pannū colari: ⁊ ſic illiniri vulnus in circuitu. ¶ Ciragra eſt paraliſis manuum. Cura. Recipe ſuccum mellis ⁊ miſce cuȝ farina ordeacea: ⁊ decoque quaſi pulmentum ⁊ fac ex eo emplaſtruȝ ⁊ ſuperpone dolori calide. ¶ Cardiaca eſt infirmitas ex qua cor trepidat ⁊ euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno ⁊ ex ſanguine ſuperabūdanti. Cura: ⁊ tunc debet minuere de manu ſiniſtra: ⁊ vnge cuȝ vnguento populeon. ⁊ oleo violarum: ⁊ vtatur electuario iſto. Recipe violarum roſarum nouellarum vel titiradijs Juli. ſimiliter vtatur carnibus nouellorum pullorum ⁊ iuuenum ⁊ aliarum carnium: poſt hec facies ſibi emplaſtrum. accipe roſas violas linuȝ recens: hec omnia coque ⁊ pone ſuper ſtomachum ⁊ priuſq̄ȝ coquatur debet contundi: ⁊ ſic decoque. Si vero infirmitas illa euenit ex frigore tunc aſſumāt diamargariton. Nicolaus ⁊ hanc medicinam recipiat. Cinamomum gariophilos cubebe lignum aloes: ⁊ os de corde cerui cuiuſlibet coniunctim: ⁊ contunde bene inuicem ⁊ appone. Recipe violarum vnum fertonem aniſuȝ vnā libram: quia illud cōfectum fortiter fortificat omnes artes in homine. Si auteȝ illa infirmitas fit ex ſudore nimio: tunc repurgetur: vt non ſudet magis: alias corpꝰ corrumperetur: vel cardiaca paſſio eſt quando totum corpus reſoluitur in ſudorem continuum ⁊ dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

DYamires eſt inuoluntaria vrine emiſſio in ſomnis. Diſſuria eſt difficultas mingēdi. Cura: oleo petroleon corpus vngatur circa partes dolentes. Cir. ¶ Diſſenteria eſt fluxꝰ vētris ſanguineus cum corroſione ⁊ vlceratione inteſtinoruȝ. Cura: lac aſine bibatur ſtomacho ieiuno. Haly. ⁊ Plinius libro vigeſimooctauo. capi. nono. ¶ Diarria eſt fluxus ventris ſimplex quando fluunt humores diuerſi de ventre. Cura: ſtercus canis ſola oſſa comedētis conſtringit ventrem fortiter ⁊ hec magiſter Auicēna docet. ¶ Diabetes eſt immoderata renuȝ attractio vel eſt immoderatus fluxus vrine hoc eſt quando totiens mingitur quotiens bibitur. Cura: pone agrimoniam ad ſaccum ⁊ excoque cum vino antiquo dōec tertia pars ebulierit. ⁊ adhuc appone modicum ſalis cocti ⁊ bibe illud ⁊ ſanaberis.

EFfimera eſt febris ex diſtemperantia ſpirituum precedens vltra diem tertium ſm̄ ſui naturam non ſe extendens. Cura: contra effimeram diuerſam vene aperiantur vt in tabula de minutōibus. ¶ Emigranea eſt dolor medie partis capitis ſiue interioris. ſiue exterioris. Cura: contra emigraneam ſciaticam colicam ⁊ iliaticaȝ. Recipe calcem viuam ciminum tartarum olibanum baccam lauri ſinapi: ⁊ mel crudum ⁊ fac confectionem emplaſtri ⁊ ſuperpone dolenti loco. ¶ Epilenſia eſt morbus cerebri officialis auferens ſenſum ⁊ erectionem toti corpori cum perturbatione motus maxime propter opilationeȝ in ventriculis cerebri non principalibus. Cura: detur fimus ciconie in aqua ⁊ melle mixtus ad bibendum infirmo curat: Auctor pandectaruȝ. ¶ Empima eſt ſputum ſanioſum in concauitate pectoris exiſtens aut pulmonis vel empima eſt paſſio quādo ſanies excreatur.

creatur.inde empima.i.ſaniem expuentes quia empima grece ſanies latine dicitur. ¶ Exitus ani eſt quando quoddam inteſtinum homines egreditur per anū. dum vadit ad receſſum. Cura. Recipe aloes epaticum ⁊ liquefac poſtmodum infrigidato inūge inteſtinū ⁊ trude viceuerſa ⁊ ſi amplius exierit iterum inūge quouſqꝫ manebit Sera. ⁊ Auicē. ¶ Emorroides ſunt quinqꝫ venule exiſtentes in ano per quas ſolet fluxus fieri vel emorrois eſt apertio vene inferioris que cum ano exit.emachim.n.grece ſanguis dicit latine. inde emorrois.i.ſanguinis fluxus per inferiora talis infirmitas aliquando generatur ex ſanguine ſuperfluo. Cura: contra hanc infirmitatem minuatur ſub talo. ſi autem talis paſſio fuerit recens ⁊ primo orta tunc. Recipe oleum oliue ſereniſſimum ⁊ madidetur in eodem panniculo ⁊ ponatur ſuper dolorem eundem.

FEbris eſt calor innaturalis mutatus in igneum ⁊ eſt multiplex vt ſuperi⁹ circa imagines videri poteſt. Febris ꝯtinua eſt que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe ſolſequium cum radice ſua ⁊ in partes incide minutas ⁊ cū aceto bene decoque ⁊ da patiēti de mane ⁊ de veſpere. Febris tertiana eſt que fit d̄ colera putrefacta ſimiliter in corpore. cura: Recipe pimpinellā ⁊ benedictam albā ⁊ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonā horam diei ⁊ tunc cola per pannum ⁊ da bibere pacienti de mane ⁊ veſpere. cura contra quartanam. Recipe petroſilium ⁊ cum radicibus decoque pariter cum aceto ad bonam horam diei: ⁊ tunc cola per pannum ⁊ in vitrum infunde ⁊ cooperias per noctem mittens ſic ſtare ⁊ mane iterum per pannum debet colari ⁊ da patiēti bibere ieiuno ſtomacho ⁊ intinge pannum in eadē aqua ⁊ caput ei⁹ circunliga. ¶ Febris effimera patuit de ſe. Cura: ſuccus cubebe mixtus cum oleo roſarū ⁊ inunctus pulſibus ⁊ ſuper cor illinitus omnem calorē febrium mitigat. ¶ Febris ethica idē eſt ꝙ ptiſis plātarius habuit quendam patientem viribus defectū ⁊ poſuit ipſum in balneum aqueum in quo fuerunt reſoluta cornicis oua ⁊ poſt balneū fortificatus exiuit. Itē cibus optimus ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ⁊ trite diſtemperentur cum lacte ouino ⁊ addātur vitellam ouorum ⁊ parum polente frumenti ⁊ buliat ad ſpiſſitudinem ⁊ adde parum de zuccaro. ¶ Febris acuta idem eſt quod febris occulta. ¶ Febris autem continua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre continua. Cura: Folia caulis coquantur cum aceto veteri ⁊ terātur cum oleo roſa. ⁊ emplaſtretur ſuper ſtomachum multum prodeſt: ⁊ idem poteſt fieri cum foliĳs ſalicis: ⁊ foliĳs albarum vitium roſarum ⁊ ſimilibus. ¶ Fiſtula dicitur eſſe quoddam vlcus quod non plenarie reſeruatur ⁊ ante reſeruationē cicatrix illius vulneris clauditur ⁊ ſic illa ſanies que ꝑus de vulnere plenarie non exiuit facit ſub cute latum locum. in ſuperficie vero vulneris valde ſtrictum habꝫ foramen. Cura: excoquatur aniſum in aceto ⁊ illud bibat patiens ⁊ fiſtula ceſſabit in eo. Item fiſtula multa foramina habet ⁊ nō recta ſed obliqua ꝙ medicina intrare non poſſit etiā nil melius eſt q̄ꝫ ſtercus caprinū temperatum cum melle ⁊ tepide ſuppone: quia omnē tumorem ſoluit putredinem extrahit: ⁊ iniciatos v̊mes occidit: ⁊ purgat ⁊ ſanat fiſtulam ⁊ cancrum: ⁊ dolorem mitigat. ¶ Ficus eſt quoddā vulc⁹ quod ſolet creſcere in ano vel in v̊ga vel in naſo vel in oculo. cura: cōtra ficū in oculo. Recipe medullā de oſſib⁹ bouinis ⁊ vitellū oui ⁊ oleū: h̄ oīa ī patella coq̄s ⁊ exp̄me ꝑ pāniculū ⁊ vnge morbū ⁊ ſuper pānū pone ⁊ ſuppone dolori donec ſanetur. Alia contra ficum vbicunqꝫ ſit. Recipe plantaginis manipulos tres ⁊ millefolĳ ⁊ mentaſtri añ. manipulos quattuor. hec omnia contundantur ⁊ ſuccus exprimat̄. ⁊ addantur quattuor grana piperis triti: ⁊. vĳ. grana maſtico ieiune patiens bibat hāc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinā.

¶ Freneſis eſt apoſtema natum in miringa cerebri de ebulitione ſanguinis vel calore vel vtriuſqꝫ: miriga vero pellicula circundans cerebrum ⁊ eſt in aure que ſi rumperetur perpetue ſurdus efficeretur. Cura. Uena in medio frontis aperiatur. ¶ Faſtidium eſt infirmitas repugnans comeſtioni ⁊ appetitum deſtruens bonum. hec infirmitas ſepius generatur ex languore nimio ipſius ſtomachi ⁊ omnium membrorum. Aliquādo ex nimia ſede peruenit ⁊ ſuperflua ſumptione potus. ⁊ interdum peruenit ſimiliter ex frigore magno. Tunc ille ſumat zuccarum roſaceum: ⁊ etiam iuuat illum qui habet ſuperfluam: ⁊ ſtomachum confortat vl' etiam ſibi detur dia aradon abbatis. Si vero euenit ex frigore modo: tunc ei detur diacitonniten. Gal. Aui. aut zinziber conditum: q2 illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonum. ¶ Fluxus ſanguis eſt multiplex de ore: de auribus: de naſo per anum: ⁊ ſm̄ illa omnia diuerſas ſortitur medicinas. cura: cōtra fluxum ſanguinis per anum. Recipe ſemen plantaginis ⁊ concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ ſtatim ſuper hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco: ⁊ hoc non contrito: ⁊ da ei comedere.

¶ Contra fluxum ſanguinis de naribus. cura: vena cephalica incidatur.

GOmorea eſt inuoluntaria ſpermatiſ emiſſio. ¶ Gutta eſt quedam paſſio in ſcapula quādo homo brachium leuare nō poteſt: ⁊ ſi leuat tunc cū magno dolore. cura. Recipe abſinthium ⁊ coque in melle ſiue malaxetur ⁊ cōtundatur ⁊ fiat emplaſtrū ex illo ⁊ dolori ſupponat̄.

HOrripilatio eſt erectio crinium pre timore vl' diſpoſitio in qua inuenit corpus diuerſitatē in frigore ⁊ punctionem in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio eſt quaſi manerics eius.

YDroforbia dicitur paſſio melancolica in qua homines abhorrent aquam mundam: ⁊ etiā ſonum eius. ¶ Impetigo ⁊ ſerpigo ſunt infectiones cutis de colera ſubtili mixta cū humore groſſo. ¶ Incubus eſt fantaſma in ſomno comprimens corpus ⁊ aggrauans motum ⁊ loquelam ꝑturbans. ¶ Iliaca eſt paſſio inteſtinorum graciliū cū ſtipatione ventris frequenti vomitu ⁊ dolore vehemēti tanq̄ꝫ ſi inteſtina terebello perforarentur. Ileos eſt idem. Et notandum ꝙ interdum iliaca fit ex ſiccitate nimia: tunc vrina fit rubea ⁊ tenuis ⁊ tunc magnū calorem patitur infirmus. Ille curatur ſic. Ungatur oleo violarum ⁊ vnguento populeon: poſt hoc detur ei exiſatra.i.lib. illud ſumatur mane ⁊ ſero ſemꝑ tria coclearia cum aqua calida: poſt hoc ſumat ſuccū roſarum ⁊ ſcamonee mixtum cum vino calido valet ſibi cōtra idē hoc facto minuat ſub talo in pede exterius. ¶ Idrops eſt error virtutis nutritiue in toto corpore ſequens mutationem virtutis digeſtiue in epate. Et ſunt eius quattuor ſpecies.ſ. hipoſarcha. Aſclites: timpanides: ⁊ lento flegma. In timpaniti ⁊ aſcliti ſolū venter inflatur ⁊ pes ſicut poſteriora macerant̄. In alĳs aūt ſpeciebus totū corpus inflatur. cura: cōtra idropiſim. Recipe enulā campanā ⁊ cōtunde ⁊ ſuccū eius exprime per pannū ⁊ colligatur in teſtam oui ⁊ diſtemperetur cū fauo

mellis: ⁊ da infirmo omni die plenam teſtam de ſucco:
hoc fac vndecim diebus luna decreſcente vel deficien-
te quia etiam homo in ventre decreſcit. ¶ Impetigo
eſt ſicca ſcabies in cute vel in corpore. cura: due vene in
faucibus oris incidantur.

LEpra eſt morbus corrumpens formaȝ ⁊ cō
poſitionem membrorum ⁊ finaliter ſoluens
continuum: prouenīēs de materia melanco-
lica ſparſa per totum corpus. cura. Recipe
oleum de ligno fraxini fruſtatim inciſo: ⁊ fac ad mo-
dum aque roſacee ⁊ vngatur corpus ſepius multuȝ ꝓ
deſt. ¶ Litargia eſt apoſtema in poſteriori parte cere
bri ſub thus carnem: vel litargia eſt apoſtema flegma-
ticum cum febre in puppi cerebri natum: ⁊ cuȝ mentis
obliuione: ⁊ litargia alia vera: alia nō vera. vera litar-
gia eſt quando homo ſemper dormit. Non vera ineſt
qua homo non poteſt dormire. cura: capilli propꝛ̄ӯ vſti
conficiantur cum aceto. ⁊ modica pice: ⁊ naribus ap-
ponatur: potenter excitat litargicos. ¶ Lienterie ē flu
xus ventris: in quo comeſta ⁊ bibita egrediūtur in eiſ
dem qualitatibus ⁊ quantitatibus in quibus intromiſ
ſa ſunt propter debilitatem contentiue ſtomachi ⁊ inte
ſtinorum ſuperiorū. cura: Recipe ſepum hyrcinum cer
uiſiam litargirum corticem glandium: emethich: ſan-
guinem draconis cuiuſlibet vnum loth. miſce adinuicē
⁊ hoc mixtū trudas ſuper lien: ⁊ ſparge de ſuper mo-
dicum puluerem concrematum: ⁊ ſic trudas ad corpꝰ
viceuerſa ⁊ ſanabitur eger. Si autem homo fuerit in-
flatus multum: ita ꝙ lien ſubintrare non poteſt: tūc ac
cipe allei vnam libram ⁊ decoque illud in medio quar
tale aque: ⁊ tunc ſuper vapores illos ponatur eger: ita
vt poſſit humectare corpus eius ſiue poſteriora: qꝛ po
teſt hoc corpus demollitur: ⁊ ſic lien poterit bene im-
poni viceuerſa. Cum vero ibit ad ſedem tunc intrudat
inteſtinum digito: ⁊ hoc facto. Recipe pulueres crema
tos de cornu cerui thus ⁊ maſticem iſti pulueres ſuper
ſeminentur lieni ⁊ poſterioribus ⁊ ſanabit̄. Et iſti pul
ueres etiam reformant matricem mulieris ſi ſuper ſcu
ciantur ſecretis ipſarum. Deinde accipe thus ⁊ coloſo
niam. Iſti duo ſparge ſuper carbones ignis locans in-
firmum ſuper illum fumum ꝙ intret corpus ipſius ⁊
ſanabitur lien. ¶ Lumbrici ſunt vermes qui naſcūtur
in inteſtinis hominis ſeu alteriꝰ animalis. cura: come-
de zeduariam ieiunus attamen prius tene ad vnaȝ ho
ram in ore. ⁊ poſt hoc glutire debes: ⁊ tunc incontinē-
ti moriuntur omnes. Sequitur aliud remedium cōtra
lienteriam paſſionem quando quis magnas ſedes pa
titur ⁊ homo eſtimat vt viſcera eius exirent hec infir-
mitas interdum fit ex comeſtione nimia ⁊ ferculis ma
lis: ⁊ talis egritudo mortificat hominem ſepius. ⁊ ſic
interdum detur ei zuccarum roſaceum diaaradon ab-
batis vel roſatam nouellam: ⁊ adhuc vngatur oleo ro
ſarum ⁊ emplaſtrum conficiatur ex roſis: ⁊ ex pomis
quercinis maſtice ⁊ margaritis: hec omnia condiātur
⁊ excoquantur in aceto: ⁊ fiat poſitio ſuper corpus eiꝰ.
Si autem illa infirmitas ex feruore proceſſerit: tunc ſi
bi vnguentum ex mēta: ⁊ balneum ipſius aque in qua
cocte ſunt roſe vue grich que cum coſto: ⁊ ſcias ꝙ hec
medela multum prodeſt.

MOrphea eſt defedatio cutis maculoſa: vel
morphea dicitur eſſe caſus crinium ⁊ bar-
be: ⁊ eſt differentia inter Allopiciaȝ ⁊ mor
pheam: quia allopicia eſt caſus capillorum
⁊ crinium capitis. cura. Recipe oua formicaruȝ ⁊ ebu
lum. ĭ. athi contunde. ⁊ ſuccum: ⁊ acetum bonuȝ: ⁊ au
rum puriſſimum pulueriȝetur: ⁊ cum eo ſvexura: ideſt
locus perungatur. Item fel caprinuȝ ⁊ ſanguis veſper
tilionis peruncium caput aut barbam curat. ¶ Ma-
nia eſt inſania vel alienatio mentis. vel ſic. Mania eſt
corruptio anime ſine febre. cura: fercula eius ſint leuia
ſicut caro caprina: ⁊ pulli ⁊ noua oua aſſature molles
⁊ bibat vinum limphatum: ⁊ cum aqua permixtuȝ bal
neetur ⁊ commiſceatur cum mulieribus: quia per hoc
ira ſedatur ⁊ veſania mitigatur ⁊ inciditur ei vena cir-
ca pedicam paruam: quia talis minutio firme bene cu
rat vel etiam alia minutio communis. Melancolia ve
ro a nigro felle eſt dicta.

NEruorum oppilatio dicitur eſſe paſſio quan
do nerui oppilant̄. cura: nerui adipe ſeu pin
guedine accipitris ſepius inungi debent.
¶ Neufreſis dicitur eſſe dolor lumborum.

OPhtalmia ē apoſtema naſcens ſuper albe-
dinem oculorum. cura: vena in vtroqꝫ pede
ſupra pedicam maiorem incidatur ⁊ multū
prodeſt. ¶ Oppilatio ſplenis vel epatis eſt
quando epar vel ſplen oppilatur vel obſcuratur ⁊ non
perfici opera digeſtionis. Cura. Recipe ſtercus vacce
ſiccum ⁊ ſuccum vrtice tria oua olei optimi ſulphuris
confice hec ⁊ fac emplaſtrum ⁊ eſt optimum: ſpleneti-
cis: epaticis: hidropicis: ⁊ hoc abſconde: quia donum
dei eſt penſare volenti.

PAraleſis eſt neruorum mollificatio cū abla
tione ſenſus ⁊ motus. Cura: Recipe ſterco-
ra pullorum. ciconie cum adhuc ſunt in ni
do contunde ⁊ cribra per pannum ſubtile:
poſtea recipe axungiaȝ porci ⁊ liquefac: ⁊ impone pul
uerem ⁊ fiat vnguentum cum quo vnge locum dolētē.
¶ Paraleſis viſcerum eſt que cauſatur in viſceribꝰ. cu-
ra. Recipe hyrundines iuuenes: deinde excoria ⁊ viſce
ra eorum bene mundentur: ⁊ imponantur viceuerſa: ⁊
hoc aſſari debet: ⁊ mūdare ⁊ comedere per tres dies.
Aliud recipe ter quantum ad manum potes capere de
bacchis lauri viridibus ⁊ tantum de ſaluia: ⁊ decoq̄s
bene in bōa ceruiſia triticiali: ⁊ bibe ieiuno ſtomacho.
¶ Periplemonia eſt apoſtema canaliuȝ pulmonis vel
periplemonia eſt collectio circa pulmonem: fit autem
de humore collectio in partibus pulmōiſ. ¶ Pleure-
ſis eſt apoſtema calidum lacertorum ſeu panniculoruȝ
ſeu velaminum coſtarum. Et pleureſis a pleura coſta
dicitur: ⁊ inde tunc fiunt punctiones lateruȝ. Cura: cō-
tra laterum punctiones excoquatur mel cum lacte ca-
prino ⁊ madefac in illo pāniculum: ⁊ hoc ſuppone la-
teri languenti ⁊ ceſſabunt punctiōes. ¶ Ptiſis eſt hu
miditatis conſumptio quando conſumitur corpus ⁊
exiccatur: ⁊ ita quilibet exiccatus poteſt dici ptiſcus: ⁊
febris ethica idem eſt. Cura. Recipe roſam ⁊ polipo-
diū ⁊ coque cū vino bene: ⁊ bibe ſero ⁊ mane. ¶ Pro
fluuium eſt immoderata menſtruorum emiſſio. Cura:
ſtercus gatti cum reſina ⁊ roſa ſuppoſitum profluuiuȝ
mulieris reprimit ⁊ ceſſare facit. ¶ Polipus eſt ſuper
flua in naribꝰ caro ex groſſis ⁊ viſcoſis hūoribꝰ facta.
¶ Boliſmus eſt infirmitas per quam homo ſemper cō
tinue comedere appetit ⁊ tamen ſaturari aliquo cibo
non poteſt. Si vero ſaturatur ſtatim euomit more cani
no: ⁊ poſt hoc ſtatim eſurit vt prius ⁊ talis infirmitas
interdum prouenit ex frigore magno: ⁊ tunc parum
ſitit. Si vero prouenit ex frigore nimio tunc ſemꝑ lin-
gua ſiccatur: ⁊ multum bibere poteſt. ¶ Podagra eſt
paſſio pedum cum dolore calcanei ⁊ pollicis. Cura. fri
cetur dolor ſepe cum teſticulis vulpinis: ⁊ adeps vul-
pis idem facit ⁊ cum pelle eius inuoluatur.

Reuma

REuma eſt fluxus humoris a capite ad par-
tes ſubiectas. Cura: Iſopus torrefactus ⁊
calue capiti appoſitus multū valet. Ad ideʒ
due vene ſub lingua aperiantur.
SCothomia ⁊ vertigo ſunt viſiones ventoſi
tates ⁊ ſunt proprie paſſiones ſenſus cōis.
Cura ſume radicem ebuli: ⁊ prius deſicca:
⁊ inde fac lixiuiū ⁊ frequenter caput laua.
¶ Stupor eſt diminutio ſenſus ⁊ mentis.
Cura: vena in occipite tangat. ¶ Sternutatio eſt mo-
tus naturalis cerebri fortis ⁊ validus ꝓpter expulſio
nem nociuorum. ¶ Spaſmus eſt egritudo neruorum
contrahens neruum contra ſuam originem. ¶ Squi-
nantia eſt apoſtema gutturis viam anhelitus impedi-
ens ⁊ cibi. Cura: due vene ſub lingua minuantur.
¶ Sincopis eſt defectus caloris naturalis vel eſt abla
tio ſenſus in toto corpore ſm maiorem parteʒ: propter
debilitateʒ cordis. ¶ Singultus eſt quaſi ſpaſmuſ ſto
machi repleti aut inaniti ab humore aliquo viciati pro
pter expulſionem nociuorum. Cura aliquid inopinoſū
⁊ anxiun inopinate ⁊ ſubito patienti nunciandum eſt
⁊ ceſſabit. ¶ Stranguria interpretatur guttatiʒ vrine
emiſſio. Cura: thus cum pulegio coquatur in vino ⁊ bi
bat in balneo. ¶ Satiriaſis eſt continua erectio virge
cum appetitu ad coituʒ. Cura: ſuper renes ventoſas po
ne ⁊ extrahe ſanguinem. ¶ Suffocatio matricis eſt
aſcenſus matricis ad ſuperiora propter humores cor-
ruptos. Cura: teſticuli vulpis in oleo veteri cocti ⁊ poſ
ſarium mulieribus impoſitum curat matricem ſuffoca
tam. ¶ Sciatica eſt paſſio ſcie.i. anche vnde homines
cogunt claudicare. ¶ Serpigo eſt quedā ſpēſ ſcabiei.

¶ Scurria eſt qñ vrina ex ſe inſenſibiliter emittitur.
TEtanus eſt maior contractio neruorū a cer-
uice vſqꝫ ad dorſum. ¶ Thenaſmon eſt ap
petitus ⁊ voluntaſ nimia egerendi cū modi
co aut nullo effectu. ¶ Tuſſis eſt violenta
cōmotio ſpiritualis virtutis ad expellendū ſupfluitatē
in ſpūalibus. ¶ Tumor teſticuloꝝ ē qñ teſticuli tume
ſcunt. ¶ Tortiones ventris cauſantur ex ventoſitate.
VEnenum eſt materia ſubtilis aquoſa horri-
biliſſime qualitatis a tota ſubſtantia ꝑmens
corpus humanum. ¶ Viſcerana eſt infirmi
s per quam homo cruorem emittit per po
ſteriora. ¶ Vlceratio lingue fit quando vlcera ſeu pu-
ſtule in lingua generantur. ¶ Vertigo eſt īfirmitas ca
pitis. Cura: omni hora dum vadis dormitū recipe tres
guttas vrine ⁊ pone ad nares probatum eſt: qꝛ multuʒ
valet. ¶ Fetor oris fit multipliter aliquando euenit ex
putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione ī
teſtinorum: ⁊ alio modo fetidus anhelitus appellat.
Cura: ſi fit ex putrefactione dentium vel oris: tunc de-
bes lauare os quanto melius potes ⁊ ceſſabit fetor
oris. Poſt hoc recipe hanc medicinam videlicet duos
lothones vitrioli albi: ⁊ mellis quattuor lothones pri-
mitus contunde vitriolum bene: poſt hoc cōmiſce cum
melle ⁊ vnge cum eodem gingiuas bene vna cum den
tibus. Si autem fuerit fetor ex ſtomacho: recipe pillu-
las aureas vnum quent: ⁊ da patienti: ⁊ ſimiliter det
ei eſula cum vino calido: ⁊ poſt hoc dentur ei iſti pul-
ueres: cinamomum: gariofilus: piper: ciminum: agre-
ſte: ⁊ crocum: cuiuſlibet vnuʒ loth. hec omnia ſimul cō
tunde: ⁊ da ei manducare ⁊ ſanabitur a fetore.

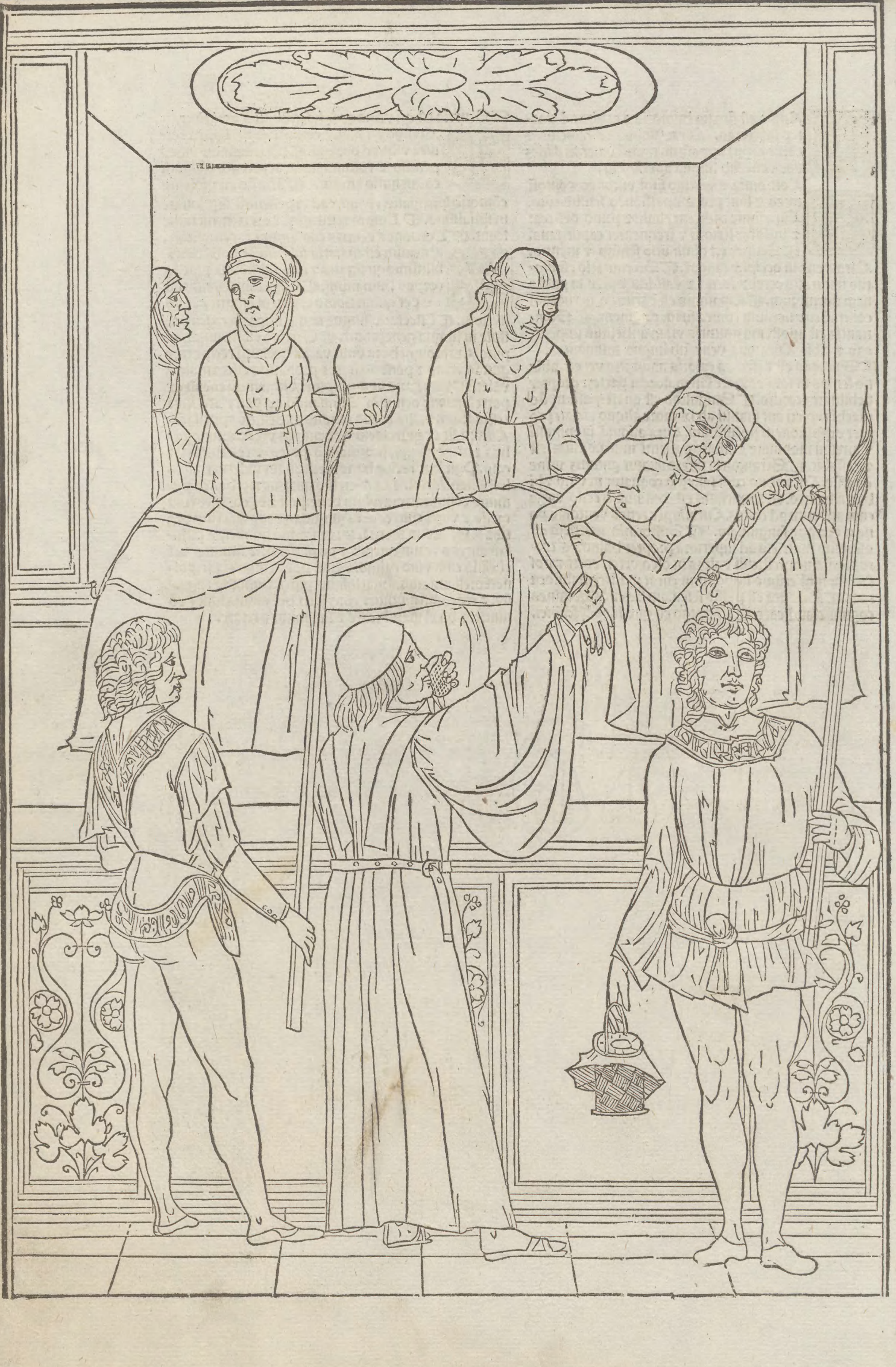

¶ Cōſilium clariſſimi doctoris dominini Petri de tauſignano pro peſte euitanda.

¶ In nomine Jeſu Chriſti mundi creatoris Amen. Incipit tractatus de obſeruanda vita pro preſeruatione ſanitatis tempore peſtilentie.

Cum omne animal ꝑ inſtinctū nature conetur defendere corpus ſuum: ⁊ prolongare vitā. homo maxie q̄ preualet oībus aliis aīalibus ꝑ rationem ⁊ intellectum q̄bus dotatus eſt: dꝫ ſe fatigare ad prolongationem ⁊ cōſeruationem ſuiipſius. Ad hoc vt ipſe poſſit operari aliquem fructum virtutis. Qui ſit nutrimentū ſibi ⁊ illis q̄ ſequunť politice. Et ideo clementiſſime domine q̄ digne appellaris pẏſſimus: ſum diſpoſitus reducere hunc tractatū in tali forma. Quē ego Petrus de tauſignano phiſicus mandāte sereniſſimo p̄ncipe Galeazo comite virtutū ad hec vt fiat ꝯſeruatio tue vite que nō ſolū eſt vtilis tibi: ſed etiam illis qui viuunt ſub tua ſaluberrima fronde compilaui.

¶ Primum capitulum.

Galienus in libro de ingenio ſanitatis primo circa finem dicit: ꝙ nos decet nō habere negligentiā in cōplemento ipſius ſanitatis: iō eſt magne ꝑfectionis in iſto tp̄e habere aliq̄d cōſiliū cōtra vires peſtilentiales demonſtrando ingeniū maxime illoꝝ a q̄bus dependet ſalus ⁊ vtilitas multarum gentium que virtuoſe recte ab illis ſunt.

¶ De rebus demonſtrandis in hoc opere.

Quattuor ſunt enim res principaliter demonſtrande: ⁊ prima eſt quot ſunt cauſe peſtilentiales: ⁊ que res ſit peſtilentia: ⁊ que ſunt infirmitates peſtilentiales. Secūda eſt regimen prouidendo preſeruatione ꝙ ſcilicet regimen reperitur circa ſex res nō naturales: ⁊ circa aliquas medicinas. Tertia eſt in remouendo aliquas q̄ōnes que cōiter fiunt. Quarta ē ad manifeſtandū regimen curationis illoꝝ q̄ ſunt īfirmi morbo peſtilentiali. Ad declarationem prime ꝑtis eſt ſciendū ꝙ ad peſtilentiam cōcurrunt quattuor res. Prima eſt diſpoſitio infirmi. Secūda eſt fortitudo rei īducentis īfirmitatē. Tertia eſt contactus. Quarta eſt mora que eſt īductiua magni nocumenti tp̄e peſtifero.

¶ De diſpoſitione infirmi.

Quantum ad primam cauſam diſpoſitionis infirmi: dico ꝙ ipſa eſt principaliſſima cauſa corruptionis ⁊ infirmitatis: q2 operationes rerum actiuarum nō poſſunt generare ſe niſi in rebus aptis ⁊ diſpoſitis ad recipiendū ipſaꝝ actionū: vt dicit Ariſ. ii. de aīa. ⁊ Gal. in li. de differentiis febriū: capl'o de febre peſtilētiali: ꝙ nullū agens īducit effectū aliquē niſi ex diſpoſitione paſſi. ⁊ Auicenna. iiii. canō. fen. primo capi. quarti tractatus: dicit ꝙ corpora diſpoſita ad recipiendum talem actionem ſunt vtentes nimio coitu ⁊ nimium comedentes: ⁊ habentes poros latos: ⁊ ſimiliter corpora que ſunt conſimilis qualitatis qualitati aeris corrupti vt ſunt corpora repleta ſuperfluitatibus. Et iō Gal. lib. i. cap. v. de differentiis febrium dicit: ꝙ eſt neceſſe tempore peſtis deſiccare corpora humida: ⁊ ea deſiccata ꝯſeruare: ⁊ illos q̄ ſupfluitatibus ſūt repleti euacuare: ⁊ oppilatiōes apire: ⁊ paꝝ īferius dicit: ꝙ ille q̄ tēperate exercet corpus ſuū ⁊ cibis tēpatis vtiť oīno nō eſt paſſibilis: q2 ī eo nō eſt diſpoſitio īfirmitatis.

¶ De fortitudine agentis.

Secunda cauſa eſt fortitudo agentis: q2 aer in iſta actione dr̄ operans: ⁊ duplici de cā pōt dici operans. Pria q2 corpora paſſibilia debite applicanť ipſi: ⁊ indebite tangit nos intus: ⁊ extra ꝑ itroitū pororū.

¶ De ꝯtactu.

Tertia eſt cōtactus: q2 in iſto tempore eſt mala aeris ꝓprietas nō ſolū ꝑ qualitatem: ſed ꝑ opationem modi ſuppoſiti: ⁊ iſta cauſa eſt fortior prima. Quia vbi materia reperitur diſpoſita inducitur effectus. vbi autem non eſt diſpoſita ad talem effectum introducendum non: vt habeť viii. phi. ⁊ a Galieno primo de interioribus.

¶ De loco peſtifero.

Quarta eſt morari in loco peſtilentioſo q2 aer cōtinuo dimittit de ſua mala ꝓprietate: ⁊ ſic diſponit corpora ad corruptionem.

¶ De cauſis proprietatis peſtilentie.

Quia aer nos cōſeruat eſt videndum de cauſis ꝓprietatis peſtilentie. Et dico ꝙ cauſe ſunt duplices. p̄ma eſt vniuerſalis ⁊ remota: que eſt diſpoſitio adueniens a formis ⁊ imaginibus celi. Quo habent neceſſario illud cuius aduentus a medico ignoratur. Que diſpoſitiōes faciūt corrumpere aquam: ⁊ adhuc producūt corruptiōes putrefacientes in viſceribus terre: ⁊ iſtud maxie aduenit ꝑ eclipſim ſolis ⁊ lune: ⁊ coniunctiōe planetaꝝ. Preſertī de ſaturno ⁊ marte cum ſtellis fixis: vel ꝑ coadunationē illaꝝ ſtellaꝝ in ſigno hūano: ⁊ ꝓprie q̄ñ habuit in domo: vel ꝑ reuolutionē anni in vndanitiis ſm̄ ꝙ dictat Petrus de Abano in ꝯſilio ſuo differentia nonageſimatertia. Alie ſūt cāe ꝑticulares que ſunt vapores corrupti permixti cum aere vſq3 ad minimas partes: leuati a terra putrida: vt eſt quando aperiuntur cauerne vel clauſure aeris: vel quando alique res ſunt poſite in aqua: vt linum canepa: ⁊ ſimiles res: vel vt ſunt corpora mortua nō ſepulta: vel arbor male ꝓprietatis: vt nux: ficus ⁊ ſimiles res. Poſſent aſſignari alie cauſe quas obmitto breuitatis cauſa.

¶ Que res ſit peſtilentia.

Ideo dico ꝙ peſtilentia eſt vna mutatio facta in aere: ⁊ talis mutatio pōt eſſe duplex. Primo in qualitate. Secūdo in ſubſtātia. De primo quando aer efficitur rabidus ſine aliqua p̄maꝝ qualitatū firmiter cādaꝝ. Que hūt in tantū exiccare mentes hoīum ꝙ ⁊ generationes ⁊ vita corrūpunť: vt accidit illis athenaꝝ. Sicut a Galieno habetur p̄mo de differentiis febriū: de hoc tamē hic ſermo nō eſt. Secūda eſt mutatio in ſubſtantia propter cōmixtionē vapoꝝ corruptoꝝ ad minimas ꝑtes ipſius aeris: vñ totū aggregatū dicit corruptū ex mala ꝓprietate reſpectu generatiōis humane. Et iſta mutatio dicitur eſſe in ſubſtantia: non q2 ſolum ſit in ſubſtantia: ſed in qualitate: ſtat ꝙ aliquando aliqua mutatio ſit in qualitate: ⁊ ſit parua: tamen etiam eſt in ſubſtantia: q2 iſta mala proprietas ſequitur odio ſubſtantiam accidentis illius aeris: ⁊ iſta eſt de qua loqtur. Et vt pōt cōprehendi ꝑ ſupradictas auctoritates: ⁊ modo iſto pōt diffiniri.

¶ Diffinitio proprie peſtilentie.

Peſtilentia eſt putrefactio que aduenit aeri ſimilis putredini aque que balneat putridum. Certe aer ſic ingroſſatur: ⁊ corrumpitur ex puluere iſtorum vaporum maloꝝ permixtorum: ſicut corrumpitur aqua ꝑ appoſitionem lini vel eius ſimile.

¶ Que ſint infirmitates peſtilentiales.

Dico

DJco ergo ꝙ īfirmitates peſtilētiales ſunt du plices.ſ.particulares: ⁊ cōes. Particulares ſūt q̄ nō vnomet tpe adueniūt multis. Et ta les adueniūt ꝑ adminiſtrationē ſex reꝝ nō naturaliū in qbus hoies idifferēter peccāt: vel adueniunt plus q̄ alteri. Et iſtud eſt qñ aduenit carbūculus vel qñ affligūt vnū: ⁊ nō multos ſtantes i bona diſpoſitiōe. Cōis eſt duplex. Et iō vnus eſt vſus: vel cognoſcit̄ in vna regiōe vel ciuitate: vel ap pellat̄ Endimiacus quaſi veniēs ex latere dextro: ⁊ ē maxie ꝑꝑ aquā illius loci vel ventū vt appꝫ i aliqbus ciuitatibus vel locis in qbus generant̄ Botia ſub men to ⁊ i alijs locis tumefiunt crura. Quā ponit Galienus in.viij.de iterioribus ꝙ nūq̄ vidit talē īfirmitatē ſicut ꝯtinet̄ in libro de aere ⁊ aqua. Sꝫ de p̄dictis hic nō lo quit̄. Alia eſt īfirmitas peſtilētialis cōis: ⁊ ꝓp̄e dr̄ epi dimialis ab epi qđ eſt ſupra: ⁊ alia qđ eſt ſupra alias. Que ſic diffinit̄ īfirmitas epidimialis eſt facta ſubito ⁊ in vno momēto tēporis. Cōis multitudine hoiuꝫ: qꝛ nitali epidimia egritudines appꝫnt diuerſe. Nā aliq bus inſunt carbūculi cū febre: aliqbus diſinterie: aliq bus glādule: vel apoſtemata: aliqñ variole: aliqñ mor bili: ⁊ appellat̄ ſubita ad differentiā epidimialis q̄ ve nit paulati. Ois alie ſūt poſite ꝓp̄e ad drīā febris peſti lētialis: ⁊ illđ ſufficiat ꝓ p̄mo caplo p̄ſentis tractatus.

¶ Secundum capitulum in quo conti netur regimen curatiuum.

DJcto de p̄mo reſtat dicere de ſecūdo vꝫ d̄ re gimine. Et iſtud dꝫ fieri circa ſex res nō na turales: ⁊ aliquas medicinales. Regulari ter opando ꝓ ingſitiōe iſtaꝝ reꝝ eſt ſciēdū ꝙ meo viſu hoies deficiunt tribus modis. Prio mō ꝑ viam olfatiōis venenoſe q̄ ag gredit̄ membra p̄ncipalia.ſ.cor: cerebꝝ: ⁊ epar. Et iſti moriunt̄ cū ſigno peſtilētiali .vꝫ ꝑ iflationē: glandulaꝫ in emūctorijs illoꝝ membroꝝ p̄ncipaliū. Et tñ qñ cor offendit̄ ſignū appꝫt ſub aſſellis. Et qñ cerebrum poſt aures. Et qñ epar in iguibus.ſ.dextro. Et qñ in ſplene in iguine ſiniſtro. Et adhuc adueniūt carbūculi i alijs ꝑtibus corporis. Et iſtud cōueniunt quando eſt maior putrefactio ⁊ aduſtio humorum ad itra corpus quos natura in quantum poteſt conat̄ expellere. Jdeo quan do apparent carbunculi iuxta membra principalia: vt eſt in pectore indicant peius: quia eſt ſignum ꝙ tales humores ſunt aduſti: ⁊ putrefacti circa regiones cor dis. Secundario eſt per viam ſuffocationis naturalis caloris facte a cauſa humida ⁊ aquoſa putrefactibili. Et certe nos videmus ⁊ vidimus humiditates coadu nari in noſtris corporibus preſertim in capite ꝑ quas fiunt apoſtemata in gula: que appellantur ſquinantie: ⁊ ex illis moriuntur. Aliquando deſcendunt multi ca tarri qui ſubito ſuffocant homines. Aliquando gene rantur multe ſurditates: ⁊ grauedines capitis. Et col ligationes oculorum: generantur etiam multe pigritie. Multas paralexes: ⁊ apoſtexes: ⁊ epilenſie: que in p̄ ſenti Florentie regnat. Tertia quia vermes generati ex malis humoribus per putredinem illorum veniunt ad partes ſuperiores corporis: ⁊ ibi faciunt leſionem mordendo intantum ꝙ corpora ſincopizant: nihilomi nus recuperatur: ⁊ ſi non ſubito auxiliantur moriun tur: ita per dolorem ſicut per fumos venenoſos eleua tos ab illis qui corrumpunt ⁊ reſoluunt ſpiritus: iſtis talibus modis ⁊ alijs q reducuntur ad iſtos eſt contra operandum per actus preuiſiuos: qui continentur in ſex rebus non naturalibus .que ſunt aer: cibus: po tus: ſōnus: ⁊ vigilia: motuſ: ⁊ qes: ianitio ⁊ repletio. Et accidētia aīe d̄ qbus de ꝑticulati ē vidēdū: ⁊ p̄ d̄ aere.

¶ De ſignis quando aer eſt peſtilentiatus.

TUnc aer efficitur peſtilētialis qñ vermes ⁊ reptilia apparent vel variole que res cōiter p̄cedunt ſine morbo peſtilentiali. Tunc gli bet dꝫ rectificare aereꝫ vel ire in loco in quo non apparent ſigna iſta. Et ſecurius eſt ire vbi nō ſint nec in p̄terito fuerint. Cauſa eſt qꝛ reliquie que reman ſerunt poſt epidimiam habent corrumpere illos qui ſe transferunt ad illū locū: ſicut fermentum qđ circundat̄ a farina: hꝫ diſponere farinam ad fermentationem: ita ⁊ aer iam peſtilentiatus habet diſpōere corpora: iō nō eſt reuertendum ad loca in qbus fuerunt epidimia. vel peſtilentie. imo eſt inſiſtendum in omnibus locis circa rectificationem aeris.

¶ De rectificatione aeris.

CJrca rectificationem aeris. Primo inquan tū poſſumus eſt exiccandus ipſe aer in do mibus que inhabitātur.ſ.cum igne facto ex lignis quercus: vel fermentoꝝ bene ſiccoꝝ lauri: myrtili: iunipis: ⁊ alioꝝ odoriferuꝫ li gnoꝝ. Suffumigetur camera mane ⁊ ſero cū maſtice: ture: ⁊ myrra: terbētina: ſandaraca: cipreſ ſo: ſquinanto: ſauina: acoro: ⁊ ſimilibus. Aſpergat̄ do mus: ⁊ maxime camera cum aceto vini odoriferi: ⁊ aq̈ roſata. Et cum multis citris ſuſpēſis pro camera ⁊ fer re in manu ⁊ olfacere pomū laudani cuius hec ꝑmix tio. recipe laudani.ʒ.i.been albi ⁊ rubei.ro.ru. ana.ʒ.ij. ſtoracis liquide.ʒ.iij.mirre folioꝝ mente. Gariofolorū: ana.ʒ.i.camphore.ʒ.i.miſceantur ⁊ incorporentur cum aq̈ roſata ⁊ ſucco bugloſſe ⁊ melliſſe ⁊ fiat pomum.

¶ De regimine cibi ⁊ potus.

CJbus dꝫ eſſe talis ſubſtantie. Panis recēs vnius vel duorum dierum ⁊ bene fermen tatus vel de ſpelta munda a cortice. Confe ctus cum puluere aniſorum ⁊ ſale bene co ctus. Potus vinum album clarum ⁊ poli tum ex medio ſapore: nec rubeū: nec fumo ſum: vt ſpiritꝰ ⁊ humores non calefiant: nec nimis par uum. Sed ſi poſſibile eſt vinum vetus: qꝛ magis depu ratū eſt: magis d̄ſiccat ⁊ minus recedit ab aquoſitate. Et dꝫ vinum inaquari cum aqua cocta ⁊ plus in eſta te q̄ in hyeme eſt bibendum. Et nota ꝙ potare aliquā tulum vini maluatici anteq̄ homo domuꝫ exeat: vl' al terius vini potentis eſt vtile: qꝛ multi fumi exiccant̄: ⁊ ſpūs ꝯfortant̄ ⁊ corroborātur. Et aq̈ que decoquit̄ de bet eſſe curſiua: ex loco petroſo: vel bñ arenoſo: vel ex fonte claro. Et ſapor dꝫ intendere ad dulcedinem.

¶ De regimine ſaporum.

ESt ſciendum ꝙ oēs ſapores debent eſſe ex limonibus vel ex arancijs vel granatis ace toſis permixti cum iſtis aromatibus: quarū hec eſt deſcriptio. Recipe cinamomi boni ⁊ electi: zimziberis gariofilorum. ana.ʒ.ſ. Been albi ⁊ ru bei.ʒ.ſ. corralloꝝ alboꝝ ⁊ rubeoꝝ. ana.ʒ.i. cardamo mi.ʒ.ij.croci.ʒ.ſ.zuchari albi ad pondus omnium. Et fiat puluis ſubtiliſſimus cribelatus per ſiricum. Et mi nor q̄titas ſumatur in hyeme q̄ in eſtate. Si non eſt aliquod impediens: vt eſt frigiditas ſtomachi. Cōmu niter eſt vti arancijs: granatis ⁊ citris. Et de ſemine il lorum qui habent ſingularem ꝓprietatem in iſto omni mode recipiantur: vel in forma trazee vel in decoctio ne carnium: vel aliquo alio modo niſi pateretur leſio nem calculi. Ubi continue eſt neceſſitas ꝙ vie ſint la te ⁊ aperte.

¶ De aceto.

SEmp̄ eſt bonū vti aceto niſi ſit ipediens: ⁊
ↄficere cū eo ſapores. Preter q̄ꝫ in ſtrictu-
ra pectoris: alias frigiditate ſtomachi. Sꝫ
acetū debet eſſe boni vini albi: vt eſſet mal
uatici vel rubore ⁊c̄.

¶ De quo dꝫ eſſe ferculum.

FErculū dꝫ eē expelta: mileo: riſo lentibus
remota p̄ma aqua: panicū paniſ elixatuſ:
brodiū ciceris rubei cū cortice. Radices
feniculi: apij: ferculū cōfectū ex ouo eſt bo
nū. Paſte malum eſt. Et oīa alia fercula
cōia: exceptis iſtis. Ferculuꝫ ſpinaciorum
petroſilioꝝ boraginis ſcolopendrie: ⁊ habentia ſingu
larē virtutē. ſ. ruta: marubium: iſopus: ⁊ ſcabioſa ⁊c̄.

¶ De capparibus ⁊ fructibus vtendis.

CApparis ↄditi cū aceto maxime in p̄ncipio
cene. Supponendo aliqd ex aromatibus p̄-
dictis marie in hyeme. Sepe comedēdo cū
aceto imodica q̄ꝫtitate eſt vtile. Nam gene
rat humorē corrodentē venenū: ſm Auicennā. ij. cañ.
oīa alia agrumina ſunt euitanda. Oua cocta i prunis:
vel in aqua remoto albumine ſunt valde vtilia. Piſces
omnes ſunt euitandi pp̄ humiditatem ſuam: ⁊ preſer-
tim illoꝝ q hn̄t ſquamas magnas. Et ita anguille pōt
vti aliqbus vicibus: puis piſcibꝰ fluminis vel lacualis
vel maris. Sꝫ eſt bene ſquamandus: ⁊ eijciendo inte-
riora: poſtea abluere ⁊ fricare cū aniſis: ⁊ aceto: ⁊ aſſa
ri: ⁊ nō frixari cū oleo: ⁊ comedant̄ cū aromatibus ſu-
pradictis. Et in hyeme in maiori quantitate q̄ꝫ in alijs
tp̄ibus. Poſt comeſtionē piſciū vinū potet̄ potens. Et
ſimul cū comeſtiōe comedere aliquas nuces auelans:
vel amigdalas. Lac euitare oꝫ pp̄ ſuā citā corruptiōeꝫ.
Sꝫ poſt aſſumptionē omniū ciboꝝ ⁊ potuū pōt ſumi
aliquātulū caſei qꝛ ↄfortat virtutem digeſtiuā. fructus
oēs ſunt mali: q̄ꝫuis loco fructuū eſt bonū ſumere poſt
cibū corriandros ↄfectos: ⁊ eſt multū vtile vt cōtinet̄
ij. cañ. Nota ꝙ in p̄ncipio prandij eſt bonuꝫ comedere
tria folia rute: duos ficus ſiccos: ⁊ vnā nucē inſimul:
⁊ eſt medicina ſpecialis cōtra peſtilentiā: ⁊ cōtra quo
libet venenū. Intantum ꝙ illi q timent toxicari debe-
rent valde vti.

¶ De repletione ⁊ imbandiſionum diuerſitatibus.

DIco. n. ꝙ glibet caueat ſibi a nimia comeſtio
ne ⁊ potu. Sꝫ dꝫ vti pauco cibo reſpectu ſo
liti: ⁊ ſic ēt potu: qꝛ ſup̄fluitates multiplican
tur pp̄ nimiā comeſtionē ⁊ potū. Diuerſita-
tes ibandinorū ſunt male: ideo glibet hꝫ cōtentari de
vna imbandiſione. Et ſi plures preparant̄ comedat de
illa ſufficienter que meliuſ poteſt digeri. Euacuatio eſt
prouocanda: ⁊ beneficiū ventris: ſi natura p̄ ſe nō ope
ratur vꝫ cum ſuppoſitorio: criſterijs: vel pillulis: cuius
deſcriptionem inferius dicā vie vrinales teneant̄ aper
te cū diureticis: ⁊ pori cum fricationibus factis ſtoma
cho ieiuno: purgationes cerebri debent procurari per
nares: vel per palatum: ⁊ eſt euacuandum corpus ab
omni ſuperfluitate quantum poſſibile eſt.

¶ De fleubotomia.

SI ſanguis in corpore fuerit vincens erit flo
botomandus vt declinet ab oimoda cōple
xiōe. Et vniuerſaliter vſus diminuēdi iſtis
temporibus eſt vtilis: ſi ſemel in menſe ⁊
paꝝ in vice. Et vbi aūt alij hūores ſint vin
centes: ſcilicet melancolia per viaꝫ aduſtio
nis. vel colera admixta ſanguini eſt intendendū circa
ipſorum exiccationem. i. circa euacuationem: ⁊ ſi eſſet
corpus non ſanum non eſſet intendendū cum euacua-
tionibus. Sed abſtineat ſe a rebus ſupradictis.

¶ De ſomno ⁊ vigilia.

CAuendū eſt a nimia dormitiōe marie ō die:
nec etiam poſt cibū imediate: ſi non eſt com
pleta vel mediata prima digeſtio: nec eſt bo
nū dormire ſupinus. Sed in primo ſomno
ſupra latus dextrum: per duas horas: dein-
de ſupra ſiniſtrum: poſtea reuertere ſupra dextruꝫ. Vl-
timo ſomnus ſit cū capite bene eleuato: ⁊ ſit bene coop̄
tus: bonū eſt vigilare p̄ duas aut tres horas poſt cibū.

¶ De motu ⁊ quiete.

CAuendū eſt qn̄ actualis eſt epidimia a for-
ti exercitio ⁊ maxie in aere detecto. Sed ſi
fiat aliqđ exercitium fiat in aere nō aperto
ſtomacho ieiuno. Et anteq̄ꝫ veniat actualiſ
epidimia: fatiget corpus ſuum: qꝛ tunc ma-
gis laudatur exercitium q̄ꝫ quies.

¶ De accidentibus anime.

ABire: triſtitia: ⁊ timore: ſollicitudine cogita
tione cauendum eſt: ſed congaudendum eſt.
⁊ delectandum: cuꝫ ſomno: cantu: hiſtorijs:
⁊ his ſimilibus.

¶ De coitu carnali

ABſtinendū eſt ab actu coitus: ⁊ ſi non in to-
tum pro maiori parte. Et ideo tunc non eſt
bonum vxorem ducere: nec nouum matrimo
nium procurare. Similiter ⁊ politice con-
uerſationes: ⁊ maxime illi qui ſunt corrupti: vel magis
apti corruptioni.

¶ De medicinis iſtis tempori-
bus preparandis.

SEx ſunt medicine preparande. Prima
eſt adminiſtratio pillularum poſitarum ab
Auicenna. iiij. cañ. capitulo de preſeruatio-
ne a peſtilentia cuius deſcriptio hec eſt.
Recipe aloes epatici. ʒ. ij. myrre croci an̄.
ʒ. i. conficiantur cum ſuco mente ⁊ fiant in
forma ciceris. Et aſſumatur omni die vna in mane an-
te cibum: ⁊ habent reſoluere ⁊ deſiccare prohibendo
putredinem. Ea ſi ille qui aſſumit eſſet aptus inflam-
mationi tempore eſtiuo addatur. ʒ. i. terre ſigillate ⁊ re
formentur cum aqua roſata: ſed in alijs temporibus fi-
at vt dictum eſt.

¶ De tyriaca.

SEcunda eſt aſſumptio tyriace bene fermē-
tate ex decem annis in hac regione ō qua
habet ſumi in omni hebdomada. ʒ. i. in eſta
te cum aqua roſacea. In hyeme cum bono
vino odorifero: vel ſumatur cum ſuco ro.
vel aqua citri: ⁊ ante cibum per ſex horas
ſtomacho ieiuno: ⁊ ab omni repletione remoto.

¶ De mitridato.

TErtia medicina eſt mitridatum: ⁊ in quo
libet caſu plus q̄ꝫ tyriaca ⁊ in qualibet ſe-
ptimana ſumatur. ʒ. i. ⁊ quinqꝫ hore ieiu-
nare. Et debet ſumi ſtomacho ieiuno: ⁊
ab omni repletione remoto: ⁊ ſit fermen-
tatum ad minus per vnum annum.

¶ De coriandris.

QVarta medicina eſt aſſumptio coriandro-
rum confectorum de mane. Ex quibus ſu-
matur coclear vnum. Deinde ſumatur ter-
tia pars vnius ciati vini odoriferi. Simili-
ter aſſumptio zuccari roſati tempore ⁊ ho-
ra magni eſus.

Contra vermes.

Quinta

Quinta medicina eſt contra vermes: ⁊ dico ꝙ illi qui ſunt diſpoſiti ad generationem vermium: ſumant omni mane vnum ciathum vini ĩ quo bulitum ſit abſinthium vſqꝫ ad conſummationem tertie partis decoctionis.

Sexta medicina preparatoria videlicet ſirupus auctorum.

Sexta medicina ⁊ vltima eſt ſirupus hic deſcriptus ab auctoribus vicibus ſum expertus eo: q2 reddit corpus mundũ a ſupfluitatibus ⁊ ꝑ ꝯſequens deſiccat: ꝯfortando cor: cerebrũ: ⁊ epar: ⁊ oĩa alia membra. Et quãtitaſ que hꝫ ſumi in vice eſt. ℥. i. ſ. Cui hec deſcriptio. Recipe corticũ citri: radices capparis: berberis: ſandalorũ vtriuſqꝫ ſpodij: ana. ʒ. ij. gariofilate: bugloſe: melliſſe: boragini: cicoree: ana. ℥. i. acetoſe epatice marubij. ana. ℥. ſ. lactuce ſilueſtris. ʒ. ij. ſeminuꝫ cõium: violaꝝ ana. ℥. i. tinij: epitunij: ſene: polipodij: anã. ʒ. i. ſuci abſinthij: ſuci fumi terre: ſuci chebuloꝝ: ana. ℥. i. diagredij. ʒ. ij. zuccari albi libras duas. ⁊ fiat ſirupus ⁊ aceto ſeꝛ cũ aceto ſuci citonioꝝ quod ſufficit ⁊ vtere eo ⁊c̃.

De modo ſumendi has ſex medicinas.

Modus adminiſtratiõiſ harũ ſex medicinaꝝ eſt talis. In ꝑ̃ma die ſumaꝛ ſirupus: in pulſu aue marie. i. ĩ aurora ⁊ ſupra dormiat ꝑ vnã vel duas horas. Secũdo die capiat. ʒ. i. tyriace. tertia die capiat coclear vnuꝫ coriandroꝝ. Quarta die decoctioneꝫ cõtra vermes. Quinta die. ʒ. i. pillulaꝝ ſupradictaꝝ. Sexta die qeſcat. Septima die capiat aliqđ predictoꝝ. Et nõ eſt malum ſi omni ebdomada capiatur. ʒ. i. illarum pillularum. Et illa die quo capiũtur pillule non capiatur aliquod predictorum.

Capitulũ tertium in quo mouentur quedam dubia.

Primum dubium eſt. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per ſuperiora maxime per ſolem ⁊ lunam: vt patet primo meteororum. Et cum neceſſario iſte mundus inferior ſit continue ſubiectus impreſſionibus ſuperioris mundi: vt omnis virtus inferioris gubernetur per ſuperiorem. Qualiter he cauſe ſuperiores poſſunt eſſe cauſe inferiorum cauſarum. Ad quod reſpondetur. Nam res ſuperiores ſemper intendunt conſeruationem inferiorum: vt habetur a philoſopho primo meteororum. Sed per accidens aliquando ſunt cauſe corruptionis ⁊ mortis: quia mouẽtur in ſuis circuitibus ꝑ varios ⁊ diuerſos motus ⁊ propter hoc habent diuerſas coniunctiones ⁊ aſpectus. Qua de cauſa ipſarum influentie ſuper cauſas inferiores faciunt ſimul alterationem: ⁊ hoc contigit q2 illud quod debet conſeruari ab influentijs non conſeruatur. Sed diſponitur ad corruptionem per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia poteſt prouenire a putrefactione aeris.

Secundum dubium eſt. Cum aer ſit ſimplex ⁊ putredo ſit quoddam mixtum: nec aliud q̄ꝫ indebita mixtio humidi cum ſicco. Qualiter epidimia poteſt prouenire a putrefactione aeris eſt: quia aer eſt plenus ignis vt Ariſto. quinta particula problematum problemate. xviij. Cui reſpondetur ꝙ aer ſimplex non corrumpitur in ſe. Sed per admixtionem vaporum terrenorum vel aquoſorum corrumpitur. Et quia ignis non habet commixtionem alterius elementi non corrumpitur. Sed omnia alia ſic vt patet quarto meteororum. Omne elementnm corrumpitur preter ignis. Ergo cum aer qui nos circundat non ſit purus neqꝫ ſimplex vt ait Auicenna. ꝑ̃mo cañ. fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus ꝙ aer eſt quaſi vna aqua maris vel lacune q̄ꝫuis non ſit purus neqꝫ ſimplex tamen poteſt corrumpi. Et de iſto non loquitur philoſophus in preallegato problemate ſed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore cauſatur peſtis q̄ꝫ alio.

Tertium dubium eſt propter quid eſt ꝙ epidimia plus aduenit tempore eſtiuo ⁊ autũnali q̄ꝫ alijs temporibus. Cum aer tunc ſit calidus ⁊ ſiccus: ⁊ per conſequens remotus a putrefactione. Ad quod ſic reſpondetur: ꝙ quinqꝫ ſunt cauſe propter quas citius accidit in eſtate ⁊ in autumno. Prima eſt quia aere exiſtente ſubtiliato a caliditate precedenti eſt magis aptus recipere omnem impreſſionem vaporum ⁊ fumorum mixtorum ⁊ congregationem ipſorum. Quare ſequitur ꝙ citius ⁊ leuius cauſatur putredo. Secunda cauſa eſt quia caliditás precedens que propter ſuam ſiccitatem prohibebit putredinem eſt nimis eleuata ⁊ adducta vſqꝫ ad finem. Tertia cauſa eſt ꝙ cum venti multiplicantur aſportant ſecum malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere cauſa corruptions peſtilentie. Quarta cauſa eſt quia corpora pluribus ſuperfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales ſunt debilitate propter diuerſitatem temporum reſoluentium calorem naturalem per motum intrinſecum ⁊ extrinſecum. vt apparet in cõmento primo tertij pronoſticorũ. Quinta cauſa eſt: q2 tũc multi fructus ſũt q̄ hñt diſponere corpora ad putrefactioneꝫ ꝓpter nimiũ vſuꝫ eoꝝ.

De aliquibus auibus que tempore peſtis non habitant in aere epidimiato.

Quartum dubiuꝫ eſt propter quid eſt ꝙ tempore epidimie alique aues conſuete habitare montes ⁊ volare in altum: habitant planiciem: ⁊ volant iuxta terram: ⁊ ſic ecõuerſo. De habitantibus planiciem: tunc temporis. Similiter aliqui ſerpentes: mures ⁊ ſimilia. Reſpondetur ꝙ quando aer prius corrumpiꝛ q̄ꝫ aqua propter formam celorum vel imaginũ que habent de hoc facere neceſſario. Aduentus quarum ignoraꝛ a medico inquantum medicus: aues que volendo aufugire corruptionem habitant montes ⁊ volant in altum ⁊ veniunt ad planiciem ⁊ volant prope terram. Sꝫ qñ in terra generatur corruptio: ⁊ putredo prius q̄ꝫ in aere: tunc aues ⁊ ſerpentes aſſueti habitare illam planiciem fugiunt putrefactionem ⁊ corruptionem terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi habitant: ⁊ volant in altum q̄ꝫtum poſſunt. Et aliquando apparent aues que recedunt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et poſt aliquod tempus reuertuntur ad montes ⁊ dimittunt planiciem. Cauſa eſt q2 primo corruptio aduenit montibus. Deinde per tractum temporis accidit in viſceribus terre: q2 aer eſt ſubtilioris ſubſtantie ⁊ leuioris alterationis q̄ꝫ terra. Deinde per continuationem corruptionis ⁊ alterationis: etiaꝫ fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere ſubtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius aggreditur q̄ꝫ in groſſiori ⁊ debiliori.

Que corpora citius uffenduntur tp̄e epidimie.

Quintum dubium eſt. Que corpora citius offenduntur tempore epidimie. An corpora que habent poros latos. An que habent ſtrictos vel frigida: ſeu calida: ſicca: vel humida. Ad euidentiam quinti: ſexti octaui. Eſt ſciendum ꝙ aliqua ſunt corpora

que

que habent poꝛos latos naturalr̄:vt ſunt calida ⁊ hūi
da. Et aliqui habēt poꝛos ſtrictos:vt ſunt frigida ⁊ ſic
ca. Adhuc aliqua ſunt que habent repletionē: ⁊ oppi-
lationē que reddūt poꝛos ſtrictos: ⁊ aliqua non habēt
oppilationē aliquā: ⁊ circa hec dico ꝙ q̄ttuoꝛ ſunt no-
tāda. ¶ Primū eſt ꝙ coꝛpoꝛa que hn̄t poꝛos ſtrictos
naturaliter que non ſunt oppilata vt ſunt melancolici:
vt alique vetule:minus ledunt̄ tunc tempoꝛis alijs coꝛ
poꝛibus. Quia remiſſa caliditas coꝛdis ⁊ paucus aer
per poꝛos attrahit̄:qꝛ poꝛi ſunt ſtricti ⁊ ēt qꝛ ille pau-
cus aer pauco tempoꝛe retinetur:qꝛ non ſunt oppilati
nec repleti. Etiam illi qui habent qualitates conditiōa
les ꝓhibentes coꝛruptionem:ac putredinē:vt eſt frigi-
ditas ⁊ ſiccitas. ¶ Scd̄o dico ꝙ coꝛꝑa que habēt na-
turaliter poꝛos latos ⁊ efficiuntur ſtricti per oppilatio
nes:vt ſunt coꝛꝑa repleta q̄uis ſint robuſta:nihilomi-
nus plus offenduntur i aere peſtilentiali alijs coꝛꝑibꝰ.
Ratio eſt qꝛ multū aer eſt attractus ad intra ſic ꝑꝑ in-
ſpirationem ⁊ expirationē: ⁊ ſic qꝛ oppilata ſunt lon-
go tempoꝛe retinentur: ⁊ non ſit depꝛeſſio illoꝝ ab ae-
re. ⁊ adhuc fumi capinoſi non purgantur. ⁊ qꝛ habent
q̄litates conditiōales ꝯfoꝛmes huic coꝛruptioni: vide
licet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ pꝛohibetur debita
tranſpiratio que eſt cā coꝛruptionis. ¶ Tertio dico ꝙ
illi qui habent poꝛos naturalr̄ ſtrictos ⁊ oppilatoſ mi
nus offenduntur q̄ꝫ coꝛpoꝛa ꝑus dicta ⁊ omnibus alijſ
ab his magis leduntur. Pꝛima pars eſt manifeſta per
rōnem pꝛimi dicti: ⁊ per rationeſ que dicent̄ in quarto
dicto. ¶ Quarto dico ꝙ coꝛꝑa q̄ hn̄t poꝛos latos nālr
⁊ ſūt oppilata magis offēdunt̄ q̄ꝫ coꝛꝑa dicta i ꝑmo di-
cto. Sed minus q̄ꝫ coꝛpoꝛa dicta in ſecundo. ⁊ tertio di
cto. Ideo ꝑme partes ſunt manifeſte per rōes pꝛimi di
cti ⁊ eſt manifeſta rō ſecundi dicti:ſed tertia pars ſic ꝓ
batur:qꝛ coꝛpoꝛa tertij dicti habēt oppilationes per q̄ſ
pꝛohibetur trāſpiratio: ergo fit coꝛruptio ꝓꝑij calidi:
⁊ interceptio caliditatis medie eſt epidimialis: ⁊ ideo
leuiter intrarent epidimias. ¶ Quinta ratio eſt in coꝛ
poꝛe tertij dicti. Aer eſt attractus ⁊ retentus longo tē-
poꝛe ⁊ ſpatio ⁊ virtus que habet contra operari eſt d̄
bilis:ergo generatur putrefactio in talibus coꝛꝑibus:
ſufficiant ergo iſte rōnes cōtra aliquos. ¶ Quibus de
cauſis eſt manifeſtuꝫ ꝙ coꝛpoꝛa calida ⁊ humida que
hn̄t poꝛos naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offen-
duntur. Poſtea iſta que hn̄t nālr ſtrictos: ⁊ adhuc op
pilatos ſunt magis offenſi. Ultimo illa que habēt ſtri-
ctos ⁊ non oppilatos ſunt offenſi.

¶ Qualiter aliqua coꝛpoꝛa in epidimia moꝛiū
tur: ⁊ aliqua non.

SExtum dubiuꝫ eſt ꝑꝑ qd eſt ꝙ aliq̄ coꝛpo
ra in epidimia moꝛiunt̄ ⁊ aliq̄ non. Cū cāe
ſint vniuerſales: ⁊ q̄re vnus moꝛit̄ in vna
familia:alij vero non: ⁊ aliqn̄ moꝛiunt̄ in
vna domo: ⁊ vicini non. Aliqn̄ in vna con
trata: ⁊ in alia non. ¶ Reſpondetur ꝙ ꝓ-
pter diuerſitatem infirmoꝝ cōplexionū ⁊ cōpoſitionū
nāliū ⁊ actualiū reꝑtaꝝ in illis. ⁊ ēt ꝑꝑ diuerſitatē cā
rum agentiū que adueniunt per diuerſitates ⁊ aſpectꝰ.
Reſiduū inuenies in rōnibus none queſtionis.

¶ Quare in pn̄ti hoīes ⁊ nō boues moꝛiūtur.

SEptimū dubiū eſt:quare in pn̄ti hoīes ⁊ nō
boues moꝛiuntur: ⁊ in anno pꝛeterito moꝛie
bantur boues ⁊ non homines. ¶ Rn̄detur
ꝙ iſtud accidit per rōnes ꝓpꝛietatiſ ſingula
ris que tunc adheret aeri ꝑꝑ quā ꝓpꝛietateꝫ generatur
putredo in coꝛpoꝛibus hoīum: ⁊ non bouum: ⁊ ita an-
no ꝑterito poterat eſſe vna ꝓpꝛietas ſingularis in aere
que habebat reſpectum ſupꝛa boues ⁊ non hoīes.

¶ Quare iuuenes robuſti ⁊ foꝛtes moꝛiuntur
antiqui vero non.

OCtauuꝫ dubiū eſt ꝑꝑ quid robuſti ac foꝛtes
moꝛiuntur. Antiq̄ vero non. Eſt dicendum
ꝙ antiqui ſunt ſine oppilatiōe ſiue poſſunt
eſſe cum ſuis poꝛis ſtrictis nāliter ⁊ nō op-
pilatis. Iuuenes foꝛtes ⁊ robuſti hēbūt po
ros nālr latos ⁊ oppilatos. Iō citius coꝛrū
puntur ⁊ moꝛiuntur ex iſta peſtilentia:qꝛ in iuuenculiſ
plus de hūiditatibus ⁊ ſuꝑfluitatibus abundāt que di
minutio caloꝛe naturali habent cauſare oppilationes.
⁊ in pueris abundat humiditas: ⁊ regimen inoꝛdina-
tum que res faciunt oppilationes.

¶ Quare moniales ⁊ incarcerati nō moꝛiunt̄.

NOnū dubiū eſt ꝑꝑ qd moniales ⁊ incarce-
rati non moꝛiunt̄: ⁊ aliqn̄ oēs moꝛiuntur: ⁊
aliqn̄ non. ¶ Rn̄det̄ ſic ꝙ illi qui habitant
aerem coꝛꝛuptū: ⁊ nō fatigant ſe in aere dete-
cto:nec habitant cum aliquo qui habeat ipſum coꝛrū-
pere magis conſeruantur. Sed aliquis vel aliqua ipſa
rū coꝛrumpat̄ cōiter oēs ſe coꝛrūpunt:qꝛ oēs iſimul co
habitant: ⁊ viuunt ⁊ anhelant ⁊ vnomet regimie ⁊ ae
re particulari:ēt per rōnem participationum aſpectus
vnius loci:qꝛ monaſterium poteſt eſſe edificatū ſub ta
li aſcendente ꝙ in vno tempoꝛe aer illius loci eſt magꝭ
coꝛruptus q̄ꝫ aer alterius loci. Ideo qn̄ vnus moꝛit̄ in
vna habitatione:alij debent recedere tanto citius quā-
to ſunt generati ex vno patre. Quia ſepe filij ſapiūt na
turā patris. Ideo ſi vnꝰ ifirmatur alij ſunt diſpoſiti ad i
firmitatem. Nihilominus aliquando contingit ꝙ vnꝰ
moꝛitur in vna familia: ⁊ non oēs ꝑꝑ diſpoſitiones ꝑti
cipationū reꝑtaꝝ in illo: ⁊ non in alijs:iſtud ſepe ad
uenit in vna cōtrata:nō in alijs: iſta dico de ciuitatibꝰ.

¶ Quare patientes podagras non moꝛiunt̄.

DEcimū dubiū eſt:ꝑꝑ qd eſt ꝙ patientes po-
dagras nō moꝛiunt̄ iſtis tempoꝛibꝰ. ¶ Cui
reſpondetur ꝙ in podagris ſunt pauci hūo-
res ac oppilationes:ob quaꝫ cām humoꝛes
pꝛaui d̄ſcēdūt ad extrema: ⁊ extriſeca ⁊ ibi generat po
dagras:ideo non ſunt diſpoſiti ad ſe infirmandum.

¶ Quare epidimia venit vt plīmū poſt guerras.

VNdecimū dubiū eſt ꝑꝑ quid eſt ꝙ epidimia
vt plīm venit poſt guerras ⁊ poſt famē ⁊c̄.
¶ Rn̄de ꝙ tꝑe guerraꝝ regimē eſt inoꝛdi-
natum. Ob quā cām gn̄antur pꝛaui humo-
res in coꝛpoꝛibꝰ diſpoſitis ad coꝛruptionē. Ac etiaꝫ ꝑꝑ
ſuperioꝛa que diſponunt ſepe guerras ⁊ ſepe diſponūt
ad peſtilentiam:necnō poſt caritudinem veniunt peſti
lentie:qꝛ tempoꝛe fertilitatis coꝛpoꝛa nimis replentur
ob quā cām generant̄ oppilationes. Deinde coꝛruptio
nes: ⁊ hoc ſufficiat de tertio capitulo ⁊c̄.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

NUnc ſeq̄t q̄rtuꝫ caplm̄. In quo tractatur de
actu curatiuo. Cuius intētio eſt triplex. Pri
ma eſt circa virtutē. Scd̄a circa febꝛē. Ter-
tia circa aꝑa. Pꝛimo circa ꝑmā intentioneꝫ
eſt ſciendū ꝙ in febꝛicitantibus apparet virtus multū
debilitata: ⁊ iſtud accidit:qꝛ ſpūs marie reſoluunt̄: ac
ēt cōplexiones mēbꝛoꝝ ꝑncipaliū ſunt alterate: ⁊ ma
xime cōplexio coꝛdis ab humoꝛibus venenoſis:qui q̄
q̄runt coꝛ a foꝛma ſpecifica: ⁊ alia mēbꝛa ꝑncipalia:iō
inſiſtendū eſt in dādo cibos copioſe: boni ⁊ magni nu
trimenti qui leuiter digerātur:qꝛ leuiter poſſint digeri:
⁊ ſpūs multiplicari vt ſunt faſiani:pulli: ⁊ perdices: ⁊
ſimilia. Condianturqꝫ tales cibi cum aceto:agreſta:ſu-

co maloꝝranciorꝫ:limonū:vino maligranati: ⁊ ſimilibus que hñt ꝓhibere corruptionē īfirmi. Capiant̄ etiaꝫ tales cibi: vltra appetitū: q2 vt plurimū in talibus deficit appetitus: ⁊ minus q̄ꝫ tempore ſanitatis. eſt ēt vtēdum ↄfectionibus: electuariis: aquis: ⁊ pulueribus: ac etiam aliis cordialibus que cōiter ponuntur ab auctoribus. Ab extra ſunt membra confortanda principalia nō dimittēdo. ſ. cor: cerebꝝ: ⁊ epar. Etiā alia membra vt ſtomachus: renes: ⁊ maxime confortetur membruꝫ in quo eſt talis humor venenoſus: ⁊ iſtud fiat cū medicinis appropriatis membris confortādis. Aer camere ſic rectificetur pro illis qui ſtāt in camera: ſicut ꝑ egro aſpergendo cū ramis ⁊ frondulis: ⁊ roſis madefactis in aceto cū ſandalis cū ꝑfumigiis ex myrra: thure ſilo aloe: ſtoracem: ⁊ ſimilibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cum cortinis: ⁊ ſepe renouando: etiaꝫ muri camere aſpergantur ſepe aqua ⁊ aceto: ⁊ ſint ſuꝑ lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c̄.

¶ De corpis euacuatione ⁊ de cliſteri faciendo.

SEcunda intentio eſt marie in deſiccando: ⁊ euacuando corpus: cum flebotomia: vel ſolutione ventris. Quia ſi mā vincēs fuerit ſanguinea incontinenti eſt incipienduꝫ a flebotomia. In quo ē aꝑa. Ad hoc vt humor venenoſus nō ſpargatur per diuerſas ptes corpis ēt ↄſentiente v̇tute copioſa fiat flebotomia ⁊ ſi mā vincens ſit alia a ſanguine: ꝑut colerica vl' melancolica eſt euacuanda cū ſolutiuo appropriato illi: ⁊ ſi illa materia fuerit ſanguinea ēt aliis humorib9 ſuperabundantibus. In primis fiat flebotomia. Conſequenter deſiccentur humores eradicando ſi fieri poteſt: ⁊ ſi alique reliquie remanerent ſunt digerende cuꝫ ſirupis appropriatis. Sed p̄mo eradicentur: ⁊ ipſo ītermedio fiat cliſtere cōmune: ⁊ aliquātulum acutum: ⁊ multum eſt vtile vti continuo. ſ. bis in die. Similiter ſirupus deſcriptus ante. ⁊ poſſet in iſto caſu dare vna vice. in maiori q̄ꝫtitate aliis caſibus.

¶ De cura apoſtematis.

TErtia intētio eſt circa aꝑata ⁊ ad cyrugicos ſpectat. ⁊ eſt ſciendū ꝙ apoſtemata que apparent tꝑe peſtilentie: que ſunt pernicioſa ⁊ mortalia ſunt iſta. ſ. antrax carbūculus glāgula: vel patrarcha: ignis pſicus: ⁊ pruna de q̄bus dicetur ꝑ ordinē. ⁊ p̄mo de antrace que dicitur ab antro: q2 naſcit̄ in locis abſconſis cordis: vel q2 per antrū vadit ad cor quod eſt in medio: ⁊ ſic diffinitur. ¶ Antrax eſt aꝑa paruū ad modū puſtule in principio fraudulentum ⁊ venenoſum: qȯ corrumpit particulam a qua eleuatur adulterando illā ⁊ partes que ꝓpinquantur tumefiunt ad formā ſanguinis combuſti: qui acquirit eaꝫ malitiā in p̄ma aduſtione: ⁊ ex mortali rubedine: ⁊ cuꝫ vlterius accenditur: ⁊ ardet augmentatur venenum ⁊ malitia. ⁊ acquiritur vnus color citrinus: etiam ſi vlterius accenditur ꝙ locus efficiatur ſiccus: tunc augmētatur gradus malitie: ⁊ intantum ꝙ corrūpit ſubito ꝑtes ad quas pertingit. ⁊ facit puncturam vt ignis: ⁊ efficitur nigꝝ ac obſcuꝝ. ⁊ ſi cum eo exierit liquor ⁊ erit in ſuperficie membri ſimilis illi qui fuit in corpore combuſto vt cauterizato ab igne: ob q̄ꝫ cām ſeq̄t ꝙ antrax eſt tribus maneriebus: vt pꝫ cū iſto aꝑate. Adiunguntur ſeua accidentia: vt eſt tremor cordis: ſincopis: debilitas pulſus. ⁊ iſte accidit q2 vapores mali leuati veniunt ad cor. Inde paꝝ deffert a carbūculo: q2 eſt de mā ſanguinea nō aduſta vel denigrata. Primo in illa ē aliquis liquor: qui per aduſtionē exacuitur adhuc non eſt tante venenoſitatis vt eſt Antrax. Et appellat̄ carbunculus q̄ſi carbone lucente ⁊ non mortuo. Circa ipſum ſunt notande tres res. Prima eſt color: locus ⁊ diſpō partis: vnde color niger eſt peior omnibus aliis. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus eſt peior iuxta aliqȯ mēbrum p̄ncipale: q̄ꝫ extremalibus partibus: vnde diſpoſitio partis eſt peior illa q̄ eſt deſiccata q̄ꝫ humectata.

¶ De cura antracis.

IN cura antracis eſt euacuandū vt dictū fuit in interioribus ſ̄m conſenſuꝫ virtutis: ac etatis. Secūdario eſt euacuāda mā defluxa ad illius partē cum appoſitione ventoſe. ſil' cuꝫ ſcalpellatione: ⁊ cum ſanguiſugis ⁊ fiat cauteriū cum ferro ignito: ⁊ euitetur cauterium cū cera ardēti: q2 cōgelatio cere ꝓhibet euaporationem maloꝝ vaporum: imo ſparguntur per mēbrum. Adhuc poteſt fieri cauterium potentiale ex medicinis cauterizātibus: vt eſt vitriolum: viride es. Arſenicum. Calx viua: ⁊ capitellum factū de calce ⁊ ſapone: vel de aqua forti: ⁊ ex ſimilib9 rebus: etiam bonum eſt empl'm factum de ſcabioſa: cū ipſa in pauco tꝑe mortificat. Similiter iſtud emplaſtrū eſt bonū. Recipe vitellum vnius oui: ⁊ cum illo permiſce de ſale quātum potes: ⁊ debes inouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium acutale: ⁊ debent adminiſtrari res que operentur contra venenum. Similiter detur hec medicina omni die. Recipe ſucci ſcabioſe. ℥. ii. terre ſigillate: boli armeni loti añ. ʒ. ſ. miſceantur ⁊ potētur in mane. Similiter coagulum bibitū expellit venenū a corpore: maxime coagulum legoris. In vice. ʒ. i. cum vino odorifero. Similiter ſuccus citri. ʒ. ii. cum vino bono. Similiter terra ſigillata: ambra: coralli: metridatum: ⁊ tyriaca.

¶ Cura circa accñtia que veniunt a ꝑuitate mãe.

TErtio eſt notandum circa accidentia que veniunt a prauitate mãe ⁊ a caliditate ipſi9: ⁊ etiam a caliditate medicinarū quā facit cauterium: vel a cauterio actuali in parte īfirma circunſtantis vt mortua cuꝫ aliquo ferro: vel vt q2 cauſatur dolor ⁊ eſt cā inflāmationis: ⁊ apoſtematōis. Iō dꝫ expectari quouſq̄ꝫ naturaliter euellatur: ⁊ incidatur circa partes ſuas non dimittendo aliquid carnis infirme: ⁊ corruptio nō vadat ad ptes ſanas: ⁊ eſt bōa ſcarificatio vt mali humores poſſint exire. etiam ventoſa euellit de ꝓfundo ſanguinem corruptum ⁊ venenoſum vt non reuertatur a circūferentia ad centruꝫ. Fracta cute ⁊ extracta mā venenoſa in eius euātione. Caueat ſibi medicus a malis fumis: ⁊ nō tāgat cū manu: q2 vna mā diſtillati ſubtilis eſt ↄtagioſa intm̄ ꝙ medici poſtea infirmantur. Immo appōatur medicamē qȯ abſtergat ⁊ mundificet. Sicut medicamen factū ex farina ordei ⁊ melle cū pauco ſalis apponendo ſoliū. ¶ Ad idē recipe ſarcole mellis. añ. partes equales miſceantur ⁊ mirabiliter operatur facta mundificatione admiſtret̄ generatiuum carnis. ⁊ ſi eſt ↄcauitas capiatur baſilicum ⁊ teratur ⁊ impleatur ↄcauitas ⁊ fiet gn̄atio carnis.
¶ Ad idem recipe ariſtologie rotunde: centauree mioris: pentafilon ↄſolide maioris. añ. partes eq̄les: ⁊ diſtilletur aq̈ ad lambicū ⁊ reſeruet̄ tꝑe: ⁊ eſt mirabilis in reſeruatione carnis. ¶ Ad idem emplaſtꝝ ex coriādris recentib9 ⁊ vuis paſſis recentibus cū melle eſt bonum. ¶ Ad idē radix anfodilli cum fece vini. Similiter bertonica cum pinguedine emplaſtrata. ⁊ iſta ſufficiant in cura carbunculi ⁊ antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula ſiue buffo ⁊ ſimilia.

Secūdario

SEcundario eſt notandū de patrachia ſiue glādula vl' buffone. Et dr̄ patrachia: a patrachio hoīe qui ꝑmo inter xp̄ianos inuenit: ⁊ dr̄ buffo ſiue bubo ad ſimilitudinem illius aīalis: qđ hic vocatur: qꝛ tale apā accidit in locis emunctoꝛijs abſconditis: vt illud aīal continuo ſtat. Sed drūt qꝛ patrachia fit ꝺ mā venenoſa. Bubo aūt nō. ideo ſic diffinitur. Patrachia eſt apā venenoſuʒ perdens qđ operaꝶ circa pulſus coꝛdis cū ſincopi ⁊ tremoꝛe: multiplicatur tp̄e peſtis in locis pꝛedictis: vt in collo. Cā iſtius eſt cā diffinitiōis q̄ etiam eſt dicta ſupꝛa: ⁊ differt a carbunculo: qꝛ mā ſua q̄uis ſit ex ſanguine non eſt tm̄ aduſta: vt in carbunculo: ⁊ eſt ſignū alterius malitie: qꝛ occidit in trib⁹ vel q̄tuoꝛ diebus: ⁊ aliq̄n in paucioꝛibus: ⁊ aliq̄n in quinq;: ⁊ ſi peruenit vſq; ad ſeptimū poteſt ſperari. Aliquando ḡnatur ex mā flegmatica: ⁊ aliq̄n humida cum ſanguine permixta. Sil'r eſt differentia: qꝛ carbūculus naſcitur in extremitatibus: ⁊ in alijs partibus coꝛpis exceptis emunctoꝛijs: ⁊ etiam in pꝛincipio non cauſatur eſchera vt a carbunculo.

¶ Modus curationis iſtoꝛum.

CIrca curā iſtius apātis. Sciendū eſt ꝙ duplex eſt intentio. ſ. vniuerſalis ⁊ particularis. Uniuerſalis fit ſm̄ intentionē. ſcđa ita qđ ſi tale apā eſt ſub aſellis ꝺxtre fiat flebotomia ex alia parte in bꝛachio: ⁊ ex vena cōi. Si poſt aurem fiat flebotomia ex vena capitis illius lateris in manu. Si in inguinibus ex ſaphena illius lateris. Cura particularis eſt duplex ad hoc vt mā extrahaꝶ ſenſibiliter cū rebus que hn̄t extrahere ⁊ reſoluere vapoꝛes illius ⁊ hoc fit cum appoſitione ventoſaꝝ ⁊ ſcalpellatiōe: ⁊ ſanguiſugis: vel cum cauterio actuali vel potentiali: vl' cū oī alia re cum qua melius fieri poteſt. Pꝛimo ſi apponitur ventoſa cū igne: deinde fiat ſcarificatio: ⁊ ꝺ nouo reponatur ventoſa vel ſanguiſuge bone vel habeaꝶ gallus ⁊ depiletur circa pudibunda apponaꝶ loco per hoꝛam: ⁊ in alia hoꝛa apponatur alter: ⁊ ſic fiat per totam dieʒ ⁊ venenū ita attrahiꝶ a coꝛde galli. Jdeo gallus ſubito moꝛitur. Scđa eſt ꝙ fiant emplaſtra que hēant attrahere ⁊ reſoluere ſenſibiliter. Quoꝝ hec ſunt deſcriptiones. Recipe medulle fermenti. ℥. iiij. ſinapis: ſemis vꝛtice: an̄. ℈. vitrioli. ʒ. ij. Cātaridaꝝ nūero. x. miſceantur ⁊ cōponanꝶ cū melle diſpumato. Ad idem recipe capitellū factū ex calce viua: ſapone: ⁊ cum ſaliua eſt bonū. Ad ideʒ recipe radi. naſturcij: agrimonie: an̄. M. hec buliant cum oleo de lilio: ⁊ melle: an̄. ℥. iiij. Ad idē recipe cātaridaꝝ numero. x. puluerizenꝶ: ⁊ buliant cum oleo veteri vſq; ad ſpiſſitudinem ⁊ apponaꝶ loco. Aliud recipe cartomi: nucis: rancide: ſemis caulis: cepe ſtercoꝛis columbini: an̄. ℥. i. miſceantur ⁊ puluerizētur: ⁊ fiat emplaſtrum: ſimiliter appoſitio iſtius capitelli eſt multum vtilis.

¶ Ad frangendum ⁊ euacuandum apoſtema.

SJngulares medicine que frāgūt apoſtema: ⁊ euacuant mām ſenſibil'r ſunt iſte. vʒ. Species gūme: vt ē galbina: euforbiū: arſenicū: naſturtium: vꝛtica: ſemen ſinapis: nuces rācide. cātarelle: coꝛdumeni: ſaliſgēme. baurach: piraciō: ſtercus auium calidoꝝ: vt eſt colūboꝝ: accipitrū: ⁊ falconū. Componantur oēs iſte res cum gūmis ⁊ succis vel melle: vel ſtercoꝛe auiū: vel capitello: vel lixiuio foꝛti: quo vtunꝶ tinctoꝛes: vel alchimiſte. ¶ Alia circa h̄ ſpecialis in mā iſenſibiliter reſoluaꝶ. Recipe baurach: ſalis armoniaci: allei: piperis nigri: an̄. partes equales piſtentur ⁊ miſceanꝶ cū ſucco ſcabioſe: ⁊ fiat empl'm. ¶ Aliud bonū Cinogloſſa viridis ⁊ ſiccata trita inter duos lapides ſil'r conſolida maioꝛ mirabiliter operaꝶ. ⁊ hoc vidi per experientiā: qꝛ reſoluit venenū. Similiter operaꝶ vincetoſicū ſiue antifoꝛata: qꝛ habet pꝛopꝛietatem ſingularem.

¶ De pꝛuna ⁊ igne perſico.

MOdo reſtat iſtud capitulum videre ⁊ eſt notandum ꝙ dicitur carbo vel pꝛuna: qꝛ in ꝑncipio ſue apparitionis facit vnaʒ aduſtioneʒ ⁊ eſcharam: qꝛ coꝛrumpit partes q̄bus ſuꝑuenit cū ſoꝛditie deambulando ⁊ facit mēbꝛū nigrum: ⁊ eſt de genere carbunculi ⁊ nihilominus differt ab illo: qꝛ pꝛuna generatur ex ſanguine ſubtili: vt ſepe apparet tp̄e peſtilentie. Materia autem carbūculi fit ex ſanguine groſſo aduſto: vt dictū eſt: adhuc differūt: qꝛ pꝛuritus pꝛecedit carbunculum. non aūt in pꝛuna. Adhuc differunt: qꝛ in aduentu carbūculi coloꝛ ſemꝑ eſt niger ⁊ in aduētu alioꝝ. Aliquādo rubeus. Aliq̄n citrinus. Aliquando viridis. Adhuc eſt differentia inter carbonem. ⁊ ignem perſicū: qꝛ ignis perſicus eſt quando colera pꝛedominatur melancolie in tali aduſtione: ⁊ tūc eſt nigredo circunſtans quātitatem ⁊ cum tali coloꝛe: vel inſanis laudat tempus capiendi tyriacam: ſanis ⁊ egris cū ſtomachus vacu⁹ fuerit ⁊ tu bene digeſſeris: ⁊ aliq̄n ad fabe egyptiace magnitudinē: aliq̄n ad modum auellane. ⁊ ad pondus. ʒ. ℈. vel. ʒ. i. ad plus. ſm̄ ꝙ plus ad digeſtionē ſtomachi tempus habes: ⁊ mō cuʒ aq̄: mō cū vino: modo cū ſucco granati: modo cū vua: mō cū ſuccis: vt dictum eſt ſupꝛa: appꝛopꝛiatis qđ tibi ex te ſcire relinquiꝶ: hoc mō medico logico ⁊ ſapienti. Jta adhuc circa exhibitionē ipſius tyriace. Quaʒ ego Petrus voco dominam medicinaꝝ. Conſiderare etiā opʒ anni tp̄s: regionem: ⁊ etatem: vtputa ſi eſtas ē maxime cum calidioꝛ facta fuerit. Nā leditur inde coꝛpus vt circa hoc. Gal. Hippo. allegat cum dicit. Eas an̄ canem moleſtas eſſe farmacias. ⁊ qꝛ vt plurimuʒ febꝛes infert hoc tempus ꝓtius vtendū eſt iſto calidiſſimo tp̄e tyriaca: ſil'r ab hominibus magne caliditatis parti⁹ eſt vtenda niſi foꝛſan cogat neceſſitas. ¶ Et eadē ratiōe qꝛ foꝛtioꝛ eſt virtus tyriace roboꝛe infantium ꝓpea ipſam Gal'. infantibuſ pꝛohibet exhiberi: niſi cauſa pꝛedicta: cum ipſe aſſerat ſe vidiſſe mirabiliter moꝛtuuʒ fuiſſe infantem vnum ⁊ imoderato vſu tyriace: diſſoluit. n. in totū ambitum eius ⁊ ventrem fluere fecit: ſic ꝓp irratiōabilem aſſumptionē tyriace perijt iſans. Gal'. finaliter ꝯcludit qui in terra calida ꝯuerſabiꝶ: vtputa nigrorum vel ſimiliū: caue vt farmaca. vʒ tyriaca niſi vt dcm̄ eſt in neceſſarijs cauſis ⁊ ſufficiat tibi ea que in ibi eſt caliditas. ¶ Quo circa a ꝑmo oꝛtu Julij: ⁊ inquantuʒ durāt dies caniculares. ſ. per totum vigeſimūſecunduʒ diem Auguſti: ⁊ hominibus calidiſſimis per totū auguſtum exhiberi inibet tyriacam: niſi vt dictuʒ eſt ſi eēt neceſſitas maxia: vtputa peſtis: moꝛſus venenoſus ferarum: ⁊ his ſimilia vel maioꝛa inſtarent.

¶ Incipit anothomia Mundini.

Uia dixit Gal. ſeptimo terapentice. Methodi. auctoritate Platõis opꝰ in aliqua ſcientia vel arte traditur tribus d̄ cauſis. ¶ Primo vt quiſ ſatiſfaciat amic]. ¶ Secũdo vt exercitet̃ qs exercitio vtiliſſimo quod eſt per intellectum. ¶ Tertio vt remediet̃ obliuioni: que eſt ex ſenectute. Hinc eſt ꝙ his tribus d̄ cauſis ꝓmotus ꝓpoſui meis ſcholaribus in medicina quoddã opꝰ cõponere. Et q2 cognitio partiũ ſubiecti in medicina: qđ eſt corpus hũanũ: que loca diſpoſitionuꝫ appellat̃: eſt vna partiũ ſcientie medicine: vt dic̃ Auer. p̄mo ſui Colliget. capl'o de diffinitione medicine. Hinc eſt ꝙ inter cetera nobis cognita: cognitionẽ corꝑis humani ⁊ partiũ eius que ex anothomia inſurgit propoſui tradere: nõ hic obſeruans ſtilũ altũ. ſed ſm manualem operationeꝫ vobis magis tradam noticiam.

SItuato itaq3 corpore vel hoie mortuo per d̄colationẽ vel ſuſpẽſionẽ ſupino. Primo noticiam totius debemus habere. Secũdo partium: nam cuꝫ omnis noſtra noticia incipiat a notioribus nobis. ⁊ que ſunt confuſa ſunt notiora: ⁊ non confuſius ſit partibus a cognitione totiꝰ debemus incipere. ¶ Circa totũ aũt qđ debemus cognoſcere eſt in quo hõ dr̃iam hꝫ ab alijs aialibus. Habet aũt dr̃iaꝫ in tribus. ſ. in figura vel ſitu partiũ: ⁊ in moribꝰ ſiue artibus: ⁊ in partibus quibuſdã. In figura nãq3 hõ ẽ ſtature recte: ⁊ hanc habuit q̃ttuor cauſis. nã corpꝰ hũanũ hꝫ inter cetera aialia mãm leuiſſimã ſpumoſaꝫ ⁊ aereã. Et iõ ad ſuꝑiora eleuabilẽ. Scđo inter cetera eiuſdem q̃titatis calorẽ habet ampliorẽ cuius eſt ſꝑ ad ſuperiora eleuare. Tertio formã hꝫ ꝑfectiſſimã que cum angelis ⁊ intelligẽtijs que totũ vniuerſum regunt cõicat: ⁊ iõ ſurſum eius ſenſus vniuerſi eẽ debẽt. Quarto rõne finis ſui fuit eiuſdẽ ſtature ⁊ figure recte: q2 ipſe finaliter ordinat̃ ad intelligere ad quod deſeruiunt ſenſus ⁊ marie ſenſus viſus: vt apꝑꝫ i ꝓhemio metaphy. ⁊ iõ in ipſo debuit viſus ſituari: ⁊ cerebrũ: ⁊ ꝑ ꝯñs caput ſitu tali vt poſſit oia diuerſa ſenſibilia apprehendere. ⁊ q2 ad plura viſibilia ſe extendit qñ ſituat̃ in alto: qđ apparet q2 cuſtodientes ciuitates vt poſſent a lõge bñ videre ſtatuunt ſua ſpectacula in loco alto: vt in turribus ⁊ hmõi. vt dic̃ Gal. ix. de iuuamentis mẽbrorum. ⁊ ꝑꝑ hoc ipſe ibi dicit: ⁊ ẽt Aui. iiij. cañ. i p̄ncipio ꝙ necitas in ſituãdo caput ſuꝑiꝰ in hoie nõ fuit ꝑꝑ cerebrum: nec ꝑꝑ aures: nec ꝑꝑ os: nec ꝑꝑ nares: ſ3 ꝑꝑ oculos ꝑꝑ cãm dictã. ⁊ ſic ex ꝑte apꝑꝫ oiuꝫ q̃ttuor cãꝝ ꝙ hõ fuit ſtature recte: ꝑꝑ qđ vocat̃ antropos vel platenuſ. i. plãta reuerſa: ⁊ microcoſmus. i. mior mũdus. q2 ſurſum ⁊ deorſum hꝫ ſicut mũdus ⁊ vniuerſum. ⁊ eſt hec prima dr̃ia. Scđa eſt ex moribus vel ex arte. Mores. n. inter cetera aialia magis hꝫ mãſuetos: nã eſt aial politicum ⁊ ciuile. Arte oi a nã caret. nõ enim hꝫ artẽ inſitã a nã: vt aranea: apes: ⁊ hmõi: ad hoc vt ꝑcipiat oẽm artẽ. ſi n. hẽret aliquã iſitã a nã: oi alia careret arte: vt dic̃ Ga. iiij. de iuuamẽtis. Differt ẽt ab alijs in ꝑtibꝰ: nã non hꝫ ꝑtes multas: q̃s hñt alia aialia itrinſecas: nã ñ hꝫ ꝑteſ q̄ ſunt a nã date vt arma ad defendendũ ſicut ſunt: cornua: roſtra: vngues lõge: ⁊ iſtis caret: q2 hꝫ organũ organorum qđ eſt manus: que ſibi p̄t parare oẽ genus armorum ad defendendũ: vt ẽt dic̃ Gal. i. de iuuamẽtis: ⁊ iõ caruit a nã illis: vt oia poſſit hr̃e. Caruit ẽt ꝑtibꝰ q̄ piloſe: pẽnoſe: ⁊ ſquamoſe ſunt ꝑꝑ eãdẽ cãm: ⁊ ẽt q2 nõ hꝫ mãꝫ multũ ſuꝑfluã terreſtrẽ: q̄ mã ẽ illorum ꝑtiũ. Caruit ẽt cauda ꝑꝑ eãdẽ cãꝫ ẽt: q2 cũ ſit ſtatur̃ erecte gerẽ operat̃ ſedẽdo: cauda. n. ſeſſioneꝫ ꝓhibet. hec ſufficiant de anothomia totius.

DE partibus nãq3 licet ſint duplices. ſ. ſimplices ⁊ compoſite: de ſimplicibus non ponaꝫ diſtinctam anothomiã: quia eorum anothomia non apparet in corpore deciſo: ſed magis in liquefacto in gurgitibꝰ aq̃rum. Sed ponendo anothomiam mẽbrorum organicorum de conſimilibus loquar ſm ꝙ ſimile aliqđ in aliquo mẽbro organico dñatur: vt de carne in anothomia coxe: ⁊ de oſſibus in anothomia dorſi ⁊ pedũ ⁊ de neruis in anothomia cerebri ⁊ nuche. ¶ De mẽbris aũt officialibus ſciendu3 ꝙ in q̃ꝫ pluribus ipſorum q̃tũ ad anothomiã factã i mortuis ſex ſunt videnda: vt dicit Cõmentator Alexandrinꝰ commento libri ſectarum. ſ. que ipſorum ſit poſitio: que ſit eoruꝫ ſubſtãtia: ⁊ ꝑ ꝯñs cõcluſio que ſit eorum quãtitas. nũerꝰ figura: ⁊ ꝯtinuitas eorum. Sed q̃tũ ad anothomiã ipſorũ factã in viuis ſunt ꝯſiderãda duo que ẽt in mortuiſ: vel mortuorum anothomia pñt quodãmõ apparere. p̄m eſt que ſint iuuamẽta ipſius ⁊ opõnes. ſcđꝫ eſt que ſint egritudines q̄ in ipſo pñt cõtingere: ⁊ ſi curã aliquam approꝑiatã hñt que ſit illa oſtẽdatur. ¶ Diuiſio autẽ ⁊ nũerus partiũ corporis eſt: q2 ꝑtes quedaꝫ ſunt que extrema vel extremitates dicuntur. Quedã v̄o triſece ⁊ ꝓfũde: ⁊ illorum q̄dam ſunt que ordinant̃ imediate ad ꝯſeruationẽ ſpẽi: q̄dã imediate ad ꝯſuationẽ idiuidui. Prima ſunt mẽbra genitalia. Scđa ſunt q̄ in vẽtribus cõtinent̃. Tres ãt ſunt vẽtres in corꝑe noſtro. ſ. ſuꝑior q ꝯtinet mẽbra nãlia. Medius qui ꝯtinet mẽbra ſpũalia. Primo tñ icipiã ab anothomia ventris inferioris: q2 illa mẽbra fetida ſunt. ⁊ iõ vt iſta p̄mitus abijciant̃ ab eis incipiendũ ẽ. Secũdario q2 ois noſtra cognitio ⁊ ſpeculatio que ex manuali cõſiſtit operatiõe a notioribus nobis icipit: talia ãt cũ ſint poſteriora ſunt nobiſ notiora. ¶ Primũ ãt qđ eſt videre ex h̄ vẽtre ẽ ſb̃a: ⁊ complexio eius: q2 poſitio eius eſt ſatis nota: q2 fuit poſitus ifra alios vẽtres ꝑꝑ imꝑfectionẽ eorum mẽbroruꝫ: q̄ ꝯtinent̃: q2 mẽbrũ quãto minꝰ ꝑticipat d̄ nobilitate ⁊ ꝑfectione: tãto magis locũ ifimũ obtinet in genere mẽbrorum: ſic̃ eſt in mundo in genere entiũ. Itẽ q2 ꝯtiet mẽbra deputata ad expurgandũ ⁊ ad ꝯtinẽdũ feces ⁊ ſuꝑfluitates g̃ues que. ſ. ꝓtendũt deorſum: ⁊ ſpãl'r q̄ ſũt accepte ꝑ ſurſuꝫ. Eſt itaq3 ſb̃a eius carnoſa: vt iteſtina ⁊ pelliculoſa: ⁊ carnoſa tñ magis: ⁊ ex h̄ apꝑꝫ ꝙ ẽ cõplexionis calide ⁊ hũide. ⁊ cã q̃re fuit hmõi vẽter carnoſus ⁊ pelliculoſus. ⁊ nõ oſſuoſus ẽ: q2 hmõi venter hꝫ ꝯtinere mẽbra que ꝑꝑ aſſumptionẽ cibi vt ſtõus: ⁊ ꝑꝑ repletionẽ ⁊ retentionẽ fecũ: vel ex fecibꝰ in concauum: vel ex aquoſitate vel ex vẽtoſitate: vt hidropiſis: vel ꝑꝑ ipregnationẽ vt matrix dꝫ aliqñ tumeſcere. Si ãt venter eſſet oſſuoſus nõ poſſet intumeſcere. ¶ Secundũ ꝙ oꝫ videre eſt numerus ꝑtiũ q̃titas ⁊ figura. ꝑtes. n. ſunt duplices. ſ. intrinſece ⁊ extriſece. Quedam ſunt directa: quedã collaterales extrinſece: directe ſũt que dñr correſpondere ori ſtomachi ⁊ eſt pars in qua ſentitur os ſiue cartilago epiglotalis: que alio nomine noiatur pomũ granatuꝫ de qua ſuo loco apparebit: poſtea eſt ꝑs ſtomachalis que eſt ſupra vmbilicum vl' diſtans ab vmbilico per quattuor digitos. ¶ Tertio eſt pars vmbilicalis: ⁊ eſt vbi eſt vmbilicus: cum quo eſt

alligatio fetus in matrice cū venis matricis. Et ꝑpea intrinſecis apparet vena q̄dā que ꝯtinuaꝛ cū ipſo ⁊ ꝑtranſit per zirbum epatis in chilim.ſ.venā.iſta tn̄ ꝑua ta eſt ſanguine:qꝛ fruſta ē poſt partū a ꝓpꝛia operatione: ⁊ ꝑpea ꝯtinue euaneſcit: ⁊ iō minoꝛ apparet in ſenibus q̄ȝ in iuuenibus:ſicut ēt euaneſcit artaria que cum dicta vena deſcendit ad vmbilicū fetus. ⁊ qn̄ eſt in vmbilico deſcendit inferius: ⁊ peruenit ad artariū adoꝛti iuxta ſpondiles renū ⁊ ylioꝝ:vt ifra diceꝛ: ⁊ qn̄ excarnas mirach ꝓpe vmbilicū hāc conſidera artariā que ē ad modū nerui vel coꝛde. ¶ Quarto eſt ꝑs que vocaꝛ ſumē infra vmbilicū per quattuoꝛ digitos ⁊ eſt ꝑs in q̄ quedā vene terminanꝛ ad cutim per q̄s pueri exiſtentes in matrice emittunt aquoſitates. ⁊ iō vt dicit Aui. tales vene ⁊ talis pars notioꝛ eſt in nō natis q̄ȝ in ꝑfectis:pȝ q̄rta tertij caplō de cauſis. Ego hoc modo multotiēs monſtraui: qꝛ in ꝑfectis fruſtaꝛ ab operatione. ¶ Quinto eſt ꝑs que vocaꝛ pecten in quā exiſtunt mēbꝛa genitalia. ¶ Partes v̊o laterales ſunt duo:hipocūdria ⁊ ylia. ⁊ ē hipocūdriū dextrū ⁊ ſiniſtrū:dextrum vbi locatū eſt epar: ⁊ hipocūdriū ſiniſtꝝ vbi locatū eſt ſplen ⁊ ylium dextrum ⁊ ſiniſtrum ſimiliter.

HJs viſis partes magis intriſecas diſcernas: ipſaꝝ.n.q̄dā ſunt ꝯtinentes quedā vero ꝯtēte. Cōtinētes cōi noīe vocanꝛ mirach. Mirach aūt cōponiꝛ ex qnq̧ partib⁹.ſ.cuti:pinguedine:panniculo carnoſo: muſculis ⁊ coꝛdis eoꝝ: ⁊ ſiphac. Cū raſoꝛio igitur incide ꝓtrahēdo a ſcuto oꝛis ſtomachi directe vſq̧ ad oſſa pectinis leuiter incidendo cutiȝ:poſtea iuxta vmbilicū ſm latitudinem icidas ꝓtrahēdo a d̊xtris ad ſiniſtras vſq̧ ad doꝛſuȝ. Poſtea excoꝛia ⁊ habebis pꝛimo cutim:poſt āt apparebit ſtatim pinguedo maioꝛ tn̄ in poꝛco q̄ȝ in hoīe. poſtea locatus eſt panniculus carnoſus qui nō ē neruoſus vt alij: neq̧ eſt carnoſus:vt muſculus:ſȝ eſt ꝑmixtus ex carne ⁊ pāniculo p⁹eū ſunt coꝛde ⁊ muſculi. ¶ Muſculi ſūt octo vt diċ Galie.ſexto de iuuamentis mēbꝛoꝝ:capitulo penultimo:nam duo ſunt longitudinales:quoꝛum fila ꝓtendunt ſm lōgum a clipeo oꝛis ſtomachi vſq̧ ad oſſa pectinis.ideo vocati ſunt longitudinales: ⁊ iſti nō habent magnas coꝛdas niſi ligamētales:poſt iſtos ſūt duo trāſuerſales ſuꝑioꝛes:vnus a dextris alter a ſiniſtris: ⁊ ambo oꝛiunꝛ a ſuꝑioꝛib⁹iuxta coſtas: ⁊ deſinūt in coꝛdas circa oſſa pectinis:ſic ꝙ dextera coꝛda tēdit inferius ad ſiniſtrum: ⁊ ſiniſtram ad dextrum: ⁊ ꝑ oppoſitum ſunt ꝓcedentes inferioꝛes ad ſuperioꝛa:quoꝝ oꝛtus eſt ab oſſibus pectinis: ⁊ anche ⁊ deſinūt in coꝛdas:cū ad locū vbi finiunꝛ coſte dirigūtur ita ꝙ coꝛde eoꝛum cruciantur adinuiceȝ ad modū iſtius ✠ figure. ¶ Ultimo poſt iſtos ſunt latitudinales:quoꝝ fila ꝓtendunt ſm latū vnus dexter: ⁊ alter ſiniſter: ⁊ oꝛt⁹. ⁊ apparentia eoꝝ eſt magis iuxta doꝛſum verſus ſurſum: ⁊ iſti cū longitudinalibus veniunt interſecantes ſe ad inuicem ad angulos rectos. ⁊ hic eſt numerus:quātitas: poſitio:ſubſtātia:figura:colligantia: ⁊ ꝯtinuitas. ¶ Juuamentū eoꝝ eſt duplex.ſ.cōe ⁊ ꝓpꝛium. Cōmune eſt duplex.ſ.ꝑ̊ncipale ⁊ ſecundariuȝ. Pꝛincipale eſt: vt cōſtituentes ſubſtantiam ipſius mirach membꝛa intrinſeca tueantur a nocumentis extrinſecis: ⁊ calītas eoꝛuȝ reuerberetur ad intra. Secundarium iuuamentū ē: vt adiuuēt ad expulſionē eoꝝ que a pectoꝛe expelluntur: ⁊ vt ad expulſionē fetus: ⁊ fecum cum mirach ēt adiuuent:vt dicit Gal̾.in eodē ſexto. Juuamentum ſpeciale eſt:qꝛ muſculi longitudīales ſunt facti ad attrahenduȝ ꝑ̊ncipaliter. Scd̊o ad expellendum. ⁊ quia hec opō in inteſtinis maxime regritur:ideo iſti muſculi fuerūt magni. expulſionē aūt operanꝛ per ꝯtractionē villoꝝ ſuorū:qbus ꝯ̄ctis expꝛimunt mēbꝛa que ꝯtinent. ⁊ ꝑ ꝯn̄s expellūt ꝙ in eis ꝯtineꝛ. Jtē hoc faciūt gr̄a diafragmatis cū quo ꝯtinuanꝛ ꝙ deſcendens a parte poſterioꝛi d̊oꝛſum cā'ſit:quare inteſtina ⁊ mēbꝛa que continentur ſunt quaſi inter duas manus. ⁊ ideo qn̄ iſti muſculi cōtrahuntur compꝛimitur diafragma:ſic ꝙ illa membꝛa expꝛimunt quod in eis eſt.ſicut aliqua res contenta inter duas manus expellitur per compꝛeſſionem manuū adinuicem.quod latius infra declarabiꝛ in anothomia diafragmatis. Muſculi vero latitudiales ſunt facti ad expellendum ⁊ pꝛopter hoc maxime imediati⁹ appꝛoximantur inteſtinis: ⁊ expulſionem faciunt per cōpꝛeſſionem partis a qua dȝ fieri expulſio. ⁊ expulſio dȝ fieri a ſuꝑioꝛibus ad inferioꝛa. ¶ Hinc eſt ꝙ iſti muſculi magis fuerunt poſiti ſuperius q̄ȝ inferius. Tranſuerſales vero facti ſunt ad retinendum. Retentio aūt fit per villos tranſuerſales:vt apparet tertio de virtutibus naturalis qua retentione oppoꝛtebat facere ne ſuꝑfluitates reaſcenderent ſuperius ad locum ſuperioꝛem: vnde venit. ⁊ ne cito deſcenderent.ſed continerētur vt totum iuuamentum exurgeretur.ideo non fuerūt tantuȝ duo tranſuerſales ſuperioꝛes ſed ⁊ inferioꝛes. Sed qꝛ magis regritur rentențio ne regrediantur ſuperius q̄ȝ ꝙ deſcendant inferius. ⁊ ideo maioꝛes fuerunt tranſuerſales ſuperioꝛes quam inferioꝛes. Et etiam ad hoc facit diafragma:vt poſtea dicetur. ¶ Eleuatis auteȝ ⁊ abſciſis muſculis iſtis apparet ſiphac melius eſt:tamē vt in vna parte reſeruentur iſti muſculi pꝛopter illd̊ qd̊ poſtea opoꝛtet videre. ¶ Jſtud ſiphac eſt panniculus ſubtiliſſimus: ⁊ valde durus: ⁊ iſte fuit factus vt ꝓhiberetur ne muſculi cōpꝛimerent membꝛa naturalia cū ea ꝯtinerent: ⁊ pꝛopter hoc fuit neruoſus ⁊ durus : vt poſſit dilatari ⁊ ꝯſtringi quando illa dilatantur ⁊ fuit ſubtilis ne ea aggrauaret ⁊ fuit durus ne faciliter rumperetur.naȝ ex eius fractura accidit paſſio que dicitur ruptura ſeu crepatura. Jntumeſcit.n. hoc mirach cum rumpitur hoc ſiphac. Sunt etiam eius alia duo iuuamēta que Auicen.ponit libꝛo de animalibus capitulo de anothomia ſtomachi.ſ.vt per contractionem eius v̊ſuſ doꝛſuȝ cū quo alligaꝛ expellat illud qd̊ in ſtomacho ⁊ inteſtinis ⁊ in matrice ꝯtinetur: ⁊ hoc facit ſimul cum diafragmate cum quo continuatur: vt poſtea patebit. Aliud iuuamentum eſt vt alliget iteſtina doꝛſo: ⁊ vt ab ipſo vniuerſaliter oꝛiantur panniculi oīuȝ membꝛoꝛum alioꝝ in eo contentoꝛuȝ. Alia vtilitas ſm Gal̾.q̄nto de iuuamentis membꝛoꝛū eſt ꝙ pꝛohibet iteſtina a ruptura quando inflantur a ventoſitate. ⁊ ex his apparet q̄ ſit ſubſtantia ipſius mirach ⁊ ꝯplexio eius:apparet q̄ ſit eius poſitio quantitas partium: ⁊ numerus apparet que ſint iuuamenta ipſius. Reſtat autem videre de paſſionibus eius:poteſt autem venter pati omne gen⁹ egritudinis.ſ.malam complexionem:malam compoſitionem ⁊ ſolutionem continuitatis. De cura male complexionis nihil dicam:quia non habet pꝛopꝛiuȝ in ſua curatione quod ex anothomia dependeat.mala autem compoſitio que eſt tumoꝛ pꝛeter naturaȝ in ipſo eſt duplex:quedam eſt apoſtema: ⁊ q̄daȝ nō. Pꝛima non hȝ aliquod pꝛopꝛium niſi ꝙ in eruptione eius ſi rūpat ad intra ⁊ extra hec eſt peioꝛ q̄ȝ ſi rumpaꝛ ad vnū lat⁹ tātū: ⁊ cā pȝ:qꝛ natura non hȝ ſupꝛa qd̊ ſe fundet in cōſiliando vulnus. Mala auteȝ complexio que non ē apa eſt iflatio ipſi⁹ vētrꝭ:q̄ accit i hidropiſi aſclite vl̾ tipanite:nā i aſclite aq̄ſitas ꝯtineꝛ i ꝯcauitate vētrꝭ iter iteſtina ⁊ ſiphac:ſiċ i tipanite vētoſitas ꝯtineꝛ: ⁊ faċ itumeſcere mirach. ¶ Jn curatōe ei⁹ d̊beſ ſic ꝓcedē cū his q̄

ponunt

ponūt auctores.modus āt q marie depēdet ex anothomia ē extractio aq̄ſitatis p icisionē. Modus āt ē vt ptē ſiphac quā mō icidiſti reducas ſup iteſtina:ita ꝙ ſtet ſicut in viuo: ⁊ poſtea hidropico ſituato ſupino debes cutem trahere ſupius: ⁊ poſtea roſariū habere ⁊ pforare vſqꝫ ad ſiphac:ita ꝙ icidat̄ ēt ſiphac: ⁊ tunc ſtatim debes habere canulaʒ ⁊ ponere in foramine ⁊ extrahere d̄ aquoſitate quātū ſuſtinet patiēs ſemp tū ſis memor ꝙ melius eſt infra ſuſtinere q̄ʒ exq̄ſitiſſime euacuare: ⁊ ſpecialiter in hidropiſi pp debilitatē virtutis: poſtea dimitte cutim q̄ redibit ad locū ſuum ⁊ recooꝑiet vulnus ⁊ ex aqua amplius nō exhibit. Ipſam vero qñ vis extrahere plus retrahe cutim ſicut p̄mo. Iſtud tū volumus nō facies niſi a lateribus:nō in medio:q̄ vulnus factū in medio nō ita cito ꝯſolidat̄ pp ſiphac eſſe groſſius ⁊ ſolidius ibi q̄ʒ in lateribus. Scd̄o pp chordas vulnus eſt paratū ducere ſpaſmū. Tertio q̄ aqua melius egredit̄ q̄ grauis eſt tendere deorſū. Si v̄o venter patiat̄ ſolutionē ꝯtinuitatis:tūc illa ſolutio eſt penetrāſ in ꝓfundū:aut nō. Si aūt nō tūc eſt cura difficilis:ſi ſic tūc p vulnus aut egredieт aliq̄d de ꝯtentis aut nō. Si ſic:aut illud qd̄ egrediet̄ eſt zirbus aut aliq̄d interiorꝝ. Si zirbus tūc dʒ ſui cū ſyrico vel ligare iuxta cutiʒ quātū poſſibile eſt: ⁊ poſtea abſcindi:q̄ totū de ipſo quantū ꝯtingit aer corrūpit̄: ⁊ ſi itromittat̄ corrūpit̄ ⁊ putre facit alias ptes: ⁊ iō dʒ abſcindi: ⁊ poſt illud dʒ intromitti ⁊ filū dimitti extra: ⁊ dimittere labiū apertuʒ:q̄ nā ꝯſolidabit zirbū ⁊ expellet illud qd̄ eſt cū filo alligatū: ⁊ hoc facto debes ꝯſolidare vulnus. Si v̄o illud qd̄ egreſſū eſt:eſt iteſtinū:tūc aut iteſtinū eſt vulneratum: aut nō.ſi nō eſt vulneratū ⁊ neqꝫ ſubſtātia alia eſt ei inuoluta q̄ʒ citius pōt dʒ itromitti. Si v̄o aliqua ſubſtantia vt puluis eſt annexa vel ēt ſanguis dʒ lauari cuʒ aq̄ calida ⁊ itromitti. Si vero pp morā ventoſitas ſit icluſa in eo: ⁊ ex hoc itumeſcat ⁊ nō poſſit itromitti:tūc cataplaſma reſolutiuū vel ſpongia madefacta in decoctione reſolutiua deſup poni dʒ: ⁊ detumeſcet: ⁊ ſic itromittat̄. Si aūt nō poſſit detumefieri:neqꝫ itromitti:tūc dilatet̄ vulnus mirach donec iteſtinū itromittat̄. Cū aūt iteſtinū fuerit iciſum:tūc ſi ipm fuerit ex groſſis inteſtinis debent labia eius ſui cū ſyrico ſicut labia aliorum mēbrorꝝ. Si v̄o ſit ex iteſtinis gracilibus:tūc nō ſuſtinet ſuturā niſi ſit ꝓfunda valde: ⁊ talis ipediet opationē eius. Et pp hoc melius eſt vt dimittat̄ ⁊ teneantur ꝯiuncta labia vulneris cū capitibus formicarꝝ magnarū.debent.n.labia iteſtini ꝯiūgi: ⁊ debes hr̄e formicas magnas ⁊ facere ꝙ mordeant labia ꝯiuncta vulneris ⁊ abſcindere caput ſtatim: ⁊ ſic facere donec labia ſunt iuncta: ⁊ tūc itromitte iteſtinū vt p̄us.hoc facto ad curandū ventris ſolutionem redi. Et iſtud vulnus curari dʒ cū reditiōe labiorꝝ in vnū: ⁊ reducta ꝯtinent̄ in vnū ſutura facta cū ſyrico hoc mō. Nā in prima ſutura recipe totū mirach ex vna pte:ex oppoſita vero pte dʒ dimitti ſiphac: ⁊ reliqua de mirach in pte in qua dimiſſū fuit ſiphac dʒ aſſui: ⁊ ex alia pte ſiphac dʒ dimitti: ⁊ ſic ꝯñr ad h̄ vt labiū ſiphac iungat̄ ⁊ reducat̄ labio mēbri carniformis:vt fiat certior ⁊ firmior ꝯſolidatio vulneris ⁊ eodē mō vulnus h̄ ſi p ſeipm nil ſit egreſſū: ⁊ hoc de anothomia mirach qd̄ eſt membrū ꝯtinēs ſufficiat ⁊c̄.

REſtat videre de anothomia ꝯtentorum:hec mēbra ſūt numero.x. Primū qd̄ occurrit eſt zirbus. Scd̄m iteſtina. Tertiū ſtomachus. Quartū ſplen. Quintū epar. Sextū miſinteriū. Septimū renes. Octauū veſica. Nonū teſticuli: ⁊ vaſa ſpmatica ⁊ matrix muliere. Decimum eſt virga cū collo veſice. De zirbo aūt p̄mo qd̄ oʒ videre ē locus eius:locus.n.eius in hoīe eſt q̄ cooperit ſtomachū ab iteriori pte: ⁊ oīa iteſtina: ⁊ lʒ in alijs nō cooꝑiat oīa inteſtina:hoc fuit q̄ hō iter cetera aīalia eiuſdē quātitatis eſt debilioris digeſtiue v̓tutis: ⁊ ēt q̄ iteſtina nociuis exterioribus ſūt magis diſpoſita pp cutē eius ſubtiliorē eē ⁊ minus piloſam. Ex h̄ ēt pōt patere ſm ꝙ ſit eius iuuamētū. Iuuamētū.n.eius eſt p̄ncipalr̄ ꝯfortare virtutē digeſtiuā ſtomachi: ⁊ iteriorꝝ reuerberādo calorē nālem ad ſtomachū. Et ꝓpterea dixit Gal'.q̄nto d̄ igenio ſanitatis ꝙ q̄daʒ miles in bello fuit vulneratus cui epiplex.i.zirbus fuit abſciſus tū ex vulnere ſanatus eſt:ex quo tū poſtea nō potuit digerere. Et ex his conſequēter pʒ tertiū ingrendū de ipſo.ſ.de ſubſtātia eius. ſubſtātia eius nō fuit ſimplex:ſed cōpoſita ⁊ fabricata ex ſubſtātijs q̄ habent calefacere: ⁊ ꝓpterea fuit cōpoſitus ex triplici ſubſtātia ſicut dicit Gal.x.de iuuamentis mēbrorꝝ.ſ.ex pāniculis ſubtilibus duobus:ex adipe ſepoſa. Ex arterijs ⁊ venis. Et ex panniculis. Prio vt ibi pāniculi ꝯtinerēt alia: ⁊ ēt q̄ iſte zirbus debebat eē extenſibilis leuis ⁊ dēſus vt caliditatē reuerberat ⁊ ad hoc āt magis pōt ſubſtātia pānicularis ⁊ aliq̄ alia. Scd̄o in ipſo fuit adeps q̄ calefacit cū ſit valde ꝓpinq̄ caliditati vel in potētia ad calidū. Tertio arterie ⁊ vene q̄ multū calefaciūt. Ex hoc patent reliq̄ duo.ſ.q̄s ſit numerus ptiū eius: ⁊ q̄ ſit colligātia eius.nam hʒ colligantiā ad mēbra ad que terminat̄ vt ad ſtomachū vel ad ſplenē: ⁊ ad iteſtina: ⁊ ſpāliter colon pp cām que dicet̄:hʒ ēt colligantiā ad mēbra a q̄bus orit̄. Orit̄ nanqꝫ a pāniculo carnoſo iter dyafragma: ⁊ cā q̄re inde orit̄ eſt:q̄ ad pāniculū illū terminant̄ due extremitates pāniculi ſiphac:q̄ debent iueſtire zirbū: ⁊ ſic q̄ ibi eſt vena magna ⁊ ēt eſt arteria a q̄bus iuxta ſtomachū oriūtur vene pue: ⁊ arterie ꝯtextus zirbū. Tertio ibi eſt miſinteriū ſepoſum:a quo orit̄ adeps ſepoſa replēs vacuitates illius ꝯtexture.q̄ aūt ipſius egritudo eſt declarāda p anothomiam patet ex his que dicta ſunt ſupra.

ELeuato autem zirbo quantum ad partem que cooperit inteſtina ⁊ non plus: ne moueas alia membra a ſuo loco ſtatim tibi apparēt inteſtina. Circa que primo notabis poſitionem ⁊ numerum.ferunt enim plura inuoluta ⁊ reuoluta: ⁊ non fuerunt vnum inteſtinum rectum propter duo. Primum ꝙ dato in quibuſdam brutis tantum ſit vnum inteſtinum rectum vel recte procedens. In homine autem ⁊ in alijs animalibus perfectis fuerunt reuoluta:vt diu cibus contineretur in ſtomacho ⁊ in inteſtinis:quia ſi non contineretur oporteret ꝙ animal eſſet in continua aſſumptione cibi ⁊ in continua aſſellatione. Et continuatio illa impediret occupationem in alijs perfectioribus operationibus. Secunda cauſa fuit q̄ ſi inteſtinum fuiſſet totum vnum rectum non quelibet pars cibi fuiſſet contacta a ſuperficie inteſtini: ⁊ ideo non exiccaſſet totum inteſtinum totam humiditatem contentam in cibo.vt igitur nihil remaneat de cibo intactum ab inteſtinis: ⁊ vt tota humiditas exiccaretur ordinauit natura ipſa eſſe inuoluta.ex hoc ſtatim apparet ꝙ ſunt plura numero.quia ſex tria ſubtilia: ⁊ tria groſſa. Incipiamus ergo ab vltimo quod vocatur rectum vel longum:cuius extremitas eſt orificium quod vocatur anus. Sed vt anothomia aliorūʒ non deſtruatur ligare oportet inteſtinum iſtud circa medium eius in duabus partibus ⁊ in medio ligature incidere: ⁊ inferiorem partem dimittere ⁊ cum ſuperiori aſcendere ſcarnando. Et nota circa iſtud inteſtinum multitudinem venarꝝ miſeraicarꝝ q̄ veniūt ad ſugendum ſi aliquid eſt de humiditate in chilo vel de

ſupfluitate

ſupfluitate remāſit. ꝛ iſtud iteſtinū iuxta ilia finit vbi i cipit iteſtinū colon. Et dr̄ colon:q2 plura cola h3 vl' ca uernoſitates vel cellulas vel cameras in qbus ſtercus figurā accipit: ꝛ in ipſo retinet pp has cellulas. Circa qđ iteſtinū debes ꝯſiderare locū:q2 ml'tū circa ſiniſtrū renē iuoluit hec eſt cā q̄re eius dolor ex pte loci nō diſtinguit a dolore renali. Poſtea vo aſcendēs ꝛ cooperiens ſplenē icipit circa exteriora declinare vſus ptem dextrā ꝛ cooperit ſtomachū: ꝛ pp coopturā quā facit ſupra ſtomachū accidit: ꝙ qn̄ ſupfluitates deſcēdūt ex hoc iteſtino ꝙ ſtomachus ei compatitur ꝛ dolor ꝛ rugitus tunc tpis appet circa ſtomachū: ꝛ tūc ſtati3 hō appetit aſſellare: ꝛ aſſellat. Qđ nō ꝯtingeret ſi i ſtomacho eēnt hūiditates q̄ facerēt hūc rugitū ꝛ dolorē ꝛ ex hoc p3 ꝙ accidit his q purgant ꝙ ſincopis eis accidit qn̄ appetūt aſſellare. Uel hūores in iteſtino hoc ꝯtinet q debēt euacuari:q2 tūc illi hūores in iteſtino illo exiſtētes alterāt ſtomachū: ꝛ os eius: ꝛ ex alteratiōe oris ſtomachi ſeqt ſincopis. S3 dubitat aliqs rōnabil'r de loco huius iteſtini cū ſit de groſſis deberet eē inferius: ꝛ nō ſupra alia cuius oppoſitū appet. Dicēdū ꝙ iſtud iteſtinū fuit locatū ſupius iuxta ſtomachū pp tria. Primum ꝙ iſtud ignobilius eſt oibus gracilibus. ꝛ iō ſub mirach iter oia gracilia debuit eē poſitū exterius. Secundū ꝙ iſtud iteſtinū cōtinet feces: ꝛ aliqn̄ idurant: ꝛ de ſe puata ſūt oi hūiditate ꝛ cal'itate nāli: vt a membris vicinis adiuuaret: ordiauit nā vt imediate locaret ſupra ſtomahū: vt cooprer a zirbo: a quo ꝛ ſtomachus coopiret: q2 ꝛ zirbus ipm hūectat ꝛ calefacit: ꝛ propterea appet ꝙ nō eſt aliud intentū cum quo alligatus ſit zirbus ſicut cū colon. Tertia cā huius locatiōis eſt:q2 iſtud iteſtinū ꝑprie eſt factū ad ꝯtinendū ꝛ expellēdu3 feces: ſ3 magis ad expellendū. ꝛ iō iter alia iteſtina ad ipm ꝑprie debuit ꝓuenire colera q̄ h3 expulſiua ſtimulare mō p hoc ꝙ ſic locatū eſt colera ad ipſius ſubſtātiā ꝓuenit p̄ter illā q̄ ad ꝯcauitatē iteſtinorum ꝓuenit. Nā ſupra ipm in pte dextra exiſtit pēnula epatis in q̄ exiſtit chiſtis fellis cū quo alligat: ꝛ hoc appet ad ſenſum. Et ꝑpterea tale iteſtinū in tali loco appet citrinū: ꝛ amarū in guſtu ꝛ nigrū. Et nota circa hoc mirabile3 opatiōnē nāe. Ad illud qđ obijcit ſoluit ꝙ iteſtina non iudicant ſupiora rōne loci: ſ3 rōne colligātie quā h3 cū ſtomacho vel fundo ſtomachi: mō iteſtina gracilia rōne colligātie ad fundū ſtomachi ſūt ſupiora alijs: ꝛ ex loco iſtius ſupioris iteſtini appet cā q̄re in dolore colico auget dolor tpe aſſūptiōis cibi: q2 tūc iſtud iteſtinu3 cōprimit a cibo: ſ3 tpe famis nō. S3 itendit dolor renalis ꝛ hoc eſt vnū ex ſignis diſtictiuis iter vnū dolore3 ꝛ aliū: ꝛ ex loco ꝛ colligātia dicti iteſtini appent nobis duo. vnū vtile in cognitiōe: aliud in opatōe ꝛ cognitōe q2 qn̄ fit colica paſſio icipit in pte ſiniſtra: ꝛ in illa magis moleſtat: tūc q2 iteſt nū illud frigidius eſt illic cu3 nō tangit a chiſti fellis. Scđo q2 in maiori q̄titate eſt locatū circa renē ſiniſtrū: ꝛ eſt ſtrictius: tn̄ illa colica q̄ fit in pte ſiniſtra nō tam diu moleſtat: tū q2 fit a cauſis faciloribus: tum q2 eſt cā eius in loco viciniori ad expulſionē. Et nota hoc q2 p expientiā vidi multotiens. Quantū ad opus vo ꝯfert. Prio q2 in colica ea q̄ adminiſtrant ad extra debent magis applicari ꝛ approximari circa hypocondriū dextrū q̄3 ſiniſtrū l3 vtrobiq3 ꝯferat. Secundo q2 qn̄ fit cliſtere melius eſt vt corpus declinet verſus dextrū: vt iteſtinū colon nō cōprimatur ab alijs: poſtea iniecto cliſteri qn̄ volūtas eſt vt egrediat cliſteri vertat ſe ſtatim ſup latus ſiniſtrū: ꝛ poſtea paulatiue ſup dextrū ſicut in expulſiōe que d3 fieri p poſitionē adminiſtratā p ſupiorē ptem: ecōtra qn̄ in cipit mouere hoc eſt de loco ꝛ colligātia eius. Subſtātiā vero eius ꝯſideres groſſam ꝛ ſolidā pp ventoſitatē gn̄atam in eo: multo tpe ꝯtinet q̄ in eo fortiſſimū interdū generat dolorē que cū fiat in ſubſtantia groſſa ꝛ ſolida apparet ac ſi iteſtinū terebello pforet. Et ēt in h̄ ſimilat dolor huius dolori renali. Quarto conſiderare debes figurā eius ꝛ formā que appet ex dictis. cellulo ſum eni eſt iteſtinū ꝛ in cellulis iſtis q2 via ꝛ trāſitus multis obliquat ſupfluitatibus: ꝛ fit cā more ſupfluitatū que in eo figurā recipiūt ad modū illarū cellularū: ꝛ iō ſtercus figurā h3 quā ſcis figura maxie appet i ſtercore deſiccato: ꝛ retento. ꝛ in febribus ꝛ in alijs egritudinibus in qbus eijciunt ſcibale: ꝛ hūores flegmatici retinent: ꝛ ſūt mā ꝯcurbitini. nā in ꝯcauitate cellularū: ꝛ humor flegmaticus melācolicus: q eſt ſufficiens mā generatiōis vermiū ſi iter vnā cellulā ꝛ aliā ꝯtinetur paucus humor q nō ſit ſufficiēs ad generationem pāniculū ꝯtinuantē vnū vermē generat in vna cellula cū alio in alia cellula generato. Opatio iuuamentum ꝛ egritudo ipſius ex p̄dictis p3. Hoc aūt iteſtinū eſt cōtinuatū pte ſupiori cū monoculo ſiue ceco qđ dr̄ monoculus nō q2 niſi vnū habeat orificiu3: p qđ attrahit ad ipm ꝛ p ipm expellit: q2 hoc eſt ipoſſibile: ſ3 h3 duo orificia: vnū p qđ attrahit: alterū p qđ expellit. Iſtud aūt p qđ expellit nō eſt ſicut in alijs oppoſite locatū cōtra p̄mū: ſ3 ambo locata ſūt iuxta ſe inuicē ꝛ ifra hec orificia pendet lacuna huius iteſtini ad modū ſacci: ꝛ ideo alio nomine vocat ſaccus: ꝛ ſic apparet eius figura: ꝛ colligātia: ꝛ locus ēt q2 locatum eſt in latere dextro ſupra ꝛ iuxta terminū anche ſiue ſcie: ꝛ ifra renē dextrū. Subſtātia eius eſt eadē cū ſubſtātia colon: egritudinē ēt patit ſil'em. Iuuamentū eſt vt ps ſucci q̄ venit ad ip3 in eo retineat: ꝛ reuoluat ꝛ vt reuerberet vel deſcenſū ꝓhibeat ſitū ipſius ſucci ab iteſtinis ſuperius: ꝛ iſta iteſtina ſupiora ſūt gracilia ꝛ ſūt tria. Na3 huic iteſtino ꝯtinuat iteſtinū yleon qđ circa ylia locationē h3 ꝛ ſitū ꝛ reuolutionē: ꝛ in iſto fit yliaca paſſio in qua eſt dolor vehemēs circa ylia: ꝛ ſic appet locus: colligātia: paſſio ꝛ dolor. Subſtātia eius eſt ſubtilior: ꝛ iō gracile vocat ſicut pp p̄mā cām vocat yleon. Eius iuuamētū: q2 factū eſt vt cōtineat ſuccū. vt qđ vtile eſt poſſit exſugari: iō multū iuolutū eſt: ꝛ ad ipm ꝓueniūt plures vene miſeraice q̄3 ad aliqđ aliud iteſtinū: ꝛ ab eis ꝛ a miſenterio debes ipm excarnore. ꝛ qn̄ ad ptē eius ſupiorē iuxᷓ ſtomachū ꝓueniſti: tūc iuenies ꝙ circa ptē ſiniſtra3 ad ſpondiles declinet ꝛ valde eſt icarnatū cū miſcenterio ꝛ iō cū cautela icide ne frāgas aliqd: ꝛ poſt iciſionem inueniēs ieiunū iteſtinū qđ taliter vocat: q2 vtplimu3 iuenit vacuū in bene diſpoſitis. Et cā ſue vacuitatis eſt duplex. ſ. rectitudo eius. nā eſt rectū ſicut iteſtinū vltimū. Scđa cā eſt multitudo colere pure q̄ ꝓuenit ad iteſtinū hoc: vt chiſti fellis p canalē q ꝯtinuat cu3 iteſtino duodeno cū quo iſtud imediate ꝯtinuat. Et dr̄ iſtud p̄mū iteſtinū ꝛ vocat duodenū: q2 eius longitudo vt in pluribus eſt duodecim digitorū ad qđ iteſtinū cānalis qdē a chiſti fellis ꝓuenit: ꝛ iō caue qn̄ excarnas ne iſtō canale icidas: ſ3 icide iteſtinū duodenu3 bene inferius ꝛ liga: ꝛ tūc icipiendo ſicut incipiunt auctores habes ſex iteſtina. Primū eſt duodenū. Scđo ieiuniū. Tertium yleon: ꝛ iſta ſūt gracilia: ꝛ ſupiora. Quartū monoculū ſeu cecū. Quintū colon. Sextū rectū. Hec eni oia iteſtina videbis eē iuoluta ꝯtinuata alligata dorſo ſic alligata ſūt oia viſcera p qđdā mebrū qđ vocat euchanrus vel miſcenteriū a miſeraicis q̄ in ipſo ſunt diſperſe Et vulgares Bonoiēſes vocāt ipm interigilio .i. interiora tenens.

¶ De

¶ De miſenterio vel alio nomine eucharo.

Iſtud mēbꝛū ſm̄ auctores ſubſtātiā hꝫ cōpoſitā ex venis cordis pāniculis ligamentis: vt ꝓdicta mēbꝛa poſſit ligare ex ſubſtātia ſepoſa ⁊ pingui: vt dura mēbꝛa q̄les ſunt ſpondiles cū mollibus: q̄lia ſūt iteſtina ⁊ alia viſcera ſine medio nō ꝯiungant̄: vt molle a duro nō patiat̄: reliq̄s aūt vacuitates q̄ ſūt i hoc replent ſubſtātie glādoſe: q̄ multe ſūt in hoc mēbꝛo: ⁊ hoc eſt vnū iuuamētū carniū glādoſaꝝ: q̄ in h̄. Aliud iuuamentū eſt vt ſuſtentat venas miſeraicas q̄ in hoc ſūt diſp̄ſe ſicut nō eſt longiquuꝫ ꝙ iſte carnes ſint facte ad generādū hūiditatē qua iteſtina ⁊ fex iterdū hūectarent: vt lubꝛicet cito ab iteſtinis: ⁊ iō videmus ꝙ ſtercus liq̄duꝫ emittit̄ dato ꝙ cibaria ſumant̄ dura. maxia tn̄ ꝑs glandoſe carnis eſt in parte ſuꝑiori groſſa in q̄ frequēter ꝯgregat̄ pp̄ ꝓpinq̄tatē ad ſplenē melācolia ex q̄ cātur melancolia mirachia. Hoc facto eleua miſinterium vel dimitte donec feceris anothomiā venaꝝ q̄ ꝑueniūt ad ſtomachū ⁊ ad ſplenem: ad quā vidēdā ⁊ alioꝝ mēbꝛoꝝ infla ſtomachū cū canula ꝑ poꝛtanariū ⁊ liga foꝛtiter: ⁊ abſcinde iteſtia. Et fac an̄ iciſionē īfra locū ad quē ꝑuenit canalis a chiſti fellis ad inteſtina.

¶ De ſtomacho.

Viſo de iteſtinis ꝓcedas ⁊ videas tertiū mēbꝛū: puta ſtomachū: de quo debes videre illa ſex: que de aliȷ̄s. Pꝛio locū ꝑnotabis eius: ⁊ circa locū nota ꝑmo vbi eius. Scđo ſitum vbi eius eſt: qꝛ cū ſit cella cibi ſtomachus: vt dicit Gal. q̄nto de iuuamētis ſtomachi: ⁊ caplo ſcđo. ⁊ ibi habet̄ totū qđ dicet̄ de ſtomacho. Et dictū eſt de inteſtinis: ⁊ h̄r ab Aliabbate tertio ſue theoꝛice diſpoſitiōis regal. caplo. xx. Eſt ergo locus eius in medio ſuꝑioꝛis ⁊ iferioꝛis: dextri ⁊ ſiniſtri: anterioioꝛis ⁊ poſterioꝛis. ſꝫ tu hic dubitabis quare ſtomachus non fuit poſitus iuxta os. Dico ꝙ cā fuit duplex. Una eſt qꝛ iuxta os deberēt eē mēbꝛa anhelitus pp̄ attractionem aeris. Secūda qꝛ mēbꝛa fecū receptiua debēt eē ꝯtinuata cuꝫ ſtomacho: talia aūt īfra dyafragmate debēt eē ꝯtenta: ⁊ iō vides ꝙ ſtomachus ſuꝑius hꝫ coꝛ mediāte dyafragmate: iferius miſcēteriū ⁊ iteſtina a dextris hꝫ epar quo appꝛehendit̄ q̄ncꝫ ſuis pennulis: ſic̄ manus q̄ appꝛehēdit ⁊ caput q̄ncꝫ digitis: ⁊ a ſiniſtris hꝫ ſpleneꝫ: quo caleſit: rōne arteriaꝝ eius: a ꝑte anterioꝛi hꝫ zirbū: a poſteriori muſculos doꝛſi: ⁊ venā magnā: ⁊ arteriā q̄ trāſit ſupꝛa doꝛſū. vt poſtea videbis: ⁊ iō locus eius eſt in medio: qꝛ eſt ſicut cella cibi cōis oibus. Situs aūt eius ē: qꝛ lꝫ ſit locatū ſupꝛa doꝛſū: ꝑs tn̄ eius ſuperioꝛ declinat verſus ſiniſtrū: iferioꝛ v̊o ad dextrū: Et cā iſtius ſituatiōis fuit pp̄ cās q̄ dicent̄. nam epar debuit eē in latere dextro eleuatū: ⁊ cū ſit magnū totā ꝯcauitatē dextre ꝑtis ſuꝑioꝛē occupauit: ſplē aūt nō: ⁊ iō in dextro nō potuit ꝑs ſuꝑioꝛ collocari: ſꝫ in ſiniſtro. Pars ergo iferioꝛ debuit ad ꝑtē dextrā declinare: qꝛ in ꝑte ſiniſtra iferiori iuxta renes eſt iteſtinū colon groſſū multū iuolutum iuſtis iuolutiōibus: ⁊ ſibi ocupat magnū locū. Sꝫ in ꝑte iferioꝛi dextra ſunt iteſtina gracilia ⁊ ſubtilia q̄ ꝑuū ⁊ modicū occupāt locū: ⁊ iō ſtomachus q̄ſtū ad ꝑtem īferioꝛē dꝫ declinare ad ꝑtē dextrā: vt repleat ꝯcauitatē ibi exeūtē. ⁊ cedat locū colon: ⁊ ex hoc appet ꝑmū: q̄s. ſ. locus ſit eius. ſ. ſtomachi. Sꝫ tu dices q̄re ſtomachus nō fuit locatus directe ſupꝛa ſpondiles doꝛſi. Dico ꝙ cā huius pōt eē triplex. Una q̄ dicta eſt: vt cederet epati in ꝑte dextra: ⁊ repleret vacuitatē in ꝑte ſiniſtra. Alia cā fuit: qꝛ ſi ſtomachus eēt directe locatus ſupꝛa doꝛſū tūc oꝛificia duo. ſ. iferius ⁊ ſuꝑius eſſent directa. Et iō in hoīe cuꝫ ſit ſtature recte ſtomachus nō bn̄ ꝯtineret cibū: ſꝫ deſcēderet ab eo ſtati: vt ergo hoc non ꝯtingat ſic fuit ſituatus. Tertia cā huius fuit ꝙ quātū ad os eius ſuꝑius ⁊ ꝑtem ſuꝑioꝛē dꝫ recipere melancoliā a ſplene que eſt in ꝑte ſiniſtra: ⁊ quātū ad ꝑtē inferioꝛē dꝫ recipere coleram ab epate qđ eſt in ꝑte dextra. Et ex hoc appet. ſ. q̄s ſit locus eius. ſ. ſtomachi ſm̄ colligantiā: colligātia ꝯſequenter appebit melius: qꝛ colligantiā hꝫ cū ſplene: cū epate ⁊ cū coꝛde: ⁊ cū cerebꝛo: ⁊ illud cōſequenter declarabit̄: qꝛ appebit ꝙ cū ſplene hꝫ colligantiā pp̄ venas que appoꝛtant melancoliā ad os ſtomachi: ⁊ pp̄ venas que veniūt ad latus ſiniſtruꝫ ſtomachi ad nutriendū ſicut cū epate hꝫ colligātiā rōne venaꝝ reliquaꝝ cū cerebꝛo pp̄ neruū q̄ venit ad os ſtomachi ⁊ expandit̄ maxime circa ꝑtem ſuꝑioꝛem ſtomachi. Cū coꝛde vero hꝫ colligantiā rōne arterie magne que ſub ipſo eſt. Ex his pōt apparere tertium. ſ. cuius figure ſit: qꝛ eſt figure rotūde: qꝛ talis figura magis eſt a nocumentis remota. Jtem qꝛ oium aliaꝝ eſt capaciſſima: ſtomachus aūt muta dꝫ cōtinere: ſꝫ nō eſt perfecte figure rotunde: ſꝫ arcualis magis: pp̄ cām dictaꝫ: qꝛ ꝑs ſuꝑioꝛ eius eſt declinās ad ſiniſtrū: inferioꝛ vero ad dextrū ad modum cucurbite retoꝛte: vel ſaracenice: verū omnia que dicentur de ſtomacho melius apparebunt per anothomiā membꝛoꝝ ſequentiū. Patet etiaꝫ quartū. ſ. que ſit quātitas ſtomachi: qꝛ magnus valde eſt cū interdū ip̄m opoꝛtet recipere ⁊ cōtinere magnā quantitatē cibi: verū qđ nō eſt ſemper in magnitudine ſua vltima: ſꝫ equat̄ magnitudini cōtenti: qꝛ extenſibilis ⁊ coꝛrugabilis. Quinto aūt videas partes ⁊ numerum partium eius: partes aūt eius ſunt duplices. ſ. vniuerſales ⁊ itegrales. Quedā vero q̄ſtitatiue ⁊ determinate: pꝛime ſunt due tunice eius. Pꝛima intrinſeca eſt neruoſa. Secunda ⁊ extrinſeca eſt carnoſa: verum eſt ꝙ pꝛima eſt ſpiſſioꝛ ſecunda: qꝛ illa pꝛimo dꝫ ꝯtangere cibū: ⁊ ideo vt nō ledetur ab eo debuit eſſe ſpiſſa. Jtem pp̄ aliud qꝛ ſtomachus ꝓpter illam tunicā eſt extenſibilis: qꝛ reqritur interdū ꝓpter multam quantitatem cibi. ſed exterioꝛ: licet reqratur pꝛopter digeſtionē fuit ſubtilioꝛ: qꝛ digeſtio ſtomachi iuuatur a membꝛis vicinis circunſtantibus: ſed extenſio ⁊ continentia cibi non. Et iſte tunice non ſolum diuerſificantur in ſubſtantia: quantitate: ⁊ loco. ſed ſituatione villoꝛuꝫ: qꝛ in pꝛima cum in ipſa ſit appetitus: ⁊ appetitus imediate oꝛdinetur ad attrahendum villi fuerunt ſituati ad attrahendum: tales autem ſunt longitudinales. ⁊ ideo in ea ſunt villi longitudinales: ⁊ quia attractioni ſtatiꝫ coniungitur retentio: quia omne quod attrahitur: attrahitur vt retineatur: quia attrahitur vt in ea membꝛum voluptuetur. Hinc eſt ꝙ in hac etiam tunica fuerūt poſiti villi tranſuerſales qui deſeruiunt retentioni: verum eſt ꝙ illi ſunt locati in parte non interioꝛi illius tunice ſed exterioꝛi. Jn ſecunda vero cuꝫ ipſa oꝛdinetur ad digeſtionem ⁊ digeſtioni ſeruiat: quia ei conſequitur: ⁊ ex conſequenti expulſioni ſubſtantie fuerūt poſiti villi latitudinales. ⁊ ex hoc apparet quare intrinſeca tunica fuit neruoſa ⁊ carnoſa: non fuit intrinſeca pꝛopter villos longitudinales qui debent eſſe in tunica intrinſeca que eſt: vel dꝫ eſſe pꝛincipium appetitus. Jteꝫ alia cauſa eſt quia intrinſeca oꝛdinata eſt ad ſentiendum: extrinſeca ad digerendum ⁊ ad alterandum. Nunc autem ſenſatio melior ſit quando ſenſibili immediate occurrit ſenſus vel membꝛum ſentiens: alteratio vero poteſt fieri per medium ⁊ digeſtio: ⁊ hoc eſt quod expꝛeſſe ponit Auicen. capitalo de membꝛis. pꝛimo can̄. fen. pꝛima. Et natura q̄dem intrinſecam tunicā. ſ. ſtomachi fecit neruoſam. extrinſecā vero carnoſam: poteſt nācꝫ

digerentis

digerētis opatio ad id qd̄ digeſtū ē i potētia ſine occur
ſu ꝑuenire: ſentiens vo id qd̄ ſentit non pōt ſentire niſi
obuiādo ei ſenſus. ſ. tactus. Alie vo ſūt ptes eius q̄ꝫtita
tiue ꝛ determinate: vt ps ſupior ꝛ orificiū eius iferius
qd̄ dr portanariū. ps eius ſupior ſm nām anguſtior p-
te iferiori: q2 in iferiori dʒ fieri digeſtio ꝛ cibus dʒ cōti-
neri. in ſupiori nō. Orificia tn̄ hazꝫ ptiū ꝯueniūt ꝛ diffe
rūt. Cōueniūt q2 ambo poſita ſūt a lateribus: ꝛ nō ſūt
poſita vel facta in vltima eminētia ptis iferioris ꝛ ſu-
perioris: ſʒ ps iferior deſcendit magis q̄ꝫ portanarium
vel pillereon: vt cibus nō deſcēdat: ſʒ ꝯtineat in ea vt in
burſa quadā ſicut ſupior ſupeminet ori ſtomachi: vt qn̄
ſtomacho repleto homo inclinaret: nō reaſcēdat cibus
ad meri ꝛ os: ꝛ ſpāliter qn̄ multū replet ſtomachus.
Ex hoc pōt videre: quare ex ſupflua quātitate cibi dya
fragma cōprimit ꝛ cibus nō egredit. Item ꝯueniūt q2
ambo orificia ſūt in ſtomacho in loco in quo ꝯtinuatur
vel alligat dorſo. nā os ſtomachi eſt recte i pncipio ſue
alligatiōis dorſo alligatū: ꝛ ꝓpterea alligatū eſt os ſto
machi ad ſpondilē: vbi finit ꝛ terminat dyafragma: ꝛ
iſta eſt tertiadecima eo q2 in duodecima eſt coſta vltia
mēdoſa ad quā determinat dyafragma. Et ex hoc ap-
paret tibi: ꝙ qn̄ vis exterius alterare ꝯfortare vel ali-
ter opari circa os ſtomachi ꝙ optimū eſt in dorſo cir-
ca. xij. ꝛ. xiij. ſpondileʒ hoc facere: ꝛ ſpāliter qn̄ p̄dicta
īpugnant ab epate: ꝛ ſplene. dummodo arteria adorti
nō ipediat q̄ in dorſo eſt. Sequētibus aūt ſpondilibus
q̄ vocant ſpondiles renū alligatur ſtomachus vſqꝫ ad
portanariū: tūc vo alia ps iferior a ſpondilibus obliq̄-
tur verſus ſiniſtrā: ꝛ iō ꝯueniūt illa duo orificia. Diffe-
rūt ēt q2 ſupius orificiū qd̄ vocat os ſtomachi eſt ma-
gis latū q̄ꝫ iferius portanariū. Et hoc fuit: q2 p os ſto-
machi aliqn̄ cibus groſſe ſube ꝛ dure dʒ deſcēdere ꝛ i-
digeſtus. Et iō os ſtomachi debuit ēē latū. Sʒ p orifici
um inferius tm̄ res ſubtiliata ꝛ digeſta dʒ egredi: ꝛ iō
nō fuit ita latū ꝛ hoc ō ptibus eius. ¶ Ex qbus appet
ſextū: ꝙ dʒ ingri de ſtomacho. ſ. q̄ ſit eius ſubſtantia: q2
appet ꝙ cū neruoſa tunica ſit maior in eo ꝙ ſubſtātie
neruoſe ſit a dn̄io. Ex hoc appet q̄ ſit cōplexio eius: q2
frida ꝛ ſicca. Appet q̄ opatio vel iuuamētū: q2 duplex
vnū ad appetēdū cibū pro toto p tunicā itriſecā: altezꝫ
ad p̄parādū cibū ad nutrimētū totius ꝛ h̄ p tunicā ex
trinſecā carnoſam ꝛ mēbra coadiuuātia. Et ex his po-
tes videre ꝙ pōt pati egritudines oiuʒ genezꝫ gb9 pn̄t
cōpati alia mēbra oia pncipalia: vt epar. cor. cerebrū: ꝛ
ex ꝯn̄ti totū corpus. Curatio tn̄ eozꝫ ꝓprie ex anotho-
mia nō dependet multū q̄ꝫ aliozꝫ. Et hec de ſtomacho.

¶ De ſplene.

Splenis anothomia pfecte videre non pōt
niſi abſcindas coſtas aliq̄s mēdoſas ex la-
tere ſiniſtro: q̄s nō pfecte eleues: ſʒ vt ſuffi
cit operi tuo qbus abſciſis locus ſplenis ti
bi appet: q2 parieti ſiniſtro ſtomachi adhe-
ret quātū ad ꝯcauū eius. quātū vo ad cōne
xū alligat dorſo ꝛ ſiphac pāniculis ſubtiliſſimis ortis
a ſiphac. Appet ſcdō ꝙ locus eius nō eſt ita in alto ſic̄
locus epatis: figura eius eſt q̄drāgularis: q2 in hoie eſt
q̄ſi ad modū q̄drāguli pp figurā ſtomachi: cuius cōca
uitatē circūſtātē in pte ſiniſtra hʒ ſplen replere. Tertio
vide quātitatē eius: q2 in hoie ſatis ꝓportionalibus eſt
in quātitate reſpectu aliozꝫ mēbrozꝫ. Colligātia vo ei9
eſt: q2 colligātiā hʒ ad cor epar miſcenteriū: zirbū ꝛ ſto
machū. Colligantiā vo hʒ ad oia iſta mēbra p̄ter cor: p
venā q̄ venit a porta epatis ad ſplenē q̄ colligātia ap-
paret. nā ſi excarnādo ꝓcedas videbis ꝙ a vena cōca-
ua epatis ꝑuenit vena magna ad ſplenē a q̄ deſcendit
vnus ramus in medio trāſitus eius iferius ad miſcen-
teriū ad ipm nutriēdū: ꝛ portat ſanguinē aquoſiorē ꝛ
humidiorē: poſtea qn̄ iſta vena approximat ſpleni: ite-
rū vnus ramus ramificat ab ea: q vadit ad nutriendū
ptē ſiniſtrā iferiorē ſtomachi. poſtea vo ꝑuenit ad ſple
nē ꝛ ꝯcauitatē eius. Et ramificat in ꝯcauitatē ipſius i
duos ramos. ſ. iferiorē ꝛ ſupiorē: deſcendit iferior iferi
us ad nutriēdū zirbū: quātū ad ptē ſiniſtrā: ſʒ ſuperior
tranſiens p ꝯcauitatē ſplenis ramificat in duos: quozꝫ
vnus ꝑuenit ad ptē ſupiorē ſiniſtrā ſtomachi ad nutri-
endū ſupiora. alter vo circa orificiuʒ ꝑuenit ſtomachi:
ad portādū melācoliā: q̄ mulgēdo ꝑuenit ad os ſtoma
chi: vt icitet appetitū. Qd̄ vo remanet magis in ſplene
ipm nutrit. Et ex hoc appet tibi cū qbus mēbris alligā
tiā hʒ ſplen mediāte vena. colligātiā aūt hʒ cū corde p
arterias que ad ipm veniūt ab arteria adorti que i dor
ſo eſt infra dyafragma: a qbus arterijs ſtomachus mul
tū caleſit in latere ſiniſtro: vel a ſplene rōne iſtazꝫ arte-
riaruʒ: ꝛ hec fuit vna cā quare arterie multe: ꝛ magne
veniūt ad ſplenē ſicut alia cā fuit. vt calore arteriarum
ſanguis groſſus q eſt nutriturus ſplenē ſubtiliet ꝛ di-
gerat: q2 ſplen hʒ ſubſtantiā rarā in quā dʒ recipere hu
morem groſſum melācolicū. Et ex his appet tibi qntū
qd̄ debes videre de ſplene. ſ. que ſit eius ſubſtātia: que
ē rara ꝛ ſpongioſa pp qd̄ appet ſextū. ſ. cuius cōplexio-
nis ſit: q2 in cōparatiōe ad cutim calide ꝛ humide: lʒ eſ
ſentialiter ſit fride ꝛ ſicce: pp nutrimentū. iuuamītū pʒ.
Et ex his tibi appet ꝙ cū recipiat humorē melancoli-
cū: ꝛ ꝯtineat groſſum ꝛ ineptim euacuatiōi qd̄ frequen
ter repletur oppilatur ꝛ apoſtemat: ꝛ reſoluentia for-
tia tunc multum reſoluunt ſubſtantiā eius ſi ſint fortio
ra dato ꝙ rōne humozꝫ competant. Et hec de ſplene.

¶ De epate.

EPar manifeſte vides eſſe locatum in dextro
latere amplectēs ſtomachū ſupius eleuatuʒ
valde: ꝛ nō decipiat te ꝙ i aiali mortuo mul
tū locat ſub coſtis: q2 nō eſt ſic: cū ſit ſub dya
fragmate ꝛ dyafragma extremis coſtazꝫ cōiungit: ſed
hoc euenit q2 membra ſpūalia multum euanuerunt: ꝛ
ideo vacuitatem eozꝫ replet epar: cōprimēdo dyafrag-
ma. ꝛ ideo debes trahere inferius ꝛ aial ſiue corpus
eleuare. Et cōſidera ſcdō q̄ꝫtitatem eius maximam in
homine: cum ſit animal calidum ꝛ humidū. Tertio re
ſpicias partes eius quarum quedam ſunt intrinſece in
tegrales: quedam vero extrinſece magis: intrinſece in
tegrales ſunt qnqꝫ pēnule eius lʒ in hoie nō ſemp ſint
abinuicē ſepate: ꝛ quelibet illazꝫ pēnulazꝫ eſt cōpoſita
ex renis diuiſis ꝛ diſpſis p eas in modū retis cuius re
tis vacuitates replete ſunt carne: que eſt ꝓprie ſubſtā-
tia epatis: que eſt ſanguis coagulatus: ꝛ in his venis
continetur chilus: q diuiſus eſt ad minima ſm minima
alteratur ꝛ contangitur ab epate. ꝛ ideo fit vt quaſi to
tum epar contangat totum chilum: ꝛ hoc ordinauit na
tura vt melior fieret ꝛ perfectior conuerſio chili in ſan-
guinem: q2 alteratio que fit ſm minima melior ſiue per
fectior eſt. Sed tu dices quare nā non ſic ordinauit in
ſtomacho: ſed in ſtomacho poſuit concauitatem vnaʒ.
Dico ꝙ hoc fecit q2 in ſtomacho nō dʒ fieri perfecta di
geſtio: ſicut in epate. Item q2 in ſtomacho aſſumuntur
cibaria groſſe ſubſtantie que non poſſent per ſtrictiſſi-
mas vias penetrare: ſed ad epar ſubſtātia tm̄ liq̄da dr
peruenire ꝛ penetrare. Et iſta decoctio: ꝛ ſi fiat in toto
epate magis tn̄ fit in parte ſuperiori. Et ꝓpterea pars
illa ſolidior ē ꝛ magis cōpacta. ¶ Partes eius extri-
ſece ſūt ptes eius qb9 mediātibus hʒ cū alijs colligan-
tiam. nam cū corde hʒ colligantiam p venā chilis que
oritur a

oꝛiť a gibboſa ꝑte epatis: ⁊ ꝑ artarias: vt videbis ī ano
thomia coꝛdis ⁊ vene chilis: hȝ colligātiā ad dyafrag
ma cui ſuſpendiť: ⁊ ad ſpondiles ſiue doꝛſū cui alligať
ꝑ pāniculū eius. Pāniculus aūt eius eſt duplex. ſ. co-
opiens circūuoluens. ⁊ ſuſpendens. Primus eſt ſubāz
ſuā velans. Secūdus eſt ſuſpendēs ipȝ ad dyafragma
ſupius. Ex ꝑmo patiť doloꝛez extenſiuū. Ex quo patiť
qnqȝ doloꝛē extenſiuū ꝑ ſcđm patiť doloꝛē aggrauati-
uū a mā aggrauāte. Quedā vō ſūt ꝑtes que ſūt oꝛte ab
eo: ⁊ iſte ſūt duplices vene ⁊ canalis chiſtis fellis: de
canali hoc poſtea videbiť. Vene aūt ſūt duplices. ſ. chi
lis que oꝛiť a gibboſitate epatis: ⁊ cōcaua ſiue poꝛta q̄
oꝛiť a ꝯcauo epatis. De anothomia chilis poſtea vide-
biť. ¶ Poꝛte aūt ſunt qnqȝ rami ītrātes epar ſicut ſūt
qnqȝ pēnule iam dicte epatis. Egredientes vō ex̄ epar
ſunt octo: due pue: in qbus nō laboreſ ad diſcernendū:
qꝛ ſufficit tibi ſi ſequētes diſcernes. Sex aūt aliarum.
Pꝛia vadit ad dextrū ſtomachi ad ītendendū tunicaz
exterioꝝ eius: ⁊ ſpāliter ꝑtē īferioꝛem. Scđa vō vadit
ad ſplenē cuius anothomiā iam vidiſti in anothomia
ſplenis: ⁊ illa eſt ſatis magna ⁊ bene diſcernibiľ. Ter
tia tendit ad latus ſiniſtrū ⁊ vadit ad īteſtinū rectū ad
exſugādūz humiditatem a cibo ſi qd remāſit iuuatiua.
Quarta vadit ad ſupioꝛē ꝑtē dextrā ſtomachi ad nutri
endū ipm in oppoſito eius: que veniebat a ſplene ad la
tuſ ſiniſtrū. Quinta ꝑs diuidiť: qꝛ vna vadit ad dextrā
ꝑtē zirbi ad nutriendū zirbū: in oppoſito illius q̄ venie
bat a ſplene: q̄ veniebat ad nutriēdū ſiniſtꝝ zirbi. Alia
vō ꝑs vadit ad colon ad ſuggēdū qcqd eſt in ipſo. ⁊ ad
nutriēdū ipm: ⁊ ꝓpterea in ꝑte dextra maxie ꝯtinuať
zirbus cū colon. Sexta vō ꝑs vadit ad ieiuniū. ⁊ reli-
quū eius vadit ꝑ īteſtina gracilia. ſ. ilion vſqȝ ad cecuz:
⁊ in iſto ſūt plures vene miſeraice q̄ȝ in aliquo alio: ⁊
ꝓpterea iſte ramus erit tibi manifeſtus valde: ⁊ hoc ō
tertio videndo circa epar. Quartū qđ debes videre eſt
forma eius ⁊ figura: nā figura eſt lunaris: qꝛ ꝯcauitatē
hȝ ⁊ gibboſitatē: ꝑꝑ qđ apoſtema factuz in gibbo eius
dȝ eſſe figure lunaris. Quinto appꝫ ſubſtātia eius: qꝛ
addititio in eo eſt caro ꝓpꝛia que eſt ſicut ſanguis coa-
gulatus: ⁊ ideo eſt eius cōplexio calida ⁊ humida.

Iuuamentū ⁊ opatio eius pȝ: qꝛ eius opatio
eſt chilū ſanguificare. Et qꝛ idrops eſt ꝓpꝛiū
nocumentū ſanguificatiōis manifeſtū eſt: qꝛ
idrops eſt ꝓpꝛia paſſio epatis. Quō āt aquo
ſitas vel vētoſitas huius ꝑueniat ad totū: vt ī hypoſar
cha ſatis pȝ qꝛ per venas. Quō aūt perueniat ad con-
cauitatem ventris vt in aſclite ⁊ timpanite declaratuz
eſt ſupꝛa in anothomia ventris ⁊ mirach.

¶ De chiſt fellis.

Chiſtis fellis locus eſt qꝛ in ꝯcauo epatis ī pe
nicula media eius: ⁊ cā huius fuit: qꝛ colerā
quā ꝯtinet dȝ trāſmittere ad īteſtina ꝑꝑ cām
dictā ſupius: nūc aūt agilius colerā hāc trāſ
mittit ad īteſtina: q̄ȝ ſi eēt locata in gibbo epatis. Item
niſi ſic eēt tūc nō ꝯtangeret īteſtinū colon ꝑꝑ iuuamē-
tū dictū. Sȝ tu dices quō verificať dictuz Gal. qnto de
iuuamētis mēbroꝝ caplo. iij. ꝙ purgatiuū colere eſt in
loco medio venaꝝ que poꝛtāt ſanguinē ab epate ⁊ ve-
naꝝ īferioꝝ que attrahunt ⁊ educunt chilum ad epar.
¶ Dicēdū ꝙ illud hȝ veritatē ō loco colli chiſtis fellis:
qꝛ initiū colli eſt in medio epatis: vt pȝ ad ſenſum: ⁊ de
buit ibi eē initiū ſui oꝛtuſ cū in medio epatis cōpleatur
digeſtio humoꝝ. ergo tibi dȝ ſanguis ōpurari a ſupflui
tatibus oibus: ⁊ īcollū chiſti fellis ibi debuit eē vel ha
bere oꝛtū: lȝ burſa ſiue veſica chiſtis ſit locata: vt dictū
eſt. Scđȝ qđ debes videre ēt colligātia eius. Colligā-
tia aūt eius appꝫ ex ꝑtibus ſuis q̄s diſcernes eleuādo
chiſtim fellis a ꝑte īferioꝛi: ⁊ tūc manifeſte vides ꝙ hȝ
duplicē ꝑtē. ſ. veſicā ꝯtinētē ⁊ collū ſuū deferēs ⁊ ōpoꝛ
tās: ⁊ iſtud collū vſqȝ ad diſtātiā quādā eſt vnū: ⁊ po-
ſtea bifoꝛcať: ⁊ vnus ramus eius penetrat in epar ī me
diū ſui vel melius oꝛiť a medio loco epatis: ad attrahē
dū colerā ab epate. alter ramus magnus deſcēdit ad ī-
teſtinū duodenū: vt vidiſti ſupius: ⁊ iſte bifurcať: qꝛ ab
ipo ramus ꝑuus ramificať: q vadit ad fundū ſtomachi
ad ꝯfoꝛtādū digeſtiuā: ⁊ iſte fuit ꝑuus vt expulſiua ſup
flue nō irritaret vel ſtimularet: ⁊ iſtud eſt veꝝ: vt ī plī
bus. Aliqbus vō iſte ramus eſt maioꝛ eo q vadit ad īte
ſtina ꝑdicta. Et ex his ad ſenſū poteris videre ſolonez
cuiuſdā qōnis q̄ ꝯſueuit fieri tertio de v̄tutibus nālib⁹
qđ Gal. dic̄ ꝙ ꝑ idē collū chiſtis fellis attrahit coleraz
⁊ expellit: qꝛ vr̄ ꝙ tūc expellat ad locuz: ⁊ ad mēbꝝ a
quo attraxit. Dicēdū ꝙ iſtud eſt idē collū vſqȝ ad quā-
dā diſtātiā: poſtea vō bifurcať. Et ex h̄ appꝫ tibi q̄ ſit
colligātia chiſtis fellis: qꝛ colligātiā hȝ cū epate: īteſti-
nis: ⁊ ſtomacho. Itē hȝ colligātiā rōne neruoꝝ venaꝝ
⁊ arteriaꝝ cū aliȷs eo qꝛ ad ipm ꝑter ꝑdictū canale ꝑ-
ueniūt vene ⁊ arterie: q̄s potes videre ad ſenſū ad ipȝ
nutriēdū: qꝛ ex eo nō nutriť ꝙ ꝑuenit ad ꝯcauitatē eiuſ
ſm Gal. eodē tertio ſicut ad ipm ꝑueniūt nerui: qb⁹ me
diātibus hȝ ſenſū. Ex his appꝫ tertiū. ſ. qs ſit nūerus
ꝑtiū eius: ⁊ q̄rtū. ſ. q̄ ſit eius quātitas: ⁊ qntū. ſ. q̄ ſit fi-
gura eius: qꝛ figure oblonge cū rotūditate: ſuba eius ē
pellicularis. Iuuamēta eius patent ex dictis: qꝛ factus
eſt ad attrahendū colerā rubeā: ⁊ ſupfluā ab epate ad
expellēdū eā ab īteſtina. vt dcm̄ eſt. Et ex his potes vi
dere q̄ ſint īfirmitates q̄ ab ipo pn̄t ꝯtingere: ⁊ ſūt val
de nocētes: qꝛ oppilatiōes. Illa aūt oppillatio pōt eſſe
duplex. ſ. qꝛ vel eſt oppilatio facta ī collo eius cōi: vel ī
aliquo ramoꝝ eius cōi: tūc cuȝ colera nō expurgeť: ab
epate ꝑmiſceť cū ſanguine ꝑ totū coꝛpus: ⁊ ſi ipa ſit co
lera ſubtilis ⁊ coꝛpus ſit aptū ad febrē ipa eſt cā febriſ
putride colerice. ſi vō ſit groſſa: tūc eſt cā ictericie: ⁊ tūc
egeſtiōes poterūt eē coloꝛate: tn̄ magis vel minus ſm
ꝙ plus attrahiť de colera ad īteſtina. Interdū tn̄ eſt qȝ
oppillatio illa ſit tm̄ in canali: q ꝑuenit ad īteſtina: ⁊ tē
colera attrahiť ad chiſtim fellis: ⁊ non pōt expelli ad
īteſtina: qꝛ clauſus eſt canalis: ⁊ tanc putrefiet ⁊ cābit
febrē tertianā vel ꝯtinuā: ⁊ egeſtiones nō erunt tincte
ſȝ vrina ſic. Quādoqȝ vero erit oppilatio in canali q ꝑ
uenit ad epar: ⁊ tunc egeſtio nō erit tincta: nec ad chi-
ſtim attraheť colera. Et iō in eo nō continebitur: ⁊ per
conſequens non putrefiet in loco pꝛecipuo. ⁊ ideo co-
leram generat: ⁊ ictericiam: vel febꝛem continuam. Et
nota bene has oppilationes: qꝛ multum valet ad cu-
ram: ⁊ multotiens contingunt. Et ex his habes perfe
cte anothomiam epatis. Et his expeditis potes eleua
re ſplenem ⁊ abſcindere epar. ſed non in totum. Sed
circa zirbum eius vbi eſt oꝛigo vene chilis dimitte par
tem quandam: vt aliam videas que reſeruauimus ad
poſterioꝛa de epate ⁊ vena illa. ſtomachum autem di-
mitte: ſed eleua miſcenterium: qꝛ eius anothomiam vi
diſti in anothomia inteſtinoꝛum.

¶ De vena chili de renibus.

Quibus omnibus eleuatis tibi apparebit ve
na magna: que eſt ramus chilis deſcendēs.
⁊ arteria magna que eſt ramus adoꝛti de-
ſcendens: ⁊ quando illa vena chilis eſt in-
directio renum ab ipſa ramificantur due vene: que
vocantur emulgentes: quarum vna vadit ad renem
dextrum: altera ad ſiniſtrum. Oꝛificia tamen illarum

nõ ſunt indirecto:ſꝫ vnum eſt alius ⁊ ſuꝑius alio:⁊ hoc
ne vnus ren ĩpediret aliũ in attrahendo. Suꝑius aũt
vt in plˀibus eſt orificiũ vene qđ venit ad renẽ dextruꝫ.
Inferius vᵒ eius que veneit ad renẽ ſiniſtꝝ.lꝫ ſit aliqñ
ecõuerſo:⁊ cã illius fuit:qꝛ vt in pluribuſ ren dexter dꝫ
eẽ magis ad ſuꝑiora eleuatus ſiniſtro.⁊ hꝫ qꝛ calidi eſt
eleuare:ipſe aũt calˀior eſt ſiniſtro.Itẽ qꝛ monoculũ ite
ſtinũ eſt locatũ in dextra ꝑte ſub rene.Itẽ epar erat ele
uatũ ſuꝑius.ſplen vᵒ in latere ſiniſtro magis deſcende
bat.Sꝫ ſi alicui eẽt magnũ epar:monoculũ eẽt ꝑuũ.co
lon vᵒ in ꝑte ſiniſtra eẽt eleuatũ:⁊ ꝓs ſiue ren ſiniſter
eẽt calidior dextro:⁊ eẽt ↄ̃trio mõ:hoc tñ raro eſt: queli
bet haꝝ emulgentiũ vadit ad renis ↄcauitatẽ:⁊ iõ de-
bes vnã earũ excarnare:⁊ melius eſt vt excarnes leui
ter illã:que venit ad renẽ dextrũ:ꝑꝑ cãm que dicet̃:⁊ i
ea ponas tentã:⁊ videbis ꝙ ad ↄcauitatẽ ⁊ cauernoſi
tatẽ renis venit cuius iã appet tibi locus qꝛ locus eius
eſt quaſi iuxta epar.Sꝫ tu dices q̃re nõ fuit ĩferius iu-
xta veſicã:dico ꝙ ca fuit vt bene attraheret aquoſitatẽ
ab epate:qñ enĩ mẽbrũ attrahẽs eſt ꝓpe illud a quo dꝫ
attrahere attractio eſt melior.Colligãtia ẽt eius cũ epa
te appet:qꝛ magnã venã recipit ab epate mediãte ve-
na chili:vt ꝑ venã illã aquoſitatẽ vrinalẽ que ãmodo ẽ
ſuꝑflua corꝑi poſtq̃ꝫ ſanguis egreſſus eſt epar attrahit
⁊ expellat:ſꝫ cũ hac aquoſitate ⁊ attrahit̃ ſanguis:qꝛ
ſm Gal.de iuuamentis caplˀo.iiij.de virtutibus nãlibus
ad mẽbra ad que attrahit̃ ſuꝑfluitas aliqua ꝑ canalem
latũ attrahit̃ ſimul cũ ſuꝑfluitate iuuatiua.ſ.ſanguis:⁊
hec eſt cã q̃re ad ſplenẽ ⁊ ad renẽ ſimul cũ ſuꝑfluo ꝓ-
prio vnicuiqꝫ attrahit̃ ſanguis.ſ.ad vtrãqꝫ veſicã.ſ.fel
lis ⁊ vrine pura ſuꝑfluitas attrahit̃ ſine ſanguine. Et
ex hoc appet tibi ꝙ ſi vrina ad renes ꝑuenerit cũ ſan-
guine mixta ⁊ venit ad veſicã depurata ⁊ ſeꝑata a ſan
guine:oꝫ ergo ꝙ in renibus depurat̃ ⁊ colet̃.Colat̃ ãt:
qꝛ ad ↄcauitatẽ ꝑuenit renũ quã videre debes ſcinden
do renẽ in ꝑte gibboſa eius nõ ↄcaua ⁊ ꝑ longũ ꝓtra-
here vſqꝫquo ↄcauitatẽ videas:ſtatim tũc appet qdaꝫ
panniculus: ſiue pannus rarus:⁊ iſta eſt vena emul-
gens rarefacta ad modũ collatoriij:⁊ ꝑ has poroſitateſ
põt vrina trãſire:ſanguis aũt non.Et iõ colat̃ vrina ⁊
diſtillat ĩferius in rene ad orificiũ cui ↄtinuat̃ porus vi
ritides:q deſcẽdit ĩferius vſqꝫ ad veſicã ⁊ vrina deſcẽ-
dit ꝑ ipm ad veſicã.Et ex hoc appet tibi ꝙ hꝫ colligã-
tiã cũ veſica:ſicut hꝫ colligãtiã ꝑꝑ arteriã que venit ad
ipm ꝑueniũt cũ corde ⁊ cerebro rõne neruoꝝ q ꝑueni
unt a nucha ad texẽdũ pãniculũ eius quo mediãte ſen
tit:⁊ ſanguis remanet in rene:⁊ attrahit̃ in ſubſtantia
eius:⁊ nutrit renẽ.Et ex hoc appet tertium.ſ.qs ſit nu
merus eius ꝑtiũ.Quia ꝓmo numerus diſcretus eſt ſꝫ
duobus:dextro ⁊ ſiniſtro.Et cã qdẽ fuit ꝙ ſi nocumen
tũ accideret vni oꝑatio ꝑficiat̃ ꝑ alteꝝ.Scđa cã fuit vt
totã ſuꝑfluitatẽ aquoſam:que multa eſt plus q̃ꝫ aliqua
alia ſcđe digeſtiõis bene ⁊ cõplete poſſent attrahere.
Et ex hoc appet ꝙ nõ fuit tm̃ vnus ren:ſic̃ vnus ſplẽ:
⁊ vna chiſtis fellis. Sꝫ tu dices quare nõ fuit vnus ⁊
magnus potens attrahere totã aquoſitatẽ:ad hoc rñ-
det.G.caplˀo ꝑallegato:qꝛ ſi eẽt tm̃ vnus magnus:tũc
corpus humanũ rectũ nõ eẽt equũ in lateribus.ſꝫ ineq̃
lis qđ eſt verẽdũ ⁊ enorme.numerus aũt ꝑtiũ pꝫ:qꝛ hꝫ
ſubſtãtiã ꝓpriã ↄcauitatẽ pãniculũ ⁊ collatoriũ.Quar
to notes.q̃ꝫtitatẽ ⁊ figurã.naꝫ figure eſt oblonge:vt in
ipſo diſticta eẽnt duo orificia ꝑdicta. Appet ẽt qnto q̃
ſit ſubſtãtia eius qꝛ carnoſa ⁊ ſolida multũ:vt ab aquo
ſitate mordicatiua nõ lederet̃ vel diſſoluat̃ appent iu-
uamẽta renũ.Et ex his notes hic ꝙ in renibus ex quo
libet genere egritudis accidit difficilis egritudo. Prio
ex morbo cõplexiõali vt ex ſuꝑflua calˀitate diabetes
que ſm Galˀ.ſexto de ĩteriorib9 aſſimilat̃ lienterie ſto
machi:qꝛ tota aquoſitas ſubito attrahit̃ ⁊ expellit̃ ſine
digeſtiõe a renibus.Patit̃ ẽt morbũ cõpoſitionalẽ pro
priũ ⁊ ſpãliter in numero vt lapidẽ arenã ⁊ pilos.La-
pis vᵒ arena ⁊ pili vt plurimũ generant̃ ex eadẽ mã.⁊
in eodẽ loco.nã mã hoꝝ ſunt hũores groſſi:q denſant̃
⁊ ĩſpiſſant̃ a calˀitate renũ.Et iterdũ eſt ꝙ paꝝ ĩſpiſſã-
tur:⁊ tũc fiũt pili q generant̃ ſubtiles ⁊ longi:qꝛ mã il
la ꝑ poꝝ aliquẽ ſtrictũ repellit̃ paulatim:⁊ ↄtinuata a
poris cutis expellit̃ paulatim.⁊ ↄtinue mã pili ⁊ capil
li.⁊ qñ illa mã plus adurit̃ generat̃ arena que ↄgrega
ta generat lapidẽ.Et ille lapis eſt rubeus:qꝛ ren eſt ru
beus.Et iſte lapis ſi ſit ita magnus:ꝙ nõ poſſit egredi
poꝝ viritidẽ:vel nõ frangit̃ difficilime ⁊ q̃ſi eſt ĩpoſſi-
bilis cure:qꝛ nõ niſi ꝑ ĩciſionẽ a qua penitus caueas.
Si vᵒ ſit ꝑuus ⁊ frãgibilis difficulter curat̃:⁊ expelle
tur cũ fortiſſimis doloribus cũ tranſeat ꝑ mẽbra valde
ſenſibilia:⁊ ĩgrediat̃ ꝑ cauernoſitates veſice: que ſunt
ita ſtricte.Sꝫ fortitudine virtutis aꝑiunt̃ ⁊ dilatant̃:⁊
nõ eſt longinquũ ꝙ aliq ſcindant̃.Patiunt̃ ẽt renes ſo
lutionẽ ↄtinuitatis quãtũ ad venaꝫ eoꝝ ex qua accidit
fluxus ſangninis cũ vrina.Et nota ꝙ hec ſolutio huiuſ
vene que eſt cã huius fluxus ſanguinis ꝓprie dꝫ ĩtelli
gi ꝙ ſit facta ⁊ fiat in ꝑte illa in qua vena ſit ſubtilior:
⁊ rarior:⁊ hec ꝑs eſt ꝑs panniculi collatoriij.vt appuit
tibi ad ſenſum.⁊ iõ qñ illa ſoluit̃ cum deberet ꝓhibere
ſanguinẽ deſcendere.nõ ꝓhibet.Et iõ ſanguis egredit̃
cũ vrina.Et fit mictus ſanguinis veꝝ eſt ꝙ dicũt aliq
aliij ꝙ iſtud accidit ex vena ſoluta ſupra renes. ⁊ dicũt
ꝙ cã eſt:qꝛ vena debilitat̃ in ↄtinẽdo.Sꝫ tene ꝓmũ di
ctũ.qꝛ rõnabilius magis eſt ⁊ ſenſui magis pꝫ ⁊ ↄcor
dat.Patit̃ ẽt q̃to egritudinẽ compoſitã vt apoſtema.⁊
tũc eſt dolor ĩfixus ꝑꝑ ſubſtãtiã ſuã ſolidã aggrauati-
uus.Ac ſi lapis eẽt ĩfixus in loco.⁊ in dolore hꝫ multũ
cõicat cũ colica.Sꝫ drĩa diſticta ĩpoꝝ dcã ẽ.ſ. ¶ His
cõpletꝭ ñ eleues renes:ſꝫ qñ veneris ad vaſa ſꝑmatica
vt videas ortũ eoꝝ:⁊ ideo dato ꝙ veſica ſit octauum
membrum continuatione.tamen pretermittas anotho
miam vaſorum ſpermaticorum ⁊ teſticulorum.

¶ De vaſis ſpermatis ⁊ eorum differentia ⁊ con
uenientia ⁊c̃.

Ebes ergo ſcire ꝙ membra generationis in
viris ⁊ in mulieribus in aliquo differunt: ⁊
in aliquo cõueniunt.Cõueniũt ꝓmo in vaſis
ſꝑmaticis quãtũ ad ortũ eoꝝ:qꝛ vt dic̃ Aui.
ſecũdo cañ.fen.xx.⁊.xxi.de anothomia matricis:vaſa
ſꝑmatica in viris ⁊ in mulieribus oriunt̃ iuxta renes
ita.ſ.ꝙ vaſa q̃ ſunt in ꝑte ſiniſtra ortũ hñt a vena emul
gente ſiniſtra ⁊ dextra ortum hñt ſupra renes.ſ. rene a
vena chili:⁊ arterie ab arteria adorti. Et qꝛ he vene
ortũ hñt a corde ⁊ ab epate vt infra videbis põt cogno
ſcere qũo vaſa ſꝑmatica ſunt deciſa a corde:qꝛ nõ ĩme-
diate ſꝫ mediate.Et hoc in viris ⁊ in mulieribus po-
tes videre:lꝫ aũt ↄueniant magis in loco originis.i lo-
cis tñ ad que terminant̃ in viris ⁊ in mulieribus mul-
tũ differũt:qꝛ in mulieribus terminant̃ ad matriceꝫ in
loco exteriori vbi ſunt teſticuli:⁊ imo ꝓprie loquendo
extra matricẽ reuoluunt̃ ⁊ ↄterunt̃.Et ↄcauitates cõ-
texture carnibus minutis glandoſis replent̃:⁊ propte
rea nõ ſunt vere teſticuli:ſicut in viris:imo ſũt ſicut te-
ſticuli leporis:facti ꝑꝑ predictã vtilitatẽ vt generẽt hu
miditatem quandam ſaliualem que ſit cauſa delecta-
tionis in mulieribus:poſtea vaſa hec ſubſtantiam pe-
netrant matricis ⁊ ad concauitatem ipſius pertingũt.
Et fiunt ora ipſius ⁊ vocantur cotilidones:qꝛ eis me-
diantibus

diantibus alligaꝝ fetus matricis q̄ ſit fluxus menſtruorū. Et q̄dā ꝑueniunt ad os matricis neruoſum ad portandū humiditatē ſaliualē iam dictā ⁊ ab his venis ramificanꝝ ⁊ oriunꝝ due vene a quolibet latere vna: que ī mirach penetrāt ⁊ aſcendūt: ⁊ quāto plus aſcendūt minus occultanꝝ: ⁊ extra iuxta cutem magis approximāt: donec ꝑueniāt ad māmillas. Et iō in mulieribus qū facis anothomiā mirach. vſq̄ ad has venas ꝯſerua ⁊ cōſidera hūc locū: ⁊ hoc in muliere: qm̄ in porca vel in alio aīali habente māmillas in mirach iſte vene oriuntur in matrice: ⁊ manifeſtantur in mirach. Et poſt has venas aſcendit a ꝓfundo pectoris iuxta vel idirecto pomi granati vna vena que venit māmillas ad decoquendū ſanguinē: q dꝫ conuerti in lac: ⁊ nō vꝝ niſi vna: ⁊ in porcis pregnantibus valde appꝫ. Et tūc appebit tibi colligātia matricis: ⁊ māmillaꝝ ꝑ venas illas. Et quare appoſitio ventoſe in māmillis reſtringit fluxū menſtruoꝝ. Et vt ꝯtinueꝝ hic ſermo ſi facis anothomiaz in muliere poſt vaſa ſpermatica debes videre anothomiam matricis eius: ſicut in alijs mēbris videas. Primo locū ⁊ colligantiā. Secūdo figurā. Tertio quātitatez. Quarto ſubſtantiā. Quinto numeꝝ partiū eius. Sexto iuuamenta ⁊ nocumenta eius. Locuz eius videbis: q2 eſt ſituata in ꝯcauitate alchatim: ⁊ circūdata ꝯcauitas illa ſpondilibus allanis: ⁊ caude a ꝑte poſteriori: ⁊ a ꝑte āteriori: ꝑs que dꝛ pecten ſiue femur: q2 ipſa imediate eſt locata inter iteſtinū rectū qd̄ eſt ſicut calcitra eius a ꝑte poſteriori: ⁊ veſicā ex ꝑte anteriori: ⁊ ſpāliter quātū ad collū eius: q2 eius collo ſuꝑuenit collū veſice: lꝫ ꝯcauitas eius altior ſit ꝯcauitate veſice. inter dextrū aūt ⁊ ſiniſtrū eſt in medio poſita directe. ¶ Scd̄o videas colligantiā eius: q2 magna eſt: q2 colligantiam hꝫ quaſi cū oībus membris ſuꝑioribus: q2 cuz corde ⁊ epate mediantibus venis ⁊ arterijs: cū cerebro ratiōe neruoꝝ multoꝝ: ⁊ ꝑ ꝯn̄s cū ſtomacho rōne vtrorūq̄: cū mēbris que in medio ſunt vt cum dyafragmate renibus ⁊ mirach: q2 mediantibus his cū p̄dictis alligaꝝ: ⁊ ſpāliter cū māmillis: vt dixi. lꝫ ēt cū eis ſit colligantia mediantibus alijs venis: que oriuntur a vena chili aſcendente que oriunꝝ ſub furcula. vt infra diceꝝ. Et ēt colligantia eius cū membris iferioribus vt veſica per collū eius ⁊ iteſtino colon. Colligata aūt eſt anchis ⁊ iuncturis ambabus ſcie que ſunt ligamēta groſſa: ⁊ fortia alligantia matricem ad anchas que iuxta matricez ſunt lata: ⁊ groſſa ⁊ iuxta anchas ſubtilia ꝓcedentia ſicut cornua a capite aīalis. Et iō vocata ſūt cornua matricis. Figura eius eſt quadrāgularis cū quadā rotunditate hn̄s collū longū inferius: ⁊ cā huius figure fuit exigentia loci: ⁊ vtilitas ſiue neceſſitas propter quam fuit creata: que poſtea diceꝝ: q2 propter talem figuraz hꝫ diſtinctionē cellulaꝝ. vij. que diceꝝ iferius. Tertio videas de quātitate eius: quātitas eius ꝓꝑe mediocris eſt ſꝫm quātitatez veſice: variaꝝ tn̄ rōne aliaꝝ: q2 maioraꝝ ⁊ minoraꝝ rōne coitus: ⁊ ipregnatiōis: q2 mulier q̄ fecūdauit hꝫ matricē maiorē q̄z ſterilis. Scd̄o rōne coitus q2 mulier vtens coitu: maiorē hꝫ matricez virgine: vel ꝯtinentis vt accidit in viris membro pudēdo: eo q2 opatio magnificat membꝝ: ſꝫm Gal. ſexto de inferioribus. Tertio rōne etatis: q2 iuuenis maiorē hꝫ matricē q̄z habeat puella ⁊ ſenilis. Quarto rōne cōplexiōis ⁊ hūiditatis totius iſta poteſ colligere ex fen. ſcd̄i. c. p̄allegato. Et ꝑꝑ iſtas q̄ttuor cās mulier quā anothomizaui anno p̄terito. ſ. anno xp̄i. M.ccc.xv. de menſe Ianuarij maiorē in duplo habuit matricē q̄z illa quā anothomizaui anno eodez de menſe Martij. Potuit ēt eē vna cā quā ponit Auic. ſ. q2 p̄ma erat tūc mēſtruata ⁊ in ꝑte menſtruatiōis ēt ipinguaꝝ ⁊ ingraſſaꝝ matrix. diuerſificaꝝ ēt matrix rōne generatiōis: q2 matrix aīaliū plurimū generatiui maior eſt q̄z matrix vnius generatiui. Et ꝓpterea centies erat maior matrix porche quā anothomizaui anno dn̄i. M.ccc.vj. q̄z vnq̄z videri in femina humana: potuit tn̄ eē alia cā: q2 erat pregnans ⁊ habebat in vtero. xiij. porcellos: ⁊ ī ea monſtraui anothomiā fetus ſiue p̄gnātis quā tibi narrabo. Quarto videas eius ſubſtantiā. Subſtātia eius eſt neruoſa ⁊ pelliculoſa: vt poſſit dilatari ad fetū ꝯtinendū: ⁊ iō eſt frigide ⁊ ſicce cōplexiōis: ⁊ ēt ſubſtātia eius ſpiſſa multuz que ſubtiliaꝝ in dilatatiōe neceſſaria. Quinto videre d̄bes numeꝝ ꝑtiū eius: ipa eñ hꝫ ꝑtes exteriores ⁊ iteriores. Exteriores ſūt latera eius ī qbus ſūt alligati teſticuli: ⁊ vaſa ſeminaria iā dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collū cuius extremitas eſt vulua: ⁊ circa collū nota ꝙ ipꝫ eſt longū in quātitate palmi: vt virga: latū ⁊ dilatabile: ⁊ iō pelliculoſū ⁊ rugoſum rugas habens ad modū ſanguiſugaꝝ: vt titilatio ei ex virga in coitu ꝯtingat: ⁊ ī extremitate vulue ſūt due pellicule ſe eleuātes ⁊ deprimētes orificiū dictū: vt ꝓhibeāt igreſſuz aeris ⁊ reꝝ extriſecaꝝ in collū matricis vel veſice: ſicut p̄pucij tueꝝ veretrū ⁊ iō vocat eā Aliabbas loco preallegato p̄pucia matricis. Partes itrinſecas videre potes eas ſcindendo ꝑ mediū: ⁊ tūc videbis os eius: ⁊ ꝯcauitatem eius. Et os eſt neruoſū multū factū ad modū oris catuli nuper nati: vel vt ꝓprius loquar ad modū oris tince antique: ⁊ in ſuꝑficie eius eſt velatū velamine ſubtili in virginibus: ⁊ in violatis rumpiꝝ ⁊ iō ſanguinaꝝ. Cōcauitas v̊o eius hꝫ ſeptē cellulas: tres in ꝑte dextra: ⁊ tres in ꝑte ſiniſtra ⁊ vnā in ſūmitate ſiue in medio eiꝰ: ⁊ iſte cellule nō ſūt niſi q̄dā ꝯcauitates in matrice exiſtentes in qbus pōt ſperma coagulari cū mēſtruo: ⁊ ꝯtineri ⁊ alligari orificijs venaꝝ. Ex his oībus apparent iuuamenta matricis: q2 p̄ncipal'r eſt facta ꝑꝑ ꝯceptionez ⁊ ex ꝯſequēti vt totū corpus ſuperfluo ſanguine idigeſto mūdificeꝝ: vel purgeꝝ. Et hoc in hoīe: q2 alia aīalia fluxū mēſtruoꝝ nō patiunꝝ: q2 tales ſuꝑfluitates ꝯſumuntur in eis: in pellis: pillis: vngues: roſtra ⁊ pēnas: ⁊ huiuſmodi: homo aūt caruit his. Et ex his pꝫ ꝙ multis paſſiōibus eſt ſubmiſſa: ⁊ multa mēbra ꝑ cōpaſſionem ei cōpatiunꝝ: que ſunt paſſiōes ei proprie accidentia ⁊ cās ⁊ curas longinquū eēt narrare: ⁊ extra ꝓpriā itentionē: ſꝫ quere in locis p̄allegatis appropriatis: vt ī tertio can̄. xxi. fen. a Serapione. Raſi. ⁊ Ioāne noſtro paſſiones que eidem cōpaſſiōes exiſtunt ſunt tot quot ſūt membra: qbus eſt colligata: ſiue localiter alligata: que ſint illa iam dictum eſt ⁊ vidiſti. ¶ Vnū tamen ex anothomia potes perpendere qd̄ ponit Gal. ſexto de interioribus. ſ. ꝙ ſuffocatio matricis non fit q2 matrix corporaliter moueatur vſq̄ ad collum gulam ⁊ pulmonē. q2 hoc eſt impoſſibile: ſed hoc contingit ſiue accidit q2 ipſa non potens expellere vapores per partem iferiorem: propter aliquam cauſam mouetur ⁊ conſtringitur in parte inferiori vt expellat ad ſuperiora. Et ſi iſti vapores per colligantiam iam dictam perueniant ad ſtomachum per compaſſionem ⁊ arteriam adorti faciunt ſingultum ⁊ eruptionem frequenter: ⁊ tunc mulieres dicunt ꝙ habent matricem in ſtomacho. Si vero hij vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ impediant operationem eius dyafragmatis ſcilicet anhelitum dicunt mulieres ꝙ habent matricem in gula: q2 gula ſiue trachea arteria eſt ordinata ad anhelitum immediate. Si vero illi vapores perueniant ad cor quod raro contingit ſuffocationem patiuntur cum ſincopi: ⁊ tunc dicunt mulieres ꝙ matrix earum peruenit ad cor. Verum eſt

ꝙ hec ſuffocatio fit ꝑ cōpaſſionē ad dyafragma: ꝓp alligantiā quā hꝫ ipſa matrix cū dyafragmate: ⁊ cū lumbis. Nō eniꝫ ipſa ꝑuenit ad ipſa membra ſꝫ vapor: qn̄o aūt poſſit ⁊ ꝑ quas vias peruenire potuiſti videre: que ſit cura ⁊ cum q̄bus queras ab auctoribus: qꝛ anothomia in his p̄ncipal'r dat noticiā locoꝝ. Et iam narraui anothomiā vaſoꝝ ſpermaticoꝝ mulieris: ⁊ viſa eſt cōtinentia ipſoꝝ in viris ⁊ mulieribus q̄ꝫtū ad originē. Sꝫ differentia eſt qꝛ cū viris teſticuli ſint ad extra ſic̄ ſunt in quolibet aīali: qđ dꝫ eſſe moroſum in coitu ſicut ſunt oīa quadrupedia preter eritiū vaſa ſpermatica intra mirach nō terminanꝭ: ſꝫ egrediunꝭ mirach ⁊ teſticulis copulanꝭ vt duobus ſuſpenſorijs: qꝛ membra nobilia vt ſint tuta a nocumentis extrinſecis debent eſſe velata pāniculis. Iſta vaſa nō ꝯtenta in ſiphac cōtenta ⁊ velata ſunt pāniculis vel pāniculo orto ⁊ ſiphac q̄ nominaꝭ dindimus: cuius orificiū eſt in fine illoꝝ clauſuꝫ ſm̄ nām exiſtens. In ꝓceſſu eius ſm̄ q̄ꝫtitatē vaſoꝝ dilatatū exiſtit: in fine eius dilataꝭ ad q̄ꝫtitatē teſticuloꝝ. Et in p̄te illa vocaꝭ burſa teſticuloꝝ ſiue oxeū: ⁊ ſic apparet cuius figure ſit iſte dindimus ⁊ cuius q̄ꝫtitatis ſit. Et q̄ꝫtitas numerus ꝑtiū eius: ſubſtantia: poſitio: ſiue colligantie: app̄et ēt iuuamentū eius: qꝛ factū eſt ad ꝯtinendū ⁊ cuſtodiendū teſticulos: ⁊ vaſa ſpermatica ꝑuenientia ad eos. Egritudo igiꝭ ſpālis eius cuius cognitio ⁊ cura declaraꝭ ex anothomia eſt dilatatio orificij eius preter nāꝫ que cā eſt vt illa que ꝯtinenꝭ intra ſiphac deſcendant in oxeū: ⁊ talis deſcenſus dꝭ hernia: ⁊ qꝛ illud qđ deſcendere pōt eſt ventoſitas: vel aquoſitas: vel ĭteſtinū: hernia triplex eſt: ventoſa ⁊ aquoſa: ⁊ ĭteſtinalis. Carnoſa aūt nō cātur ex deſcenſu alicuius. Curanꝭ aūt he paſſiōes ꝑ emplaſtra ꝯſtrictiua ⁊ ligatiōes ſm̄ ꝙ ponūt auctores. Sꝫ illa que eſt ĭteſtinalis qn̄ preceſſit cyrugia ꝓp̄e curaꝭ: ⁊ modū videas: qꝛ ſupinaꝭ homo ⁊ ĭteſtina reintromittunꝭ: ſiue ad ꝓpriū locū reducanꝭ. Poſtea teſticulus duciꝭ ſupius donec ſit ĭ altiori loco in quo poſſit eē: ⁊ illū locū ſigna: qꝛ tunc directe eſt ſupra oſſe femoris: qꝛ in loco illo dꝫ fieri ĭciſio vel ꝑforatio ⁊ nō ſupra locū illū. Quia tūc ꝑforaretur mirach. ⁊ aliqđ ĭteſtinoꝝ. Nō ēt dꝫ fieri infra locū illū. qꝛ remaneret poſt ꝯſolidationeꝫ illa eminentia magna preter nām. In ſignato loco dꝫ fieri ꝑforatio: ⁊ iſta fit a q̄buſdā cū raſorio ⁊ citius expediūt ⁊ vadunt circūcirca excarnādo dindimū ⁊ ēt teſticulū ab oxeo. Poſtea ligant in p̄te ſupiori ⁊ abſcindūt dindimū ⁊ vaſa ſpermatica cū teſticulo: ⁊ ꝯſolidant poſtea. Et iſta cura cito fit. Et q̄dā ſunt q̄ ſolū excarnant dindimū ⁊ nō teſticulū: ⁊ ſunt ⁊ ligant in p̄te ſupiori: ⁊ ponūt medicamina fortiter ꝯſtrictiua ⁊ ſic dimittunt. Et fit iſta ꝑforatio cū cauſtico rumpente: ⁊ adurente cutim in loco illo: poſtea ponūt arſenicū ꝙ corrodit ⁊ cauſticat ⁊ ꝯſtringit: adurendo ⁊ ꝯtinue p̄tes dindimi corruptas extrahūt: poſtea vero conſolidant.

¶ De diuerſis vaſis ſpermatis ⁊c̄.

EXpedito dindimo debes videre ꝙ ponunt auctores. ſ. ꝙ vaſa ſpermatica ſunt duplicia. ſ. preparantia ⁊ deferentia. Preparātia ſūt que deſcendūt a locis predictis. ſ. teſticulis. ⁊ circa p̄tem ſupioreꝫ teſticuloꝝ iuoluunꝭ ⁊ ſaccū quaſi ibi faciunt. Nō eni ſubſtantiā teſticuloꝝ ĭgrediūtur. ⁊ iſta vaſa ſunt venoſa ⁊ neruoſa. alia vero ſunt q̄ iſtis ꝯtinuanꝭ neruoſa magis: ⁊ quāto plus aſcendūt a teſticulis magis ſunt neruoſa ⁊ aſcendūt vſq; ad locum oſſis femoris: vbi ĭcipit dindimus egredi. Et tūc ꝓfundanꝭ interius iuxta loca veſice vel colli eius: ⁊ tandeꝫ ꝓcedunt ad virgā ⁊ ad meatū virge ꝑueniūt in loco q̄ eſt in foramine oſſis femoris: ⁊ tūc ꝑ meatus q̄ ſūt ibi duo ſicut vaſa ſpermatica ſunt duo emittūt ſperma qđ apportaꝭ a teſticulis: qđ ab eis generatū fuit ĭ alijs vaſis: ⁊ illud ſp̄ma emittunt in canale virge: ⁊ poſtea virga extra emittit. Veꝝ eſt ꝙ illa foramina non poteris videre niſi qn̄ anothomiꝫas virgā. Et ex his tibi de teſticulis hoīs ⁊ vaſis ſpermaticiꝭ app̄et figura ⁊ ſubſtātia: qꝛ teſticuli ſunt glandoſi: ⁊ app̄et nūerus: quātitaꝭ. poſitio: colligantia: ⁊ iuuamentū eoꝝ. Et ex his app̄et egritudo: qꝛ qn̄ ĭcidunꝭ vel apoſtemanꝭ vel oppilātur vaſa: vel alia de cā mā ſpermatis non ꝑuenit: qđ ceſſat coitus: ſicut ĭterdū ꝓp oppoſitas cās fit emiſſio ſp̄matis in voluntaria: ⁊ maxīe ꝯtingit ꝓp ſpaſmū vel ꝓpter mollificationem predictorum vaſorum.

¶ De veſica ⁊ que circa eam dicuntur.

HIs cōpletis eleua renes: ⁊ vade excarnando vnū poruꝫ vritideꝫ vel ambos: ⁊ videbis ꝙ terminanꝭ ad veſicā iuxta mediū eius: ⁊ nō eſt ꝑforans veſicā directe vno foramine magno: ſꝫ foraminibus magis ꝑuis ⁊ oblīqs: a lateribus ꝓcedentibus inter tunicā ⁊ tunicā vel inter tunicam ⁊ coopertoriū. Et hoc fuit factū vt qn̄ veſica repleretꝭ vrina nō redeat vrina ad renes: imo quāto plus ĭpleꝭ tanto plus foramina illa claudunꝭ: qꝛ paries vnius tunice ad parietē alterius ſiue coop̄torij applicaꝭ. Scinde ergo veſicā ⁊ videbis magnā eius ꝯcauitatē que neruoſa eſt: ⁊ videbis eius collū carnoſum ⁊ muſculoſuꝫ: vt tp̄ibus determinatis qn̄ oꝫ: ⁊ homo vult expellat vrinā: ⁊ qn̄ eſt neceſſariū retinere: retineat eaꝫ. Et qꝛ muſculoſū eſt eius collū ſi incidaꝭ veſica in collo eius ꝯſolidari pōt: ſi vero in fundo nō. Collū eius aūt foratum eſt foramine ꝑuo ꝑ qđ emittit vrinā ad canalē virge: ⁊ extra egrediꝭ. Nā illud collū ſtatim ꝯtinuatū eſt cū p̄putio virge vt potes videre: ⁊ ſic ipſius veſice apparet locus: quātitas ſiue colligātia: numerus: ſubſtātia ⁊ iuuamentū. Egritudines pōt pati oīuꝫ geneꝝ vel modorū: vnā tn̄ patiꝭ que dꝭ litiaſis. nā in ꝯcauitate eius pōt generari lapis ex hūoribus mucilaginoſis cōgregatis in ea ⁊ ꝯdenſatis a caliditate ſup̄flua. Et hic lapis curatur cū diſſoluentibus ip̄m vel ꝑ inciſionē. Nā hic lapis ſituato hoīe debite ne poſſit ſe mouere ſedendo: dꝫ cū digito poſito manū ⁊ cū manu alia poſita ſuper femur ꝯduci ad collū veſice ⁊ ꝯductus ibi retineri: ⁊ poſtea dꝫ fieri ĭciſio in collo: ⁊ cū trahectorio violēter extrahi: ⁊ hec ſi lapis eſt magnus. ſi vero ꝑuus ꝙ poſſit ꝑ canalē virge extrahi dꝫ ꝑ cōpreſſionē factā cū digitiꝭ ex collo veſice ꝯduci vſq; ad virgā: ⁊ ſi nō egrediꝭ cuꝫ trahectorio paruo dꝫ educi.

¶ De continuatione: ⁊ que circa eam narrantur.

VLtimo vero eſt virga ꝯtinuata cū collo veſice carnoſo ꝯtinuato multis ligamentiꝭ ⁊ cordis: que oriunꝭ ab oſſe pectinis: cū neruis ortis a nucha ⁊ iō valde ſenſibilis ⁊ extenſibilis eſt: ꝯtinuata eſt ēt cū maximis venis ⁊ arterijs ortis a vena deſcendēte: ⁊ arteriā in loco vbi bifurcaꝭ ad duas anchas: qꝛ ad linguā ⁊ ēt virgā veniūt maiores vene ⁊ arterie q̄ꝫ ad aliud membꝝ eiuſdeꝫ quātitatis. Et ideo in locis periton inuolute ſunt iſte vene ⁊ arterie: ⁊ ſunt magne ⁊ ibi eſt locus ſiue p̄ncipiuꝫ virge: ⁊ propter hoc he vene ſunt ſicut radiceꝭ virge: ⁊ propter iſtas virga eſt tota cauernoſa: ⁊ ſue cauernoſitates replentur ventoſitate generata in p̄dictis arterijs: ⁊ quādo ventoſitate replentur erigitur virga. Et vt melius anothomiaꝫ eius videas. debes ſeparare oſſa femoris ⁊ eleuare virgam cum veſica: ⁊ in inteſtino recto vel

fine

ſine illis: ⁊ diuidere virgam per longitudinē: vſq; ad eius canalem: ⁊ tunc in principio eius apparebūt duo foramina predicta: apparebunt etiam cauernoſitates eius. Et ex his vides quantitatem eius: qꝛ quantitas ſi ne longitudo eius eſt vnius palmi: ſicut longitudo colli matricis apparet etiam ſubſtātia eius: qꝛ neruoſa eſt: preter extremitatem eius que vocatur preputium. Apparet etiam numerus partium eius: apparet poſitio ⁊ colligantia: figura vero oblonga: qꝛ virga eſt in homine abſoluta: ⁊ non applicata ventri: ſicut in quadrupedibus: ⁊ cauſa fuit: qꝛ homines in coeundo: non cōiunguntur ſm̄ dorſales: ſed amplexando: ⁊ ſi cū virga eleuaſti inteſtinum vel extremitatem inteſtini recti: cuius anothomiam diximus ſupra: tunc cognoſce in illo inteſtino ſiue extremitate eius: que dr̄ anus muſculos mouentes ſiue aperientes ⁊ conſtringentes. Et cōſidera quoq; venas emoroidales que in extremitate eius ſunt magis profunde: ſicut in quibuſdam periodis determinantur aperiuntur: ⁊ fiunt fluxus emoroydarum. Et in his completa eſt anothomia membrorum naturalium que in primo ventre continentur.

¶ De excoriatione medij ventris: ⁊ que circa hūc dictum hic.

HIs expeditis incipe excoriare ventrem medium: vſq; ad principium colli: qꝛ vſq; ad principiū capitis ſunt membra ſpiritualia. Et nota q̄ ſicut prius: ita iſte hꝫ duplices partes. ſ. partes continentes ⁊ membra contenta: membra continentia ſunt membra pectoris: ⁊ mēbra pectoris ſunt duplices partes. ſ. intrinſece ⁊ extrinſece. Exteriores q̄dam ſunt directe: ⁊ quedam laterales. directe ſunt ſiue vocantur partes furcule: ⁊ iſte ſunt due furcule. ſ. ſuperior ⁊ inferior laterales vero partes vocanť latera pectoris dextrum. ſ. ⁊ ſiniſtrum. Intrinſece autem partes ſunt quinq;. ſ. cutis pinguedo: que note ſunt mamille: muſculi: oſſa: ⁊ cartilagines.

¶ De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c̄.

MAmmillarum primo videas figuram: qꝛ figuram habent cucurbite ⁊ rotundam: qꝛ debent eſſe capaces ſanguinis qui debet cōuerti in lac. Item qꝛ vt ibi ponit Gali. ſunt ſcuta cordis: ⁊ ideo debuit habere figuram tutam a nocumētis: talis autem eſt rotunda. Habuerunt autē vt papillas fetus nuper natus poſſet ſugere lac. Ex his ſecūdo videas ſubſtantiam: qꝛ ipſe carnes habet glandoſas: qꝛ ſanguis ſuperfluus bene decoctus in eis debet conuerti in lac. ⁊ iſta conuerſio eſt per infrigidationem eius: ⁊ ideo carnem habuerunt glandoſam. Tertio videas quantitatem: tamen primo ſcias q̄ in muliere ſunt maiores q̄ꝫ in viro: qꝛ in muliere ſunt facte ꝓpter duo. vnū eſt vt generent lac. in viro autem non. ⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Item in muliere ſunt facte magne vt caliditatem quam recipiunt a corde ad cor reducāt reuerberando: ⁊ hoc eſt magis neceſſariū in mulieribus: qꝛ minus habent de caliditate circa cor q̄ꝫ viri. Quarto nota numerum: qꝛ due fuerunt in homine ſicut i omni animali quod generat vnū vel duo. In animalibus autem poligenes ſiue plura generantibus plures ſunt mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam. primo locum: nam in homine ſunt ſituate in pectore: ⁊ i alijs animalibus non ſunt ſituate in pectore: ⁊ cauſa quare in alijs animalibus non ſunt ſituate in pectore eſt vna quam dat Gal. capitulo preallegato: qꝛ mammille ſunt facte propter generationem lactis. Lac autem generatur ex ſuperfluitate ſanguinis bene digeſti. mlťa tamē quantitas talis ſuperflui in alijs animalibus tranſit in cornibus ſeu in generationem cornuum ⁊ dentium ⁊ huiuſmodi. Aliam cauſam dat Ariſtotiles in libro de partibus animalium: qꝛ alia animalia habent coleas. ſ. tibias anteriores quaſi adinuicem cōplicatas: ⁊ ideo pectus habent ſtrictum propter quod mammille eorū in pectore eorum non potuerunt locari: ⁊ ideo habuerunt iuxta anchas poſteriores. Si ſint animalia generantia vnum tantum vel diſperſas per ventrem ſi generant: plura: vt in porca ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latū habuit mammillas locatas in pectore: qꝛ cum hoc habuit iuuamenta. nam lac habet in eis generari ex ſanguine ſubtiliato: ⁊ bene digeſto: melior autem digeſtio fit circa pectus in mammillis propter calorem exiſtentē in eis fortiorē: q̄ꝫ in omnibus alijs partibus ⁊ propter eandem cauſam natura ordinauit venas: que veniunt ad matricem: vt ibidem dixit Gal. procedere tortuoſe ad hoc vt ſanguis continue ſubtilietur: ⁊ bene digeratur. Secundum iuuamentum fuit: qꝛ ſunt ſicut ſcutum cordis ⁊ in homine cor dꝫ bene tueri: qꝛ eſt ſine pelle. Tertium iuuamentum eſt: qꝛ caliditatem ſiue calorem recipiunt a membris ſpiritualibus: ⁊ receptum reuerberant ad ipſum: ſicut veſtimentum: vt etiam ibi ponit Gal. Et ex his apparet colligantia earū qꝛ ipſe colligate ſunt cum corde ⁊ epate per venam aſcendentem a qua iuxta ferculam ramificantur rami: qui deſcendunt ſupra dorſum: ⁊ inter coſtas tendūt ad mammillas. Colligantur etiam cum matrice mediātibus venis que aſcendunt a matrice ad mammillas de quibus dictum eſt ſupra. Ex iuuamentis autem potes videre nocumenta.

¶ De quadam dr̄ia muſculoꝝ ⁊ eoꝝ meatibus ⁊c̄.

POſt mammillas ſunt muſculi: muſculos autem omnes pectoris i anothomia iſta diſcernere non potes: lꝫ tamen non diſcernantur: qꝛ ſunt: tamen debes ſcire q̄ iſtorum muſculorum quidā ſunt tantum dilatantes: ⁊ quidam dilatātes ⁊ conſtringentes. Dilatantes tantum ſunt duo muſculi dyafragmatis: q ſunt in inferioribus pectoris: ſūt etiam duo muſculi qui ſunt in collo. ſ. dyafragma dilatatur in parte inferiori: vbi eſt ſpacioſitas magna: ſed illi qui ſunt in collo dilatant concauitatem ſuperiorē que eſt parua. Sunt etiam muſculi qui ſunt in dorſo vbi eſt origo coſtarum: ⁊ incipiunt iuxta originem prime coſte. Sunt ⁊ multi alij muſculi parui. Muſculi vero qui ſunt dilatantes ⁊ conſtringentes ſunt muſculi qui inter coſtas ſunt locati: qꝛ iter quaſlibet duas coſtas ſūt duo muſculi: quorum vnus habet villos latitudinales: ⁊ alius tranſuerſales. Poſt muſculos ſunt oſſa. Oſſa autem pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuum: vt poſſit dilatari ⁊ conſtringi. naꝫ debet eſſe in continuo motu. Sed ad motum localem ⁊ voluntarium requirunť muſculi mouentes ⁊ requiruntur oſſa que ſunt ſuſtentaculum motionum. Et hec eſt cauſa quare iſte venter non fuit tantum muſculoſus vt primus: nec tantum oſſuoſus vt vltimus. Iſta ḡ oſſa fuerunt duplicia. ſ. coſte ⁊ oſſa thoracis. Coſte ſunt duodecim. Septem vere: ⁊ quinq; mendoſe. Uere ſunt que cum oſſibus thoracis ſunt continuate ad cooperiendum ⁊ complendum pectus. Et cauſa quare vna coſta non attingit alteram in extremitatibus: eſt illa que dicta eſt: vt pectus poſſit melius dilatari ⁊ conſtringi: oſſa tamen thoracis ſunt ſeptem continuata ſeptē coſtis veris. Inter tamen iſta oſſa ⁊ coſtas ſunt cartilagines continuantes vnum cū alio. Et ex his autem cartilaginibus cum oſſibus ſuis componitur vnum membꝝ qd̄ vocatur furcula pectoris: qꝛ ad modum furcule eſt bifurcata ⁊ figurata: ⁊ in

extremitate eius directa eſt q̄dā ſcutalis cartilago vocata pomū granatū. facta ad cuſtodiendū os ſtomachi a lateribus aūt in coſtis mendoſis ſūt cartilagines: vt mollis cum duro melioꝛ fiat ꝯiūctio: veꝝ eſt ꝙ oīa iſta melius apꝑebūt ſi icidatᷣ pectus: vbi ſūt teneritates coſtaꝝ: ⁊ a latere dextro ⁊ ſiniſtro: ⁊ tunc apparebunt tibi omnia que ſunt interius.

¶ De panniculis pectoꝛis.

MEmbꝛa aūt ꝯtenta in pectoꝛe ſunt pāniculi: coꝛ ⁊ pulmo: ⁊ oꝛta ab eis. pāniculi aūt ſunt tres. ſ. mediaſtinus ꝗ diuidit ꝯcauitatē pectoris ꝑ mediū ab anterioꝛi ad poſterius: ꝓpterea diuidit pulmonē ꝑ mediū. Et iſte pāniculus nō eſt neruoſus nec ꝯtinuus ⁊ vere vnus vt alij. Et iſte eſt factus ꝑꝑ iuuamentuꝫ cōe. ſ. vt ſi nocita fuerit ꝑs dextra vel ſiniſtra pulmonis nō cōicet nocumētū alteri ꝑti: factus eſt ēt vt ſuſpendat pulmonē ad pectus. Itē eſt factus vt ſi ꝑꝑ cāꝫ aliquā fiat empima: hoc eſt ꝙ aggregetᷣ ſanies ī pectoꝛe: vt illa ſanies nō regurgitet ad aliā ꝑtem: poſtea eſt pleura. Pleura aūt eſt pāniculus ſubſtantia durus ⁊ neruoſus: in q̄ꝫtitate magnus: coopiēs oēs coſtas iterius: ⁊ iō colligantiā hꝫ cū oībus mēbꝛiſ ꝯtentis in ꝯcauitate pectoꝛis. ¶ Iuuamēta ſūt coopire mēbꝛa pꝛedicta: ⁊ vt ab iſo pāniculi pꝛedictoꝝ mēbꝛorū oꝛtū habeāt. vt ponit Aui. Fen. ꝑma. ꝑmi cañ. caplo de mēbꝛis. Paſſiōes oīum modoꝝ ⁊ geneꝝ pōt pati: maxie tñ patitᷣ paſſionē apoſtemoſaꝫ que vocatᷣ pleureſis: veꝝ eſt ꝙ pleureſis eſt duplex. ſ. vera. ⁊ non vera. Nō vera eſt illa que fit in muſculis ꝗ ſunt intra coſtas cuius acumen eſt verſus cutim extrinſecaꝫ. Uera fit in hoc pāniculo: ⁊ ex ſubſtantia eius potes videre ꝙ illō apoſtema: vt plīmū eſt colericū ꝑꝑ qō iꝑm ꝯſeqtur febꝛis acuta: febꝛis rōne loci ꝯſeqtur: qꝛ ꝓpinqus ⁊ vicinius coꝛdi fit febꝛiſ illa acuta rōne hūoꝛis calidi. Uide ēt ꝙ ad tale apoſtema ꝑꝑ ſenſibilitateꝫ pāniculi ꝯſeqtᷣ doloꝛ pungitiuus lateris: qꝛ huic panniculo attrahuntur magis latera q̄ꝫ ꝑs āterioꝛ: ſꝫ ꝑs anterioꝛ magis appꝛopꝛiatᷣ panniculo mediaſtino ⁊ ꝓpterea doloꝛ ꝯñs ꝑ ipleumoniā eſt anterioꝛ: iſte lateralis. fit ēt qꝛ cōpꝛimit pulmonē: ⁊ īpedit dilationem eius malicia anhelitus: tuſſis ſeqtur tūc: qꝛ eminentia apoſtematis ſtimulat ⁊ aliqua virulentia ⁊ erugo que emanat ab hᷓ apoſtemate ꝑ poꝛoſitates pāniculi: ⁊ hec eſt cā quare in pleureſi fit ſcreatus in ꝑncipio rubeus: poſtea albus: aut ſanioſus ſꝫm ꝙ mā maturatᷣ. Et iō apꝑet in pꝛincipio ſubꝛubeus inchoantē abbꝛeuiat: vt ponit Hip. ꝑmo aphoꝛiſmoꝝ: paroxiſmos ⁊ ꝯſiſtentias. ⁊ cā eſt: qꝛ tūc ſignificatᷣ ꝙ mā eſt ſubtilis: pāniculus eſt ratus ⁊ ꝙ virtus ē foꝛtis. quō aūt iſta mā virulenta ⁊ ſanioſa ꝑ pulmoneꝫ expellatᷣ ⁊ ſcreatus in anothomia pulmonis declarabitur. Tertius pāniculus eſt dyafragma ꝗ pōt ēt dici muſculus: eius ſitus i coꝛꝑe eſt i fine pectoꝛis: ⁊ coſtaꝝ altius exiſtens ī ꝑte anterioꝛi q̄ꝫ poſterioꝛi. Nā q̄ꝫtū ad ꝑtem eius carnoſaꝫ eſt ꝯtinuatū cū cartulaginibus coſtarū mēdoſaꝝ. Et in ꝑte poſterioꝛi cū ſpondili duodecima ex ſpondilibus renū: ⁊ eius vtilitas fuit ex ſitu eiꝰ. Pꝛio vt diuideret ſpūalia a nālibus: ne a cibo hoꝛas digeſtiōis ⁊ a fece vapoꝛes eleuati ꝑuenirent ad mēbꝛa ſpūalia: qꝛ īpedirent mentē ⁊ rōneꝫ. Et ex hoc ſatis apparent: qꝛ q̄ñ egritudinē patitᷣ: vt apoſtema leditᷣ mēs: iō alio nomine vocatū eſt eufrenū: qꝛ frenū eſt mentis: ſicut vocatū eſt dyazonona ab Ariſto. qꝛ zona zingens ꝑ mediū: nō ꝙ directe latitudialiter cingat. ſꝫ oblique: vt dictū eſt: ⁊ cā ſiue vtilitas huius obliqtatis fuit illō qō dictū fuit caplo de anothomia mirach: qꝛ ex hoc cū mirach cōpꝛimuntᷣ hoꝛa cōpulſiōis ſuꝑfluitates in inteſtinis ac ſi eēt iter aſſides toꝛcularis cuiuſdā. Quantū vero ad ꝑtem mediā eius: que eſt neruoſa ⁊ pāniculoſa colligatū eſt cū pulmone: vt iꝑm moueat motu anhelitus mediātibus neruis: ꝗ ad ipſum veniūt a cerebꝛo ⁊ nucha. Et ex hᷓ apꝑet q̄re diuerſificatū eſt dyafragma ab alijs muſculis: qꝛ alij muſculi in loco vbi oſſibus applicantᷣ ſūt coꝛdoſi: ⁊ in alijs carnoſi. dyafragma vō eſt ecōtrario. cā eſt: qꝛ dyafragma ꝑncipalꝛ habet mouere pulmonē ⁊ nō coſtas: nūc aūt oīs muſculus q̄ꝫtum ad coꝛdā eius dꝫ eē ꝯtinuatiuꝰ cū mēbꝛo quo dꝫ mouere: ⁊ cū alio q̄ꝫtū ad ꝑtem eius carnoſaꝫ. Et ex his apꝑet q̄ ſit figura eius: qꝛ rotūda oblonga. apꝑet ēt q̄ ſit ſubſtātia eius: qꝛ muſculoſa ⁊ coꝛdoſa: apꝑet ēt q̄ꝫtitas eius. ¶ Iuuamenta ſūt tria q̄ declarata patent ex dictis. Pꝛimū eſt vt ſit ꝑncipiū motus anhelitus. Scōm eſt vt diuidat iter mēbꝛa ſpūalia ⁊ nālia. Tertiū eſt vt iuuet inteſtina ⁊ mirach ad expellendū: que in iteſtinis ſūt cōtenta. Et ex ſecūdo iuuamento apꝑet ꝙ ad apoſtema eius ſeqtur alienatio mentis: ſicut ad freneſim. Signa diſtinctiua perquire a Gal. qnto de interioꝛibus. caplo de paſſionibus dyafragmatis.

¶ De coꝛde ⁊ operatione eius.

ELeuatis pāniculis apꝑebit tibi pulmo in cuius medio exiſtit coꝛ velatū pēnulis pulmonis: vt ab ipſo aere attracto tefrigeretᷣ caloꝛ ⁊ ſpūs ꝗ in eo generatᷣ: ⁊ tēperetᷣ cuius coꝛdis ꝑmo apꝑet ſitus ⁊ locus: qꝛ eſt medio anterioꝛiſ ⁊ poſterioꝛis dextri ⁊ ſiniſtri q̄ꝫtū ad cuſpidē eius declinās verſus ſiniſtrū: q̄ꝫtū vero ad radicē eius verſus dextrū: vt poſſit bene iſufflare caloꝛē ⁊ ſpm̄ vſus dextraꝫ ꝑtem: q̄ calidioꝛ eē debuit ſiniſtra. Et ēt in medio ſuperioꝛis ⁊ iferioꝛis amotis ⁊ extremis: ⁊ ſic fuit locatuꝫ: qꝛ ſicut ꝑnceps ⁊ ꝑma radix oīum membꝛoꝝ. Que ſit colligantia eius ꝯſequenter apꝑebit ſicut apꝑebit q̄ꝫtitas eius: qꝛ nō nimis magnū neqꝫ ꝑuum: maius tñ eſt in homine q̄ꝫ in aliquo alio animali eiuſdem quantitatis: quia plus habet de caloꝛe in q̄ꝫto: ſicut figura tibi apparebit: qꝛ eſt figure pinealis vel piramidalis: qꝛ huiuſmodi figure debet eſſe omne quod eſt excedentis caliditatis: qꝛ pꝛopꝛia figura pꝛimi calidi eſt figura piramidalis. Et etiam alia ratio: diſtinctio ventriculoꝛum eius ⁊ oꝛtoꝛum ab ipſo. Quarto debes videre numerum partium eius: ⁊ ex hoc tibi apparebit que ſit ſubſtantia eius: ⁊ complexio ⁊ iuuamentum. Numerus vero partium eius eſt: quia partium eius quedam ſūt extra ſubſtantiam eius. Quedam vero ſunt de ſubſtantia eius. Extra ſubſtantiam eius ſunt caſula coꝛdis: ⁊ oꝛta ab eo: que poſtea apparebunt. Caſula eius neruea ſiue pellicularis eſt dilatata multum: facta ad tuendum coꝛ a nociuis: ⁊ ne contangatur ab alijs membꝛis in hoꝛa ſue expanditionis. Et cauſa quare non eſt continua cum coꝛde fuit ne coꝛ in ſui motu impediretur pꝛopter aggregationem. fuit etiam alia cauſa vt cōtineret quandam aquoſitatem: qua humectaretur coꝛ: ⁊ roꝛaretur ne pꝛopter ſuperfluū ⁊ continuū eius motum exiccaretur. ⁊ ideo ſemper in hac caſula reperitur aquoſitas: ⁊ ideo ſi exiccatur hec caſula vel pꝛiuatᷣ tali aquoſitate ad marciſcum deuenit: ſicut ſi fit ſuperflua ī iectigantiam ⁊ tremoꝛem ⁊ cardiacam paſſionem cadit coꝛ: vt ponit Gal. qnto de inferioꝛibus caplo. ij. partes aūt eſſentiales coꝛdis: quedam ſunt extrinſece quedā intrinſece. Extrinſece ſunt pinguedo additamenta coꝛdis: ſiue auricule coꝛdis: ⁊ oꝛta ab eo piguedo ſtatī apparet in ſuꝑficie exterioꝛi coꝛdis ꝑꝑ finē potius quā exiſtat ex parte agentis: qꝛ pinguedo generatur a frigido aut calido diminuto, coꝛ aūt calidiſſimū: ſed gene-

rata

rata eſt pp finem: vt coꝛ propter vehementē ⁊ cōtinuū
motū non exiccetur. Additamenta coꝛdis ſunt q̄dā p
tes pelliculares: apte ad dilatādū ⁊ cōſtringēdū: geni
te ad hoc: vt qñ in coꝛpe nr̄o generaſ multū de ſangui-
ne vel de ſpiritu in ventriculo ſiniſtro dilateſ: vt conti-
neant ſanguinem multū vel ſpm̄ multū q iterdū gñaſ.
Sed tu obijcies ſicut obijcit Gal'. loco p̄allegato. Qua
re natura non fecit coꝛ ita magnū q̄ poſſet ꝯtinere om
nem multitudinē ſanguis ⁊ ſpūs: ſʒ fecit illa additamē
ta: dico q̄ cauſa fuit: qꝛ ſi coꝛ fuiſſet valde magnū eſſet
cā debilitatis virtutū ꝓpter diſperſionē ſpūs. Et ppea
aialia que hñt coꝛda magna ſunt timida: vt lepus ⁊ cer
uus. Scd̄a cauſa fuit: qꝛ cum non ſemp genereſ in nob
multa quātitas ſpūs ⁊ etiam ſanguinis cum coꝛ fuiſſʒ
magnū: vt plurimū cōcauitas coꝛdis extitiſſet vacua:
ſed qꝛ iſte auricule pñt faciliter cōtrahi qñ non ſunt re
plete: ibi nō erit vacuitas. Itē euitaſ pōderoſitaſ. Que
aūt ſit oꝛta a coꝛde ſubſequenter apparebit. partes aūt
intrinſece coꝛdis ſunt ventriculi coꝛdis: dexter. ſ. ⁊ ſini
ſter ⁊ medi⁹. Scinde igitur coꝛ p̄mo in pte dextra ⁊ in
cipe a cuſpide ei⁹: ſic q̄ alium parietem non tangas: ſʒ
a latere ventriculi medij diuidas: ⁊ tūc occurret tibi ſta
tim ventriculus dexter: ⁊ videbis in eo duo oꝛificia: q̊-
rū vnus eſt verſus epar: ⁊ eſt oꝛificium per quod igre-
ditur vena chilis: ⁊ eſt oꝛificiū maximū: qꝛ per hoc oꝛi
ficium coꝛ trahit ſanguinem ab epate: ⁊ ipſum expellit
ad oīa alia mēbꝛa: ⁊ qꝛ p iſtud oꝛificium hʒ plus trahe
re q̃ʒ expellere: oꝛdinauit natura vt claudereſ hoꝛa cō
ſtrictionis: qñ dʒ expellere: ⁊ aperire qñ coꝛ dilatatur ⁊
attrahit tria hoſtilia: que aperiunſ ab extra ad intra: ⁊
qꝛ per idem oꝛificiū fit ēt expulſio ſanguinis perfecte ō
cocti: ⁊ lʒ non tot⁹ expellatur: qꝛ aliqua poꝛtio eius ex-
pellitur ad pulmonē: alia ps eius tranſit in ſpūʒ: oꝛdia
uit natura ne illa hoſtilia eſſent multuʒ depꝛeſſa: ⁊ vt
pfecta clauſione non claudaſ. Nota tamen duo. Pꝛio
q̄ ſenſus tibi declarat q̄ vena chilis hʒ oꝛiginē ſuaʒ a
coꝛde: qꝛ cū ſubſtantia coꝛdis eſt continua: ⁊ ipſum nō
ptranſit: ⁊ eſt maxima iuxta coꝛ ſicut ſtirps arboꝛis: ⁊
ſcd̄o aduerte q̄ ab iſta vena anteq̃ʒ concauitatem coꝛ-
dis ingrediaſ oꝛitur vena que circūcirca radicē coꝛdis
circulatur ⁊ ab ea oꝛiunſ rami diſperſi per ſubſtantiaʒ
coꝛdis: ⁊ ex hac vena nutritur coꝛ. i. ex ſanguine huius
vene: poſtea vero verſus pulmonem eſt aliud oꝛificiuʒ
vene arterialis que poꝛtat ſanguinē ad pulmonē a coꝛ
de: qꝛ cum pulmo deſeruiat coꝛdi ſm̄ modum dictuʒ vt
ei recōpenſet: coꝛ ei tranſmittit ſanguinem: per hāc ve-
nam: que vocaſ vena arterialis: quia poꝛtat ſanguineʒ
arterialis: qꝛ habet duas tunicas: ⁊ habuit duas tuni-
cas. p̄mo qꝛ vadit ad mēbꝛum qd̄ exiſtit in ꝯtinuo mo
tu. ⁊ ſecundo qꝛ poꝛtat ſanguinem valde ſubtilē ⁊ co-
lericum: vt igitur non euapoꝛet: ⁊ vt nō ſcindatur hec
vena: ipſa habet duas tunicas quare eſt dicta vena ar-
terialis: ⁊ in oꝛificio iſto vel iſtius vene ſunt tria hoſti-
lia que aperiūtur ab ītra ad extra: ⁊ clauduntur ab ex
tra ad intra perfecta clauſiōe. quia per hoc oꝛificiū coꝛ
tantum dʒ expellere a ſe hoꝛa conſtrictionis: ⁊ non dʒ
retrahere aliqd hoꝛa dilatationis. Hoc viſo ſcinde ven
triculum ſiniſtrum: ita q̄ in medio remaneat pies in q̊
eſt ventriculus medius: ⁊ tunc ſtatim tibi apparebit cō
cauitas ventriculi ſiniſtri cuius pies eſt denſioꝛ ⁊ ſpiſ-
ſioꝛ pariete ventriculi dextri. Et hoc fecit natura ꝓpter
tria. Pꝛimo qꝛ hic ventriculuſ dʒ continere ſpiritū. dex
ter vero ſanguinem: ſanguis aūt grauioꝛ eſt ſpiritu ꝓ-
pter qd̄ rōne contentoꝛuʒ plus aggrauaret pars dex-
tra q̃ʒ ſiniſtra: ⁊ ideo coꝛ nō fuiſſet equalis ſtature: vt il
la eſſet eq̃lis ponderis fecit parietem ſiniſtruʒ groſſio-
rem: vt recompenſaret ſua grauitate grauitati ſanguis.
Alia cauſa eſt qꝛ dʒ continere ſpūʒ: q facile eſt reſolu-
bilis. Ut igitur nō reſoluaſ paries fuit ſpiſſus. Tertia
cā eſt: qꝛ hic ventriculus generare dʒ ſpūm ex ſanguie
ſpūs aūt generatur ex ſanguine a foꝛti caliditate ſubti
liante: ⁊ euapoꝛante. foꝛtioꝛ autē eſt caliditas: qñ eſt in
mā. ⁊ ſubō denſioꝛi quare paries huius ventriculi fuit
ſpiſſus ⁊ denſus. In concauitate aūt eius circa radiceʒ
ſunt duo oꝛificia: vnum eſt oꝛificium arterie odoꝛti q̄ dr̄
adoꝛti: qꝛ imediate a coꝛde oꝛta: vel qꝛ eſt pꝛincipium
oꝛiginis oīum arteriaꝝ q̄ ſunt in coꝛpe: ⁊ p iſtā tranſ-
mittit coꝛ ſpm̄ ſupꝛa ſanguinē in ipſo gñaſ ad oīa mem
bꝛa qñ conſtringitur: ⁊ ppea oꝛdinauit in p̄ncipio iſti⁹
oꝛificij tria hoſtiola denſa valde q̄ pfecta clauſiōe clau
duntur ab extra ad intus: ⁊ apiūtur ab intus ad extra:
⁊ oꝛificium hoc eſt valde ꝓfundum. Aliud eſt oꝛificiuʒ
arterie venalis que dr̄ arteria: qꝛ vapoꝛem poꝛtat. dici
tur venalis qꝛ tm̄ hʒ vnā tunicā: qꝛ nā non fuit multum
ſollicita ō cuſtodia eius q̄ per ipſaʒ trāſit qd̄ eſt vapoꝛ
capinoſus vel aer que attrahit coꝛ a pulmone: ⁊ qꝛ per
iſtā venā coꝛ attrahit ⁊ expellit nā ī oꝛificio: hic poſuit
tm̄ duo hoſtiola: que pfecta clauſione nō clauduntur: ⁊
ſunt hoſtiola iſta multū eleuata: vt apodiēt parieti coꝛ
dis qñ expellit ⁊ trāſmittit ſpm̄ ne per ipſum ſpirit⁹ ex
pellatur. Et iſta ſūt mirabilia opera nature ſicut mira
bile eſt opus ventriculi medij. Nam iſte vētriculus nō
eſt vna ꝯcauitas: ſed eſt plures ꝯcauitates pue late ma
gis in parte dextra q̃ʒ in ſiniſtra ad hoc: vt ſanguis q
vadit ad vētriculū ſiniſtꝝ a dextro: cū debeat fieri ſpiri
tus continue ſubtilieſ: qꝛ ſubtiliatio. eius eſt pꝛeparatio
ad generationē ſpūs: ⁊ nā trāſmittēdo aliqd p mēbꝛa
vel viam aliquā nūq̃ʒ trāſmittit illud ocioſe: ſed p̄pan-
do illō ad foꝛmā q̃ʒ dʒ ſuſcipere: vt frequēter pōit Gal'.
in libꝛo de iuuamentis: vt in gnto de venis miſeraicis.
⁊ hoc de partibus ſubſtantialibus coꝛdis. Alie ſunt p
tes: que ſunt oꝛte: ⁊ illa ſunt quattuoꝛ. ſ. vena chilis: ve
na arterialis: arteria adoꝛti: ⁊ arteria vēalis: ⁊ duo va
dunt ad pulmonē: cuius anothomiam ſtatim videas.

¶ De pulmonis ſubſtātia ⁊ numero partium eius ⁊ ex
quot vaſis componitur.

EX dictis aliqualiter apparere poteſt ſubſtā-
tia pulmonis ⁊ numerus partium eius: naʒ
ipſe compoſitus eſt ex triplici vaſe: ex carne
molli ⁊ panniculus: ⁊ vaſe triplici. ſ. ex vena
arteriali: que oꝛiſ ex dextro ventriculo coꝛdis: que poꝛ
tat ſanguinem nutriturum pulmonem. Secundo ex ar
teria venali que oꝛitur ex ſiniſtro ventriculo poꝛtās va
poꝛes capinoſos ad pulmonem: ⁊ appoꝛtans aereʒ ad
coꝛ a pulmone. Tertio eſt trachea arteria: que ad pul-
monem poꝛtat aerem: ⁊ ab ipſo ad extra ducit: ⁊ h̄ va
ſa cōueniunt oīa in hoc q̄ p̄mo quando ad pulmonem
euenerit in duos ramos diuiduntur. Unus vadit ad p
tem dextram eius: alter ad ſiniſtram: ⁊ quilibet eoꝛuʒ
iterum diuiditur in duos ramos magnos: quoꝛuʒ vnus
vadit ad partem ſuperioꝛem pulmonis: ⁊ alter ad par
tem inferioꝛem: poſtea omnes vadunt ſe diuidēdo vſq̃ʒ
ad ramos capillares ⁊ minimos ⁊ adinuicē continuā
tur ⁊ intexuntur ſicut rete: ⁊ componunt ſicut rete ſb̄
ſtantiam pulmonis: ⁊ ſicut vene epatis ſubſtantiam
eius: ⁊ ſcias q̄ rami trachee arterie ſunt iuxta ramos
vene arterialis: vt cibentur ab eo ⁊ iuxta ramos arte-
rie venalis vt aerem tranſmittant ad arteriam venalē
vt eum poꝛtet ad coꝛ: ⁊ a coꝛde ducat ad arteriam tra-
cheam: Iſte tamen vie vel rami qui ſunt inter has ſunt
ita ſtricti vt ſint inuij ſanguinis: ⁊ puij aeri intranti ⁊
exeūti: ⁊ ideo ſi dilataſ ſupflue pōt fieri exit⁹ ſangui-
nis ſine

nis ſine ruptura a pulmone. Concauitatē ⁊ vacuitates huius retis replet caro mollis ipſius pulmonis: ⁊ hec eſt ps ſecunda eius. Tertia vero ps eius ē panniculus eius rar⁹: ad quē terminanť orificia hoꝝ vaſoꝝ: veꝝ ē ꝙ orificia vaſorū trachee arterie ſunt maiora orificijs alioꝝ vaſoꝝ ⁊ aptiora. Prio q: orta ſunt ex ſtipite maiori ⁊ latiori. Scdo q: ſunt cartilaginoſa ⁊ nō pelliculoſa: ⁊ iō cū ſint duriora magis poſſunt ſtare apta. Et ex his nota vlterius viā per q̄z a pectore ad pulmonez ⁊ tracheā arteriā expelliť ſcreatus vel ſanies ſiue ſanguis emanans a pectore: vt in pleureſi vel a cōcauitate eius: vt in emotoica paſſione ⁊ empimate: q: quando mā in his locis eſt congregata ipſa diuidiť ad minima: ⁊ ex fortitudine pectoris expellitur ad pulmonem quādo pulmo dilatatur orificia trachee arterie magis aperiunť: ⁊ p illa exſugat mām predictā: ⁊ nō per alia orificia alioꝝ vaſoꝝ: q: nō ſic ſunt lata: neqȝ dilatātur ora anhelitus ⁊ tunc ex vaſis illis: ille humor vľ liquor expelliť ad vias latiores: ⁊ ex illis ad minores donec ad originem pueniat canne pulmonis: ⁊ tunc cuȝ tuſſi extra expellitur: ⁊ tuſſis ēt adiuuat ad penetrādū hūc catarrū in canales iam dictos. ⁊ ex his apparet ꝙ expurgatur hec materia: ⁊ dato ꝙ nō perueniat ad cor: ſȝ ſi expurgaretur per alia duo vaſa bene de neceſſitate pueniet ad cor. Hec oia hñť a Gal. qnto de interioribus caplo. iij. ſic igitur pȝ numerus partiū integrantiū pulmonē. Partes eius q̄ntitatiue ſunt qnqȝ. ſ. due in parte ſiniſtra ⁊ tres in dextra: quaꝝ tertia dicitur pomū granatum ſiue culcintra: q: ſupra ipſam ſedet vena chilis: ⁊ arteria in directo cordis in loco vbi vena aſcēdit ad cor: ⁊ ex hoc potes videre quātitatē pulmonis: q: ſi ſit paruus non inflatus: ſi tamen inflando ipſum inflaueris videbis ipſum magnificari: maior tamen eſt quātitas eius in dextra q̄z ſiniſtra: q: in ſiniſtra eſt color locatum ibi occupans locum. Figura eius pȝ: q: ad figuraȝ clibani figuratus eſt: in parte poſteriori longiorē hñs magnitudinē q̄z anteriori eius: colligātia pȝ ex p̄dcis: ⁊ iuuamentū ⁊ egritudies eius ſatis ſunt nota: niſi qđ debes excorticare ramos trachee arterie: ⁊ videre annulos rotundos: quos expuit peripleumonicus vľ ptiſicus: q: illi ſunt rotundi: ſed hñs vlcus in cāna pulmonis (de cuius anothomia ſtatim pſeqndū) non expuit annulos: ſed cortices: ⁊ ſi annulos expueret non tamen rotundos cuius cām dicemus.

¶ De anothomia trachee arterie ⁊c.

Expedita anothomia pulmōis: opȝ vidē anothomiaȝ trachee arterie q̄ ē via ad pulmonē: ſed vt ei⁹ anothomiā videas pfecte oȝ p̄mittere anothomiā quorūdā que cuȝ ea colligātiā hñt. Opȝ igitur vt excarnes collū ſiue gulā ⁊ videbis muſculos lōgitudiales ſupra quos notabis venas quidem ex vtroqȝ latere vnā quod fuit iuuamentū horū dixi iam in anothomia pectoris. Illis eleuatis inuenias duas amigdalas ex vtroqȝ latere vnā que ſūt carnes glandoſe facte ad formā ⁊ figurā duaꝝ amigdalarū: q̄ꝝ iuuamentū fuit vt humiditateȝ quā gñant ⁊ cōgregāt humectet trachea ne exiccetur pp motū. Scdȝ iuuamētū fuit vt replerent ⁊ equarent loca gule: q: gula pp epiglotū in parte ſupiori eſt valde tumida: ⁊ in parte inferiori pp ſtricturā trachee eſt valde gcilis. Amigdale igitur ille poſite ſunt infra epiglotū vt adeq̄t. Tertium iuuamentū eſt vt ſint ſcutū venaꝝ ⁊ arteriaꝝ appopleticaꝝ: q̄ portant ſanguinē ad caput ⁊ arterie portant ſpiritū: qui poſtea in rete quod ꝯterunt cōflato ſub cerebro fit animalis: ⁊ iſte vene vocantur appopletice q: ex plenitudine eaꝝ freqnter fit appoplexia. Uocanť etiam vena ſomni: q: ex naturali oppilatiōe facta in rete iam dicto cātur ſomnus vocantur etiam pfunde: q: ſunt locate in pfundo iuxta ſiue ſupra muſculos ſpōdilium colli. Et vt eius originem videas ſcinde furculam ⁊ accipe truncū arterie adorti aſcendētem ⁊ vene aſcēdentis. Et videbis ꝙ anteq̄z egrediatur furculaȝ ramificatur. Primo in duos ramos quoꝝ vnus vadit ad ptem ſiniſtrā: ⁊ alter ad dextram: ⁊ añq̄z ad ſubaſſellaȝ perueniant alter iſtoꝝ vel ab alterutro deſcendet vena per ſpōdiles dorſi ad nutriendū octo coſtas: ⁊ partes ſuperiores pectoris: poſtea penetrat per aſſellā glibȝ p̄dictoꝝ: ⁊ vadit ad domeſticū brachiū: ⁊ i cubito apparet. i. curuatur cubiti ⁊ dicitur baſilica: ⁊ eſt inferior. Et ex his potes videre quomodo baſilica habet continuitatem cuȝ vena que nutrit partes pectoris ſuperiores. Etiam apparet que eſt cā quare in pleureſi in qua dolor aſcēdit ſupi⁹ vſqȝ ad furculā cōpetit flebotomia baſilice: vt ponit Hipp. ſecundo regiminis acutoꝝ. ⁊ Ga. ibidē. Poſtea vo egreditur furculā: ⁊ ramificať in ramos quoꝝ duo obliquanť: ⁊ vn⁹ eoꝝ vadit ad brachiū dextrū: ⁊ alter ad ſiniſtrū ⁊ vadit ad ſilueſtrē ptē brachij: ⁊ apparet in curuatura brachij ⁊ dr̃ cephalica: ⁊ hȝ euacuare a capite: q: ꝯtinuata eſt cū venis duab⁹ directe pcedentibus ſupi⁹ ad caput. ⁊ iſte dicunť vene p̄dicte appopletice ⁊ ſicut dixi đ venis: ita codē modo pcedūt arterie. Poſtea iuxta iſtas arterias ⁊ venas appopleticas iuēies neruos duos magnos deſcēdentes a cerebro a ſexto pari neruoꝝ: vnus a latere ſiniſtro ⁊ alter a dextro: ⁊ ex vtroqȝ formanť ⁊ ramificanť nerui reuerſiui: q ſunt nerui vocis: quos videbis ſuo loco: reſiduū aūt dextri cū iſophago p maiori pte ꝯiungitur: ⁊ in os ſtomachi ramificať: ⁊ tendit vſqȝ ad fundum: lȝ aliqua ps eius in furculā cū venis ⁊ arterijs caſſule cōiungať: ſȝ ſiniſter pro maiori pte cum mēbris ſpūalib⁹ cōplicať. ⁊ q̄ntū ad aliqđ eius cū nālibus ꝯiungiť: his mēbris excarnatis eleua ſilr tracheā arteriā ⁊ iſophagū: ſed hoc nō poteris niſi alia membra. ſ. oris eleues. Incide ergo ⁊ eleua mādibulas inferiores a ſupioribus ⁊ hec faciēdo notes anothomiā oris.

¶ De anothomia oris ⁊ multis circūſtātijs circa hoc.

Iam ipſius oris primo occurrunt labia inferius ⁊ ſuperius: ⁊ huiuſmodi labia ſunt cōpoſita ex neruis: carne: ⁊ cute: mira cōmixtione: ita ꝙ cutis a carne: neqȝ caro a neruis pōt ſeperari: neqȝ panniculus ab eiſdeȝ Et hoc fuit q: labia debebāt moueri verſus oēȝ differentiā poſitiōis ſ. ſurſum ⁊ deorſum: ante ⁊ retro: a dextris: ⁊ a ſiniſtris. Uel igitur oportuit ꝙ hērent diuerſos ⁊ plres muſculos qđ eſt ipoſſibile propter grauedinē: vel igitur oportuit ꝙ carnem ⁊ neruos ſm oēm diuiſionē haberent pmixtos: cooperiunt etiam labia panniculo qui oritur a tunica intrinſeca meri continuata: cum tunica itrinſeca ſtomachi: ſicut ⁊ oia membra oris. Ut ſit ſenſus eius: cuius eſt ſtomachus: ⁊ propter hoc conuenit ꝙ in omni vomitu futuro tremit labiū iferi⁹. Poſt labia ſunt dētes numero. xxxij. duo duales iferiores: duo iciſiui: duo camini: q̄ttor maxillares: ⁊ ſex molares: ⁊ totidē ſuperiores. ⁊ dentes p̄ncipalr ſunt facti pp contritionem ⁊ digeſtionē ſicut cibi. Secūda ratio propter voceȝ ⁊ diſtinctionem loquele: ſicut ⁊ labia: ⁊ ideo carentes dentibus vel labijs non bene loquuntur: poſt dentes ē lingua cuius anothomiā reſerua. Poſt vide palatuȝ habens cōcauitatē in cacumine ſuperiori: vt fiat itonatio vocis: ⁊ reuolutio agilis ipſius cibi qñ dentib⁹ cōterit. In fine pallati videbis vueā pendētem ad modū gni vue: ⁊ ideo vocata eſt vuea in ſubſtātia exñs rara: ſpōgioſa: ꝙ

gioſa:ꝙ ꝑncipal'r eſt facta vt ſupfluitatē deſcendenteʒ
a capite hora reumatiſmi recipiat:ne ad mēbra inferio
ra deſcēdat:⁊ ꝓpea frequēter apoſtematur. Eſt ēt for-
mata vt vocē modulet in frangendo aerē:q eſt mā vo-
cis. Sʒ iuuamentū ei⁹ eſt vt ipm aerē qui ad pulmonē
vadit ⁊ attrahit per nares ⁊ os repcutiēdo aliquādiu
in ore retineat ⁊ ne frigidus ſed alteratus ꝑueniat ad
pulmonē:⁊ ꝓpea contingit ꝙ hñtes abſciſam vuluam
multū ſunt catarroſi:⁊ ideo ꝓhibetur ab auctoribus ne
incidat. Sed ſi ſit putrida aut apoſtemata debet adu-
ri. Eſt ēt alia cā:q2 ꝓp ſitum ⁊ ſubſtantia eius qñ inci-
ditur raro ꝯſolidatur:ſed ſanies ibi aggregatur putri-
da. ⁊ ſemꝑ ſentitur fetor oris:⁊ iō meli⁹ ē vt cauterizet
ferro ignito. Modus āt eſt vt habeat cauilla ferrea vt
ligua linita luto ſapie:ſiue creta: vt pōit Aui. q̄rta.fen.
ꝑmi caſi.caplo de cura ꝑ cauteriū ⁊ aperto ore ⁊ inter
poſito inter maxillas ligno rotūdo in vna extremitate
cauille imponatur vulua poſtea ferrum ignitum ꝑ con
cauitatem cauille intromittat:⁊ attigatur vuula ⁊ cau
terizetur. Poſt vuulaʒ vero ſunt fauces:⁊ ſunt loca am
pla glanduloſa:apta ſuſcipere ſuperfluitates:⁊ iō fre-
quenter apoſtemant:⁊ aꝑa eoꝝ lʒ extra non emineat,
eminet tñ intus:⁊ iō ſi os aperiatur ⁊ in ꝓfundo aſpi-
ciatur apparet tumor:⁊ ideo fit ibi ſquinantia in ſecun
da ſpecie ⁊ vocāt vulgares gotumi:⁊ i fine ſiue termi
no exiſtit ꝑnm cāne:⁊ meri:⁊ ibi videbis membꝝ vnū
cartilaginoſum cū magna ſapia a natura fabricatū:qđ
vocatur cooꝑtoriū:q2 hora trāſglutiōis cibi claudit fo-
ramen epigloti:ad hoc vt aliqd cibi vel potus non dſcē
dat ad pulmonē:q poſſit eſſe cā ſuffocationis. ⁊ iō eue
nit ꝙ ſi aliquis ridendo tranſglutiat:ꝙ tunc vadit ali-
quid ad pulmonem:q2 hora riſus ſtat epiglotis aperta
q2 tunc videtur ſuffocari.

¶ De meri cum trachea.

His expeditis eleua vt agilius ⁊ leuius vide
as anothomiā reſiduoꝝ meri cum trachea:
⁊ his eleuatis nota primo ſubſtantiaʒ eoꝝ.
nam ſubſtātia meri eſt pellicularis ⁊ mollis
ſubſtātia trachee eſt pellicularis ⁊ cartilaginoſa ⁊ cau
ſa fuit q2 meri eſt via cibi:qui interdum diglutit in ma-
gna q̄ꝫtitate propter qđ oportet via eius interdū dilata
ri:ſed trachea eſt via aeris penetrantis ad pulmonem:
q2 cū leuis ſit ⁊ nō ſolidus per viam penetrat que ſtat
aperta. Una aūt pellicularis propter mollitiē non ſtat
aperta:ſed paries vnus cadit ſupra alteꝝ:non fuit hec
cāna oſſuoſa:q2 dʒ eſſe flexibilis propter formationeʒ
vocis. Item impediret tranſitum cibi multi : ⁊ ſolidi ꝑ
meri. ⁊ ꝓp hanc cām non fuit tota cartilago vna.ſʒ fue
runt plures cartilagines continuate ꝑ pelliculas ſil. ⁊
iſti ſunt circuli quidā non tamen cōpleti ſed in figura.
C.reſiduū āt cartilagis continuata ſubſtantia pellicu-
laris in directo meri ⁊ hoc nec ſba dura cartilaginoſa
comprimat meri ⁊ impediat tranſitū cibi : ⁊ ideo ſcire
debes ꝙ a parte anteriori cāna eſt cartilaginoſa: q2 v̾-
ſus ꝑtē illā nō contāgit meri. Itē tuet tūc magis a no-
ciuis:ſed v̾ſus ꝑtē poſteriorē eſt pellicularis. ⁊ h̄ vſq;
ad epiglotim:que tota eſt cartilaginoſa ꝓp cām q̄ dice
tur:⁊ ſic apparet ſbſtātia cāne. Sed ſba meri eſt cōpoſi
ta ex duplici pāniculo:ſiue tunica intrinſeca:que villoſ
longitudinales ad attrahendū hʒ ⁊ extrinſeca q̄ villoſ
hʒ latitudinales aptos ad expellendū illud qđ attrahi
tur ab intrinſeca. veꝝ eſt ꝙ ꝑma ꝑncipalior eſt ſcđa: ⁊
ex his pʒ iuuamētū hoꝝ ⁊ numer⁹ ꝑtiū ei⁹. ꝓp partes
trachee:q̄ ꝑtē quādā ꝑncipalē hñt:q̄ dr̄ epiglotis cui⁹
anothomiā poſtea ponā. Tertio videas drīaʒ ex parte
q̄ꝫtitatis:nā meri eſt lōgi⁹ ⁊ mai⁹ cāna: q2 tēdit vſq; ad
diafragma:⁊ infra ipʒ ꝯtinuat cū ore ſtomachi: ſed cā
na pulmonis non deſcendit niſi vſq; ad furculam:⁊ cā
pʒ:q2 pulmo ſtatim eſt ſub furcula: ſed os ſtomachi eſt
imediate ſub diafragmate. differunt q̄rto in ſitu ſiue lo
co:nā meri eſt poſitū magis in ꝓfundo:verſus ſpondi-
les colli ⁊ dorſi:ſʒ trachea arteria magis eſt poſita an-
terius:⁊ cā fuit triplex:vna fuit q2 cum trachea ſit ma-
gis dura cartilaginoſa ⁊ meri ꝑiculoſum pōt magꝭ tue
ri canna ab itrinſecis alterātibus q̄ꝫ meri q2 magis fu-
it poſita exterius. Scđa cā fuit q2 per tracheā attrahit
aer:cuius ꝯtinuus dʒ eſſe ingreſſus: ⁊ ideo ipſe debuit
hēre ſitū directū ad qđ:⁊ ſic hʒ q2 ponitur anterius ſicē
os. Tertia cā fuit q2 ſi m ri fuiſſet poſitū anterius ver
ſus gulā vel oportuiſſet ꝙ poſt finē trachee meri obli-
quaſſet verſus dorſum vel ꝙ a fine canne vſq; ad ꝑnci
piū oris ſtomachi fuiſſet vacuitas:ſed vtrūq; eſt incon
ueniēs:nam ſecundū eſt impoſſibile:primū āt pareret
nocumentū ⁊ ipedimētū in actu tranſglutiēdi. ¶ His
viſis eleua meri incipiēdo a ꝑte inferiori cū ſolicitudie
ne tangas aliquē neruū reuerſiuū:veꝝ eſt ꝙ facil'r ſe-
parat a trachea vſq; ad epiglotū:ibi vero difficulter.
Propterea q2 tunica meri diſperſa ē epigloto: ⁊ iō ab
eo non facile ſepat:⁊ hoc fecit nā ſagaciter ad hoc: vt
in hora trāſglutionis cum meri eleuatur ad os : ad at
trahendū cibū epiglotis etiam eleuet ne ſui duritie ⁊
ſoliditate ipediat trāſitum cibi:⁊ iſta continuatio non
fuit neccaria in tota trachea:q2 ipſa ſꝫm totū preter epi-
glotum non eſt cartilaginoſa:⁊ ex hac anothomia ma
nifeſtatur ſnīa Gal. in libro de motibus liquidis:quia
epiglotus hora trāſglutionis non mouetur ſurſum: q2
ab aliquo moueat:neq; ex ſe:ſʒ q2 trahit ad iſophago
ꝓp ꝯtinuationē dictā. Et hic ſufficiat đ anathomia iſo
phagi meri ⁊ cāe pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate groſſa ⁊ ſolida que nomi-
natur epiglotis ⁊c̄.

ELeuatio meri videbis extremitatē pulmōis
groſſam ⁊ ſolidam que nominatur epiglot.
Et hic epiglotis eſt compoſitus ex quadru-
plici ſba.ſ.pelliculari:q2 velatur ꝓp cām di-
ctā ⁊ ex muſculis:⁊ neruis ⁊ cartilaginibus. Muſcu-
li vt dicit Gal. octauo de iuuamentis ſunt.xx. inter car
tilagines ei⁹ ⁊ octo inter epiglotim ⁊ membra circum-
iacentia:non tñ perfecte oēs poſſunt diſcerni. Neruos
āt inuenies aſcēdētes:ab vnoquoq; latere trachee arte
rie vnū: ⁊ iſti ſunt nerui orti cū neruis ſuprapoſitis de
ſcendentibus ſupradictis:⁊ oriunt ab eis iuxta cor: ⁊
ſuperius reuertunt. Et ideo iſti vocati ſunt nerui reuer
ſiui:ſiue nerui vocis:q2 proprie ſunt ꝑncipium motum
vocis:⁊ cā q̄re hȳ nerui reuerſiui fuerūt ⁊ non directe
ad epiglotim veniunt a cerebro:fuit quadruplex:vt ibi
dem ponit Gal. in libro de motibus liquidis. Una cā ē
q2 iſti nerui ſunt ꝑncipium magni mot⁹ ⁊ fortis ⁊ ſpiſ
ſi:ꝓp quod debuerūt eē fortes:quare ſicci:q2 nerui mo
tiui quāto ſicciores tāto fortiores. Nunc āt ſunt ſiccio-
res quāto a cerebro magis remotiores:q2 iux̄ cerebrū
⁊ originē eoꝝ nerui ſunt valde molles. Propter quod
vt eſſent remoti a cerebro nā trāſmittit eoſ vſq; ad cor.
Poſtea reflexit ſuperius ⁊ reflexit iuxta loca calida vt
cor. ⁊ ad arteriam adorti vt fierent ſicciores. Secūda
cā fuit:q2 cū vox ſit mot⁹ qdā volūtari⁹: vl' fcā a motu
volūtario:ei⁹ ꝑnm dʒ eē cerebꝝ. Et q2 cerebꝝ nō ꝑt ml'
tū moueri:tal'r ordiauit nā iſtos neruos:vt cerebro mo
dice moto moueret epiglotꝭ ſꝫm iperiū volūtatꝭ ipſius.
mō hoc fit ꝑ hoc ꝙ nerui illi ſt̄ ſituati ad modū freni
⁊ habenaꝝ. Et iō ibi dic̄ Gal. ꝙ cerebꝝ vtit his ner-
uis ad mouēdū epiglotiʒ:ſic̄ miles vtit freno ⁊ hēnis.

Tertia

Tertia cauſa eſt iſta:qꝛ lȝ vox dependat a cerebro tan
q̄ȝ a p̄nº volūtarij motus depēdet ēt a corde tāq̄ȝ ab eo
in quo formaṫ ꝯcept⁹: ⁊ iō cū ſit opō cōis cerebri ⁊ cor
dis:nerui q̄ ſunt in ſtrictura vocis debēt cōicare cordi
⁊ cerebro: ⁊ iō cū ortū hēant a cerebro tranſitū debue-
runt hēre iuxta cor. Quarta cā fuit:qꝛ nerui ad muſcu-
los debēt ꝑuenire iuxta p̄ncipiū eoꝝ ⁊ nō finē. Prin-
cipiū aūt muſculoꝝ epiglotis eſt verſus ꝑtē iferiorem
q̄re nerui ad eos venientes ab inferiori ꝑte ad eos de-
bēt ꝑuenire:q̄re fuerūt reuerſiui ⁊ iſti nerui lȝ māifeſte
appareant tm̄ duo.tn̄ multiplicanṫ poſtea ſꝫm multipli
cationem muſculoꝝ: ⁊ ex his p̄t videre quō ex inciſio-
ne neruoꝝ reuerſiuoꝝ p̄t accidē leſio ⁊ amiſſio vocis.
Itē ꝙ qn̄ incidunṫ nerui deſcēdētes ſimul amittiṫ vox
⁊ alie opōnes: ⁊ imo cū ictu qn̄ incidunṫ ſoli reuerſiui
amittitur tm̄ vox ⁊ alie opōnes nō ipediunṫ. Poſt ner
uoꝝ anothomiaȝ eleua neruos ⁊ muſculos ⁊ conſpice
tres cartilagines. Pria anterior maior eſt oib⁹ clipeal̇
appellata ſiue ſcutal̇:ad ſil̇itudinē ſcuti ſiue clipei. Iteȝ
poſita ad exteri⁹ad defendendū vt clipeus. Secunda
vero eſt ad complēdū totū qd̄ deficiṫ ex p̄ma. ⁊ h̄ voca
tur nomen nō hn̄s: ⁊ cā q̄re fuit facta epiglotis cōple-
te cartilaginoſa eſt vt ſit magis ſonora vt ad ipſam fiat
molior refractio: ⁊ nō ipediat cū hoc tranſglutionē:qꝛ
eleuaṫ hora trāſglutiendi ad ſuꝑiora cū meri ꝑꝑ cāȝ ſu
pra dictā. Tertia eſt que exiſtit in medio ⁊ vocaṫ cim-
balaris. In medio āt eius eſt lingua fiſtule dicta fiſtula
ad ſimilitudinē fiſtule artificialis: ⁊ iſta ſic nominata ē
ad ſil̇itudinē iſtius fiſtule nālis: ⁊ eſt conuenieti⁹ dcm̄.

De lingua ⁊ narratis circa eam hic ⁊c̄.

Expeditis his que circa pulmonē ⁊ cannam
eius ⁊ epiglotim tunc remanet lingua qua fa
bricata eſt in oſſe facto ad figuram lr̄e laude.
Habuit.n.i ſuo fundamēto os:vt ab eo ſuſtē-
tetur ⁊ etiam qꝛ diuerſis ⁊ varijs motibus dȝ moueri:
vt ei iuitatur: ⁊ eidē affigatur:qꝛ ois motus localis dȝ
eſſe ad aliqd̄ fixū: ⁊ hec eſt cā q̄re os iſtō fuit figuṙ lau
de:qꝛ ſi fuiſſet totū vnū oblongum:aut ꝓceſſiſſet recte
deorſum: ⁊ tunc penetraſſet epiglotiȝ vel meri vl̇ ſtetiſ
ſet a latere vno: ⁊ tunc lingua nō exiſteret directa ſed
ad ideȝ latus plicata. Poſtea ſcinde linguā per mediū
⁊ videbis magnas ⁊ plures arterias ad eam veniētes
vt faciliter moueatur ⁊ magnificetur:videbis etiā duo
ꝑia neruoꝝ motiuoꝝ qui magis profundanṫ in ꝓfun-
do radice lingue: ⁊ ſenſitiuoꝝ qui in ſuꝑficie ⁊ panni-
culo eius expandunṫ ad dandum ſenſum guſtus ⁊ ta-
ctus: ⁊ ſic iā perueniſti ad anothomiā vnius nerui mo
tiui orti a cerebro ad dandū motū. ⁊ vnius ſenſitiui ad
dandum ſenſum.

De capite continente mēbra animata.

His expeditis aſſume caput qd̄ eſt venter po
ſterior vel poſtremus continens mēbra aia-
ta ⁊ ſpāl̇r cerebꝝ qd̄ eſt in imobili: ⁊ iō ca-
ruit muſcul̇. ſitus ei⁹ ē ꝑs ſuꝑior corpis. Cā
aūt ei⁹ſitus eſt ſupra dicta: ⁊ ex his apparet p̄mū.ſ.ſba
eius:qꝛ de ſe oſſuoſum eſt poti⁹ q̄ȝ muſculoſum. Appa-
ret ſcdō ſitus ⁊ locus eius ⁊ ex ſuperiorib⁹ ⁊ ſequenti
bus apparebit colligantia eius. Apparet tertio q̄ȝtitatē
reſpectu alioꝝ maioris q̄ȝ in alio aiali eiuſdem q̄ȝtita-
tis cum hoie:qꝛ hȝ continere cerebruȝ qd̄ maius in ho
mine q̄ȝ in aliquo aiali eiuſdem q̄ȝtitatis. Et dȝ habere
ventriculos maiores etiam magis diſtictos. Figura au
tem capitis ⁊ forma apparet:qꝛ eſt figure ſperice leui-
ter ꝓſſe ex vtraqȝ parte:ita ꝙ ſꝫm anteriora ⁊ poſte-
riora tuberoſitates quaſdā:ſꝫm dextrū vero ⁊ ſiniſtruȝ
habeat planiciem. Cā āt quare fuit figure rotunde: ſed
leuiter cōpreſſe ex vtraqȝ parte eſt:qꝛ taliſ eſt oiuȝ alia
rū capaciſſima: ⁊ qꝛ ipa nō pōt tāgi niſi i puncto. ⁊ per
ꝯſequēs a reb⁹exteriorib⁹tuta. His duob⁹idiguit caput
qꝛ dȝ eſſe capaciſſimū ꝑꝑ cerebꝝ. ⁊ qꝛ valde diſpoſituȝ
itrinſecus alterātib⁹dȝ eē tutū ab eiſ. q̄re figure fuit ſpi
ce:nō tn̄ fuit ꝑfecte figure rotūde. ſȝ deꝑſſe ex vtraqȝ ꝑ-
te ꝑꝑ vētriculoꝝ cerebri diſtinctionē. ⁊ ꝑꝑ ortū ſenſuū
ꝑticulariū a ꝑte anteriori. q̄re fuit figure p̄dicte. Et ex
his apparet q̄ntum qd̄ ꝯſueuit ingri in anothomia cui-
uſqȝ mēbri.ſ.iuuamētū eius:qd̄ ē cōe ⁊ gn̄ale qd̄ eſt cō
tinere mēbra aiata ⁊ ſpāliter cerebrū ⁊ orta ab eo. Se
quiṫ ſexto ⁊ vltimo videre numeꝝ partiū ei⁹:ꝑtes aūt
capitis ſꝫ Aui.in tertia.fen.prima.caplo p̄mo.ſunt.x.ſ.
capilli cutis:caro:pāniculus exterior:craneū: pāniculi
intrinſeci duo:cerebrū:pāniculi inferiores:recte mira-
bile os baſilare: ⁊ adde.xj.vt orta. Capilli in capite fue
runt generati ⁊ ex neceſſitate materie ⁊ ex neceſſitate
finis. Ex neceſſitate materie qꝛ cū caput ſit caminū to-
tius corpis recipit fumoſas ſuꝑfluitates a toto corpore
que materia pilorum: ⁊ ideo ꝑ cutim eis egrediunṫ ⁊
formanṫ pili magni q̄ dicuntur capilli. Neceſſitas finis
fuit:qꝛ cū caput ſit expoſitum rebus exterioribus alte-
rantibus habuit capillos:vt per eos tueretur a nociuiſ
extrinſecis alterantibus. Cutis capitis groſſa eſt: quia
capilli debent eſſe firmati ⁊ infixi in ea qui debent ha-
bere radices magnas ⁊ groſſas: ⁊ ideo cutis groſſa fu
it ⁊ etiam quia eſt velamen ⁊ ſcutum oſſis ⁊ cerebri.
cum ſuper craneum non ſit muſculus. Caro autem ap-
paret in fronte temporibus ⁊ circa mādibulas. Eleua-
ta cuti cranei apparebit tibi panniculus exterior factuſ
propter tria iuuamenta:vnum vt craneum a cuti ⁊ cu-
tis a craneo ſine medio non tangitur. Secunduȝ vt cra
neum ꝑ hunc panniculum ſentiat. Tertiā vt per hunc
pāniculum dura mater ſuſpendaṫ a craneo.qꝛ hic pāni
culus generaṫ ex neruis ⁊ ligamētis ortis a dura ma-
tre penetrantibus ꝑ cōmiſſuras ⁊ poros cerebri extra
craneū ex quibus contexitur pāniculus his exterior.

De craneo quid ſit ⁊c̄.

Craneum eſt os magnum circundans cere-
brum exterius.in concauitate exiſtit cerebrū
locatum. ⁊ ideo magnuȝ eſt hoc os in homi-
ne ſicut ⁊ cerebrum.eius ſitus eſt:quia vela
tum eſt partibus predictis propter neceſſitatem dictā.
⁊ velat etiā ⁊ cerebrum propter neceſſitatem eandem.
Iſtud craneum non fuit vnum ⁊ continuuȝ: ſed partes
habuit. ⁊ hoc propter multa. Primo vt ſi fierret nocu-
mētum in vna ꝑte alteri nō cōmunicaret vel toti. Scdō
vt fumoſitates poſſent ꝑ iūcturas ex̄ craneum expelli.
Tertio vt v̊tus medicaminū tꝑe neceſſitatis poſſit ad
ſubſtātiā cerebri penetrare. Iſte ꝑtes cōtinuate ſunt iū
cturis:q̄ vocanṫ adoree.ſ.ſeratiles.nō.n.fuerūt nodati
les:qꝛ nō debent moueri illa oſſa:ſed fuerunt ſeratiles
vt firmiorē facerent colligātiā: ⁊ iō dentaleſ ſunt. ⁊ fue
runt duplices.ſ.vere ⁊ mēdoſe: mendoſe ſunt due.ſ. in
vtroqȝ tꝑe vna: ⁊ dicunṫ mēdoſe: qꝛ nō penetrāt iteri-
us:ſed tm̄ aperiūt exterius.vere v̊o ſunt tres ſicut tres
ſunt ventriculi.ſ.coronalis facta ad moduȝ corone. ſa-
gittalis ꝓrūpens ſꝫm lōgitudinē ad modum ſagitte vel
linee. ⁊ tertio adoree.lauda q̄ cōtinuaṫ craneū poſteri-
us.qd̄ eſt figure laude. ⁊ fuit figure iſtius os poſterius
quia cerebrum poſterius eſt figure piramidalis que ſit
cā iſtius apparebit in anothomia ſubſtantie cerebri po
ſterioris. Et ex his apparet ꝙ in genere q̄nqȝ ſunt oſſa
capitis.ſ.os frōtis:duo parietes cranei:os lauda: ⁊ ba
ſilare qd̄ ſtatim videbis. Et ex his pȝ ꝙ ſit iuuamentū
cranei ⁊ partiū ei⁹. ⁊ egritudies eius ſunt oiuȝ geneꝝ.

Pōt.n.pati malā cōplexionē: apoſtema ⁊ ſolutionem
cōtinuitatis:in qua nota ꝙ ipſa eſt periculoſa:qꝛ diſco-
opertū eſt aeri ⁊ appꝛopinq̄t exteriꝰalterātibꝰ ⁊ marie
ſi fiat in loco iūcturaꝝ ⁊ ſpāl'r in loco q dr̄ bꝛegma ⁊ ē
ps mollioꝛ ⁊ gracilioꝛ q̄ ſit in craneo ⁊ tardiꝰ induraſ
in pueris: ⁊ hoc eſt qꝛ ibi fit ꝯiunctio ſiue vnio duarum
coniuncturarum.

¶De dura matre ⁊ pia.

Expedito craneo videbis duos panniculos
ſub eo.ſ.durā matrē: ⁊ piā matreȝ factos vt
velēt cerebꝝ: ⁊ vt cerebꝛū non contāgaſ a
craneo qd̄ eſt valde durū: ⁊ iō iuxta craneū
īmediate exiſtit dura mater que ſolida ⁊ dura ē iux̄ ce
rebꝛū ē pia mater:q̄ mollis ⁊ hūida eſt vt nō ledat ce-
rebꝛū.⁊ quia in ipſa ꝯtinenſ ſiue ꝯtexte ſunt vene: qbꝰ
mediātibꝰnutriſ cerebꝛū ⁊ ex hoc apparet q̄re duo fue
runt pāniculi.qꝛ h̄ fuit vt ne durus ꝯtangeret cerebꝛū.
⁊ vt mollis nō ꝯtangeret craneū. Eſt ēt alia cā.ſ. vt ſi
nocumentū nō ꝯtingeret vni:adhuc non cōicaret cere
bꝛū ⁊ dura mater magis ē alligata craneo vt ſuſpēdiſ
ei.⁊ iō per ipȝ ſiue ſuas ꝓficaces tranſmittit neruulos
⁊ ligamēta.hȝ ēt dura mater ꝯtinuitatē cū cerebꝛo. vn̄
penetrat per ipȝ diuidēs ipȝ ꝑ mediū in dextrū ⁊ ſini-
ſtrū vſqȝ ad vētriculū anterioꝛē.⁊ diuidit ēt ipȝ in ante
rius ⁊ poſterius.Et ideo diuidit anteriꝰ cerebꝛū a po-
ſterioꝛi: ⁊ fuit hoc necariū:qꝛ vnū ē diuerſe cōplexiōis
ab alio: ⁊ ſicut didit dura mater ita ēt ⁊ pia mater:im-
mo magis:qꝛ cū pia mater ſit ſuſtētaculū venarum nu
trientiū cerebꝛū diuiſa eſt per cauernoſitates cerebꝛi ⁊
nutrimētū tribuat cerebꝛo:ſicut penetrauit vſqȝ ad vē-
triculos cerebꝛi: ⁊ circūcirca velati ſūt:vt pāniculo ſub
tiliſſimo vſqȝ ad finē medij.nā vētriculus poſterioꝛ pā
niculo nō idiguit ꝑꝑ ſiccitatē eius reſpectu anterioꝛis.

¶De cerebꝛo in hoie q̄re maius in quātitates q̄ȝ
in aliquo animali eiuſdem quantitatis ⁊c̄.

Anniculis eleuatis appebit cerebꝛū in hoie
maius in q̄ȝtitate q̄ȝ in aliq̄ ali[illegible]iali eiuſdē
q̄ȝtitatis:qꝛ coꝛ hȝ calidius eiſdem: ⁊ īdiget
ꝑꝑ opōnē ītellectꝰpluribꝰ ſpiritibus aīalibꝰ.
Et hoc cerebꝛū duas ptes hȝ anterioꝛē ⁊ poſterioꝛeȝ:
pars anterioꝛ diuiſa ē ſ̄m dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ hec diſio
apꝑȝ in ſubſtātia marie cerebꝛi: ⁊ ex ꝯn̄ti in vētriculis:
eiꝰſ̄ba medullaris frigida ⁊ hūida diuerſa ab alijs me
dullis:q̄re nō eſt ꝯtēta:vt craneū nutriat:ſed potiꝰ cra-
neū nutriſ:vt ꝯtineat cerebꝛū: ⁊ eiꝰiuuamentū ē vt ſpm̄
vitalē ſiue cōplexionalē contempet vt fiat aīalis. Po-
ſtea v̊o vade ſcindendo leuiter per mediū dōec perue-
nias ad vētriculuȝ anterioꝛē magnū. Et anteq̄ȝ ꝓfun-
des vſqȝ ad lacunā:nota vētriculū eſſe diuiſum in dex
trū ⁊ ſiniſtrū vt dixi:ēt parietes hincinde ſunt deſcen-
dentes vſqȝ ad baſim. ⁊ diuides d̄xtrū a ſiniſtro: ⁊ tūc
ſtatim videbis amplitudinē vniuſcuiuſqȝ vētriculoꝛū.
in anterioꝛi pte eiꝰ.ſ.in angulo an̄rioꝛi locata eſt fanta-
ſia que retentiua eſt ſpērū:a ſenſibilibus ꝑticularibus
receptarū.In angulo poſterioꝛi ē imaginatiua q̄ appꝛe
hēſiua ē haꝝ ſpēꝝ in fantaſia retētaꝝ. ⁊ eas appħen-
dit cōponēdo: ⁊ diuidēdo:diſcernēdo h̄ eē hoc. In me
dio v̊o hꝰeſt ſenſus cōis q ē appħēdēs ſpēs deletas a
ſenſibꝰꝑticl'aribꝰ: ⁊ iō ſenſitiua h̄ termiaſ ad illū locuȝ
vt riui ad fontē vt videbis. ⁊ h̄ diſa ſunt ſ̄ȝ ſniaȝ Aui.d̄
v̊tutibꝰaīaliū: ⁊ lȝ ſ̄ȝ ſniaȝ Ari. ⁊ Gal'.ibi tm̄ ſit ſenſus
cōis:q diuerſimode p̄t dici ⁊ fantaſia: ⁊ imaginatio vt
al's declaraui. ⁊ ex his pn̄t patere iuuamēta hꝰvētricu
li:qꝛ iuuamēta ſunt:vt imaginatio fantaſie d̄ſeruiat ⁊
ſenſui cōi: ⁊ vt oibꝰſenſitiuis ſiue oꝛganis ſenſus ſpm̄
tribuat aīalē vt ſentiāt: ⁊ ex his apparēt nocum̄ta q̄ in
h̄ vētriculo ⁊ cerebꝛo anterioꝛi ꝯtigūt:qꝛ in eo pn̄t oēs
egritudines fieri.Sol'o ꝯtinuitatis mala cōplexio:q̄ ſi
ſint in pāniculo doloꝛē cāit: ⁊ ſi totū circūdāt pānicu-
lū vocaſ ouū ſiue doloꝛ oual':ſi mediā ptē emigranea.
Pōt ēt pati egritudinē q̄ eſt apoſtema: ⁊ ſi ſit in pāni-
culis cal'ȝ vocaſ ſirſen.qd̄ frequēter ꝯtigit ſi ſit fridum
vocaſ litargia.Si v̊o ſit in ſ̄ba cerebꝛi peſſimū ē moꝛ
tifeꝝ:p̄t ēt pati egritudinē cōpoſitionalē:q̄ ſi ē oppilāſ
nō ex toto aut eſt ſ̄ba vapoꝛoſa. ⁊ ſic eſt v̊tigo ⁊ ſcho
tomia:aut hūoꝛal'. ⁊ ſic eſt ſtupoꝛ paliſis: ⁊ hmōi.Si ſit
oppilatio ex toto aut oppilat vētriculos ⁊ ſ̄baȝ ſimu-
lāt vētriculos tm̄:ſi vētriculos ⁊ ſ̄baȝ.ſic eſt appople
xia.ſi vētriculos tm̄ ſic eſt epilēſia.Veꝝ eſt ꝙ h̄ oppila
tio eſt oppilās alios vētriculos:ſȝ nō tm̄ quātū anterio
rē.Melācolia eſt de gn̄e cōplexiōis male. anteq̄ȝ āt ꝓ
cedas ad mediū vētriculū ꝯſidera iter media iter hūc
⁊ mediū. ⁊ ſūt tria.ſ.anche.q̄ ſūt ſic̄ baſis huius ante-
rioꝛis vētriculi dextri ⁊ ſiniſtri. ⁊ ſūt de ſ̄ba cerebꝛi ad
foꝛmā ⁊ figurā anchaꝝ ⁊ a latere vniuſcuiuſqȝ iter vē
triculos iā dictos eſt ſ̄ba vna rubea ſanguinea.fcā ad
modū vermis oblongi ſiue ſubterranei:ligata ligamen
tis ⁊ neruulis alterutriqȝ q̄ ad ſūſ elōgationē ꝯſtrigit:
⁊ claudit anchas: ⁊ viā ſiue trāſitū ab anterioꝛi ad me
diū. ⁊ eꝯ̄. Et qn̄ hō vult ceſſare a cogitatiōe ⁊ ſui ꝯſide
ratiōe eleuat ꝑietes: ⁊ dilatat anchas vt poſſit ſpūs trā
ſire de vno vētriculo ad alios. ⁊ ꝓpterea vocaſ v̊mis:
tū qꝛ aſſimilaſ v̊mi ſubterraneo in ſ̄ba ⁊ figura. ⁊ ēt in
motu ꝯ̄ctiuo: ⁊ extēſiuo. ¶Poſt h̄ d̄ſcēde iſeriꝰpaula
tiue. ⁊ p̄ tibi occurret lacuna q̄ eſt q̄dā ꝯcauitas rotun
da. ⁊ oblonga:in cuius medio eſt foꝛamē tēdēs iſerius
ad palatuȝ dyagonal'r. ⁊ ei occurrit via directa q̄ a me
dio vētriculo deſcendūt directe ad collatoꝛiū: ⁊ ⁊ h̄ la-
cuna hȝ circunq̄qȝ eminētias rotūdas magnas:factas
ad ſuſtētādū venas vel arterias ad aſcēdēdū a reti mi
rabili ad vētriculos dictos: ⁊ iō in baſi eius appꝑent glā
dule q̄ ſūt iuxta rete mirabile eminētes: ⁊ ꝑ iſtā lacu-
nā vētriculi anterioꝛes ⁊ cerebꝝ quātū ad mediū eiuſ
expurgāt ſuas ſupfluitates.ſȝ cerebꝝ quantū ad ꝑtes
an̄rioꝛes magis expurgat ſuas ſupfluitates ꝑ collato-
ria nariū.His expeditis ſtati ſibi appꝑet vētriculus me
dius q eſt ſicut q̄dā via ⁊ trāſitus ab an̄rioꝛi ad poſte
rioꝛē. ⁊ in iſto locato eſt v̊tus cogitatiua: ⁊ merito:qꝛ h̄
v̊tus opaſ cōponēdo fantaſiata ⁊ memoꝛata vt ex ſen
ſatis eliciat nō ſenſata. Itē qꝛ ipſa eſt v̊tus regitiua to-
tius aīalis.regimē aūt totius aīalis ꝯſiſtit in cōpħēſio
ne pn̄tiū:memoꝛia p̄teritoꝝ: ⁊ ꝓnoſticatione futuroꝝ.
Et iō debuit eē in medio haꝝ v̊tutū appħēſiuaꝝ ⁊ re-
memoꝛatiuaꝝ.fuit ēt in medio hoꝝ vētriculoꝝ vt ſit v̊
tus eius in directo ad coꝛꝛeo ꝙ v̊tus eius eſt v̊tus ime
diate deſeruiēs itellectū:q̄re debuit eſſe i medio vētri-
culo:poſt iſtū ꝓcedēdo tibi appebit vētriculus poſteri-
oꝛ q eſt in cerebꝛo poſterioꝛi ſituatus ⁊ locatus: ⁊ h̄ ce
rebꝝ eſt velatū ⁊ diſtictū a p̄mo duobus pāniculis iā
dictis.qꝛ h̄ eſt molle.ſ.anterius ⁊ poſterius durū. Iſtō
cerebꝝ poſterius eſt locatū:qꝛ eſt p̄ncipiū nuche. ⁊ qꝛ
eſt p̄ncipiū pl'imū neruoꝝ motiuoꝝ.Motus aūt fit ꝑ
neruos motiuos q q̄ȝto durioꝛes tāto foꝛtioꝛeſ ſūt.Iſtō
ccerebꝝ eſt figure pyramidalis:qꝛ vētriculus locatuſ i
eo:eſt ēt figure pyramidalis: ⁊ cā q̄re illius figure ē vē
triculus poſterioꝛ eſt:qꝛ ꝑ ptē iferioꝛeȝ eius q̄ eſt baſis
eius dȝ recipe: ⁊ iō dȝ hr̄e latitudineȝ.ꝑ ptē ſupioꝛē dȝ
ꝯtinē: ⁊ iō acumē ⁊ ſtricturā dȝ hr̄e i cacumie:qꝛ ſpēs
meliꝰ reſeruanſ i ſtricto loco q̄ȝ i amplo: ⁊ iō fuit talis
figure.Et ex his pȝ q̄ opatio ſiue iuuamētū iſtius cere
bꝛi poſterioꝛis:qꝛ vnū eſt vt ſit p̄ncipiū motiuoꝝ ⁊ nu
che.Aliud eſt vt ſit inſtr̄m virtutis memoꝛatiue.Et ex

hoc pꝫ ꝙ paſſio ꝓpͣa huic eſt qñ leſa eſt memoꝛia ſicut qñ leſa eſt cogitatiua. Egritudo ꝓpꝛia eſt vētriculo medio: ⁊ qñ leſa eſt imaginatiua paſſio eſt in vētriculo anterioꝛi: ſicut qñ paſſio eſt cōicās toti cerebꝛo oēs leſe ſūt v̓tutes: ⁊ opatiões haꝝ v̓tutum oiuꝫ. Sꝫ tu dices q̄ eſt cā ꝙ vētriculus medius nō hūit cerebꝝ mediū diſtinctū ſic̄ alij vētriculi. dicēdū ꝙ cā fuit: qꝛ iſte vētriculus eſt ſic̄ via ⁊ trāſitus iſtoꝝ alioꝝ duoꝝ: ⁊ iō nō dꝫ eē diſtictus ab eis ſ̄ꝫ cerebꝝ: ⁊ h̄ ē anothomia cerebꝛi ⁊c̄.

¶ De eleuatione cerebꝛi qd inde apparebit

HIs expeditiſ oꝫ eleuare cerebꝝ leuiter: ita vt nō rūpat̃ aliqs neruus ⁊ icipe eleuare a ꝑte añrioꝛi: ⁊ tūc ſtati tibi appebūt due caruncule ſil̓es capitibus mãmillaꝝ: ⁊ in ſuƀa apparēt ſil̓es ſuƀe cerebꝛi: ⁊ iō a medullare ſuƀa ſūt oꝛte: velate ſubtiliſſimo pãniculo q dr̃ pia mr̃: ⁊ iō fragiles ſūt ſatis: qꝛ nō debebāt i hoie ex̃ penetrare: ⁊ h̄: qꝛ cerebꝝ eſt cōplexiōis fride ⁊ hūide excedēter odoꝛ aūt cuꝫ ſit fumalis euapoꝛatio: vel nō ſit ſine fumali euapoꝛatiōe hꝫ exiccare ⁊ calefacere q̄re remittere hꝫ lapſū cerebꝛi ⁊ iō ipm̄ hꝫ iuuare: q̄re nō oꝛdinauit vt nō elongaret̃ a cerebꝛo: ſꝫ itra craneū remanerēt: in ꝯcauitate emūctoꝛij ſiue collatoꝛij nariū: ⁊ ꝑ poꝛoſitates oſſis nariū recipiūt vapoꝛes: ⁊ odoꝛes rep̄ſentāt vſqꝫ ad vētriculū añrioꝛē cerebꝛi: ꝓcede poſtea ⁊ videbis neruos duos maioꝛes: q ſūt i coꝛꝑe nr̃o vocatos opticos: q̊ꝝ oꝛigo eſt a ſuƀa cerebꝛi: ⁊ ſi bñ ꝓcedebas: videbis ꝙ ꝯtinuate ſūt cerebꝛi ſuƀe in vētriculiſ añrioꝛibus: ⁊ ex̃ pãniculū piā mr̃eꝫ cerebꝛi añqꝫ craneū egrediant̃ ꝯiūgunt̃: qꝛ adiuicē applicant̃: vel qꝛ cruciant̃ exñtes ꝑfoꝛati in loco cruciatiōis ⁊ vniōis ipſoꝝ: vt eis fiat vnus locus cōis: vt ſpēs vnius rei recepta a duobus oculis ⁊ delata ꝑ duos neruos ad vnitatē redeat: vt vna res nō videat̃ due ſꝫ vna ſic̄ dꝫ: ⁊ poſt cruciationē eoꝝ egrediunt̃ craneū ⁊ glibet eoꝝ ad ꝓpꝛiū venit oculuꝫ cuius anothomia: poſtea declarabit̃. Poſt illos eleua tñ cerebꝝ ſ̄m medietatē eius ⁊ videbis ſcōm par neruoꝝ ſubtiliū ⁊ duroꝝ: q vadūt ad oculos ad mouēdū ipos motu voluntario. Poſtea eſt tertiū par neruoꝝ cuius vna ꝑs vadit ad mēbꝛa faciei ad dādū ⁊ ſenſū ⁊ motū volūtariuꝫ: ⁊ alia ꝑs eius admiſcet̃ q̄rto pari: ⁊ iſtō q̄rtū par ſil̓ cuꝫ eo qȯ ei admiſcet̃ ex tertio pari deſcēdit iferius ad loca dyafragmatis: ⁊ dat ſenſū mēbꝛis iferioꝛibus ⁊ viſceribus. Et iſti veniūt ad ſtomachū: ⁊ ex eis oꝛiunt̃ reuerſiui: q̊ꝝ iuuamēta dcā ſūt ſupꝛa: ⁊ iſti ꝑmi nerui ſūt vocis. Poſtea ſūt nerui qnti paris q vadunt ad os petroſū: qȯ eſt in radice auris: ⁊ eius foꝛamē ē pãniculuꝫ ꝯtextū ex filis hoꝝ neruoꝝ: ⁊ ſic ſūt iſtr̃ꝫ auditus. Poſtea ſūt neruis vigiti paris ſubtiles q vadūt ad palatū ad dādū ſenſū palato. Ultio eſt ſeptimū par neruoꝝ q vadūt ad liguā ad dādū ſenſū guſtus ⁊ motū ligue. Et ex his ꝓcedēdo eleua totū cerebꝝ ⁊ tūc appebūt duo pãniculi iferioꝛes exñtes ſupꝛa os baſilare qȯ eſt baſiſ ⁊ fundamētū cerebꝛi: ⁊ totius capitis: ⁊ tūc eleua hos pãniculos duos ab oſſe: ⁊ in medio baſilaris idirecto collatoꝛij iuenies rete mirabile: ꝯtextū textura foꝛtiſſima: ⁊ miraculoſe duplicata vel multiplicata ex arterijs ſubtiliſſimis: adiuicē ꝯtextis q̄ ſūt rami arteriaꝝ appopleticaꝝ: aſcēdētiū ⁊ in iſto reti ſiue in venis iſtius retis ꝯtinet̃ ſpūs vitalis aſcēdēſ a coꝛde ad cerebꝝ: ad h̄ vt fiat aialis: ⁊ qꝛ ſpūs h̄ melius alterat̃ diuiſus ad minima: ⁊ tūc maxie diuidit̃ ad mima: qñ eſt ꝯtētus i arterijs ꝑuiſſimis ⁊ ſubtiliſſimis: iō iſtud rete fuit ꝯtextū ex venulis ſiue arterijs mimis ⁊ ſubtiliſſimis: vt ſpūs in eis ꝯtētus a cerebꝛo facil̓r alteret̃: ⁊ ꝑpaturus ad foꝛmā aialis ſpūs ꝯuertet̃: ſꝫ foꝛmā ꝑfectioꝛē acqrat̃ in vētriculis cerebꝛi: ſic̄ ſãguis in ventriculis coꝛdis: ⁊ h̄ eſt vna ex cāis q̄re rete mirabile fuit ꝯflatū ſub cerebꝛo vt ponit Gal̓. x. de iuuamētis: ⁊ in libꝛo ō vtilitate pulſuſ. Eſt ēt alia cā: qꝛ mēbꝝ h̄ ē dignū multa cuſtodia: q̄re ipm̄ nã locauit in loco tutiſſimo ⁊ foꝛte ēt h̄ fecit nã: vt ex vapoꝛibus ciboꝝ ⁊ potuū ꝯdēſatis a cōplexiōe cerebꝛi ⁊ cadētibus deoꝛſū: vt aliq̄ oppilatio ad tp̄s fieret in h̄ reti mirabili ex q̄ oppilatōe cātur ſōnus: ⁊ iſtō rete ſuſtētat due carnes glãdoſe facte ꝑncipal̓r ad ipm̄ ſuſtētādū duas venas aſcēdētes ad cerebꝝ ⁊ duas arterias aſcendentes ad ventriculos cerebꝛi.

¶ De oꝛis qȯ durius eſt ceteris baſilatione.

POſt hec oia videbis os baſilare qȯ durius ē ceteris: qꝛ dꝫ eē baſis ⁊ fundamētū ⁊ ſuſtētaculū oiuꝫ alioꝝ qȯ aūt dꝫ alia ſuſtētare dꝫ eē duꝝ. Duꝝ fuit ēt vt a ſupfluitatibus qbuſ ſubmittit̃ nō putrefiat: ſꝫ putrefactiōi reſiſtāt. Iſtud os diuiſū eſt in oſſa patroſa nariū: ⁊ oculoꝝ ⁊ oſſa duo lateralia: q̄ vocant̃ oſſa paris: ⁊ ſic ſūt qnqꝫ: ⁊ h̄ melius diſcernes ſi decoques tm̄: tñ eſt ꝙ oſſa nariū ſūt multū cauernoſa poꝛoſa. vt ſupfluitates pñt deſcendere ⁊ vapoꝛ ſubiectuſ odoꝛi aſcendere ad cerebꝝ: poſtea ſcinde alterutraqꝫ oſſa oculoꝝ: ⁊ videbis locū oculi ⁊ colligātiā eius cū neruo optico: ⁊ colligātiam eius cū neruis motus oculi. appet ēt locus eius: qꝛ nō eſt poſitus multū in ꝓfundo: qꝛ dꝫ recipe ſpēs in medio exñtes: ñ eminet ēt multū ex̃ faciē: ne ab exterioꝛibus ledat̃ cuꝫ eos hēat valde molles ⁊ paſſibiles: ⁊ iō ad eius ſiue eoꝛuꝫ tutelā in hoie nã oꝛdinauit ſupcilia vt a rebus deſcēdētibus cuſtodiāt. ⁊ palpebꝛas vt a rebus iterius occurrentibus ēt cuſtodiant̃. oꝛdinauit ēt tuberoſitatē maxillaꝝ: vt cuſtodiant̃ a rebus ab iferioꝛibus aſcendētibuſ ⁊ a latere obuiantibus: ſic̄ ab alio latere obuiāt nares.

¶ De oculoꝛum tunicis ⁊c̄.

IN oculo aūt ſūt. vij. tunice: ⁊ tres humoꝛes: tunicas videbis diuidēdo oculū in duas partes plene ⁊ leuiter. ſ. in añrioꝛē ⁊ poſterioꝛē. Et in añrioꝛi ſūt q̄ttuoꝛ tunice: q̄ꝝ tres cōtinuantur ⁊ coꝛreſpondent tribus tunicis itrinſecis: qꝛ vni illaꝝ. ſ. coꝛnee nō ꝯtinuat̃ aliq̄ in ꝓfundo ſiue iterius. ſic igit̃ ꝑma ē coꝛnea: q̄ dr̃ coꝛnea: qꝛ aſſimulat̃ coꝛnu in ſuƀa ⁊ coloꝛe q̄ trāſparēs eſt: ⁊ fuit trāſparēs q̄ꝫ tū ad coloꝛē vt nullius eēt coloꝛis: ne ipediret receptionē ois coloꝛis: fuit ēt ſuƀe ſolide: qꝛ rebus exterioꝛibus eſt ꝓpinqſſima. Scōa eſt ꝯiūctiua qꝛ ꝑter coꝛneā exterius eſt ꝯiungēs ⁊ velās ⁊ coopiens totū oculū: ⁊ huic i ꝑte poſterioꝛi ſiue iterioꝛi eſt ſcliꝛotica ꝯtinuata cū ea ⁊ iterius circūdās. totū oculū: poſtea ſubiunctiua in ꝑte añrioꝛi eſt vuea dicta ſic: qꝛ ſimulat̃ medio folliculo graui vue nigre in cuius medio v̓ſus coꝛneā eſt foꝛamē qȯ dr̃ pupilla: ſcā vt ſpēs viſibilis poſſit ꝑuenire vſqꝫ ad chꝛyſtallinā: ⁊ nō ipediat̃ ꝑꝑ obſcuritatē vuee: ⁊ cā q̄re nō fuit totus diſcooptus hac tunica vuea eſt triplex: vna eſt qꝛ ab ea ſuo coloꝛe viridi ⁊ puniceo ſiue azuro ꝯfoꝛtat ſpm̄ viſiuū cū ſint mediuꝫ iter extremos coloꝛes. Scōa cā eſt: qꝛ nimis ſi ipſa nō eſſet ſpūs viſiuus a lumine exterioꝛi reſolueretur. Et iō vt ſtaret vnitus in vno loco idirecto chꝛyſtallino fuit h̄ tunica hñs vnū foꝛamē qȯ foꝛamē pupilla vocat̃. ⁊ iō ꝯtingit ꝙ ſi hoc foꝛamē dilatat̃ a nã: vel al̓r ꝙ ipedit̃ viſus: ⁊ magis ipedit̃ q̄ꝫ ſi ꝯſtringat̃ a nã. Tertia cā eſt: qꝛ omnis ſpēs rei q̄ vr̃ ꝑuenit ad oculū in figura pyramidali: cuius baſis eſt res viſa: ⁊ eius conus eſt oculus ſiue eiuſ angulus eſt in chꝛyſtallina: q̄re oꝫ ꝙ h̄ foꝛamē ſit ſtrictū. dr̃ vuea: qꝛ hec tunica ꝯtinet hūoꝛem vueū gñatuꝫ ad humectandū oculū: ad hoc vt ſit mediū itrinſecum

receptiuū

receptiuū ſpēꝝ: ⁊ qꝛ tale mediū nō pōt eē niſi aeris vl̓
aq̄ a dn̄io ⁊ aer nō pōt ibi ꝯſeruari.iō nō fuit ibi aer:ſ;
aq̄.Itē qꝛ illuc currit ſpūs viſibil̓ aeris a dn̄io: ⁊ h̄ hu-
mor ꝯtinet̄ in vuea vt ꝓhibeat chryſtallina appropin-
quare aeri exteriori: ⁊ vt corneā faciat diſtare a chry-
ſtallina:ēt vt foramen pupille ſtet dilatatū: ⁊ ꝓpterea
egredit̄ foramen vuee ⁊ ītumeſcit corneā.Et iō ꝯtigit
ꝙ in appropinquātibus morti cū exiccet̄ hic hūor ꝙ
cornea cadit ⁊ applanat̄.Et tūc a vulgaribus dr̄ ꝙ ap
ꝑet tela an̄ oculos: ⁊ eſt ſignū īfallibile mortis.Cōtin-
git ēt ꝑꝑ eius exiccationē ꝯſtrictio pupille: ⁊ iā potuiſti
videre noticiā paſſionū q̄ occulte ſunt: q̄ ſunt in oculo
rōne huius vuee niſi ꝙ reſtat aliud dicere ꝺ cataracta.
Cataracta aūt fit qn̄ vapor gn̄at̄ aut deſcēdit a cerebro
aut aſcēdit a ſtomacho ⁊ ꝑuenit indirecto puppille ad
humorē hūc exn̄s inter chryſtallinā ⁊ pupillā īpedit
receptionē ſpēꝝ.Et qꝛ h̄ vapor in ꝓ̄ncipio eſt mobilis
ſpēs repn̄tat̄ cū motu.Itē cū de ſe ſit coloratus mouet
chryſtallinā ſm̄ ſuū colorē: ⁊ cū ſpēs ꝯſueuerit eſſe rei
extrinſece q̄ mouet viſum iudicat v̓tus viſiua res exte-
rius eē motas: ⁊ iō iudicat muſcas aut cimices vel for
micas ſuꝑ ꝑietē ambulare.Poſtea v̓o h̄ vapor ī aquā
ꝯuertit̄:q̄ ꝯdenſat̄ ⁊ in cataractā trāſit ꝯfirmatā:que ſi
totā pupillā coopiat ꝓhibet oīno viſum.ſi aūt nō oppi
lat ex toto aut exiſtit a latere foraminis aut in medio.
Si a latere diminutā videt ⁊ iudicat rem. Si vero in
medio ſit iudicat rem ēt ꝑforatā:qꝛ ꝑtem quam videre
nō pōt iudicat eē foramē.Et ex his nota modum cura
tiōis cataracte ꝯfirmate.q̄ fit ꝑ manualē oꝑationē:qn̄
fit:qꝛ iſta cataracta penitus extrahat̄ qꝛ anteq̄ꝫ poſſit
attrahi egrediet̄ totus hūor albigineus ſ; h̄ fit : qꝛ acū
īponūt ꝑforādo corneā longe a pupilla: ⁊ ꝓfundat̄ ob
lique cornea:donec ſit īdirecto pupille : poſtea ducunt
acū ad locū cataracte vel aque ꝯdenſate: ⁊ tūc ipſā ī-
pellūt īfra ad locū īfimū: ⁊ tūc cū ſuffocatione: ⁊ aliꝭ
rebus ꝓhibent ipſa reaſcendere: ⁊ iō talē actū nō vo-
cant cataracte curatiuum:ſ; vocāt abatere.i.deprimere
cataractā: ⁊ ſic apparet tibi quarta tunica:q̄ dr̄ vuea cū
iſta in ꝑte poſteriori ſeu īteriori oculi eſt tunica q̄nta q̄
dr̄ ſecundina:vel qꝛ ſecūda eſt a ſclirotica:vel qꝛ ſecun
dine aſſīlata.Poſt iſtas ē tunica aranea circūdās chry
ſtallinā v̓ſus ꝑtē anteriorē:cū in ꝑte poſteriori ꝯtinuat̄
tunica retina: ⁊ in medio iſtoꝝ ꝯtinet̄ hūor vitreus ⁊ ī
medio eius eſt hūor chryſtallinus rotūdus ſiue figure
ſperice cū q̄dā planicie in ꝑte an̄riori: ⁊ h̄ hūor eſt ma
gis v̓ſus ꝑtē anteriorem q̄ꝫ hūor vitreus in quo locat̄:
⁊ iō hic hūor factus eſt ad chryſtallinā locandū: ⁊ ad
ipſam nutriēdū.Et ex his cōpleta ē anothomia oculi.

¶ De loco aurium in capite ⁊c̄.

His expeditis videbis aurē poſitā a latere ca
pitis:qꝛ ſonus ꝑcipit̄ ⁊ dextris ⁊ a ſiniſtris:
⁊ ante ⁊ retro: ⁊ ſurſum ⁊ deorſum.Et iō in
ſtrumentū illius potuit locari in dextra: ⁊ ſi-
niſtra.nō aūt in ꝑte anteriori:qꝛ ibi erant inſtr̄a aliorū
ſenſuū.Auris aūt fuit figure rotunde in hoīe vel circu
laris:vt eēt plurimū capaciſſima: ⁊ cartilaginoſa. Car
tilaginoſa aūt fuit:vt eēt ab alterātibus extrinſecus tu
ta.Et vt eēt ſonora cuius foramē eſt longū terminatū
ad os petroſum in cuius ꝯcauitate eſt ſpūs cōplanta-
tus q eſt īplātatus:q eſt inſtr̄m auditus: ⁊ eius foramē
vel cauernoſitates coopit pān̄iculus ſubtilis cōtextus
ex villis neruoꝝ auditus iam ſupradictorū vt hic eſt.
Oſſa aūt alia que ſūt īfra baſiliare:nō bene ad ſenſum
apꝑent niſi oſſa illa decoquant̄:ſ; ꝑꝑ pcm̄ dimittere cō
ſueuit:veꝝ eſt ꝙ de mādibullaꝝ oſſibus potes videre
ꝓ̄ncipiū ⁊ finem.Incipiunt.n. a cōmiſſura ſiue adorea
que eſt īter craneū ⁊ baſilare in loco q eſt in fine ſuper
ciliꝭ ⁊ frontis: ⁊ ꝓcedit v̓ſus ꝑtem poſteriorē iuxta os
petroſum ⁊ auriculam terminatur:aut ad dentes: quo
rum anothomiam ſupra dixi.

¶ De diuiſiōe totius corꝑis ⁊c̄.

Capite expedito diuide ſm̄ longitudinē totū
corpus in duas ꝑtes:īcipiēs a collo vſq; ad
caudā vt tibi ꝓ̄mo occurrit collū ſcm̄ ꝑꝑ pul
monē ⁊ tracheā arteriā ī aīalibus reſpirāti
bus:in q̄ ſūt.vij.ſpondiles: ⁊ he ſpondiles ſūt graciles:
⁊ ſubtiliores aliꝭ:qꝛ ab aliꝭ dn̄t ſuſtētari ⁊ portari:de
latū aūt dꝫ eē leuius deferēte:l;.n.ſint ſubtiliores aliꝭ
foramē hn̄t maius:qꝛ nucha eſt groſſior ī collo q̄ꝫ ī ali-
qua ꝑte ſpondiliū:qꝛ ibi eſt ꝓ̄ncipiū eius: ⁊ qꝛ ſūt gra-
ciles he ſpōdiles fuerūt dure ⁊ firmiter ꝯtinuate vt nō
accidat diſlocatio ⁊ leſio ab obuiātibus extrīſecꝰ.Poſt
iſtos ſūt ſpondiles coſtaꝝ/q ſūt.xij.ſic ſt̄ coſte.xij.ſeptē
vere ⁊.v.mēdoſe.Poſtea ſūt ſpondiles renū q̄ ſūt.v. ⁊
ſūt valde groſſe ⁊ magne cū ſint ſic̄ fundamētū ⁊ ſuſtē
tamentū oīum aliaꝝ ⁊ baſis:poſtea ſunt ſpondiles ali
qn̄ que ſūt īplicatura:que eſt a dorſo ad caudam: ⁊ ſūt
tres minores ꝑ̄dictis:qꝛ dꝫ ꝯtinuari cū oſſibus ſiue ſpō
dilibus caude que ſunt ꝑue:vltio ſunt ſpondiles caude
veꝝ eſt qꝺ hic debes notare dr̄ias haꝝ ſpōdiliū: q̄ ſūt
in foramibus eoꝝ ꝑ q̄ trāſeūt ꝑua neruoꝝ ⁊ diuerſita
tes ēt eorum in aliꝭ ſiue additamentis ſiue ſimeniſ vt
noīat Aui.Sed he diuerſitates magis ſunt note ī cor-
pore decocto vel ꝑfecte exiccato: ⁊ ideo nō cures:ſ; for
te al̓s faciā anothomiā in tali: ⁊ ſcribā que ad ſenſum
videbo:vt ꝓpoſui a ꝓ̄ncipio:in quolibet tn̄ ſpondili eſt
nucha que eſt medulla ſil̓is ſub̄e cerebri:niſi qꝛ viſcoſi-
or eſt ⁊ ſolidior ſcd̄m vt ab ipſa tribuat̄ ſenſus ⁊ motus
toti corꝑi a capite īferius: ⁊ qꝛ orta eſt a cerebro diuiſo
ſ; dextꝝ ⁊ ſiniſtꝝ:hinc eſt ꝙ ī ſuꝑficie eius apꝑet filū
diuidēs eā ꝑ mediū.ſ.dextꝝ ⁊ ſiniſtꝝ tn̄ nō penetrat h̄
diuiſio vel ſeꝑatio ſ; ꝓfūdū:qꝛ nucha eſt orta a ꝑte po
ſteriori cerebri:q̄ nō eſt depreſſa ſ; ꝓfundū: ⁊ ex hac di
uiſiōe ſiue ſeꝑatiōe nuche tibi pōt apꝑere cā quare op-
pilatio pōt ꝯtingere ī media ꝑte nuche: ⁊ nō erit ī alia
ꝑte: ⁊ ideo ꝑaliſis pōt in vna parte ⁊ dextra vl̓ ſiniſtra
ꝯtingere ⁊ nō in alia.A nucha āt in q̄libet ſpōdili orit̄
vnū par neruoꝝ q vadūt ad dādum ſenſum ⁊ motum
mēbris determinatis.Que āt ſūt mēbra ad q̄ ꝓueni
unt nerui illi nō pōt bene in tali anothomia videri: ſed
oporteret aīal liquefieri ī aqua pluuiali: ⁊ h̄ nō ſpectat
ad pn̄s: ⁊ ſi vis hec mēbra cognoſcere lege ī ꝓ̄ma fen.
ꝓ̄mi can̄.ſumma ſcd̄a capl̓o de anothomia neruoꝝ or-
toꝝ a nucha: ⁊ qꝛ ſpondiles ſunt.xxx.paria:neruorum
ſunt.xxx.paria: ⁊ qꝛ a cauda orit̄ vnū erūt.xxxi. ꝑia.

¶ De excoriatione brachiorum ⁊ pedū ⁊c̄.

His expeditis excortica brachium ⁊ pedem:
⁊ incipe a brachio ⁊ excortica leuiter :vt vi-
deas venas ſupradictas:que veniunt ad cur
uaturam brachij: ⁊ tunc videbis venam ſu-
pradictam:que penetrat ꝑ ſubaſſella ad brachiū: ⁊ pro
cedit ꝑ domeſticam partem brachij: ⁊ in ꝑte īferiori cu
biti apparet: ⁊ vocat̄ baſilica.Et in ſuperiori ꝑte cubiti
eſt cephalica:que euacuat a capite: ⁊ ad brachiū venit
ſupra furcula morte a vena aſcendente ad caput:vt ſu-
pra dixi.Et in medio iſtarū eſt vnus ramus ꝯtinuatus
in curuatura brachij cū ambabus : ⁊ hec vocat̄ media
qꝛ media eſt:vel alio noīe vocat̄ cōis:q̄libet tn̄ harum
duaꝝ procedit vlterius vſq; ad manū ⁊ in ſilueſtri ꝑte
manus apparēt: ⁊ illa q̄ eſt inter auricularē ⁊ ān̄ularē
dr̄ ſylen ⁊ rn̄det baſilice.Que vero eſt inter pollicē ⁊
indicem dr̄ ſaluatella ⁊ fleubotomatur loco cephalice.

Que v̾o eſt in medio d̾r funis brachij ⁊ retinet locum
cōis ſiue baſilice poſt venas muſculos multos notab:
⁊ cordas multas magnas ⁊ groſſas quarū anothomi
am ꝑfectā in tali corpore nō labores inuenire: ſꝫ in cor
pore exiccato ad ſolem ꝑ trienniuꝫ vt alias monſtraui
⁊ numeꝝ eoꝝ ꝑfecte declaraui ⁊ anothomiā talium:
⁊ muſculoꝝ brachij ⁊ manus ⁊ peduꝫ ſcripſi i lectura
quā feci ſuꝑ p̊mo ſcd̾o ⁊ tertio ⁊ quarto de iuuamen-
tis. Eleua igit̾ carnoſitatem totam vſqꝫ ad oſſa: ⁊ p̊mo
inuenies os qd̾ vocat̾ adiutoriū: veꝝ eſt tamē ꝙ ſupra
dorſum ſiue pectus a latere poſteriori eſt ſpatula hn̄s
figuram ſimilem ad modū ſpatule lignee: qd̾ os latum
eſt inferius: vt pectus ⁊ coſtas nō ipediat: ſtrictū vero
eſt ſuperius vt adiutorio ꝯfirmet̾: ⁊ iō in eius extremo
ſuperiori hꝫ aliquā cōcauitatem ſuꝑficialem ad modū
cōcauitatis rotunde: in qua vt reuoluat̾ adiutorium ſi-
tuata eſt extremitas rotunda adiutorij: cuius caput p̊-
mū eſt rotundū locatum in piſſide oſſis ſpatule: poſtea
in medio obliquat v̾ſus domeſticaꝫ ꝑtem vt plicatio ⁊
amplexio reꝝ ſit poſſibilior. Extremū aūt hꝫ quaſi du
as eminentias: qꝛ duobus focilibus dꝫ ꝯiungi: ⁊ in me
dio partiū eminentiā hn̄tium hꝫ magis ſupra quandā
cōcauitatem in quā ingredit̾ extremitas focilis inferio
ris: que facta eſt ad moduꝫ inſtrī hauriendi aquā: vt fir
mior ſit cōiunctio ⁊ colligantia: ⁊ iō diſlocatio raro ⁊
difficulter fit in hac iunctura. Et qn̄ fit raro eſt ꝙ bene
poſſit reſtaurari: ⁊ focile inferius eſt longius ſuꝑiori:
qꝛ cōuenientius eſt ꝙ illud qd̾ ſuſtentat alteꝝ ſit longi
us: ⁊ maius: eo ꝙ ſuſtentat̾: ambo tn̄ ꝯueniunt: qꝛ ſunt
groſſiora in extremis q̃ꝫ in medio qꝛ ab extremis de-
bent oriri lgiamenta: ⁊ iuncture: ⁊ in medio debent ſi-
tuari muſculi: ⁊ focile ſuperius nō ꝓcedit directe: ſicut
inferius: vt ſit cauſa cōplicatōis manus ⁊ brachij: poſt
iſta duo focilia eſt raſeta: cuius oſſa fuerunt purificata:
vt poſſit manus in planta eius plicari ⁊ cōtrahi ad cō
tinendum res fluidas ⁊ currentes: ⁊ fuerunt oſſa eius
octo in duabus aciebus: in qualibet acie quattuor. po-
ſtea ſunt oſſa pectinis denominata ſic a forma ⁊ figura
pectinis. ⁊ ſic ſunt quattuor: que corrn̄dent quattuor di
gitis: nam pollici nō rn̄det aliqd̾ os pectinis qꝛ pollex
nō eſt in eadem acie cuꝫ alijs digitis: poſtea ſunt digiti
qnqꝫ in quorū quocunqꝫ videbis carnem in ꝑte dome
ſtica vt poſſit cōplicari ad capiendū: ⁊ ex duricie oſſiū
eoꝝ non ledant̾ ꝑꝑ fricationem. A lateribuſ ēt eoꝝ eſt
multa caro vt iter ipo̅s cōplicatos nō accidat vacuitaſ
aliqua. Ex ꝑte vero ſilueſtri nō eſt tanta multitudo car
nis: qꝛ digiti nō cōiungunt̾ verſus ꝑtem ſilueſtrē. Poſt
carnem vero ſunt corde quarū vnaqueqꝫ ꝓpria ad pro
priā venit iuncturā ⁊ illa que ad ſuꝑiorem venit iūctu-
ram igredit̾ ꝑ mediū inferioris corde: qꝛ eq̄tate eaꝫ nō
pōt: vt ſit tuta a nociuis: ⁊ ꝑꝑ hoc ſuꝑior magis eſt pro
fundior inferiori: qꝛ longius huius procedere. Iteꝫ nō
eq̄tat eam ne tumor ⁊ ieptitudo fiat in digitis. nō auteꝫ
procedit in aliquo laterum: qꝛ oſſi proprio dꝫ coniungi
in medio directe. non a latere.

¶ De eſſe oſſium ⁊ q̄bus in locis dirigunt̾ ⁊c̃.

VLtimo aūt deueniemus ad oſſa que ſunt fun
damenta totius ⁊ ſupportātia omnia: ⁊ ſunt
oſſa inferiora: ante tamē q̃ꝫ ad oſſa peruenia
mus excoria cutem ſubtiliſſime vt inuenias
venas duas deſcendentes: que ramificate ſunt a trun-
co vene chilis deſcendentes: que qn̄ erit in fine ſpondi
liū renū mūdificat̾ in duos ramos: quoꝝ vnus trāſibit
ad tibiā dextrā: ⁊ alter ad ſiniſtrā qd̾ p̄t videre ad ſen-
ſum: ⁊ eodem mō ramificat̾ arteria deſcendēs: poſtea
q̄libet illoꝝ tunicorum ramificat̾ in duos magnos ra-
mos: quoꝝ vnus directe deſcendit per domeſticam ꝑ-
tem tibie vſqꝫ ad digitos pedis: ⁊ hec vocatur ſaphe-
na que propter directionem ſuam fleubothomata eua-
cuat a membris naturalibus: ⁊ genitalibus: vt a matri
ce renibus teſticulis ⁊ hmōi ⁊ ap̄pet ſupra genu ⁊ in-
fra ſupra cauiculā: ⁊ infra in calcaneo: ⁊ apparet in pe
ctine pedis alius ramus obliquat̾ ⁊ ingredit̾ iuxta iun
cturam ſcie: ⁊ iō vocat̾ ſciatica: ⁊ ꝑꝑ obliquationē quā
hꝫ circa has iuncturas fleubothomata magis euacuat
in paſſionibus iuncturaꝝ: ⁊ ap̄pet in oībus predictis
locis. In parte tn̄ ſilueſtri: poſtea eleua muſculos ⁊ cor
das: ⁊ vide oſſa. Et p̊mū eſt os femoris ſupra qd̾ fabri
cati ſunt ſpondiles dorſi: ⁊ per ꝯn̄s totum corpus. In
parte inferiori hꝫ piſidem quandā: in cuius cōcauitate
locata eſt extremitas rotunda cāne coxe que vertebrū
vocat̾: ⁊ in medio amboꝝ in parte anteriori eſt quod-
dam ligamentū qd̾ alio noīe pōt vocari v̾tebꝝ: etiā qn̄
hoc vel p̊mū reſilit foras: tūc neceſſe eſt hoīem claudi
care: qꝛ crus hoc elongat̾ ⁊ firmari nō poteſt nec totuꝫ
pōt bene ſuportari: neceſſe eſt vt crus tabeſcat: qꝛ vene
que pertranſeunt inferius ꝑ oppreſſionem: ⁊ obliqua-
tionem quodāmodo oppilant̾ lꝫ non ꝑfecte ⁊ iunctura
hec iſtoꝝ oſſium vocat̾ ſcia: vnde dolor eius vocat̾ ſcia
ticus: poſtea videbis os qd̾ noīat̾ cāna coxe qd̾ eſt ma-
ius oībus oſſis: que ſint in corꝑe: qꝛ dꝫ eſſe ſuſtentamē-
tū totius corporis: qd̾ ꝯcauitatem habuit magnam: vt
eſſet leue: ⁊ vt multū medullam retineret: ⁊ qꝛ melius
ſuſtentare pōt qn̄ nō ſtat perpendicul'r: ſꝫ qn̄ ꝯm extre
ma plicatū eſt verſus domeſticam: ⁊ in medio plicatuꝫ
eſt ⁊ cōnexū: hinc eſt qd̾ nō eſt rectū oīno: ſed ꝯm mo-
dū dictū poſt ipſum in iuncture genu ſunt duo focilia ti
bie verſus tn̄ ꝑtem anterioreꝫ in iunctura illa eſt os qd̾
vocat̾ patella factū ad modū patelle vt iunctura ſit for
tior facta ex ligamentis ac ſi per modū fuiſſent ligata:
⁊ focile maius eſt in domeſtico ⁊ groſſius: qꝛ illud hꝫ
magis onus corporis ſuſtentare. minus aūt ⁊ ſubtiliuſ
eſt in ꝑte ſilueſtri nō perueniens ad iuncturā: qꝛ factuꝫ
eſt tm̄ vt ſit appodiamentū maioris. Poſt iſta duo fo-
cilia eſt os cui iſta ꝯtinuant̾ per iuncturā cayb ſiue ca-
uicule nominate ab oſſe illo qd̾ cayb nominat̾: ⁊ eſt os
calcanei fabricatū depreſſum ⁊ groſſum quadrangu-
latū. vt poſſit bene figi ⁊ figere totū: ⁊ propter fixioneꝫ
bonam ⁊ vt qn̄ figit̾ cutim ad terraꝫ nō atterat. natura
cutim groſſam calloſam multa ſub ipo̅ poſuit. Poſtea
eſt nauiculare qd̾ eſt factum ad modum nauicule qua-
drangulare oblongum. Poſtea eſt raſeta pedis qd̾ cō-
poſitū eſt ex tribus oſſibus: non ex octo ſicut raſeta ma
nus: qꝛ pes nō dꝫ ita pluribus motibus moueri ad ali-
qd̾ retinendum vt manus: ſed propter fixionem habu-
it tm̄ tria. Poſtea eſt pecten qd̾ compoſitum eſt ex q̄n-
qꝫ: qꝛ pollex poſitus eſt in eadem parte cum alijs: poſt
hec ſunt oſſa digitoꝝ q̄ttuordecim: qꝛ q̄libet eoꝝ digi-
torum hꝫ tria oſſa: ⁊ pollex habꝫ duo: ⁊ tunc erunt oſſa
pedis. xxviij. Quot autem ⁊ qui ſunt muſculi ⁊ corde
magis poteſt videri in homine exiccato q̃ꝫ recenter ſu-
ſpenſo: ſicut alias declaraui ad ſenſum qn̄ legi librū de
iuuamentis membroꝝ tm̄: tn̄ ſcias ꝙ corde extenden-
tes digitos pedis oriuntur a muſculis qui ſunt in tibia
in parte ſilueſtri ſed ꝯtrahentes digitos oriuntur a mu
ſculis: qui ſunt in planta pedis: nam pars inferior pe-
dis fuit carnoſa multum propterea vt pes magis fi-
geretur ⁊ cutis ab oſſibus ad terram non alteretur: ⁊
ideo in planta pedum rationabil'r muſculi contrahen-
tes digitos fuerunt locati: ſed extendentes digitos nō
potuerunt locari in parte ſuperiori: qꝛ pars ſuperior dꝫ
eſſe excarnata ne aggrauet pedem. Finis.

¶ Incipit

¶ Incipit tractatus Raſis de egritudinibus puerorꝫ ⁊ earum cura qui appellatur practica puerorum.

¶ De ſabafati puerorum.

Sabafati accidit pueris ⁊ forte accidit in facie ⁊ in capite ⁊ generatio eius eſt propter multitudinē ſanguinis ⁊ humiditatem cutis ⁊ ſignū eius eſt vulnera parua ex qbus exit humor qui expandit in facie ⁊ in capite: ⁊ cū eis accidit pruritus q̄re puer plangit vigilat: ⁊ ꝯquerit: ⁊ incipe in eoꝝ cura corrigēdo cibū nutricis: deinde tonde caput pueri cū pſilotro: deinde ſuppone deſup folia attriplicis: qm̄ forte curat̄ p h tm̄ qm̄ iſta folia ſugunt venenū: aut pone deſup iſtō vnguentum. ¶ Unguentum valens ad ſabafati que accidit in capitibus puerorum. Reci. ceruſe litargiri. ℥. v. lixiuī ō cineribus vitiū. ℥. iij. olei ro. ℥. i. cere. ℨ. v. liqueſiat cera cū oleo ro. ⁊ terant̄ medicie: ⁊ ꝯficiant̄ cū vitellis duoꝝ ouoꝝ aſſis. Deinde vnge cum eo caput pueri.

¶ De fauoſitate puerorum.

¶ Paſſio que dicitur fauoſitas mellis eſt ſpēs ſabafati ⁊ tūc ſup vulnera apparēt q̄dā ſquame ⁊ ſcalpitur cutis cuꝫ magno pruritu: ⁊ exit ex eis qđ ē que mel: ⁊ cura eius eſt vt quottidie tondatur caput ⁊ abluatur cuꝫ aq̄ mentaſtri ⁊ maiorane ⁊ ſaturegie: deinde vngatur cū iſto vnguēto. Accipe litargiri ceruſe. an̄. aur̄. ij. ſulfuris ⁊ argenti viui: aureū. i. olei roſati partes duas: aceti partē vnā miſceantur ⁊ ꝯficiantur cuꝫ oleo roſato ⁊ aceto donec fiat vnguentū: ⁊ vnge cuꝫ eo ſero ⁊ mane: ⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis puerorum.

¶ Accidit qbuſdā pueris ꝙ exeant cum magno capite ⁊ poſt exitū augmentatur vltra menſuram debitam. ⁊ ego vidi pueꝝ cuius caput adeo augmentabatur in lōgitudine ⁊ latitudine ꝙ corpus eius ſufferre non poterat ⁊ non ceſſauit augmentari quouſqꝫ mortuꝰ eſt puer.

¶ Magnitudo aūt capitis aut erit ex ventoſitate generata in oſſibus capitis: aut ex aggregatione aque incluſe in eo que non inuenit viam exitus: ⁊ incipe in cura eius purgando caput nutricis cuꝫ hieris magnis ⁊ caneat ab omnibus cibis generantibus ventoſitatem ⁊ ſuperflua groſſa: deinde incipias in eius cura cū eis q̄ mittuntur in naribus pueri: ſicut de oleo amigdalaruꝫ amaraꝝ: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut ō aqua maiorane: ⁊ ſi ſic ſit curatus ſufficit. Sinautē pone ſuper caput emplaſtrum de olibano: ſarcacolla ſerapino gummi amigdalarum: ſi ſanatus fuerit ſic ſuffic: ſinautem accipe alzum vel alzunabum ⁊ piſta cum teſta ſua donec fiat quaſi vnguentum. miſce cum eo parū olibani ⁊ pone ſuper totum caput poſt raſuram: ⁊ permitte aliquot diebus. Iſta medicina reſtringit caput ⁊ redire facit ad menſuram debitam: deinde mitte in naribus eius, fel lupi vel cerebrum ⁊ paruꝫ myrre vl̄ ambre ⁊ fac hoc in quolibet mēſe. Paruitas capitis ſi fuerit naturalis non curatur.

¶ De inflatione ventris pueroꝝ.

¶ Multotiens accidit eis cum magnitudine capitis inflatio ventris: ⁊ cura eius eſt ꝙ accipiat myrrā ⁊ aloē ⁊ crocum ⁊ ꝯficiantur cuꝫ aqua ſaraliaꝝ: ⁊ pone ſup caput ⁊ ſi cum inflatione ventris in magnitudie capitis macreſcit corpus. Accipe aniſum. ℥. v. auellanarū. ℥. vij. amig. ⁊ feniculi aureū. i. terantur ⁊ extrahatur ab eis oleum deinde immitte naribus vſqꝫ ad. ℥. iiij. ⁊ vnge caput ⁊ mitte in naribꝰ: ⁊ da bibere nutrici cū lacte.

¶ De ſternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel in tunicis eius: ⁊ ſignū eius eſt ꝙ oculi ꝓfundantur ⁊ ſuperuenit febris. Cura eius eſt ꝙ ponas ſuper cerebrū folia portulace: aut raſurā cucurbite cū oleo ro. ⁊ farina ordei: aut vnge caput cum vitello oui ⁊ oleo.

¶ De vigilijs puerorum.

¶ Uigilie accidunt pueris in prima etate ex corruptione lactis: ⁊ cura eius eſt vt mittatur in naribus pueri oleum violatum cum croco aut oleum anetinum cum ſucco lactuce: ⁊ vnge caput ⁊ ſtomachuꝫ cū iſtis oleis ⁊ ſit ſollicitudo noſtra in correctione lactis. ⁊ da ſugere ſirupum papaueris ⁊ vnge timpora ⁊ frontem cum oleo opij ⁊ croco.

¶ De epilepſia puerorum.

¶ Epilepſia accidit duobꝰ modis: aut naſcitur puer cū ea: ⁊ eſt ex malitia complexionis naturalis in cerebro humide aut frigide. Aut erit eis accidentalis: ⁊ ſi naturalis eſt qm̄ cum ea naſcitur. Signū accidētalis eſt qm̄ aduenit poſt partuꝫ. ⁊ cura nālis eſt obſeruatio diete: qm̄ cum mutauerit etatē ſanabitur ab ea: ſi autē nō fuerit ſanus ſectabitur euꝫ vſqꝫ ad mortē: ⁊ curatio accidentalis eſt ſollicitudo circa corruptionem lactis: vt caput ⁊ corpus nutricis purgetur: ⁊ caueat ab oībꝰ cibis gn̄antibus flegma: ⁊ nō lactetur puer niſi in ea q̄ntitate qua poſſit digerere vel minus: ⁊ mitte in naribꝰ medicinas calidas: ⁊ odoret aſſam fetidam ⁊ rutaꝫ ⁊ vnge cum oleis calidis ⁊ ſuſpende peoniam in collo eius: ⁊ liga ad collum eius lapidem ſmaragdi: ⁊ non accidet eis epilepſia ⁊ ſi durauerit poſt hoc da tyriacam magnam.

¶ De quadam paſſione que dr̄ mr̄ pueroꝝ.

¶ De quadā paſſione que dr̄ mater puerorꝫ: hec infirmitaſ accidit pueris in prima etate frequenter: ⁊ ſignū eius eſt plāctus magnus multus timor in ſomno: ⁊ vigilia augmentatur calor: ⁊ ex ore eius egreditur odor fetidus: ⁊ cauſa huius egritudinis eſt acceptio lactis plus q̄ poſſit digerere. Et cura eius eſt in correctione lactis. ⁊ ꝙ detur dyapliris diamaſcum quottidie ſexta pars dragme. cum lacte: ⁊ precipua medicina eſt in h tyriaca magna.

¶ De ſane aurium puerorum.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec infirmitas accidit pueris in p̄ma etate ex humiditate cerebri. ¶ Et cura eius eſt vt mittatur in eiꝰ auriculis licinium bombacinum antiquum ⁊ cum fuerit humore plenum extrahatur ⁊ aliud intus mittatur: ⁊ forte cuꝫ hoc tantum curatur. ſinautem accipe alumen ⁊ diſſolue cum vino ⁊ intinge in licinio ⁊ itromitte: humor. n. deſiccabitur. aut accipe croc. ⁊ nitrum contere cū aqua ⁊ aceto ⁊ intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: ⁊ hoc accidit pueris ex veſica vel plaga accidente in auricula. ſufficit eis intromittere mel bulitum cum aqua: purgat enim venenuꝫ ab auriculis: aut accipe folia myrte aut galle ⁊ diſtemperetur cum aceto ⁊ intromittet.

¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudinibus pueroꝝ in oculis: accidit pueris ī volis diuerſitas egritudinū: ⁊ ex eis eſt inflatio ⁊ clauſura palpebrarum: ⁊ forte hoc accidit ex medicinis ſtipticis: quas mulieres ponunt ſuper capita puerorum: ſicut alkanna ⁊ huiuſmodi: quoniaꝫ ſuperflua capitis conuertūtur ad oculos: ⁊ forte accidit eis ex fluxu māe calide ⁊ frigide. Et cura huiꝰ egritudinis eſt qn̄ rubor eſt in facie ⁊ calor in fronte: vt accipias ſuccuꝫ memithe ⁊ folioꝝ roſaꝝ. an̄. ℥. i. croci myrre. an̄. ℥. i. ⁊. ℨ. pulueriza ⁊ confice cum aqua ſarraliarū ⁊ lacte mulieꝝ ⁊ ſuperpone oculis ⁊ fronti quottidie renouādo quouſqꝫ apiant

vſqꝫ apianꝭ oculi ⁊ ē exptū in pueris. ¶ Si āt in oculiſ nō fuerit rubedo nec calor in frōte. Accipe myrrā ⁊ crocū ⁊ aloeꝫ ⁊ folia roſaꝝ ꝯfice cū bono vino ⁊ ſuper oculos pone. ¶ Et ꝓbatiꝰ ad hoc qd̕ ſepe ꝓbaui mitte in naribꝰ paꝝ ambre ⁊ diſtēpa cū lacte mulieris. Si āt accidat eis aliaꝝ egritudinū aliq̄: ſic̄ ſcabies ⁊ albedo ⁊ hmōi curenꝭ cū medicinis q̄ dicunꝭ in etatibꝰ adoleſcentiū ⁊ iuuenū ⁊ alioꝝ: ſꝫ tñ cū leuioribꝰ.

¶ De obliquitate viſus.

¶ De egritudīe qñ qs oblique aſpicit vel videt ⁊ h̕ aut ē nāle aut accidit poſt partū: ⁊ cura eiꝰ ē ꝙ apponaꝭ d̕ nocte cādela ex ṗte ꝯ̄tria viſui obliqui: ⁊ cū receptꝰ vel erectꝰ fuerit in lecto ſuſpēdanꝭ cultre pulchre diuerſoꝝ coloꝝ ſuꝑ lectū quouſqꝫ corrigaꝭ viſus.

¶ De morbis dentium.

¶ De egritudibꝰ q̄ accidūt pueris circa natiuitatē dētiū dixit Gal̕. qñ dētes naſcūꝭ cito natiuitas eoꝝ leuior ē: ⁊ minoris doloris: ſꝫ dētes erūt d̕biliores: ⁊ cuꝫ tardauerit eoꝝ natiuitas erit dolor fortis: ſꝫ dētes erunt fortiores: ⁊ duri: ⁊ ſi origo fuerit in vere ñaſcunꝭ ſtatim ⁊ ſine dolore: ⁊ ecōuerſo: ſi fuerit i hyeme: ſꝫ gingiue nō iſlabunꝭ: ⁊ ſi fuerit in eſtate accidit eis ꝑuꝰ dolor: ⁊ accidit eis in h̕ tꝑe pl̕m aṗa in maxillis ⁊ gingiuis ⁊ glādule ⁊ pruritus in auriculis: ⁊ fluxus ſanguis ⁊ veneni: ⁊ forte accidit q̄buſdā febris ⁊ fluxꝰ vētris: aut ꝯſtipatio. ¶ Et cura eius eſt qñ inflaꝭ gingiua vt ſcalpaꝭ paꝝ cū digito ⁊ poſtea cū oleo vel pinguedine galline aut cerebro leporis: aut lacte canis: ⁊ pone ſuꝑ caput pueri aquā in q̄ d̕cocta fuerit camomilla ⁊ anetū: ⁊ ſuꝑ eius mādibulas pone empl̕a diſſolutia: ⁊ ſi dolor augmenteꝭ poſt hoc apud origineꝫ. Accipe alcānā butiꝝ oleū laurinū miſce totū: ⁊ pone ſuꝑ locū. ¶ Uel accipe butiꝝ vacce ⁊ medullā cruris ⁊ pone deſuꝑ ⁊ ſi apparuerint capita dentiū pone ſuꝑ caput totū ⁊ collū lanā mundā ⁊ ſpargaꝭ q̊ttidie ſuꝑ lanā aq̄ tepida. ¶ Et ſi acciderit fluxus vētris medicabiꝭ cū eis que dicemꝰ.

¶ De puſtulis que accidunt in ore pueroꝝ.

¶ Ueſice que accidūt in oribꝰ pueroꝝ in ṗma etate qñqꝫ accidūt ex corruptiōe lactis: vel ex acumīe: ⁊ illa veſicatio aut erit nimis acuta aut paꝝ. ¶ Signū acute ē rubedo ⁊ fortitudo doloris ⁊ fluxus ſaliue ⁊ ſignū paruꝫ acute ē vt veſice declinēt ad albedinē ⁊ ſint ꝑui doloris ⁊ hūor q ad os deſcendit ſit multus. ¶ Cura veſicaꝝ acutaꝝ ē corrige lac nutricis cū cibo frido ⁊ hūido. deinde maſticare paꝝ de lenticulis ⁊ ponat mulier in ore pueri: aut acci. paꝝ midi ⁊ diſtēꝑa cuꝫ aq̄ roſaꝝ ⁊ ſuꝑpone ⁊ pone in ore pueri aquā macianoꝝ vl̕ maloꝝ ḡnatoꝝ. ¶ Et ſi acuta fuerit ⁊ nimis colerica miſce cū iſtis ſuccū lactuce aut portulace aut vue canine. ¶ Et cura veſicaꝝ ꝑui acuminis ⁊ d̕clinātis ad albedineꝫ ē vt accipias: myrre croci. añ. ℥. i. ꝫuccari duplū pulueriꝫa ⁊ mittanꝭ in os ⁊ ſi plage fuerit nigre aut putride medicabimur cū medicinis dictis in etatibꝰ iuuenū.

¶ De vomitu in pueris.

¶ Accidit pueris in ṗma etate vomitꝰ ml̕tis cauſiſ: aut ꝑꝑ lactis multitudinē magis q̄ꝫ digerere poſſit: aut ꝑꝑ corruptionē eius. ⁊ maxie ſi puer fuerit humidi ⁊ d̕bilis ſtomachi. ¶ Et cura eſt vt vetes multitudinē lacꞇ: ⁊ poſt ꝯſidera in vomitu ſi ſentiꝭ odor acetoſus ⁊ fuerint in eo hūores al. Accipe olibani ſextā ṗtē. ℥. i. ⁊ rute ſicce tertiā partē. ℥. i. pulueriꝫa ⁊ miſce cū ſiru. roſaꝝ: ⁊ da puero: aut accipiat mater paꝝ cimini ⁊ ſumach ⁊ maſticet: ⁊ ponat in ore pueri. ¶ Aut detur puero ſirupuſ maloꝝ granatoꝝ cū menta. ¶ Aut qd̕ ſepe ꝓbaui: accipe ligni aloes ⁊ maſticis. ℥. ſ. galle ſextā ṗtē. ℥. i. Molle totū ⁊ ꝯfice cū ſirupo roſaꝝ ⁊ modico algalie ⁊ da puero anteq̄ꝫ ſugat lac. ⁊ pone ſuꝑ ſtomachuꝫ hoc emplaſtꝝ maſtix: aloe acatia galla olibanū panis vſti. añ. ꝯfice cū oleo roſato: ⁊ ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſuꝑ ſtomachuꝫ: eſt. n. exptū ad vomitū ⁊ ſaliuā puerorū. ¶ Et ſi in vomitu nō fuerit odor acetoſus ſꝫ acutꝰ ⁊ calor declinat paꝝ ad acumen: vel color ad palorē: ꝓpina puero paꝝ de rob agreſte vel citoniorū vel coctanorū aut de iſtis. ¶ Trociſci valentes ad vomitū pueroꝝ. Recipe roſaꝝ ſpodij. añ. ℥. iiij. galle. ℥. ij. ſemis portulace: ſemis lapatij. añ. ℥. i. ⁊ ſ. carabe ꝯficianꝭ cuꝫ aq̄ agreſte vel cū aq̄ maloꝝ granatoꝝ ad pōdus. ℥. i. ⁊ da trociſcū vnū puero cū ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſuꝑ ſtōum iſtud empl̕m qd̕ valet vomitui ⁊ fluxui ventris qui accidūt pueris. Reci. farine ordei: rubi viridis: corticꝭ mali granati. añ. ꝯfice cū aq̄ roſaꝝ ⁊ pone ſuꝑ ſtomachū.

¶ De fluxu ventris puerorum.

¶ Multotiens accidit fluxus ventris pueris ꝑꝑ nationem dentiuꝫ ſicut diximus. Uel ꝑꝑ frigus cum ligatur puer. Aut ꝑꝑ corruptionē lacꞇ ex colera aut flegmate. ¶ Et ſignū colere eſt ꝙ iueniaꝭ in egeſtione pueri citrinitas ⁊ acumen: ⁊ ꝙ exit ſine mora. ¶ Et ſignū frigoris ⁊ flegmatis eſt albedo in egeſtione ⁊ tortio in ventre cū egerit ⁊ niſi flegma ſit viſcoſum exit ſtatiꝫ. ¶ Et cura eſt vt deꝭ puero ſirupus roſaꝝ vel macianoꝝ vel mali granati cū mēta ⁊ accipiat de ſpodio in aq̄ poſito ad bibēdū: aut accipiat fermētuꝫ diſſolutuꝫ in aq̄ ⁊ cola ⁊ mitte ſextā ṗtem. ℥. ſpodij ⁊ tres ṗtes. ℥. galle ⁊. ℥. ſ. croci ⁊ da bibere. ¶ Aliū accipe ſemē lapacij ⁊ violaꝝ ⁊ miſce cū vitello oui aſſati ⁊ da puero. ¶ Aut da ex hac medicina expta. Reci. ſemis lapacij: arilli vſti vuaꝝ paſſaꝝ. añ. ℥. iiij. glandiuꝫ ſemis papaueris albi. añ. ℥. ij. croci aurea q̄ttuor pulueriꝫa ⁊ deꝭ ex eo puero cum rob de citonijs vel ſirupo roſaꝝ: ⁊ pone ſuꝑ ſtōuꝫ empl̕a ſtiptica: ⁊ accipe aquā decoctōis ſumach: ⁊ malaſſa cū farina ordei vel farina milij ſuppōe: ſi ceſſauerit fluxꝰ bonū eſt. Sin aūt acci. acatie ceruſe. añ. ℥. i. opij vij. ṗtē. ℥. ⁊ forma liciniū ⁊ ſuperpone ⁊ ſtatiꝫ ceſſabit fluxus. ¶ Si aūt fuerit ex frigore vel flegmate detur puero octaua pars. ℥. gallie cū ſucco coctanoꝝ vel deꝭ pars q̄rta. ℥. olibani. empl̕m ꝯſtipās vētrē valet ſtōis pueroꝝ. Acci. crocū: myrram ceraꝫ confice cum vino ⁊ pone deſuper.

¶ De conſtipatione pueroꝝ.

¶ Multotiēs accidit pueris cōſtipatio. ⁊ cura eius eſt vt des nutrici paꝝ cucumeris aſinini: deide alia die lactet puerū: aut accipe lacteridis terre ⁊ fac cerotū: ⁊ pone deſuꝑ aut accipe mediā ṗtē ſtercoris foricini ⁊ terre cū pinguedīe renū hirci ⁊ fac licinium parū ⁊ ſuppōe ⁊ ſi acciderit puero duoꝝ mēſiū vt ꝯſtipeꝭ eiꝰ nā ⁊ altereꝭ in calore ⁊ ñ ṗt vomere. Acci. ſarcacolle tertiā ṗtē. ℥. vniꝰ ⁊ da cū lacte mr̄is eiꝰ: aut fac cliſtē cū oleo viol̕.

¶ De tuſſi puerorum.

¶ Tuſſis accidit pueris in ṗma etate. Lingue āt eoruꝫ nō pñt claudē epiglotū: ⁊ ſic ifrigidaꝭ pectꝰ ⁊ eiꝰ iſtr̄a: ⁊ cura eiꝰ ē cū eis q̄ ſunt ſic̄ cibꝰ ⁊ medicina. Iſti. n. non debēt curari cū forti vl̕ vehemēti medicina. Sꝫ accipe amigdalas dulces piſta ⁊ ꝯfice cū aq̄ feniculi ⁊ coque cū ea: ⁊ ꝓpina puero ſero ⁊ mane. Aut accipe aquā feniculi ⁊ miſce cū lacte ⁊ da puero. ¶ Et ſi cū tuſſi fuerit aſꝑitas ⁊ ſiccitaſ. accipe ſemē citonioꝝ ⁊ reſolue cū aq̄ calida. ⁊ exh̄e viſcoſitatē. coq̄ ſuꝑ ignē cū penidijs ⁊ oleo amig. ⁊ da. ⁊ ſi fuerit calor miſce ſuccū maligranati dulcis. ¶ Medicamē ad tuſſiꝫ pueroꝝ cū calore. Reci. papaueris albi: dragagāti. añ. ℥. ſ. ſeis cucumerꝭ ℥. i. Cōfice cū aq̄ d̕coctōiſ ſebeſtē. ¶ Aliū ad tuſſiꝫ pueroꝝ. Reci. paſſas ſine arillis fac bulire vaſe ferreo: ſed

caue ne

caue ne aduraꝶ piſta ⁊ miſce tm̄dē penidioꝝ: ⁊ da pue
ro ſero ⁊ mane ad modū nucis. ℭ Aliud ad tuſſiꝫ fri-
dā. Accipe myrrā ⁊ miſce cū melle ⁊ cuꝫ oleo amig. ⁊
ꝓpina. ℭ Et ſi pectꝰ pueri fuerit plectoricū accipe dra
gātū galbanū: añ mitte in vitello oui aſſati: ⁊ da. Et ſi
acciderit ſtrictura anhelitꝰ accipe ſe. lini piſta cū melle:
aut accipe ſe. bōbacꝭ ⁊ ꝯfice cū vitello oui aſſati. ℭ Et
ſi cū tuſſi fuerit fluxꝰ vētris da ſirupū mirti cū lacte co
ctū. Aut coq̄ dactilos cū farcacibus ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

ℭ De pruritu ⁊ veſicis puerorum.

ℭ Pruritus ⁊ veſice accidūt pueris in coris ex acuita
te vrine: ⁊ qn̄qꝫ accidūt diuerſa vulnera in corpibꝰ pue
roꝝ ex corruptōe lactis in ſtō pueri vl' i ſe. ℭ Ex illis
āt veſicis q̄dā ſunt albe q̄dā rubee: q̄dā nigre: ⁊ q̄daꝫ
vehemt̄ꝭ doloris: ⁊ q̄dā pui: ⁊ ſi nigre fuerit cū febre ſi
gnificant mortē: ⁊ cura gn̄alis eſt vt ṗmo icipiat in cor
rectiōe lactis ⁊ ponat pueꝝ in caldario pleno aq̄ cal'a
ad attrahēdū ſupflua ab iterioribꝰ ad exteriora ad ſup
ficiē cutis vel corporis: ⁊ da puero medicias ad expel
lēdū ſupflua ab iterioribꝰ ad exteriora ad ſupficiē cutis
ſui cōpis ſic̄ ē ꝺcoctio dactiloꝝ aut ficuū cū aq̄ fenicl'i.
ℭ Et cū itellexeris ꝙ oēs ſupfluitates ſunt ex̄. balnea
q̊tidie in aq̄ ꝺcoctiōis folioꝝ roſaꝝ ⁊ mirti hmōi. Cū
āt puer exierit ab aq̄ vngaꝶ oleo roſato. ⁊ ſi vl'nera fue
rint ſicca cū oleo violato. Si hūida ex ml'titudie vene
ni pone deſup ceruſam mixtā cum cera ⁊ oleo roſato.
ℭ Et ſi affuerit pruritꝰ ⁊ puer trāſierit ſex vl' ſeptē men
ſes ipꝫ balnea ṗ in aq̄ ꝺcoctōis violaꝝ ſiccaꝝ ⁊ or. ex
corticati: maluauiſci: fenugreci: feniculi: cucurbite: ſꝫ nō
vnges aliq̄ vnguento. ⁊ da nutrici ſuccū fumiterre: mi-
rabolanos: citri. ⁊ abſtineat nutrix ab oibꝰ dulcibꝰ ⁊ ſal
ſis adurētibus ſanguinē: ⁊ ſi acciderit i crure aliq̄ vul-
nera poſt balneū ſupaſpge puluerē amidi ſpodij alkā-
ne: roſarum myrre: ⁊ farinam ordei.

ℭ De lumbricis puerorum.

ℭ Nō opꝫ nos dare medicinas fortes pueris ad potan
dū ꝯ hāc paſſionē: ſed eligemꝰ ex eis q̄ apponunꝶ ex̄.
ℭ Medicamē ex̄hēs lūbricos ab inteſtinis. Accipe ci-
minū piſta cū felle tauri recenti ⁊ pone ad vmbilicum.
ℭ Aliud. accipe lupinos aſininos. ʒ. i. alipiadi: ⁊ bacca-
rū lauri. añ ꝯficianꝶ cū felle tauri recēti. ⁊ da q̊tidie ad
bibēdū. ʒ. i. aut aquā ſebeſtē: aut oleum oliue: aut come-
dat amigdalas dul.

ℭ De iflatōe vl' eminētia vmbilici pueroꝝ.

ℭ Eminētia vmbilici accit pueris qn̄ ml'tū plāgūt: vel
vociferāt: aut ex tuſſi magna: aut forte accit ex caſu vel
pcuſſiōe. ℭ Et cura ē vt accipias lupios ⁊ petias pāni
linei: ⁊ cōburꝶ ⁊ ꝯfice cū vino ⁊ iterpōe ſtupas ⁊ pone
ſup vmblicū: ⁊ ſi fuerit flexibilis cauterizeꝶ in circuitu
vmblici: ⁊ nō i loco flexibili pp tenuitatē cutis ⁊ ſi idi
gueris fortioribꝰ medicinis pōe medicinas q̄s dicemꝰ i
capl'o crepature.

ℭ De crepatura pueroꝝ.

ℭ Jam diximꝰ ſupiꝰ q̊t modis accidit crepatura: ſed mō
nō idigemꝰ niſi medicinis pueris nec̄arijs. ℭ Empl'ꝫ
valēs crepature pueroꝝ. Reci. alumis aureos. xv. gal-
le aureos. ij. teranꝶ ⁊ ꝯficiāꝶ cū vino q̊uſqꝫ iſpiſſeꝶ. ⁊ po
ne ſup locū ⁊ ſuppone ſpōgiā itinctā in aceto mixto cū
aq̄ ⁊ cū ceciderit aliꝺ repōaꝶ. ℭ Aliꝺ leue ponaꝶ ſup
pānū aliquē glutinū de corijs: ⁊ ſup locū pōaꝶ: ⁊ pmit
te quouſqꝫ adhereat. ⁊ ſi ceciderit aliud reponatur.

ℭ De lapide in veſicis puerorum.

ℭ Lapis q gn̄aꝶ in veſicis pueroꝝ facͭ ſtrāguriā: dolo-
rē magnū ⁊ tenuitatē vrine: ⁊ pruritū i v̊ga: ⁊ fōte erit
v̊ga ſp erecta: ⁊ cura eiꝰ ē i balneis vt balnees pueꝝ q̊t
tidie i aq̄ cal'a: ⁊ da ex iſta medicina. ℭ Medicamē p
uocās vrin ā: ⁊ frāgēs lapidē. Reci. olibani vnchē añ.
ꝯfice cū melle: ⁊ deꝶ ad moduꝫ auellane mane ⁊ ſero.
ℭ Medicamē exptū ad ḡuitatē lapidiſ ⁊ difficᵗᵉᵐ vrie.
ℭ Acci. ſeptē nuces virides ⁊ piſta cū cortice exteriori:
⁊ accipe māipulū vnū porroꝝ nō lotoꝝ: ⁊ ex̄he ſuccū
ex vtroqꝫ i vaſe vitreo ⁊ cola ⁊ da puero oi mane ſeptē
diebꝰ: ⁊ qn̄ ibit dormitū vnge v̊gā ⁊ teſticl'os oleo an-
tiq̊ vl' oleo de ben.

ℭ De relaxatiōe pueroꝝ.

ℭ Relaxatio accidit pueris: vl' i vno mēbro vl' toto cor
pore: ⁊ ꝓhibet ipꝫ ab ambulatiōe ⁊ motu: ⁊ ꝓuenit pp
viſcoſum hūorē relaxātē neruos. ℭ Et cura eiꝰ ē ſi nō
fuerit nālis vt des nutrici ſirupū factū de medicis ſbti-
libꝰ: ⁊ ſit eius cibꝰ ſiccꝰ: ſic̄ res aſſate ⁊ nō comedat lac
nec carnes duras: ouinas: nec piſces: nec vinū limpha
tū: ⁊ añq̄ꝫ lacteꝶ puer ponaꝶ in balneo: ⁊ inūge eiꝰ iun
cturas cū oleo de coſto vl' ꝺ caſtoreo: ⁊ vtaꝶ q̊tidie iſto
electuario. ℭ Electuariū qꝺ cōpoſuit Gal'. cuidā pue-
ro q patiebaꝶ ſpaſmū i toto corpe. ℭ Reci. mētaſtri ro
ſa. cinamomi. maſticis. fu. meu. ameos. doronici. zedoa
rie. gariofiloꝝ añ. aureū vnū. ſandaloꝝ ligni aloeſ. añ.
ʒ. i. muſci. ʒ. ſ. vnge oēs medinos balſamo: ⁊ ꝯfice cum
melle: ⁊ da q̊tidie q̄rtā ptē. ʒ. i. vel. ſ. ⁊ ſi ſpaſmꝰ fuerit
in toto corpore: pōe ſup ſpōdiles dorſi empl'ꝫ euforbij.
qꝺ ſic fit. Accipe cere. ʒ. i. euforbij. ʒ. i. olei qꝺ ſuffic̄ ⁊c̄.

ℭ Impreſſum Venetijs per Joannem
⁊ Gregoriū de Gregorijs fratres. An
no domini. M. cccc. die. xvij. Feb.

ℭ Explicit Faſciculus medicine in quo
continentur: vꝫ.

Primo iudicia vrinaꝝ cuꝫ ſuis accn̄tijs.
Secundo tractatus de flebotomia.
Tertio de cyrogia.
Quarto de matrice mulierum ⁊ impre-
gnatione.
Quinto ꝯſilia vtiliſſima ꝯtra epidimiaꝫ.
Sexto de anothomia mundini totius
corporis humani.
Septimo de egritudinibus puerorum.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
w Poznaniu

Oprava 1994.

Xc 6 370
4°

Medicin. gener.
Opera Medicin.
collect.
2.